॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೇ

ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ।

ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ।

ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ॥

ಅಯಂ ಸರಣಗಮನನಿದ್ದೇಸೋ ಖುದ್ದಕಾನಂ ಆದಿ।

ಇಮಸ್ಸ ದಾನಿ ಅತ್ಥಂ ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿವರಿತುಂ ವಿಭಜಿತುಂ ಉತ್ತಾನೀಕಾತುಂ ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

ಉತ್ತಮಂ ವನ್ದನೇಯ್ಯಾನಂ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ।
ಖುದ್ದಕಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ॥

ಖುದ್ದಕಾನಂ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತಿದುಕ್ಕರಾ।
ವಣ್ಣನಾ ಮಾದಿಸೇನೇಸಾ, ಅಬೋಧನ್ತೇನ ಸಾಸನಂ॥

ಅಜ್ಜಾಪಿ ತು ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯನಿಚ್ಛಯೋ।
ತಥೇವ ಚ ಠಿತಂ ಯಸ್ಮಾ, ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ॥

ತಸ್ಮಾಹಂ ಕಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ, ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಇಮಂ।
ಸಾಸನಞ್ಚೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಪೋರಾಣಞ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

ಸದ್ಧಮ್ಮಬಹುಮಾನೇನ, ನಾತ್ತುಕ್ಕಂಸನಕಮ್ಯತಾ।
ನಾಞ್ಞೇಸಂ ವಮ್ಭನತ್ಥಾಯ, ತಂ ಸುಣಾಥ ಸಮಾಹಿತಾತಿ॥

ಖುದ್ದಕವವತ್ಥಾನಂ

ತತ್ಥ “**ಖುದ್ದಕಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಖುದ್ದಕಾನಿ ತಾವ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। ಖುದ್ದಕಾನಿ ನಾಮ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸೋ, ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋ ನಾಮ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ನಿಕಾಯಾನಂ ಏಕದೇಸೋ। ಪಞ್ಚ ನಿಕಾಯಾ ನಾಮ -

ದೀಘಮಜ್ಝಿಮಸಂಯುತ್ತ, ಅಙ್ಗುತ್ತರಿಕಖುದ್ದಕಾ।

ನಿಕಾಯಾ ಪಞ್ಚ ಗಮ್ಭೀರಾ, ಧಮ್ಮತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚಿಮೇ॥

ತತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತಾದೀನಿ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ **ದೀಘನಿಕಾಯೋ**। ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಾದೀನಿ ದಿಯಡ್ಢಸತಂ ದ್ವೇ ಚ ಸುತ್ತಾನಿ **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ**। ಓಘತರಣಸುತ್ತಾದೀನಿ ಸತ್ತ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ಚ ಸುತ್ತಾನಿ **ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ**। ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನಸುತ್ತಾದೀನಿ ನವ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪಞ್ಚ ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚ ಸುತ್ತಾನಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ**। ಖುದ್ದಕಪಾಠೋ, ಧಮ್ಮಪದಂ, ಉದಾನಂ, ಇತಿವುತ್ತಕಂ, ಸುತ್ತನಿಪಾತೋ, ವಿಮಾನವತ್ಥು, ಪೇತವತ್ಥು, ಥೇರಗಾಥಾ, ಥೇರೀಗಾಥಾ, ಜಾತಕಂ, ನಿದ್ದೇಸೋ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ , ಅಪದಾನಂ, ಬುದ್ಧವಂಸೋ, ಚರಿಯಾಪಿಟಕಂ, ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನಿ, ಠಪೇತ್ವಾ ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ನಿಕಾಯೇ ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ **ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋ**।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ? ಬಹೂನಂ ಖುದ್ದಕಾನಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಸಮೂಹತೋ ನಿವಾಸತೋ ಚ। ಸಮೂಹನಿವಾಸಾ ಹಿ "ನಿಕಾಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕನಿಕಾಯಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾ ಪಾಣಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೦)। ಪೋಣಿಕನಿಕಾಯೋ, ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಿಕನಿಕಾಯೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಾನಿ ಸಾಸನತೋ ಲೋಕತೋ ಚ। ಅಯಮಸ್ಸ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸೋ। ಇಮಾನಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ಅತ್ಥತೋ ವಿವರಿತುಂ ವಿಭಜಿತುಂ ಉತ್ತಾನೀಕಾತುಞ್ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ ಖುದ್ದಕಾನಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಖುದ್ದಕಾನಂ ಸರಣಸಿಕ್ಖಾಪದದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕುಮಾರಪಞ್ಹಮಙ್ಗಲಸುತ್ತ- ರತನಸುತ್ತತಿರೋಕುಟ್ಟನಿಧಿಕಣ್ಡಮೇತ್ತಸುತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ನವಪ್ಪಭೇದೋ ಖುದ್ದಕಪಾಠೋ ಆದಿ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಯ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತವಸೇನ ನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತವಸೇನ। ಭಗವತಾ ಹಿ ವುತ್ತವಸೇನ -

"ಅನೇಕಜಾತಿಸಂಸಾರಂ, ಸನ್ಧಾವಿಸ್ಸಂ ಅನಿಬ್ಬಿಸಂ।
ಗಹಕಾರಂ ಗವೇಸನ್ತೋ, ದುಕ್ಖಾ ಜಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

"ಗಹಕಾರಕ ದಿಟ್ಠೋಸಿ, ಪುನ ಗೇಹಂ ನ ಕಾಹಸಿ।
ಸಬ್ಬಾ ತೇ ಫಾಸುಕಾ ಭಗ್ಗಾ, ಗಹಕೂಟಂ ವಿಸಙ್ಖತಂ।
ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಮಜ್ಝಗಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೩-೧೫೪) -

ಇದಂ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಆದಿ। ತಞ್ಚ ಮನಸಾವ ವುತ್ತವಸೇನ, ನ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತವಸೇನ। ವಚೀಭೇದಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತವಸೇನ -

"ಯದಾ ಹವೇ ಪಾತುಭವನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ,
ಆತಾಪಿನೋ ಝಾಯತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ।
ಅಥಸ್ಸ ಕಙ್ಖಾ ವಪಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾ,
ಯತೋ ಪಜಾನಾತಿ ಸಹೇತುಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ॥ (ಉದಾ॰ ೧; ಮಹಾವ॰ ೧) -

ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ಯ್ವಾಯಂ ನವಪ್ಪಭೇದೋ ಖುದ್ದಕಪಾಠೋ ಇಮೇಸಂ ಖುದ್ದಕಾನಂ ಆದಿ, ತಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಪಭುತಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಆರಭಿಸ್ಸಾಮಿ।

ನಿದಾನಸೋಧನಂ

ತಸ್ಸ ಚಾಯಮಾದಿ **“ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ”**ತಿ। ತಸ್ಸಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಮಾತಿಕಾ -

“ಕೇನ ಕತ್ಥ ಕದಾ ಕಸ್ಮಾ, ಭಾಸಿತಂ ಸರಣತ್ತಯಂ।
ಕಸ್ಮಾ ಚೇಧಾದಿತೋ ವುತ್ತ, ಮವುತ್ತಮಪಿ ಆದಿತೋ॥

“ನಿದಾನಸೋಧನಂ ಕತ್ವಾ, ಏವಮೇತ್ಥ ತತೋ ಪರಂ।
ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಗಮನಂ, ಗಮಕಞ್ಚ ವಿಭಾವಯೇ॥

“ಭೇದಾಭೇದಂ ಫಲಞ್ಚಾಪಿ, ಗಮನೀಯಞ್ಚ ದೀಪಯೇ।
ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಮಿಚ್ಚಾದಿ, ದ್ವಯೇಪೇಸ ನಯೋ ಮತೋ॥

“ಅನುಪುಬ್ಬವವತ್ಥಾನೇ, ಕಾರಣಞ್ಚ ವಿನಿದ್ದಿಸೇ।
ಸರಣತ್ತಯಮೇತಞ್ಚ, ಉಪಮಾಹಿ ಪಕಾಸಯೇ”ತಿ॥

ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ ಇದಂ ಸರಣತ್ತಯಂ ಕೇನ ಭಾಸಿತಂ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತಂ, ಕದಾ ಭಾಸಿತಂ, ಕಸ್ಮಾ ಭಾಸಿತಂ ಅವುತ್ತಮಪಿಚಾದಿತೋ ತಥಾಗತೇನ ಕಸ್ಮಾ ಇಧಾದಿತೋ ವುತ್ತನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಹಾ।

ತೇಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ **ಕೇನ ಭಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ, ನ ಸಾವಕೇಹಿ, ನ ಇಸೀಹಿ, ನ ದೇವತಾಹಿ। **ಕತ್ಥಾ**ತಿ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಇಸಿಪತನೇ ಮಿಗದಾಯೇ। **ಕದಾ**ತಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇ ಯಸೇ ಸದ್ಧಿಂ ಸಹಾಯಕೇಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೇ ಏಕಸಟ್ಠಿಯಾ ಅರಹನ್ತೇಸು ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಲೋಕೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಕರೋನ್ತೇಸು। ಕಸ್ಮಾತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜತ್ಥಞ್ಚ ಉಪಸಮ್ಪದತ್ಥಞ್ಚ। ಯಥಾಹ -

> “ಏವಞ್ಚ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬಾಜೇತಬ್ಬೋ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ। ಪಠಮಂ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದಾಪೇತ್ವಾ ಏಕಂಸಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾದೇ ವನ್ದಾಪೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ‘ಏವಂ ವದೇಹೀ’ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ‘ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ’”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೪)।

ಕಸ್ಮಾ ಚೇಧಾದಿತೋ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇದಞ್ಚ ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ತೀಹಿ ಪಿಟಕೇಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ಆರೋಪೇನ್ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಉಪಾಸಕಭಾವೇನ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವೇನ ವಾ ಸಾಸನಂ ಓತರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಸನೋತಾರಸ್ಸ ಮಗ್ಗಭೂತತ್ತಾ ಇಧ ಖುದ್ದಕಪಾಠೇ ಆದಿತೋ ವುತ್ತನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಕತಮಂ ನಿದಾನಸೋಧನಂ।

೧. ಸರಣತ್ತಯವಣ್ಣನಾ

ಬುದ್ಧವಿಭಾವನಾ

ಇದಾನಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ **“ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಗಮನಂ, ಗಮಕಞ್ಚ ವಿಭಾವಯೇ”**ತಿ, ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣನಿಮಿತ್ತಾನುತ್ತರವಿಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮಪರಿಭಾವಿತಂ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಮುಪಾದಾಯ, ಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಮುಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಸತ್ತವಿಸೇಸೋ ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾಹ -

> “ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ”ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೧)।

ಅಯಂ ತಾವ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧವಿಭಾವನಾ।

ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪನ “ಬುಜ್ಝಿತಾತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾತಿ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಬುದ್ಧೋತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಬುದ್ಧೋ? ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ವಿಕಸಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ, ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತರಾಗೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತದೋಸೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತಮೋಹೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾ ಬುದ್ಧೋ। ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಪಿತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಗಿನಿಯಾ ಕತಂ, ನ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಕತಂ, ನ ದೇವತಾಹಿ ಕತಂ, ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨)।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಅವಗನ್ತಾ ಅವಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ **ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀ**ತಿ ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾ ಪಣ್ಣಸೋಸಾ ವಾತಾ ಪಣ್ಣಸುಸಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ **ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾ**ತಿ ಬುದ್ಧೋ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಬುಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಬೋಧನಸಮತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅಬೋಧಿತೋ ಸಯಮೇವ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಕಸಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನಾನಾಗುಣವಿಕಸನತೋ ಪದುಮಮಿವ ವಿಕಸನಟ್ಠೇನ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಕೋಚಕರಧಮ್ಮಪಹಾನತೋ ನಿದ್ದಾಕ್ಖಯವಿಬುದ್ಧೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಕ್ಖಯವಿಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಿಯತ್ಥಾನಂ ಗಮನತ್ಥಪರಿಯಾಯತೋ ಯಥಾ ಮಗ್ಗಂ ಗತೋಪಿ ಪುರಿಸೋ ಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತತ್ತಾಪಿ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। **ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನ ಪರೇಹಿ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋ, ಕಿನ್ತು ಸಯಮೇವ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । **ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾ**

ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಂ ಬೋಧೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ನೀಲರತ್ತಗುಣಯೋಗತೋ "ನೀಲೋ ಪಟೋ, ರತ್ತೋ ಪಟೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಿಗುಣಯೋಗತೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಞಾಪೇತುಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತೋ ಪರಂ **ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ ಅತ್ಥಮನುಗತಾ ಅಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಬೋಧನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವರೂಪೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪದಾನಂ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಧನಸಮತ್ಥೋ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋಪಿ ಬುದ್ಧವಿಭಾವನಾ।

ಸರಣಗಮನಗಮಕವಿಭಾವನಾ

ಇದಾನಿ **ಸರಣಗಮನಾದೀಸು** ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣಂ, ಸರಣಗತಾನಂ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ಭಯಂ ಸನ್ತಾಸಂ ದುಕ್ಖಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಧಮತಿ ನೀಹರತಿ ನಿರೋಧೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನ ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತರಣೇನ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ ಚ ಧಮ್ಮೋ, ಅಪ್ಪಕಾನಮ್ಪಿ ಕಾರಾನಂ ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಸಙ್ಘೋ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ತಂ ರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಂ। ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾಹಿ ವಿಹತವಿದ್ಧಂಸಿತಕಿಲೇಸೋ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ ವಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಸರಣಗಮನಂ। ತಂಸಮಙ್ಗೀ ಸತ್ತೋ ತಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ "ಏಸ ಮೇ ಸರಣಂ, ಏಸ ಮೇ ಪರಾಯಣ"ನ್ತಿ ಏವಮೇತಂ ಉಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ । ಉಪೇನ್ತೋ ಚ "ಏತೇ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮ, ಧಮ್ಮಞ್ಚ, ಉಪಾಸಕೇ ನೋ ಭಗವಾ ಧಾರೇತೂ"ತಿ ತಪುಸ್ಸಭಲ್ಲಿಕಾದಯೋ ವಿಯ ಸಮಾದಾನೇನ ವಾ, "ಸತ್ಥಾ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ, ಸಾವಕೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ ವಿಯ ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನೇನ ವಾ, "ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಕರಿತ್ವಾ ಯೇನ ಭಗವಾ ತೇನಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ 'ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ನಮೋ ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ'"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೮) ಬ್ರಹ್ಮಾಯುಆದಯೋ ವಿಯ ತಪ್ಪೋಣತ್ತೇನ ವಾ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಿನೋ ವಿಯ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನೇನ ವಾ, ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ವಿಯ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ವಾತಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ವಿಸಯತೋ ಕಿಚ್ಚತೋ ಚ ಉಪೇತಿ।

ಅಯಂ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಗಮಕಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನಾ।

ಭೇದಾಭೇದಫಲದೀಪನಾ

ಇದಾನಿ **"ಭೇದಾಭೇದಂ ಫಲಞ್ಚಾಪಿ, ಗಮನೀಯಞ್ಚ ದೀಪಯೇ"**ತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಭೇದಾದೀನಂ ಅಯಂ ದೀಪನಾ, ಏವಂ ಸರಣಗತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ದುವಿಧೋ ಸರಣಗಮನಭೇದೋ - ಸಾವಜ್ಜೋ ಚ ಅನವಜ್ಜೋ ಚ। ಅನವಜ್ಜೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯ, ಸಾವಜ್ಜೋ ಅಞ್ಞಸತ್ಥರಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿಪರೀತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। ಸೋ ದುವಿಧೋಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮೇವ। ಬುದ್ಧಗುಣೇಸು ಅಞ್ಞಾಣಸಂಸಯಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನಾದರಾದಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ತೇಸಂ ಸರಣಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಪನ ಅಭಿನ್ನಸರಣಾ ಚೇವ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸರಣಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮; ವಿಭ॰ ೮೦೯)। ಪುಥುಜ್ಜನಾ ತು ಯಾವದೇವ ಸರಣಭೇದಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಾವದೇವ ಅಭಿನ್ನಸರಣಾ। ಸಾವಜ್ಜೋವ ನೇಸಂ ಸರಣಭೇದೋ, ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಚ ಅನಿಟ್ಠಫಲದೋ ಹೋತಿ। ಅನವಜ್ಜೋ ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ ಅಫಲೋ, ಅಭೇದೋ ಪನ ಫಲತೋ ಇಟ್ಠಮೇವ ಫಲಂ ದೇತಿ।

ಯಥಾಹ -

“ಯೇಕೇಚಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ, ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ।
ಪಹಾಯ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ದೇವಕಾಯಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭)।

ತತ್ರ ಚ ಯೇ ಸರಣಗಮನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ಸರಣಂ ಗತಾ, ತೇ ಅಪಾಯಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಇತರೇ ಪನ ಸರಣಗಮನೇನ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಗಾಥಾಯ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ತಾವ ಭೇದಾಭೇದಫಲದೀಪನಾ।

ಗಮನೀಯದೀಪನಾ

ಗಮನೀಯದೀಪನಾಯಂ ಚೋದಕೋ ಆಹ - “ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಯೋ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಸ ಬುದ್ಧಂ ವಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸರಣಂ ವಾ, ಉಭಯಥಾಪಿ ಚ ಏಕಸ್ಸ ವಚನಂ ನಿರತ್ಥಕಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮದ್ವಯಾಭಾವತೋ। ನ ಹೇತ್ಥ “ಅಜಂ ಗಾಮಂ ನೇತೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕತ್ತಂ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಇಚ್ಛನ್ತಿ।

“ಗಚ್ಛತೇವ ಪುಬ್ಬಂ ದಿಸಂ, ಗಚ್ಛತಿ ಪಚ್ಛಿಮಂ ದಿಸ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೯; ೩.೮೭) ವಿಯ ಸಾತ್ಥಕಮೇವಾತಿ ಚೇ? ನ, ಬುದ್ಧಸರಣಾನಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವಸ್ಸಾನಧಿಪ್ಪೇತತೋ। ಏತೇಸಞ್ಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪಟಿಹತಚಿತ್ತೋಪಿ ಬುದ್ಧಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಸಿಯಾ। ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಬುದ್ಧೋತಿ ವಿಸೇಸಿತಂ ಸರಣಂ, ತಮೇವೇಸ ಗತೋತಿ। “ಏತಂ ಖೋ ಸರಣಂ ಖೇಮಂ, ಏತಂ ಸರಣಮುತ್ತಮ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೨) ವಚನತೋ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ತಮೇವಾತಿ ಚೇ? ನ, ತತ್ಥೇವ ತಬ್ಭಾವತೋ। ತತ್ಥೇವ ಹಿ ಗಾಥಾಪದೇ ಏತಂ ಬುದ್ಧಾದಿರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಗತಾನಂ ಭಯಹರಣತ್ತಸಙ್ಖಾತೇ ಸರಣಭಾವೇ ಅಬ್ಯಭಿಚರಣತೋ “ಖೇಮಮುತ್ತಮಞ್ಚ ಸರಣ”ನ್ತಿ ಅಯಂ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ತು ಗಮಿಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸತಿ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಿತೋ ಅನಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಅಸಾಧಕಮೇತಂ। “ಏತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ ಗಮಿಸಮ್ಬನ್ಧೇಪಿ ಸರಣಗಮನಪಸಿದ್ಧಿತೋ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣತ್ತಮೇವಾತಿ ಚೇ? ನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತದೋಸಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇ ಸತಿ ಏತಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸರಣಂ ಪಟಿಹತಚಿತ್ತೋಪಿ ಆಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತದೋಸಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ಏವ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ನೋ ದೋಸೇನ ಅತ್ಥಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಅಸಾಧಕಮೇತಂ। ಯಥಾ “ಮಮಞ್ಹಿ, ಆನನ್ದ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಾ ಜಾತಿಯಾ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೯) ಏತ್ಥ ಭಗವತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಪರಿಮುಚ್ಚಮಾನಾ ಸತ್ತಾ “ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಾ। ಏವಮಿಧಾಪಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸರಣಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಮುಚ್ಚಮಾನೋ “ಏತಂ ಸರಣಮಾಗಮ್ಮ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗಮನೀಯತ್ತಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ನ ಸರಣಸ್ಸ, ನ ಉಭಯೇಸಂ, ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಗಮಕಸ್ಸ ಗಮನೀಯಂ, ತತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಏತ್ಥ ಯುತ್ತೀತಿ। ವುಚ್ಚತೇ -

ಬುದ್ಧೋಯೇವೇತ್ಥ ಗಮನೀಯೋ, ಗಮನಾಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತು ತಂ ಸರಣವಚನಂ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮಿ। ಏಸ ಮೇ ಸರಣಂ, ಏಸ ಮೇ ಪರಾಯಣಂ, ಅಘಸ್ಸ, ತಾತಾ, ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಏತಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಭಜಾಮಿ ಸೇವಾಮಿ ಪಯಿರುಪಾಸಾಮಿ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾಮಿ ಬುಜ್ಝಾಮೀತಿ। ಯೇಸಞ್ಹಿ ಧಾತೂನಂ ಗತಿಅತ್ಥೋ ಬುದ್ಧಿಪಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋತಿ। ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಪ್ಪಯೋಗಾ ಅಯುತ್ತಮಿತಿ ಚೇ? ತಂ ನ। ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಯದಿ ಚೇತ್ಥ ಏವಮತ್ಥೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತತೋ “ಅನಿಚ್ಚಂ ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ರೂಪನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫೫, ೮೫) ವಿಯ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಪಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಪಯುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಯುತ್ತಮೇತನ್ತಿ। ತಞ್ಚ ನ, ಕಸ್ಮಾ? ತದತ್ಥಸಮ್ಭವಾ। “ಯೋ ಚ ಬುದ್ಧಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಸಙ್ಘಞ್ಚ

ಸರಣಂ ಗತೋ’’ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೦) ವಿಯ ಇಧಾಪಿ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥಸಮ್ಭವಾ ಇತಿ-ಸದ್ದಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸಾಪೇತ್ಥ ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಏವಂಜಾತಿಕೇಸು, ತಸ್ಮಾ ಅದೋಸೋ ಏವ ಸೋತಿ। ‘‘ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಹಿ ಸರಣಗಮನೇಹಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜ’’ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೩೪) ಸರಣಸ್ಸೇವ ಗಮನೀಯತೋ ಯಂ ವುತ್ತಂ ‘‘ಗಮನಾಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತು ಸರಣವಚನ’’ನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಮಿತಿ ಚೇ। ತಂ ನಾಯುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ತದತ್ಥಸಮ್ಭವಾ ಏವ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಯತೋ ಪುಬ್ಬಸದಿಸಮೇವ ಅಪ್ಪಯುತ್ತೋಪಿ ಪಯುತ್ತೋ ವಿಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತದೋಸಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ಏವ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅಯಂ ಗಮನೀಯದೀಪನಾ।

ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸರಣವಿಭಾವನಾ

ಇದಾನಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ **‘‘ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಮಿಚ್ಚಾದಿ, ದ್ವಯೇಪೇಸ ನಯೋ ಮತೋ’’**ತಿ ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - ಯ್ವಾಯಂ ‘‘ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾನಯೋ ವುತ್ತೋ, ‘‘ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ ಏತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪದದ್ವಯೇ ಏಸೋವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾನಂ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ವಿಭಾವನಮತ್ತಮೇವ ಅಸದಿಸಂ, ಸೇಸಂ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಯತೋ ಯದೇವೇತ್ಥ ಅಸದಿಸಂ, ತಂ ವುಚ್ಚತೇ - ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಧಮ್ಮೋತಿ ಏಕೇ। ಭಾವಿತಮಗ್ಗಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತನಿಬ್ಬಾನಾನಞ್ಚ ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತನಭಾವೇನ ಧಾರಣತೋ ಪರಮಸ್ಸಾಸವಿಧಾನತೋ ಚ ಮಗ್ಗವಿರಾಗಾ ಏವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಧಮ್ಮೋತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಖನ್ತಿ, ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಞ್ಚೇವ ಸಾಧಕಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತ್ಥ ‘‘ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ , ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ’’ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦)।

ಚತುಬ್ಬಿಧಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀನಂ ಚತುಸಾಮಞ್ಞಫಲಸಮಧಿವಾಸಿತಖನ್ಧಸನ್ತಾನಾನಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸಮೂಹೋ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಙ್ಘಾತೇನ ಸಂಹತತ್ತಾ ಸಙ್ಘೋ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

> ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಆನನ್ದ, ಯೇ ವೋ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ದೇಸಿತಾ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಪಸ್ಸಸಿ ನೋ ತ್ವಂ, ಆನನ್ದ, ಇಮೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ದ್ವೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ನಾನಾವಾದೇ’’ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ૩.૪૩)।

ಅಯಞ್ಹಿ ಪರಮತ್ಥಸಙ್ಘೋ ಸರಣನ್ತಿ ಗಮನೀಯೋ। ಸುತ್ತೇ ಚ ‘‘ಆಹುನೇಯ್ಯೋ ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಅಞ್ಜಲಿಕರಣೀಯೋ ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸಾ’’ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪, ೧೮೧) ವುತ್ತೋ। ಏತಂ ಪನ ಸರಣಂ ಗತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ವಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೇ ವಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖೇ ವಾ ಸಙ್ಘೇ ಸಮ್ಮುತಿಸಙ್ಘೇ ವಾ ಚತುವಗ್ಗಾದಿಭೇದೇ ಏಕಪುಗ್ಗಲೇಪಿ ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತೇ ವನ್ದನಾದಿಕಿರಿಯಾಯ ಸರಣಗಮನಂ ನೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ ನ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ। ವುತ್ತಾವಸೇಸನ್ತು ಇಮಸ್ಸ ದುತಿಯಸ್ಸ ಚ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಭೇದಾಭೇದಾದಿವಿಧಾನಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ತಾವ ‘‘ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಮಿಚ್ಚಾದಿ, ದ್ವಯೇಪೇಸ ನಯೋ ಮತೋ’’ತಿ ಏತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ।

ಅನುಪುಬ್ಬವವತ್ಥಾನಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ

ಇದಾನಿ **ಅನುಪುಬ್ಬವವತ್ಥಾನೇ, ಕಾರಣಞ್ಚ ವಿನಿದ್ದಿಸೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏತೇಸು ಚ ತೀಸು ಸರಣವಚನೇಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಬುದ್ಧೋ, ತಪ್ಪಭವತೋ ತದುಪದೇಸಿತತೋ ಚ ಅನನ್ತರಂ ಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆಧಾರಕತೋ ತದಾಸೇವನತೋ ಚ ಅನ್ತೇ ಸಙ್ಘೋ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಾ ಹಿತೇ ನಿಯೋಜಕೋತಿ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಬುದ್ಧೋ, ತಪ್ಪಭವತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತತ್ತಾ ಅನನ್ತರಂ ಧಮ್ಮೋ, ಹಿತಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಧಿಗತಹಿತೋ ಚಾತಿ ಕತ್ವಾ ಅನ್ತೇ ಸಙ್ಘೋ ಸರಣಭಾವೇನ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ಏವಂ ಅನುಪುಬ್ಬವವತ್ಥಾನೇ ಕಾರಣಞ್ಚ ವಿನಿದ್ದಿಸೇ।

ಉಪಮಾಪಕಾಸನಾ

ಇದಾನಿ ಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ **"ಸರಣತ್ತಯಮೇತಞ್ಚ, ಉಪಮಾಹಿ ಪಕಾಸಯೇ"**ತಿ , ತಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತೇ - ಏತ್ಥ ಪನ ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಚನ್ದಕಿರಣನಿಕರೋ ವಿಯ ತೇನ ದೇಸಿತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಪುಣ್ಣಚನ್ದಕಿರಣಸಮುಪ್ಪಾದಿತಪೀಣಿತೋ ಲೋಕೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ। ಬಾಲಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಸ ರಸ್ಮಿಜಾಲಮಿವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಧಮ್ಮೋ, ತೇನ ವಿಹತನ್ಧಕಾರೋ ಲೋಕೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ। ವನದಾಹಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ವನದಹನಗ್ಗಿ ವಿಯ ಕಿಲೇಸವನದಹನೋ ಧಮ್ಮೋ, ದಡ್ಢವನತ್ತಾ ಖೇತ್ತಭೂತೋ ವಿಯ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ದಡ್ಢಕಿಲೇಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭೂತೋ ಸಙ್ಘೋ। ಮಹಾಮೇಘೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸಲಿಲವುಟ್ಠಿ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ವುಟ್ಠಿನಿಪಾತೂಪಸಮಿತರೇಣು ವಿಯ ಜನಪದೋ ಉಪಸಮಿತಕಿಲೇಸರೇಣು ಸಙ್ಘೋ। ಸುಸಾರಥಿ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯವಿನಯೂಪಾಯೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಸುವಿನೀತಸ್ಸಾಜಾನೀಯಸಮೂಹೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ। ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಸಲ್ಲುದ್ಧರಣತೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸಲ್ಲುದ್ಧರಣೂಪಾಯೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಸಮುದ್ಧಟಸಲ್ಲೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಮುದ್ಧಟದಿಟ್ಠಿಸಲ್ಲೋ ಸಙ್ಘೋ। ಮೋಹಪಟಲಸಮುಪ್ಪಾಟನತೋ ವಾ ಸಾಲಾಕಿಯೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಪಟಲಸಮುಪ್ಪಾಟನುಪಾಯೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಸಮುಪ್ಪಾಟಿತಪಟಲೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಲೋಚನೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಮುಪ್ಪಾಟಿತಮೋಹಪಟಲೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಞಾಣಲೋಚನೋ ಸಙ್ಘೋ। ಸಾನುಸಯಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿಹರಣಸಮತ್ಥತಾಯ ವಾ ಕುಸಲೋ ವೇಜ್ಜೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸಮ್ಮಾ ಪಯುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಮಿವ ಧಮ್ಮೋ, ಭೇಸಜ್ಜಪಯೋಗೇನ ಸಮುಪಸನ್ತಬ್ಯಾಧಿ ವಿಯ ಜನಸಮುದಾಯೋ ಸಮುಪಸನ್ತಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಾನುಸಯೋ ಸಙ್ಘೋ।

ಅಥ ವಾ ಸುದೇಸಕೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸುಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿ ವಿಯ ಚ ಧಮ್ಮೋ, ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ। ಸುನಾವಿಕೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ನಾವಾ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಪಾರಪ್ಪತ್ತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಙ್ಘೋ। ಹಿಮವಾ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ತಪ್ಪಭವೋಸಧಮಿವ ಧಮ್ಮೋ, ಓಸಧೂಪಭೋಗೇನ ನಿರಾಮಯೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಙ್ಘೋ। ಧನದೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಧನಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಲದ್ಧಧನೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಮ್ಮಾಲದ್ಧಅರಿಯಧನೋ ಸಙ್ಘೋ। ನಿಧಿದಸ್ಸನಕೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ನಿಧಿ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ನಿಧಿಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಙ್ಘೋ।

ಅಪಿಚ ಅಭಯದೋ ವಿಯ ವೀರಪುರಿಸೋ ಬುದ್ಧೋ, ಅಭಯಮಿವ ಧಮ್ಮೋ, ಸಮ್ಪತ್ತಾಭಯೋ ವಿಯ ಜನೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸಬ್ಬಭಯೋ ಸಙ್ಘೋ। ಅಸ್ಸಾಸಕೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಅಸ್ಸಾಸೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಅಸ್ಸತ್ಥಜನೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ। ಸುಮಿತ್ತೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಹಿತೂಪದೇಸೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಹಿತೂಪಯೋಗೇನ ಪತ್ತಸದತ್ಥೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಙ್ಘೋ। ಧನಾಕರೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಧನಸಾರೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಧನಸಾರೂಪಭೋಗೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸಙ್ಘೋ। ರಾಜಕುಮಾರನ್ಹಾಪಕೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸೀಸನ್ಹಾನಸಲಿಲಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಸುನ್ಹಾತರಾಜಕುಮಾರವಗ್ಗೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಸಲಿಲಸುನ್ಹಾತೋ ಸಙ್ಘೋ। ಅಲಙ್ಕಾರಕಾರಕೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ಅಲಙ್ಕಾರೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಅಲಙ್ಕತರಾಜಪುತ್ತಗಣೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಾಲಙ್ಕತೋ ಸಙ್ಘೋ। ಚನ್ದನರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ತಪ್ಪಭವಗನ್ಧೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ಚನ್ದನುಪಭೋಗೇನ ಸನ್ತಪರಿಳಾಹೋ ವಿಯ ಜನೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೂಪಭೋಗೇನ ಸನ್ತಪರಿಳಾಹೋ ಸಙ್ಘೋ। ದಾಯಜ್ಜಸಮ್ಪದಾನಕೋ ವಿಯ ಪಿತಾ ಬುದ್ಧೋ, ದಾಯಜ್ಜಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ದಾಯಜ್ಜಹರೋ ಪುತ್ತವಗ್ಗೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮದಾಯಜ್ಜಹರೋ ಸಙ್ಘೋ। ವಿಕಸಿತಪದುಮಂ ವಿಯ ಬುದ್ಧೋ, ತಪ್ಪಭವಮಧು ವಿಯ ಧಮ್ಮೋ, ತದುಪಭೋಗೀಭಮರಗಣೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘೋ। ಏವಂ ಸರಣತ್ತಯಮೇತಞ್ಚ, ಉಪಮಾಹಿ ಪಕಾಸಯೇ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ **‘‘ಕೇನ ಕತ್ಥ ಕದಾ ಕಸ್ಮಾ, ಭಾಸಿತಂ ಸರಣತ್ತಯ’’**ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಮಾತಿಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಸರಣತ್ತಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ

ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಾಠಮಾತಿಕಾ

ಏವಂ ಸರಣಗಮನೇಹಿ ಸಾಸನೋತಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಾಸನಂ ಓತಿಣ್ಣೇನ ಉಪಾಸಕೇನ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ವಾ ಯೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಪಠಮಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಾಠಸ್ಸ ಇದಾನಿ ವಣ್ಣನತ್ಥಂ ಅಯಂ ಮಾತಿಕಾ -

“ಯೇನ ಯತ್ಥ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ವುತ್ತಾನೇತಾನಿ ತಂ ನಯಂ।
ವತ್ವಾ ಕತ್ವಾ ವವತ್ಥಾನಂ, ಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸತೋ॥

“ಪಕತಿಯಾ ಚ ಯಂ ವಜ್ಜಂ, ವಜ್ಜಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಚ ಯಂ।
ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಂ ಕತ್ವಾ, ಪದಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥತೋ॥

“ಸಾಧಾರಣಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಸಾಧಾರಣವಿಭಾವನಂ।
ಅಥ ಪಞ್ಚಸು ಪುಬ್ಬೇಸು, ವಿಸೇಸತ್ಥಪ್ಪಕಾಸತೋ॥

“ಪಾಣಾತಿಪಾತಪಭುತಿ-ಹೇಕತಾನಾನತಾದಿತೋ।
ಆರಮ್ಮಣಾದಾನಭೇದಾ, ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತೋ ತಥಾ॥

“ಪಯೋಗಙ್ಗಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ವೇದನಾಮೂಲಕಮ್ಮತೋ।
ವಿರಮತೋ ಚ ಫಲತೋ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

“ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತತೋ ಯುತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇಸ್ವಪಿ ಪಞ್ಚಸು।
ಆವೇಣಿಕಞ್ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಞೇಯ್ಯಾ ಹೀನಾದಿತಾಪಿ ಚಾ”ತಿ॥

ತತ್ಥ ಏತಾನಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣೀತಿಆದೀನಿ ದಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಭಗವತಾ ಏವ ವುತ್ತಾನಿ, ನ ಸಾವಕಾದೀಹಿ। ತಾನಿ ಚ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವುತ್ತಾನಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರಾಹುಲಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಕಪಿಲವತ್ಥುತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇನ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದವವತ್ಥಾಪನತ್ಥಂ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ -

“ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಭಿರನ್ತಂ ವಿಹರಿತ್ವಾ ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ ತದವಸರಿ। ತತ್ರ ಸುದಂ ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ। ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ...ಪೇ॰... ಅಥ ಖೋ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಏತದಹೋಸಿ - ‘ಕತಿ ನು ಖೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಕತ್ಥ ಚ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ’’ನ್ತಿ। ಭಗವತೋ ಏತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸುಂ - “ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾಮಣೇರಾನಂ ದಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ತೇಸು ಚ ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಸಿಕ್ಖಿತುಂ , ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣೀ...ಪೇ॰... ಜಾತರೂಪರಜತಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ ವೇರಮಣೀ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೦೬)।

ತಾನೇತಾನಿ “ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪; ವಿಭ॰ ೫೦೮) ಸುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸರಣಗಮನೇಸು ಚ ದಸ್ಸಿತಪಾಠಾನುಸಾರೇನ “ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ

ಏವಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ತಾವ “ಯೇನ ಯತ್ಥ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ವುತ್ತಾನೇತಾನಿ ತಂ ನಯಂ ವತ್ವಾ”ತಿ ಸೋ ನಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸವವತ್ಥಾನಂ

ಏತ್ಥ ಚ ಆದಿತೋ ದ್ವೇ ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಾನಿ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಸಾಮಣೇರಾನಞ್ಚ ಸಾಧಾರಣಾನಿ ನಿಚ್ಚಸೀಲವಸೇನ। ಉಪೋಸಥಸೀಲವಸೇನ ಪನ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಸತ್ತಮಟ್ಠಮಂ ಚೇಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮವಜ್ಜಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಾನಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪನ ಸಾಮಣೇರಾನಮೇವ ವಿಸೇಸಭೂತನ್ತಿ ಏವಂ ಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಪುರಿಮಾನಿ ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಚ ಏಕನ್ತಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಪಕತಿವಜ್ಜತೋ ವೇರಮಣಿಯಾ, ಸೇಸಾನಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜತೋತಿ ಏವಂ ಪಕತಿಯಾ ಚ ಯಂ ವಜ್ಜಂ, ವಜ್ಜಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಚ ಯಂ, ತಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ।

ಸಾಧಾರಣವಿಭಾವನಾ

ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ “ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ”ತಿ ಏತಾನಿ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾನಿ ಪದಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಅಯಂ ಸಾಧಾರಣವಿಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ -

ತತ್ಥ **ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ** ತಾವ ವೇರಂ ಮಣತೀತಿ ವೇರಮಣೀ, ವೇರಂ ಪಜಹತಿ, ವಿನೋದೇತಿ, ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ, ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿರಮತಿ ವಾ ಏತಾಯ ಕರಣಭೂತಾಯ ವೇರಮ್ಹಾ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ, ವಿಕಾರಸ್ಸ ವೇಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ವೇರಮಣೀ। ತೇನೇವ ಚೇತ್ಥ “ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವಿರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದ”ನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಸಿಕ್ಖಾ, ಪಜ್ಜತೇ ಅನೇನಾತಿ ಪದಂ। ಸಿಕ್ಖಾಯ ಪದಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಮೂಲಂ ನಿಸ್ಸಯೋ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವೇರಮಣೀ ಏವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ವಿರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ವಾ ದುತಿಯೇನ ನಯೇನ। ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಾಮಿ ಸಮಾದಿಯಾಮಿ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅಖಣ್ಡಕಾರಿತಾಯ ಅಚ್ಛಿದ್ದಕಾರಿತಾಯ ಅಸಬಲಕಾರಿತಾಯ ಚ ಆದಿಯಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನ ವೇರಮಣೀತಿ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿರತಿ, ಸಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ “ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಆರತಿ ವಿರತಿ ಪಟಿವಿರತಿ ವೇರಮಣೀ ಅಕಿರಿಯಾ ಅಕರಣಂ ಅನಜ್ಝಾಪತ್ತಿ ವೇಲಾಅನತಿಕ್ಕಮೋ ಸೇತುಘಾತೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೭೦೪) ನಯೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಾ। ಕಾಮಞ್ಚೇಸಾ ವೇರಮಣೀ ನಾಮ ಲೋಕುತ್ತರಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಇಧ ಪನ ಸಮಾದಿಯಾಮೀತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಾರಹಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿರತೀತಿ ವುತ್ತಾ।

ಸಿಕ್ಖಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ, ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ, ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿಸೀಲಂ ಲೋಕಿಕಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ರೂಪಾರೂಪಝಾನಾನಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚ ಸಿಕ್ಖಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಯಥಾಹ -

> “ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ।
>
> “ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಚಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ

ಹೋತಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ।

“ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅರೂಪಪತ್ತಿಯಾ...ಪೇ॰... ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಹಗತಂ... ಪೇ॰... ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ।

“ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಝಾನಂ ಭಾವೇತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ...ಪೇ॰... ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೧೨-೭೧೩)।

ಏತಾಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಪದಂ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ, ಅಥ ವಾ ಮೂಲಂ ನಿಸ್ಸಯೋ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – “ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಭಾವೇನ್ತೋ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೨)। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಾಧಾರಣಾನಂ ಪದಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ವಿಭಾವನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ಪುರಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ – **“ಅಥ ಪಞ್ಚಸು ಪುಬ್ಬೇಸು, ವಿಸೇಸತ್ಥಪ್ಪಕಾಸತೋ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ**”ತಿ , ತತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ – **ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ **ಪಾಣೋ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಖನ್ಧಸನ್ತತಿ, ತಂ ವಾ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಸತ್ತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಾಣೇ ಪಾಣಸಞ್ಞಿನೋ ತಸ್ಸ ಪಾಣಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ವಧಕಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। **ಅದಿನ್ನಾದಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅದಿನ್ನನ್ತಿ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಯತ್ಥ ಪರೋ ಯಥಾಕಾಮಕಾರಿತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅದಣ್ಡಾರಹೋ ಅನುಪವಜ್ಜೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿನೋ ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಏವ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ। **ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಅಸೇಟ್ಠಚರಿಯಂ, ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಮೇಥುನಪ್ಪಟಿಸೇವನಾ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸೇವನಟ್ಠಾನವೀತಿಕ್ಕಮಚೇತನಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ । **ಮುಸಾವಾದೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಮುಸಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕೋ ವಚೀಪಯೋಗೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ ವಾ, ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಮೇವ ಅಞ್ಞತರದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ। **ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಸುರಾ**ತಿ ಪಞ್ಚ ಸುರಾ – ಪಿಟ್ಠಸುರಾ, ಪೂವಸುರಾ, ಓದನಸುರಾ, ಕಿಣ್ಣಪಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತಾ ಚಾತಿ। **ಮೇರಯ**ಮ್ಪಿ ಪುಪ್ಫಾಸವೋ, ಫಲಾಸವೋ, ಗುಳಾಸವೋ, ಮಧ್ವಾಸವೋ, ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತೋ ಚಾತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ। **ಮಜ್ಜ**ನ್ತಿ ತದುಭಯಮೇವ ಮದನಿಯಟ್ಠೇನ ಮಜ್ಜಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ ಮದನಿಯಂ, ಯೇನ ಪೀತೇನ ಮತ್ತೋ ಹೋತಿ ಪಮತ್ತೋ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಜ್ಜಂ। **ಪಮಾದಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಯಾಯ ಚೇತನಾಯ ತಂ ಪಿವತಿ ಅಜ್ಝೋಹರತಿ, ಸಾ ಚೇತನಾ ಮದಪ್ಪಮಾದಹೇತುತೋ ಪಮಾದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯತೋ ಅಜ್ಝೋಹರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಾನಂ ಅಜ್ಝೋಹರಣಚೇತನಾ “ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಭುತೀಹಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಏಕತಾನಾನತಾದಿವಿನಿಚ್ಛಯಂ

ಏಕತಾನಾನತಾದಿತೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಹ – ಕಿಂ ಪನ ವಜ್ಝವಧಕಪ್ಪಯೋಗಚೇತನಾದೀನಂ ಏಕತಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದಿನೋ ಏಕತ್ತಂ, ನಾನತಾಯ ನಾನತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ನೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ? ಯದಿ ತಾವ ಏಕತಾಯ ಏಕತ್ತಂ, ಅಥ ಯದಾ ಏಕಂ ವಜ್ಝಂ ಬಹೂ ವಧಕಾ ವಧೇನ್ತಿ, ಏಕೋ ವಾ ವಧಕೋ ಬಹುಕೇ ವಜ್ಝೇ ವಧೇತಿ, ಏಕೇನ ವಾ

ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಿನಾ ಪಯೋಗೇನ ಬಹೂ ವಜ್ಝಾ ವಧೀಯನ್ತಿ, ಏಕಾ ವಾ ಚೇತನಾ ಬಹೂನಂ ವಜ್ಝಾನಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತದಾ ಏಕೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಪನ ನಾನತಾಯ ನಾನತ್ತಂ। ಅಥ ಯದಾ ಏಕೋ ವಧಕೋ ಏಕಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಏಕಂ ಪಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬಹೂ ವಜ್ಝೇ ವಧೇತಿ, ಬಹೂ ವಾ ವಧಕಾ ದೇವದತ್ತಯಞ್ಞದತ್ತಸೋಮದತ್ತಾದೀನಂ ಬಹೂನಮತ್ಥಾಯ ಬಹೂ ಪಯೋಗೇ ಕರೋನ್ತಾ ಏಕಮೇವ ದೇವದತ್ತಂ ಯಞ್ಞದತ್ತಂ ಸೋಮದತ್ತಂ ವಾ ವಧೇನ್ತಿ, ಬಹೂಹಿ ವಾ ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದೀಹಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ಏಕೋ ವಜ್ಝೋ ವಧೀಯತಿ। ಬಹೂ ವಾ ಚೇತನಾ ಏಕಸ್ಸೇವ ವಜ್ಝಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಪಯೋಗಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ, ತದಾ ಬಹೂಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಚೇತಮಯುತ್ತಂ। ಅಥ ನೇವ ಏತೇಸಂ ವಜ್ಝಾದೀನಂ ಏಕತಾಯ ಏಕತ್ತಂ, ನಾನತಾಯ ನಾನತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥೇವ ತು ಏಕತ್ತಂ ನಾನತ್ತಞ್ಚ ಹೋತಿ, ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ, ಏವಂ ಸೇಸಾನಮ್ಪೀತಿ।

ವುಚ್ಚತೇ - ತತ್ಥ ತಾವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ನ ವಜ್ಝವಧಕಾದೀನಂ ಪಚ್ಚೇಕಮೇಕತಾಯ ಏಕತಾ, ನಾನತಾಯ ನಾನತಾ, ಕಿನ್ತು ವಜ್ಝವಧಕಾದೀನಂ ಯುಗನನ್ಧಮೇಕತಾಯ ಏಕತಾ, ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ತು ತೇಸಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ವಾ ನಾನತಾಯ ನಾನತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಬಹೂಸು ವಧಕೇಸು ಬಹೂಹಿ ಸರಕ್ಖೇಪಾದೀಹಿ ಏಕೇನ ವಾ ಓಪಾತಖಣನಾದಿನಾ ಪಯೋಗೇನ ಬಹೂ ವಜ್ಝೇ ವಧೇನ್ತೇಸುಪಿ ಬಹೂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಧಕೇ ಏಕೇನ, ಬಹೂಹಿ ವಾ ಪಯೋಗೇಹಿ ತಪ್ಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾಯ ಚ ಏಕಾಯ, ಬಹೂಹಿ ವಾ ಚೇತನಾಹಿ ಬಹೂ ವಜ್ಝೇ ವಧೇನ್ತೇಪಿ ಬಹೂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಬಹೂಸು ಚ ವಧಕೇಸು ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಬಹೂಹಿ, ಏಕೇನ ವಾ ಪಯೋಗೇನ ಏಕಂ ವಜ್ಝಂ ವಧೇನ್ತೇಸುಪಿ ಬಹೂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಏಕತಾನಾನತಾದಿತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಚೇತ್ಥ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾರಮ್ಮಣೋ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾನಿ ರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ರೂಪಾಯತನಾದಿಅಞ್ಞತರಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ಮುಸಾವಾದೋ ಯಸ್ಸ ಮುಸಾ ಭಣತಿ, ತಮಾರಭಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣೋ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಏಕೇ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಞ್ಚ ಯದಾ ಸತ್ತೋ ಹರಿತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರವಸೇನೇವ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ, ನ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನಾತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಆದಾನತೋತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಾದೀನಿ ಚೇತಾನಿ ಸಾಮಣೇರೇನ ಭಿಕ್ಖುಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಾದಿನ್ನಾನೇವ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಉಪಾಸಕೇನ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತೇನಾಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಾದಿಯನ್ತೇನಾಪಿ। ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿಪಿ। ಕಿನ್ತು ನಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿಯತೋ ಏಕಾಯೇವ ವಿರತಿ, ಏಕಾವ ಚೇತನಾ ಹೋತಿ, ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಪನೇತಾಸಂ ಪಞ್ಚವಿಧತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮಾದಿಯತೋ ಪನ ಪಞ್ಚೇವ ವಿರತಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ಚ ಚೇತನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ಆದಾನತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಭೇದತೋತಿ ಸಾಮಣೇರಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪಾರಾಜಿಕಟ್ಠಾನಿಯಾನಿ ಹಿ ತಾನಿ ತೇಸಂ, ಯಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹೋತಿ, ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಏಕಮೇವ ಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಯತೋ ತೇಸಂ ತಂಸಮಾದಾನೇನೇವ ಪುನ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತ್ತಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಪರೇ ಪನಾಹು - "ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಮಾದಿನ್ನೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಏಕಮೇವ ಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, 'ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ'ತಿ ಏವಂ ಪನ ಏಕತೋ ಸಮಾದಿನ್ನೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ ಸೇಸಾನಿಪಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಮಾದಿನ್ನಸ್ಸ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ, ಯಂ ತಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ"ತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಭೇದತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತೋತಿ ಗುಣವಿರಹಿತೇಸು ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾದೀಸು ಪಾಣೇಸು ಖುದ್ದಕೇ ಪಾಣೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಸರೀರೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ। ಪಯೋಗಸಮತ್ತೇಪಿ ವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾಯ। ಗುಣವನ್ತೇಸು ಪನ ಮನುಸ್ಸಾದೀಸು ಅಪ್ಪಗುಣೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಗುಣೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ । ಸರೀರಗುಣಾನನ್ತು ಸಮಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಾ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಮೇವ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ನ ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಮನುಸ್ಸಭೂತಸ್ಸಾಪಿ ಉಮ್ಮತ್ತಕಭಾವಸಂವತ್ತನೇನ ಅರಿಯಧಮ್ಮನ್ತರಾಯಕರಣತೋತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಪಯೋಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ, ಆಣತ್ತಿಕೋ, ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ, ಥಾವರೋ, ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ, ಇದ್ಧಿಮಯೋತಿ ಛಪ್ಪಯೋಗಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ಪಹರಣಂ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಪಯೋಗೋ, ಸೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸಾನುದ್ದಿಸ್ಸಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಉದ್ದಿಸ್ಸಕೇ ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಹರತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಮರಣೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ। "ಯೋ ಕೋಚಿ ಮರತೂ"ತಿ ಏವಂ ಅನುದ್ದಿಸ್ಸಕೇ ಪಹಾರಪಚ್ಚಯಾ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಮರಣೇನ। ಉಭಯಥಾಪಿ ಚ ಪಹರಿತಮತ್ತೇ ವಾ ಮರತು, ಪಚ್ಛಾ ವಾ ತೇನೇವ ರೋಗೇನ, ಪಹರಿತಕ್ಖಣೇ ಏವ ಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ। ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಚ ಪಹಾರಂ ದತ್ವಾ ತೇನ ಅಮತಸ್ಸ ಪುನ ಅಞ್ಞೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಹಾರೇ ದಿನ್ನೇ ಪಚ್ಛಾಪಿ ಯದಿ ಪಠಮಪಹಾರೇನೇವ ಮರತಿ, ತದಾ ಏವ ಕಮ್ಮುನಾ ಬದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ದುತಿಯಪಹಾರೇನ, ನತ್ಥಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। ಉಭಯೇಹಿ ಮತೇಪಿ ಪಠಮಪಹಾರೇನೇವ ಕಮ್ಮುನಾ ಬದ್ಧೋ, ಉಭಯೇಹಿಪಿ ಅಮತೇ ನೇವತ್ಥಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಬಹುಕೇಹಿಪಿ ಏಕಸ್ಸ ಪಹಾರೇ ದಿನ್ನೇ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಪಹಾರೇನ ಮರತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ ಹೋತಿ।

ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪನ ಆಣಾಪನಂ ಆಣತ್ತಿಕೋ ಪಯೋಗೋ। ತತ್ಥಪಿ ಸಾಹತ್ಥಿಕೇ ಪಯೋಗೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ। ಛಬ್ಬಿಧೋ ಚೇತ್ಥ ನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ -

> "ವತ್ಥು ಕಾಲೋ ಚ ಓಕಾಸೋ, ಆವುಧಂ ಇರಿಯಾಪಥೋ।
> ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸೋತಿ ಇಮೇ, ಛ ಆಣತ್ತಿನಿಯಾಮಕಾ"ತಿ॥ (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭೪)।

ತತ್ಥ **ವತ್ಥೂ**ತಿ ಮಾರೇತಬ್ಬೋ ಪಾಣೋ। **ಕಾಲೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಾಯನ್ಹಾದಿಕಾಲೋ ಚ, ಯೋಬ್ಬನಥಾವರಿಯಾದಿಕಾಲೋ ಚ। **ಓಕಾಸೋ**ತಿ ಗಾಮೋ ವಾ ನಿಗಮೋ ವಾ ವನಂ ವಾ ರಚ್ಛಾ ವಾ ಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ವಾತಿ ಏವಮಾದಿ। **ಆವುಧ**ನ್ತಿ ಅಸಿ ವಾ ಉಸು ವಾ ಸತ್ತಿ ವಾತಿ ಏವಮಾದಿ। **ಇರಿಯಾಪಥೋ**ತಿ ಮಾರೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಮಾರಕಸ್ಸ ಚ ಠಾನಂ ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ವಾತಿ ಏವಮಾದಿ।

ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸೋತಿ ವಿಜ್ಝನಂ ವಾ ಛೇದನಂ ವಾ ಭೇದನಂ ವಾ ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಿಕಂ ವಾತಿ ಏವಮಾದಿ। ಯದಿ ಹಿ ವತ್ಥುಂ ವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ "ಯಂ ಮಾರೇಹೀ"ತಿ ಆಣತ್ತೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಮಾರೇತಿ, ಆಣಾಪಕಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಅಥ ವತ್ಥುಂ ಅವಿಸಂವಾದೇತ್ವಾ ಮಾರೇತಿ, ಆಣಾಪಕಸ್ಸ ಆಣತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಆಣತ್ತಸ್ಸ ಮಾರಣಕ್ಖಣೇತಿ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಕಾಲಾದೀಸುಪಿ।

ಮಾರಣತ್ಥನ್ತು ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ಪಹರಣನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ ಪಯೋಗೋ। ಸೋಪಿ ಉದ್ದಿಸ್ಸಾನುದ್ದಿಸ್ಸಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ ಏವ, ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ ಚೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಾರಣತ್ಥಮೇವ ಓಪಾತಖಣನಂ, ಅಪಸ್ಸೇನಉಪನಿಕ್ಖಿಪನಂ, ಭೇಸಜ್ಜವಿಸಯನ್ತಾದಿಪ್ಪಯೋಜನಂ ವಾ ಥಾವರೋ ಪಯೋಗೋ। ಸೋಪಿ ಉದ್ದಿಸ್ಸಾನುದ್ದಿಸ್ಸಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ, ಯತೋ ತತ್ಥಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ

ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯನ್ತು ವಿಸೇಸೋ - ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಓಪಾತಾದೀಸು ಪರೇಸಂ ಮೂಲೇನ ವಾ ಮುಧಾ ವಾ ದಿನ್ನೇಸುಪಿ ಯದಿ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಕೋಚಿ ಮರತಿ, ಮೂಲಟ್ಠಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಯದಿಪಿ ಚ ತೇನ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ತತ್ಥ ಓಪಾತೇ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಸಮೇ ಕತೇಪಿ ಪಂಸುಧೋವಕಾ ವಾ ಪಂಸುಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾ, ಮೂಲಖಣಕಾ ವಾ ಮೂಲಾನಿ ಖಣನ್ತಾ ಆವಾಟಂ ಕರೋನ್ತಿ , ದೇವೇ ವಾ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಕದ್ದಮೋ ಜಾಯತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಕೋಚಿ ಓತರಿತ್ವಾ ವಾ ಲಗ್ಗಿತ್ವಾ ವಾ ಮರತಿ, ಮೂಲಟ್ಠಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಯದಿ ಪನ ಯೇನ ಲದ್ಧಂ, ಸೋ ಅಞ್ಞೋ ವಾ ತಂ ವಿತ್ಥತತರಂ ಗಮ್ಭೀರತರಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾವ ಕೋಚಿ ಮರತಿ, ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ। ಯಥಾ ತು ಮೂಲಾನಿ ಮೂಲೇಹಿ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ, ತಥಾ ತತ್ರ ಥಲೇ ಕತೇ ಮುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಅಪಸ್ಸೇನಾದೀಸುಪಿ ಯಾವ ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿ, ತಾವ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಕಮ್ಮಬದ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಾರಣತ್ಥಂ ಪನ ವಿಜ್ಜಾಪರಿಜಪ್ಪನಂ ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ ಪಯೋಗೋ। ದಾಠಾವುಧಾದೀನಂ ದಾಠಾಕೋಟನಾದಿಮಿವ ಮಾರಣತ್ಥಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಿದ್ಧಿವಿಕಾರಕರಣಂ ಇದ್ಧಿಮಯೋ ಪಯೋಗೋತಿ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ ತು ಥೇಯ್ಯಪಸಯ್ಹಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಕಪ್ಪಕುಸಾವಹಾರವಸಪ್ಪವತ್ತಾ ಸಾಹತ್ಥಿಕಾಣತ್ತಿಕಾದಯೋ ಪಯೋಗಾ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ಪಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಏವ ಪಯೋಗೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಯೋಗತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಅಙ್ಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಭವನ್ತಿ - ಪಾಣೋ ಚ ಹೋತಿ, ಪಾಣಸಞ್ಞೀ ಚ, ವಧಕಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ವಾಯಮತಿ, ತೇನ ಚ ಮರತೀತಿ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪಞ್ಚೇವ - ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞೀ ಚ, ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ವಾಯಮತಿ, ತೇನ ಚ ಆದಾತಬ್ಬಂ ಆದಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಭವನ್ತಿ - ಅಜ್ಝಾಚರಿಯವತ್ಥು ಚ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ಪಯೋಗಞ್ಚ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸಾದಿಯತಿ ಚಾತಿ, ತಥಾ ಪರೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ ಮುಸಾವಾದಸ್ಸ ತಾವ ಮುಸಾ ಚ ಹೋತಿ ತಂ ವತ್ಥು, ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ತಜ್ಜೋ ಚ ವಾಯಾಮೋ, ಪರವಿಸಂವಾದನಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಯಮಾನಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪನ ಸುರಾದೀನಞ್ಚ ಅಞ್ಞತರಂ ಹೋತಿ ಮದನೀಯಪಾತುಕಮ್ಯತಾಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ತಜ್ಜಞ್ಚ ವಾಯಾಮಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಪೀತೇ ಚ ಪವಿಸತೀತಿ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಅಙ್ಗತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಮುಟ್ಠಾನತೋತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಅದಿನ್ನಾದಾನಮುಸಾವಾದಾ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯಚಿತ್ತತೋ, ವಾಚಾಚಿತ್ತತೋ, ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತತೋ ಚಾತಿ ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಕಾಯಚಿತ್ತವಸೇನ ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನಮೇವ। ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯತೋ ಚ, ಕಾಯಚಿತ್ತತೋ ಚಾತಿ ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮುಟ್ಠಾನತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ವೇದನಾತೋತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ದುಕ್ಖವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೋವ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ತೀಸು ವೇದನಾಸು ಅಞ್ಞತರವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ತಥಾ ಮುಸಾವಾದೋ। ಇತರಾನಿ ದ್ವೇ ಸುಖಾಯ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವಾ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ವೇದನಾತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಮೂಲತೋತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಚೇತ್ಥ ದೋಸಮೋಹಮೂಲೋ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಮುಸಾವಾದಾ ಲೋಭಮೋಹಮೂಲಾ ವಾ ದೋಸಮೋಹಮೂಲಾ ವಾ। ಇತರಾನಿ ದ್ವೇ ಲೋಭಮೋಹಮೂಲಾನೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಮೂಲತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಕಮ್ಮತೋತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಅದಿನ್ನಾದಾನಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನಿ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾನೇವ ಚ, ಮುಸಾವಾದೋ ವಚೀಕಮ್ಮಮೇವ। ಯೋ ಪನ ಅತ್ಥಭಞ್ಜಕೋ, ಸೋ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತೋ। ಇತರೋ ಕಮ್ಮಮೇವ।

ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವಾತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಕಮ್ಮತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ವಿರಮತೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಹ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಿರಮನ್ತೋ ಕುತೋ ವಿರಮತೀ"ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಸಮಾದಾನವಸೇನ ತಾವ ವಿರಮನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರೇಸಂ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲತೋ ವಿರಮತಿ। ಕಿಮಾರಬ್ಭಿತ್ವಾ? ಯತೋ ವಿರಮತಿ, ತದೇವ। ಸಮ್ಪತ್ತವಸೇನಾಪಿ ವಿರಮನ್ತೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಕುಸಲತೋವ। ಕಿಮಾರಬ್ಭಿತ್ವಾ? ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ವುತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನೇವ। ಕೇಚಿ ಪನ ಭಣನ್ತಿ "ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಸಙ್ಖಾತೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಭಿತ್ವಾ ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ವಿರಮತಿ, ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಯಂ ಪನ ಅವಹರಿತಬ್ಬಂ ಭಞ್ಜಿತಬ್ಬಞ್ಚ, ತಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಮುಸಾವಾದಾ ಚ, ಸತ್ತೇಯೇವಾರಬ್ಭಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ ಚಾ"ತಿ। ತದಞ್ಞೇ "ಏವಂ ಸನ್ತೇ 'ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಯಞ್ಚ ಪಜಹತಿ, ತಂ ನ ಜಾನೇಯ್ಯಾ'ತಿ ಏವಂದಿಟ್ಠಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಾ ಯದೇವ ಪಜಹತಿ, ತಂ ಅತ್ತನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಮೇವಾರಬ್ಭಿತ್ವಾ ವಿರಮತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತದಯುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಭಾವತೋ ಬಹಿದ್ಧಾಭಾವತೋ ಚ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಞ್ಹಿ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇ "ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಅರಣಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಕುಸಲಾಯೇವ, ಸಿಯಾ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೧೯) ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ"ತಿ ಚ "ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣತ್ತಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅತ್ತನೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ - "ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಯಞ್ಚ ಪಜಹತಿ, ತಂ ನ ಜಾನೇಯ್ಯಾ"ತಿ। ತತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - ನ ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ, ಯಞ್ಚ ಪಜಹತಿ, ತಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಆರಬ್ಭಿತ್ವಾನ ಅಮತಂ, ಜಹನ್ತೋ ಸಬ್ಬಪಾಪಕೇ।
ನಿದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಭವೇ, ಮಗ್ಗಟ್ಠೋರಿಯಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ॥

ಏವಮೇತ್ಥ ವಿರಮತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಫಲತೋತಿ ಸಬ್ಬೇ ಏವ ಚೇತೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ದುಗ್ಗತಿಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸುಗತಿಯಞ್ಚ ಅನಿಟ್ಠಾಕನ್ತಾಮನಾಪವಿಪಾಕನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸಮ್ಪರಾಯೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಏವ ಚ ಅವೇಸಾರಜ್ಜಾದಿಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ। ಅಪಿಚ "ಯೋ ಸಬ್ಬಲಹುಸೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ ಮನುಸ್ಸಭೂತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಾಯುಕಸಂವತ್ತನಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೪೦) ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನೇತ್ಥ ಫಲತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವೇರಮಣೀನಮ್ಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾನವೇದನಾಮೂಲಕಮ್ಮಫಲತೋ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ತತ್ಥಾಯಂ ವಿಞ್ಞಾಪನಾ - ಸಬ್ಬಾ ಏವ ಚೇತಾ ವೇರಮಣಿಯೋ ಚತೂಹಿ ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತಿ ಕಾಯತೋ, ಕಾಯಚಿತ್ತತೋ, ವಾಚಾಚಿತ್ತತೋ, ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತತೋ ಚಾತಿ। ಸಬ್ಬಾ ಏವ ಚ ಸುಖವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ, ಅಲೋಭಾದೋಸಮೂಲಾ ವಾ ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಮೂಲಾ ವಾ। ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ, ಮುಸಾವಾದಾವೇರಮಣೀ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಚ ಚಿತ್ತತೋವ ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾಪಿ ಮನೋಕಮ್ಮಂ।

ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ಚೇತ್ಥ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನತಾ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿತಾ ಜವಸಮ್ಪತ್ತಿತಾ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾ ಚಾರುತಾ ಮುದುತಾ ಸುಚಿತಾ ಸೂರತಾ ಮಹಬ್ಬಲತಾ ವಿಸ್ಸತ್ಥವಚನತಾ ಲೋಕಪಿಯತಾ ನೇಲತಾ ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸತಾ ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತಾ ದುಪ್ಪಧಂಸಿತಾ ಪರೂಪಕ್ಕಮೇನ ಅಮರಣತಾ ಅನನ್ತಪರಿವಾರತಾ ಸುರೂಪತಾ ಸುಸಣ್ಠಾನತಾ ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಾ ಅಸೋಕಿತಾ ಪಿಯೇಹಿ ಮನಾಪೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗತಾ ದೀಘಾಯುಕತಾತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಫಲಾನಿ।

ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ಮಹದ್ಧನತಾ ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞತಾ ಅನನ್ತಭೋಗತಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಭೋಗುಪ್ಪತ್ತಿತಾ ಉಪ್ಪನ್ನಭೋಗಥಾವರತಾ ಇಚ್ಛಿತಾನಂ ಭೋಗಾನಂ ಖಿಪ್ಪಪ್ಪಟಿಲಾಭಿತಾ ರಾಜಚೋರುದಕಗ್ಗಿಅಪ್ಪಿಯದಾಯಾದೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಭೋಗತಾ ಅಸಾಧಾರಣಧನಪ್ಪಟಿಲಾಭಿತಾ ಲೋಕುತ್ತಮತಾ ನತ್ಥಿಕಭಾವಸ್ಸ ಅಜಾನನತಾ ಸುಖವಿಹಾರಿತಾತಿ ಏವಮಾದೀನಿ।

ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ವಿಗತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾ ಸಬ್ಬಜನಪಿಯತಾ ಅನ್ನಪಾನವತ್ಥಸಯನಾದೀನಂ ಲಾಭಿತಾ ಸುಖಸಯನತಾ ಸುಖಪ್ಪಟಿಬುಜ್ಝನತಾ ಅಪಾಯಭಯವಿನಿಮುತ್ತತಾ ಇತ್ಥಿಭಾವಪ್ಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ವಾ ನಪುಂಸಕಭಾವಪ್ಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ವಾ ಅಭಬ್ಬತಾ ಅಕ್ಕೋಧನತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿತಾ ಅಪತಿತಕ್ಖನ್ಧತಾ ಅನಧೋಮುಖತಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಿಯತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಿನ್ದ್ರಿಯತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣತಾ ನಿರಾಸಙ್ಕತಾ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾ ಸುಖವಿಹಾರಿತಾ ಅಕುತೋಭಯತಾ ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗಾಭಾವತಾತಿ ಏವಮಾದೀನಿ।

ಮುಸಾವಾದಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಿನ್ದ್ರಿಯತಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಮಧುರಭಾಣಿತಾ ಸಮಸಿತಸುದ್ಧದನ್ತತಾ ನಾತಿಥೂಲತಾ ನಾತಿಕಿಸತಾ ನಾತಿರಸ್ಸತಾ ನಾತಿದೀಘತಾ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸತಾ ಉಪ್ಪಲಗನ್ಧಮುಖತಾ ಸುಸ್ಸೂಸಕಪರಿಜನತಾ ಆದೇಯ್ಯವಚನತಾ ಕಮಲುಪ್ಪಲಸದಿಸಮುದುಲೋಹಿತತನುಜಿವ್ಹತಾ ಅನುದ್ಧತತಾ ಅಚಪಲತಾತಿ ಏವಮಾದೀನಿ।

ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ಖಿಪ್ಪಂ ಪಟಿಜಾನನತಾ ಸದಾ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾ ಅನುಮ್ಮತ್ತಕತಾ ಞಾಣವನ್ತತಾ ಅನಲಸತಾ ಅಜಳತಾ ಅನೇಲಮೂಗತಾ ಅಮತ್ತತಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತತಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತಾ ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತಾ ಅಸಾರಮ್ಭಿತಾ ಅನುಸ್ಸಙ್ಕಿತಾ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾ ಅಪಿಸುಣಾಫರುಸಾಸಮ್ಫಪಲಾಪವಾದಿತಾ ರತ್ತಿನ್ದಿವಮತನ್ದಿತತಾ ಕತಞ್ಞುತಾ ಕತವೇದಿತಾ ಅಮಚ್ಛರಿತಾ ಚಾಗವನ್ತತಾ ಸೀಲವನ್ತತಾ ಉಜುತಾ ಅಕ್ಕೋಧನತಾ ಹಿರಿಮನತಾ ಓತ್ತಪ್ಪಿತಾ ಉಜುದಿಟ್ಠಿಕತಾ ಮಹಾಪಞ್ಞತಾ ಮೇಧಾವಿತಾ ಪಣ್ಡಿತತಾ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಕುಸಲತಾತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಫಲಾನಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವೇರಮಣೀನಂ ಸಮುಟ್ಠಾನವೇದನಾಮೂಲಕಮ್ಮಫಲತೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಪಚ್ಛಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ -

> “ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತತೋ ಯುತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇಸ್ವಪಿ ಪಞ್ಚಸು।
> ಆವೇಣಿಕಞ್ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಞೇಯ್ಯಾ ಹೀನಾದಿತಾಪಿ ಚಾ”ತಿ॥

ತಸ್ಸಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ - ಏತಿಸ್ಸಾ ಪುರಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾಯ ಯಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಂ ತತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮೇಸ್ವಪಿ ಪಞ್ಚಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಯಥೇವ ಹಿ ಪುರಿಮಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು **ಆರಮ್ಮಣತೋ** ಚ ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಾಯತನಾದಿಅಞ್ಞತರಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ, ತಥಾ ಇಧ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ। ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆದಾನತೋ** ಚ ಯಥಾ ಪುರಿಮಾನಿ ಸಾಮಣೇರೇನ ವಾ ಉಪಾಸಕೇನ ವಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಏತಾನಿಪಿ। **ಅಙ್ಗತೋಪಿ** ಯಥಾ ತತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಅಙ್ಗಭೇದೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ವಿಕಾಲಭೋಜನಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ - ವಿಕಾಲೋ, ಯಾವಕಾಲಿಕಂ, ಅಜ್ಝೋಹರಣಂ, ಅನುಮ್ಮತ್ತಕತಾತಿ। ಏತೇನಾನುಸಾರೇನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ಅಙ್ಗವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ **ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ** ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯತೋ ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತತೋ ಚಾತಿ ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಏವಮಿಧ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ। ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ **ವೇದನಾತೋ** ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ತೀಸು ವೇದನಾಸು

ಅಞ್ಞತರವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ತಥಾ ಇಧ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ। ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೇದನಾಸಮ್ಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಲೋಭಮೋಹಮೂಲಂ, ಏವಮಿಧ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ। ಅಪರಾನಿ ಚ ದ್ವೇ ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮೂಲಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾದೀನಿ। ಜಾತರೂಪರಜತಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಾ ಸಿಯಾ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ವಾ ಕಾಯದ್ವಾರಾದೀಹಿ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವಪರಿಯಾಯೇನ, ನ ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ। **ವಿರಮತೋತಿ** ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ ವಿರಮನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರೇಸಂ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲತೋ ವಿರಮತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾದಿಅಕುಸಲತೋ, ಕುಸಲತೋಪಿ ವಾ ಏಕತೋ। ಯಥಾ ಚ ಪುರಿಮಾ ಪಞ್ಚ ವೇರಮಣಿಯೋ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಕಾಯತೋ, ಕಾಯಚಿತ್ತತೋ, ವಾಚಾಚಿತ್ತತೋ, ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತತೋ ಚಾತಿ, ಸಬ್ಬಾ ಸುಖವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ, ಅಲೋಭಾದೋಸಮೂಲಾ ವಾ ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಮೂಲಾ ವಾ, ಸಬ್ಬಾ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಇಟ್ಠಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾ, ತಥಾ ಇಧಾಪೀತಿ।

> “ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತತೋ ಯುತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇಸ್ವಪಿ ಪಞ್ಚಸು।
> ಆವೇಣಿಕಞ್ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಞೇಯ್ಯಾ ಹೀನಾದಿತಾಪಿ ಚಾ”ತಿ॥ -

ಏತ್ಥ ಪನ **ವಿಕಾಲಭೋಜನ**ನ್ತಿ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಭೋಜನಂ। ಏತಞ್ಹಿ ಅನುಞ್ಞಾತಕಾಲೇ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಭೋಜನಂ, ತಸ್ಮಾ “ವಿಕಾಲಭೋಜನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ , ತತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ। **ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ನಚ್ಚಂ** ನಾಮ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ನಚ್ಚಂ, **ಗೀತ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಗೀತಂ, **ವಾದಿತ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವಾದಿತಂ। **ವಿಸೂಕದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯತೋ ಕುಸಲಪಕ್ಖಭಿನ್ದನೇನ ವಿಸೂಕಾನಂ ದಸ್ಸನಂ, ವಿಸೂಕಭೂತಂ ವಾ ದಸ್ಸನಂ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಂ। ನಚ್ಚಾ ಚ ಗೀತಾ ಚ ವಾದಿತಾ ಚ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ ಚ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ। ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ -

> “ಯಥಾ ವಾ ಪನೇಕೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತೇ ಏವರೂಪಂ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಮನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ನಚ್ಚಂ ಗೀತಂ ವಾದಿತಂ ಪೇಕ್ಖಂ ಅಕ್ಖಾನಂ ಪಾಣಿಸ್ಸರಂ ವೇತಾಲಂ ಕುಮ್ಭಥೂಣಂ ಸೋಭನಕಂ ಚಣ್ಡಾಲಂ ವಂಸಂ ಧೋವನಂ ಹತ್ಥಿಯುದ್ಧಂ ಅಸ್ಸಯುದ್ಧಂ ಮಹಿಂಸಯುದ್ಧಂ ಉಸಭಯುದ್ಧಂ ಅಜಯುದ್ಧಂ ಮೇಣ್ಡಯುದ್ಧಂ ಕುಕ್ಕುಟಯುದ್ಧಂ ವಟ್ಟಕಯುದ್ಧಂ ದಣ್ಡಯುದ್ಧಂ ಮುಟ್ಠಿಯುದ್ಧಂ ನಿಬ್ಬುದ್ಧಂ ಉಯ್ಯೋಧಿಕಂ ಬಲಗ್ಗಂ ಸೇನಾಬ್ಯೂಹಂ ಅನೀಕದಸ್ಸನಂ ಇತಿ ವಾ, ಇತಿ ಏವರೂಪಾ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨)।

ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತಾನಿ ಏವ ವಿಸೂಕಾನಿ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕಾನಿ, ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಂ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ। “ದಸ್ಸನಸವನಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಯಥಾ “ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನೋ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೮) ಅಚಕ್ಖುದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಮ್ಪಿ ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಂ “ದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸವನಮ್ಪಿ “ದಸ್ಸನ”ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ದಸ್ಸನಕಮ್ಯತಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೋ ಏವ ಚೇತ್ಥ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತಿ। ಠಿತನಿಸಿನ್ನಸಯನೋಕಾಸೇ ಪನ ಆಗತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಆಪಾಥಗತಂ ಪಸ್ಸತೋ ಸಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ನ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಮ್ಪಿ ಚೇತ್ಥ ಗೀತಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಗೀತೂಪಸಂಹಿತೋ ಪನ ಧಮ್ಮೋ ವಟ್ಟತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಾಲಾದೀನಿ ಧಾರಣಾದೀಹಿ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥ **ಮಾಲಾತಿ** ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫಜಾತಂ। **ವಿಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವಿಲೇಪನತ್ಥಂ ಪಿಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಯತ್ತಂ। ಅವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಸಚುಣ್ಣಧೂಪನಾದಿಕಂ ಗನ್ಧಜಾತಂ **ಗನ್ಧೋ**। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನತ್ಥಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಭೇಸಜ್ಜತ್ಥನ್ತು ವಟ್ಟತಿ, ಪೂಜನತ್ಥಞ್ಚ ಅಭಿಹಟಂ ಸಾದಿಯತೋ ನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ನ

ವಟ್ಟತಿ। **ಉಚ್ಚಾಸಯನ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮಹಾಸಯನ**ನ್ತಿ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಯನಂ ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ಥರಣಞ್ಚ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಸಾದಿಯತೋ ನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ವಟ್ಟತಿ। **ಜಾತರೂಪ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಂ। **ರಜತ**ನ್ತಿ ಕಹಾಪಣೋ, ಲೋಹಮಾಸಕದಾರುಮಾಸಕಜತುಮಾಸಕಾದಿ ಯಂ ಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಜಾತರೂಪರಜತಂ। ತಸ್ಸ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಸಾದಿಯನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೋ ನಾಮ, ಸೋ ನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ವಟ್ಟತೀತಿ ಏವಂ ಆವೇಣಿಕಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದಸಪಿ ಚೇತಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಹೀನೇನ ಛನ್ದೇನ ಚಿತ್ತವೀರಿಯವೀಮಂಸಾಹಿ ವಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿ ಹೀನಾನಿ, ಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ, ಪಣೀತೇಹಿ ಪಣೀತಾನಿ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನೇಹಿ ವಾ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಹೀನಾನಿ, ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಪಣೀತಾನಿ। ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ವಾ ಕುಸಲಚಿತ್ತೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಾನಿ ಹೀನಾನಿ, ಸಸಙ್ಖಾರಿಕಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ, ಅಸಙ್ಖಾರಿಕೇನ ಪಣೀತಾನೀತಿ ಏವಂ ಞೇಯ್ಯಾ ಹೀನಾದಿತಾಪಿ ಚಾತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ “**ಯೇನ ಯತ್ಥ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ**”ತಿಆದೀಹಿ ಛಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಾಠಸ್ಸ ವಣ್ಣನತ್ಥಂ ಮಾತಿಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರವಣ್ಣನಾ

ಪದಸಮ್ಬನ್ಧವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಯದಿದಂ ಏವಂ ದಸಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಹಿ ಪರಿಸುದ್ಧಪಯೋಗಸ್ಸ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಆಸಯಪರಿಸುದ್ಧತ್ಥಂ ಚಿತ್ತಭಾವನತ್ಥಞ್ಚ ಅಞ್ಞತ್ರ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಪುಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅವಿಸಯಭೂತಂ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತನ್ತೇಸು -

> "ಏಕಧಮ್ಮೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವಿತೋ ಬಹುಲೀಕತೋ ಮಹತೋ ಸಂವೇಗಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಮಹತೋ ಅತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಮಹತೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಮಹತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಞಾಣದಸ್ಸನಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಕತಮೋ ಏಕಧಮ್ಮೋ? ಕಾಯಗತಾ ಸತಿ। ಅಮತಂ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಅಮತಂ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಅಮತಂ ತೇಸಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪರಿಭುತ್ತಂ ಪರಿಭುತ್ತಂ, ಪರಿಹೀನಂ ಅಪರಿಹೀನಂ, ವಿರದ್ಧಂ ಆರದ್ಧಂ, ಯೇಸಂ ಕಾಯಗತಾ ಸತಿ ಆರದ್ಧಾ"ತಿ। (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೫೬೩-೫೭೦) -

ಏವಂ ಭಗವತಾ ಅನೇಕಾಕಾರೇನ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ -

> "ಕಥಂ ಭಾವಿತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಕಥಂ ಬಹುಲೀಕತಾ ಮಹಪ್ಫಲಾ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಾ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) -

ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಂ ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬಂ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬಂ ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಂ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಂ ನವ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನೀತಿ ಇಮೇಸಂ ಚುದ್ದಸನ್ನಂ ಪಬ್ಬಾನಂ ವಸೇನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತಸ್ಸ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬಂ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬಂ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ನವ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಸುಯೇವ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ಯಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀಸು ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಸುಭಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೇ ಪಕಾಸಿತಾ ಏವ। ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಂ ಪನ ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಞ್ಚೇತಿ ಇಮಾನೇತ್ಥ ದ್ವೇ ಸಮಾಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತೇಸು ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿವಸೇನ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ। ಯಂ ಪನೇತಂ -

> "ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ ಅಧೋ ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ ತಚಪರಿಯನ್ತಂ ಪೂರಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಸುಚಿನೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ 'ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ, ಲೋಮಾ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತ'"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪)।

ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದೇಸಿತಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವನಾಪರಿಯಾಯಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆರದ್ಧಂ, ತಸ್ಸಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ -

ತತ್ಥ **ಅತ್ಥೀತಿ** ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಯ್ವಾಯಂ ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ ಅಧೋ ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ ತಚಪರಿಯನ್ತೋ ಪೂರೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಸುಚಿನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ । **ಕಾಯೇತಿ** ಸರೀರೇ। ಸರೀರಞ್ಹಿ ಅಸುಚಿಸಞ್ಚಯತೋ, ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚೇವ ಚಕ್ಖುರೋಗಾದೀನಞ್ಚ ರೋಗಸತಾನಂ ಆಯಭೂತತೋ ಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೇಸಾ…ಪೇ… ಮುತ್ತನ್ತಿ** ಏತೇ

ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ, ತತ್ಥ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ ಅತ್ಥಿ ಲೋಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ । ತೇನ ಕಿಂ ಕಥಿತಂ ಹೋತಿ? ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾದತಲಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಪರಿ, ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ, ತಚತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿತೋತಿ ಏತ್ತಕೇ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾಪಿ ವಿಚಿನನ್ತೋ ನ ಕೋಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುತ್ತಂ ವಾ ಮಣಿಂ ವಾ ವೇಳುರಿಯಂ ವಾ ಅಗರುಂ ವಾ ಚನ್ದನಂ ವಾ ಕುಙ್ಕುಮಂ ವಾ ಕಪ್ಪೂರಂ ವಾ ವಾಸಚುಣ್ಣಾದಿಂ ವಾ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸುಚಿಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಂ ಅಸ್ಸಿರಿಕದಸ್ಸನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಭೇದಂ ಅಸುಚಿಮೇವ ಪಸ್ಸತೀತಿ।

ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ವಣ್ಣನಾ।

ಅಸುಭಭಾವನಾ

ಅಸುಭಭಾವನಾವಸೇನ ಪನಸ್ಸ ಏವಂ ವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಏವಮೇತಸ್ಮಿಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಾದಿಭೇದೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಪಯೋಗಸುದ್ಧೇನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮನತ್ಥಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುಞ್ಜಿತುಕಾಮೇನ ಪಠಮಂ ತಾವಸ್ಸ ಆವಾಸಕುಲಲಾಭಗಣಕಮ್ಮದ್ಧಾನಞಾತಿಗನ್ಥರೋಗಇದ್ಧಿಪಲಿಬೋಧೇನ ಕಿತ್ತಿಪಲಿಬೋಧೇನ ವಾ ಸಹ ದಸ ಪಲಿಬೋಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಥಾನೇನ ಆವಾಸಕುಲಲಾಭಗಣಞಾತಿಕಿತ್ತೀಸು ಸಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ, ಕಮ್ಮದ್ಧಾನಗನ್ಥೇಸು ಅಬ್ಯಾಪಾರೇನ, ರೋಗಸ್ಸ ತಿಕಿಚ್ಛಾಯಾತಿ ಏವಂ ತೇ ದಸ ಪಲಿಬೋಧಾ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಾ, ಅಥಾನೇನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಪಲಿಬೋಧೇನ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿಲಾಸೇನ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತಿತಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಮ್ಪಿ ವಿನಯಾಚಾರಂ ಅಪ್ಪಜಹನ್ತೇನ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮನ್ನಾಗತೋ ತತೋ ಅಞ್ಞತರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕೋ ಆಚರಿಯೋ ವಿನಯಾನುರೂಪೇನ ವಿಧಿನಾ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬೋ, ವತ್ತಸಮ್ಪದಾಯ ಚ ಆರಾಧಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ನಿವೇದೇತಬ್ಬೋ। ತೇನ ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಜ್ಝಾಸಯಚರಿಯಾಧಿಮುತ್ತಿಭೇದಂ ಞತ್ವಾ ಯದಿ ಏತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನುರೂಪಂ, ಅಥ ಯಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಅತ್ತನಾ ವಸತಿ, ಯದಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸೋಪಿ ವಸಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತತೋ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ। ಅಥ ಅಞ್ಞತ್ರ ವಸಿತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪಹಾತಬ್ಬಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾದಿಕಥನವಸೇನ ಸಪುರೇಕ್ಖಾರಂ ರಾಗಚರಿತಾನುಕುಲಾದಿಕಥನವಸೇನ ಸಪ್ಪಭೇದಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ತಂ ಸಪುರೇಕ್ಖಾರಂ ಸಪ್ಪಭೇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಯಾನಿ ತಾನಿ -

"ಮಹಾವಾಸಂ ನವಾವಾಸಂ, ಜರಾವಾಸಞ್ಚ ಪನ್ಥನಿಂ।
ಸೋಣ್ಡಿಂ ಪಣ್ಣಞ್ಚ ಪುಪ್ಫಞ್ಚ, ಫಲಂ ಪತ್ಥಿತಮೇವ ಚ॥

"ನಗರಂ ದಾರುನಾ ಖೇತ್ತಂ, ವಿಸಭಾಗೇನ ಪಟ್ಟನಂ।
ಪಚ್ಚನ್ತಸೀಮಾಸಪ್ಪಾಯಂ, ಯತ್ಥ ಮಿತ್ತೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ॥

"ಅಟ್ಠಾರಸೇತಾನಿ ಠಾನಾನಿ, ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಆರಕಾ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಮಗ್ಗಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ ಯಥಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೨) -

ಏವಂ ಅಟ್ಠಾರಸ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಯಂ ತಂ -

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ನಾತಿದೂರಂ ಹೋತಿ, ನಚ್ಚಾಸನ್ನಂ, ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ, ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ

ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಆಗತಾಗಮಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ವಿನಯಧರಾ ಮಾತಿಕಾಧರಾ, ತೇ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ ಪರಿಪಞ್ಹತಿ 'ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ'ತಿ? ತಸ್ಸ, ತೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಅವಿವಟಞ್ಚೇವ ವಿವರನ್ತಿ, ಅನುತ್ತಾನೀಕತಞ್ಚ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅನೇಕವಿಹಿತೇಸು ಚ ಕಙ್ಖಾಠಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧)। -

ಏವಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸೇನಾಸನಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾರೂಪಂ ಸೇನಾಸನಂ ಉಪಗಮ್ಮ ಕತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇನ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಾಯ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾಯ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾಯ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಯಂ ತಂ -

"ವಚಸಾ ಮನಸಾ ಚೇವ, ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನತೋ ದಿಸಾ।
ಓಕಾಸತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದಾ, ಸತ್ತಧುಗ್ಗಹಣಂ ವಿದೂ"ತಿ॥ -

ಏವಂ ಸತ್ತವಿಧಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ; ಅನುಪುಬ್ಬತೋ, ನಾತಿಸೀಘತೋ, ನಾತಿಸಣಿಕತೋ, ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಟಿಬಾಹನತೋ, ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ, ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋ, ಅಪ್ಪನಾತೋ, ತಯೋ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾತಿ ಏವಂ ದಸವಿಧಂ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೇನ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಭಾವನಾ ಆರಭಿತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಆರಭತೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಭಾವನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ।

ತತ್ಥ ಆದಿತೋವ ತಚಪಞ್ಚಕಂ ತಾವ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪಿ ತೇಪಿಟಕೇನ "ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅನುಲೋಮತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಗುಣೀಭೂತೇ "ತಚೋ ದನ್ತಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಪಟಿಲೋಮತೋ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಗುಣೀಭೂತೇ ತದುಭಯನಯೇನೇವ ಅನುಲೋಮಪ್ಪಟಿಲೋಮತೋ ಬಹಿ ವಿಸಟವಿತಕ್ಕವಿಚ್ಛೇದನತ್ಥಂ ಪಾಳಿಪಗುಣೀಭಾವತ್ಥಞ್ಚ ವಚಸಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಸಭಾವಪರಿಗ್ಗಹತ್ಥಂ ಮನಸಾ ಚ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ವಚಸಾ ಹಿಸ್ಸ ಭಾವನಾ ಬಹಿ ವಿಸಟವಿತಕ್ಕೇ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಮನಸಾ ಭಾವನಾಯ ಪಾಳಿಪಗುಣತಾಯ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಮನಸಾ ಭಾವನಾ ಅಸುಭವಣ್ಣಲಕ್ಖಣಾನಂ ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ, ಅಥ ತೇನೇವ ನಯೇನ ವಕ್ಕಪಞ್ಚಕಂ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ, ತತೋ ತದುಭಯಮಡ್ಢಮಾಸಂ, ತತೋ ಪಪ್ಫಾಸಪಞ್ಚಕಮಡ್ಢಮಾಸಂ, ತತೋ ತಂ ಪಞ್ಚಕತ್ತಯಮ್ಪಿ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ, ಅಥ ಅನ್ತೇ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಪಥವೀಧಾತುಆಕಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋ ಭಾವನತ್ಥಂ ಇಧ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಪಞ್ಚಕಂ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ, ತತೋ ಪಞ್ಚಕಚತುಕ್ಕಮ್ಪಿ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ, ಅಥ ಮೇದಛಕ್ಕಮಡ್ಢಮಾಸಂ, ತತೋ ಮೇದಛಕ್ಕೇನ ಸಹ ಪಞ್ಚಕಚತುಕ್ಕಮ್ಪಿ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ, ಅಥ ಮುತ್ತಛಕ್ಕಮಡ್ಢಮಾಸಂ, ತತೋ ಸಬ್ಬಮೇವ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಮಡ್ಢಮಾಸನ್ತಿ ಏವಂ ಛ ಮಾಸೇ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಏತಂ ಮಜ್ಝಿಮಪಞ್ಞಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಮನ್ದಪಞ್ಞೇನ ತು ಯಾವಜೀವಂ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ನ ಚಿರೇನೇವ ಭಾವನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - "ಕಥಂ ಪನಾಯಮಿಮಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತೀ"ತಿ? ಅಯಞ್ಹಿ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ತಚಪಞ್ಚಕಾದಿವಿಭಾಗತೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ಭಾವೇನ್ತೋ **ಕೇಸಾ** ತಾವ ವಣ್ಣತೋ ಕಾಳಕಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ, ಯಾದಿಸಕಾ ವಾನೇನ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ದೀಘವಟ್ಟಲಿಕಾ ತುಲಾದಣ್ಡಮಿವಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ದಿಸತೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ನಾಭಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪರಿಮಾ ದಿಸಾ ಅಧೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಓಕಾಸತೋ ನಲಾಟನ್ತಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಗಲವಾಟಕಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಸೀಸಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೇ ಜಾತಾನಿ ಕುಣ್ಠತಿಣಾನಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೇ ಜಾತಾನೀ"ತಿ; ನಪಿ ವಮ್ಮಿಕಮತ್ಥಕೋ

ಜಾನಾತಿ “ಮಯಿ ಕುಣ್ಠತಿಣಾನಿ ಜಾತಾನೀ”ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಕೇಸಾ ಜಾನನ್ತಿ “ಮಯಂ ಸೀಸಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾ”ತಿ, ನಪಿ ಸೀಸಚಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಿ ಕೇಸಾ ಜಾತಾ”ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಚೇತನಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಸುಞ್ಞಾ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪ್ಪಟಿಕೂಲಾ, ನ ಸತ್ತೋ ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ ದುವಿಧೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗವಸೇನ। ತತ್ಥ ಕೇಸಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಚಮ್ಮತಲೇನ ತತ್ಥ ವೀಹಗ್ಗಮತ್ತಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಮೂಲತಲೇನ ಚ ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ಏವಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದತೋ, ಕೇಸಾ ನ ಅವಸೇಸಏಕತಿಂಸಾಕಾರಾ। ಅವಸೇಸಾ ಏಕತಿಂಸಾ ನ ಕೇಸಾತಿ ಏವಂ ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಚ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಕೇಸೇ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ಅವಸೇಸೇಸು **ಲೋಮಾ** ವಣ್ಣತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನೀಲವಣ್ಣಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ, ಯಾದಿಸಕಾ ವಾನೇನ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಣತಚಾಪಸಣ್ಠಾನಾ, ಉಪರಿ ವಙ್ಕತಾಲಹೀರಸಣ್ಠಾನಾ ವಾ, ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ, ಓಕಾಸತೋ ಹತ್ಥತಲಪಾದತಲೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅವಸೇಸಸರೀರಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪುರಾಣಗಾಮಟ್ಠಾನೇ ಜಾತಾನಿ ದಬ್ಬತಿಣಾನಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ “ಮಯಂ ಪುರಾಣಗಾಮಟ್ಠಾನೇ ಜಾತಾನೀ”ತಿ, ನ ಚ ಪುರಾಣಗಾಮಟ್ಠಾನಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಿ ದಬ್ಬತಿಣಾನಿ ಜಾತಾನೀ”ತಿ, ಏವಮೇವ ನ ಲೋಮಾ ಜಾನನ್ತಿ “ಮಯಂ ಸರೀರಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾ”ತಿ, ನಪಿ ಸರೀರಚಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಿ ಲೋಮಾ ಜಾತಾ”ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಚೇತನಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಸುಞ್ಞಾ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕೂಲಾ, ನ ಸತ್ತೋ ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಚಮ್ಮತಲೇನ ತತ್ಥ ಲಿಕ್ಖಾಮತ್ತಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಮೂಲೇನ ಚ ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಲೋಮೇ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ **ನಖಾ** ಯಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ, ತಸ್ಸ ವೀಸತಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಣ್ಣತೋ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತೋಕಾಸೇ ಸೇತಾ, ಮಂಸಸಮ್ಬನ್ಧೇ ತಮ್ಬವಣ್ಣಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಯಥಾಸಕಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸಸಣ್ಠಾನಾ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮಧುಕಫಲಟ್ಠಿಕಸಣ್ಠಾನಾ, ಮಚ್ಛಸಕಲಿಕಸಣ್ಠಾನಾ ವಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ, ಓಕಾಸತೋ ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಅಗ್ಗೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ನಾಮ ಗಾಮದಾರಕೇಹಿ ದಣ್ಡಕಗ್ಗೇಸು ಮಧುಕಫಲಟ್ಠಿಕಾ ಠಪಿತಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ “ಮಯಂ ದಣ್ಡಕಗ್ಗೇಸು ಠಪಿತಾ”ತಿ, ನಪಿ ದಣ್ಡಕಾ ಜಾನನ್ತಿ “ಅಮ್ಹೇಸು ಮಧುಕಫಲಟ್ಠಿಕಾ ಠಪಿತಾ”ತಿ; ಏವಮೇವ ನಖಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ “ಮಯಂ ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಅಗ್ಗೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾ”ತಿ, ನಪಿ ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ಜಾನನ್ತಿ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಗ್ಗೇಸು ನಖಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ”ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಚೇತನಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಮೂಲೇ ಚ ಅಙ್ಗುಲಿಮಂಸೇನ, ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇನ ವಾ ಉಪರಿ ಅಗ್ಗೇ ಚ ಆಕಾಸೇನ, ಉಭತೋಪಸ್ಸೇಸು ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಉಭತೋಕೋಟಿಚಮ್ಮೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ನಖೇ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ **ದನ್ತಾ** ಯಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ, ತಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತವಣ್ಣಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಯಸ್ಸ ಸಮಸಣ್ಠಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಖರಪತ್ತಚ್ಛಿನ್ನಸಙ್ಖಪಟಲಮಿವ ಸಮಗನ್ಥಿತಸೇತಕುಸುಮಮಕುಳಮಾಲಾ ವಿಯ ಚ ಖಾಯನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ವಿಸಮಸಣ್ಠಿತಾ, ತಸ್ಸ ಜಿಣ್ಣಆಸನಸಾಲಾಪೀಠಕಪಟಿಪಾಟಿ ವಿಯ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನಾತಿ ಸಣ್ಠಾನತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಉಭಯದನ್ತಪನ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಹೇಟ್ಠತೋ ಉಪರಿತೋ ಚ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ದನ್ತಾ ಚತುಕೋಟಿಕಾ ಚತುಮೂಲಿಕಾ

ಆಸನ್ದಿಕಸಣ್ಠಾನಾ, ತೇಸಂ ಓರತೋ ತೇನೇವ ಕಮೇನ ಸನ್ನಿವಿಟ್ಠಾ ಅಟ್ಠ ದನ್ತಾ ತಿಕೋಟಿಕಾ ತಿಮೂಲಿಕಾ ಸಿಙ್ಘಾಟಕಸಣ್ಠಾನಾ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಓರತೋ ತೇನೇವ ಕಮೇನ ಹೇಟ್ಠತೋ ಉಪರಿತೋ ಚ ಏಕಮೇಕಂ ಕತ್ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ದನ್ತಾ ದ್ವಿಕೋಟಿಕಾ ದ್ವಿಮೂಲಿಕಾ ಯಾನಕೂಪತ್ಥಮ್ಭಿನೀಸಣ್ಠಾನಾ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಓರತೋ ತೇನೇವ ಕಮೇನ ಸನ್ನಿವಿಟ್ಠಾ ಚತ್ತಾರೋ ದಾಠಾದನ್ತಾ ಏಕಕೋಟಿಕಾ ಏಕಮೂಲಿಕಾ ಮಲ್ಲಿಕಾಮಕುಳಸಣ್ಠಾನಾ। ತತೋ ಉಭಯದನ್ತಪನ್ತಿವೇಮಜ್ಝೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಚತ್ತಾರೋ ಉಪರಿ ಚತ್ತಾರೋ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ದನ್ತಾ ಏಕಕೋಟಿಕಾ ಏಕಮೂಲಿಕಾ ತುಮ್ಬಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಉಪರಿಮಾ ಉಪರಿಮಹನುಕಟ್ಠಿಕೇ ಅಧೋಕೋಟಿಕಾ, ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಹನುಕಟ್ಠಿಕೇ ಉದ್ಧಂಕೋಟಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ನವಕಮ್ಮಿಕಪುರಿಸೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಿಲಾತಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ ಉಪರಿಮತಲೇ ಪವೇಸಿತಾ ಥಮ್ಭಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಹೇಟ್ಠಾಸಿಲಾತಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ, ಉಪರಿಮತಲೇ ಪವೇಸಿತಾ"ತಿ, ನ ಹೇಟ್ಠಾಸಿಲಾತಲಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಥಮ್ಭಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ"ತಿ, ನ ಉಪರಿಮತಲಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಥಮ್ಭಾ ಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ; ಏವಮೇವ ದನ್ತಾ ನ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಹೇಟ್ಠಾಹನುಕಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿಮಹನುಕಟ್ಠಿಕೇ ಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ, ನಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾಹನುಕಟ್ಠಿಕಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ದನ್ತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ"ತಿ, ನ ಉಪರಿಮಹನುಕಟ್ಠಿಕಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ದನ್ತಾ ಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ… ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಹನುಕಟ್ಠಿಕೂಪೇನ ಹನುಕಟ್ಠಿಕಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಅತ್ತನೋ ಮೂಲತಲೇನ ಚ ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ದನ್ತೇ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ ನಾನಾಕುಣಪಸಙ್ಛಾಯಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಂ **ತಚೋ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಯದಿಪಿ ಛವಿರಾಗರಞ್ಜಿತತ್ತಾ ಕಾಳಕೋದಾತಾದಿವಣ್ಣವಸೇನ ನಾನಾವಣ್ಣೋ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಸೇತೋ ಏವ। ಸೋ ಪನಸ್ಸ ಸೇತಭಾವೋ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾಭಿಘಾತಪಹರಣಪಹಾರಾದೀಹಿ ವಿದ್ಧಂಸಿತಾಯ ಛವಿಯಾ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕಞ್ಚುಕಸಣ್ಠಾನೋ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾದಙ್ಗುಲಿತ್ತಚೋ ಕೋಸಕಾರಕಕೋಸಸಣ್ಠಾನೋ, ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತ್ತಚೋ ಪುಟಬದ್ಧೂಪಾಹನಸಣ್ಠಾನೋ, ಜಙ್ಘತ್ತಚೋ ಭತ್ತಪುಟಕತಾಲಪಣ್ಣಸಣ್ಠಾನೋ , ಊರುತ್ತಚೋ ತಣ್ಡುಲಭರಿತದೀಘತ್ಥವಿಕಸಣ್ಠಾನೋ, ಆನಿಸದತ್ತಚೋ ಉದಕಪೂರಿತಪಟಪರಿಸ್ಸಾವನಸಣ್ಠಾನೋ, ಪಿಟ್ಠಿತ್ತಚೋ ಫಲಕೋನದ್ಧಚಮ್ಮಸಣ್ಠಾನೋ, ಕುಚ್ಛಿತ್ತಚೋ ವೀಣಾದೋಣಿಕೋನದ್ಧಚಮ್ಮಸಣ್ಠಾನೋ, ಉರತ್ತಚೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚತುರಸ್ಸಸಣ್ಠಾನೋ, ದ್ವಿಬಾಹುತ್ತಚೋ ತೂಣೀರೋನದ್ಧಚಮ್ಮಸಣ್ಠಾನೋ, ಪಿಟ್ಠಿಹತ್ಥತ್ತಚೋ ಖುರಕೋಸಸಣ್ಠಾನೋ ಫಣಕತ್ಥವಿಕಸಣ್ಠಾನೋ ವಾ, ಹತ್ಥಙ್ಗುಲಿತ್ತಚೋ ಕುಞ್ಚಿಕಾಕೋಸಸಣ್ಠಾನೋ, ಗೀವತ್ತಚೋ ಗಲಕಞ್ಚುಕಸಣ್ಠಾನೋ, ಮುಖತ್ತಚೋ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಕಿಮಿಕುಲಾವಕಸಣ್ಠಾನೋ, ಸೀಸತ್ತಚೋ ಪತ್ತತ್ಥವಿಕಸಣ್ಠಾನೋತಿ।

ತಚಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉತ್ತರೋಟ್ಠತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಚಸ್ಸ ಮಂಸಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪೇಸೇನ್ತೇನ ಪಠಮಂ ತಾವ ಮುಖತ್ತಚೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಸೀಸತ್ತಚೋ, ಅಥ ಬಹಿಗೀವತ್ತಚೋ, ತತೋ ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಲೋಮೇನ ಚ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥತ್ತಚೋ। ಅಥ ತೇನೇವ ಕಮೇನ ವಾಮಹತ್ಥತ್ತಚೋ, ತತೋ ಪಿಟ್ಠಿತ್ತಚೋ, ಅಥ ಆನಿಸದತ್ತಚೋ, ತತೋ ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಲೋಮೇನ ಚ ದಕ್ಖಿಣಪಾದತ್ತಚೋ, ಅಥ ವಾಮಪಾದತ್ತಚೋ, ತತೋ ವತ್ಥಿಉದರಹದಯಅಬ್ಭನ್ತರಗೀವತ್ತಚೋ, ತತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಹನುಕತ್ತಚೋ, ಅಥ ಅಧರೋಟ್ಠತ್ತಚೋ। ಏವಂ ಯಾವ ಪುನ ಉಪರಿ ಓಟ್ಠತ್ತಚೋತಿ । ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಸಕಲಸರೀರಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧಾಯ ಪೇಳಾಯ ನ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಾ ಪೇಳಾ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾ"ತಿ, ನಪಿ ಪೇಳಾ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮೇನ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ತಚೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಾ ಇದಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಂ

ಸರೀರಂ ಓನದ್ಧ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಇದಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಂ ಸರೀರಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ತಚೇನ ಓನದ್ಧ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಕೇವಲಂ ತು -

> "ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ, ನವದ್ವಾರೋ ಮಹಾವಣೋ।
> ಸಮನ್ತತೋ ಪಗ್ಘರತಿ, ಅಸುಚಿಪೂತಿಗನ್ಧಿಯೋ"ತಿ॥

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಂಸೇನ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇನ ವಾ ಉಪರಿ ಛವಿಯಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ತಚಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ನವಪೇಸಿಸತಪ್ಪಭೇದಂ **ಮಂಸಂ** ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ಪಾಲಿಭದ್ದಕಪುಪ್ಫಸನ್ನಿಭನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಜಙ್ಘಮಂಸಂ ತಾಲಪತ್ತಪುಟಭತ್ತಸಣ್ಠಾನಂ, ಅವಿಕಸಿತಕೇತಕೀಮಕುಳಸಣ್ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಕೇಚಿ। ಊರುಮಂಸಂ ಸುಧಾಪಿಸನನಿಸದಪೋತಕಸಣ್ಠಾನಂ, ಆನಿಸದಮಂಸಂ ಉದ್ಧನಕೋಟಿಸಣ್ಠಾನಂ, ಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಂ ತಾಲಗುಳಪಟಲಸಣ್ಠಾನಂ, ಫಾಸುಕದ್ವಯಮಂಸಂ ವಂಸಮಯಕೋಟ್ಠಕುಚ್ಛಿಪದೇಸಮ್ಹಿ ತನುಮತ್ತಿಕಾಲೇಪಸಣ್ಠಾನಂ, ಥನಮಂಸಂ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಅವಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ, ದ್ವೇಬಾಹುಮಂಸಂ ನಙ್ಗುಟ್ಠಸೀಸಪಾದೇ ಛೇತ್ವಾ ನಿಚ್ಚಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಮಹಾಮೂಸಿಕಸಣ್ಠಾನಂ, ಮಂಸಸೂನಕಸಣ್ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ಗಣ್ಡಮಂಸಂ ಗಣ್ಡಪ್ಪದೇಸೇ ಠಪಿತಕರಞ್ಜಬೀಜಸಣ್ಠಾನಂ, ಮಣ್ಡೂಕಸಣ್ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ಜಿವ್ಹಾಮಂಸಂ ನುಹೀಪತ್ತಸಣ್ಠಾನಂ, ನಾಸಾಮಂಸಂ ಓಮುಖನಿಕ್ಖಿತ್ತಪಣ್ಣಕೋಸಸಣ್ಠಾನಂ, ೦.ಅಕ್ಖಿಕೂಪಮಂಸಂ ಅದ್ಧಪಕ್ಕಉದುಮ್ಬರಸಣ್ಠಾನಂ, ಸೀಸಮಂಸಂ ಪತ್ತಪಚನಕಟಾಹತನುಲೇಪಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ । ಮಂಸಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಏತಾನೇವ ಓಳಾರಿಕಮಂಸಾನಿ ಸಣ್ಠಾನತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಞ್ಹಿ ವವತ್ಥಾಪಯತೋ ಸುಖುಮಾನಿ ಮಂಸಾನಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಥೂಲಮತ್ತಿಕಾನುಲಿತ್ತಾಯ ಭಿತ್ತಿಯಾ ನ ಥೂಲಮತ್ತಿಕಾ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಾ ಭಿತ್ತಿ ಅನುಲಿತ್ತಾ"ತಿ, ನಪಿ ಭಿತ್ತಿ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಥೂಲಮತ್ತಿಕಾಯ ಅನುಲಿತ್ತಾ"ತಿ, ಏವಮೇವಂ ನ ನವಪೇಸಿಸತಪ್ಪಭೇದಂ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಾ ಅಟ್ಠಿಸತತ್ತಯಂ ಅನುಲಿತ್ತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಅಟ್ಠಿಸತತ್ತಯಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ನವಪೇಸಿಸತಪ್ಪಭೇದೇನ ಮಂಸೇನ ಅನುಲಿತ್ತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಕೇವಲಂ ತು -

> "ನವಪೇಸಿಸತಾ ಮಂಸಾ, ಅನುಲಿತ್ತಾ ಕಳೇವರಂ।
> ನಾನಾಕಿಮಿಕುಲಾಕಿಣ್ಣಂ, ಮೀಳ್ಹಟ್ಠಾನಂವ ಪೂತಿಕ"ನ್ತಿ॥

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟೇನ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇನ ವಾ ಉಪರಿ ತಚೇನ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಮಂಸಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ನವಸತಪ್ಪಭೇದಾ **ನ್ಹಾರೂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ, ಮಧುವಣ್ಣಾತಿಪಿ ಏಕೇ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಮಹನ್ತಾ ಮಹನ್ತಾ ನ್ಹಾರೂ ಕನ್ದಲಮಕುಳಸಣ್ಠಾನಾ, ತತೋ ಸುಖುಮತರಾ ಸೂಕರವಾಗುರರಜ್ಜುಸಣ್ಠಾನಾ, ತತೋ ಅಣುಕತರಾ ಪೂತಿಲತಾಸಣ್ಠಾನಾ, ತತೋ ಅಣುಕತರಾ ಸೀಹಳಮಹಾವೀಣಾತನ್ತಿಸಣ್ಠಾನಾ, ತತೋ ಅಣುಕತರಾ ಥೂಲಸುತ್ತಕಸಣ್ಠಾನಾ, ಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಿಪಾದಪಿಟ್ಠೀಸು ನ್ಹಾರೂ ಸಕುಣಪಾದಸಣ್ಠಾನಾ, ಸೀಸೇ ನ್ಹಾರೂ ಗಾಮದಾರಕಾನಂ ಸೀಸೇ ಠಪಿತವಿರಳತರದುಕೂಲಸಣ್ಠಾನಾ, ಪಿಟ್ಠಿಯಾ ನ್ಹಾರೂ ತೇಮೇತ್ವಾ ಆತಪೇ

ಪಸಾರಿತಮಚ್ಛಜಾಲಸಣ್ಠಾನಾ, ಅವಸೇಸಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ತಂತಂಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನುಗತಾ ನ್ಹಾರೂ ಸರೀರೇ ಪಟಿಮುಕ್ಕಜಾಲಕಞ್ಚುಕಸಣ್ಠಾನಾತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ತೇಸು ಚ ದಕ್ಖಿಣಕಣ್ಣಚೂಳಿಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚ ಕಣ್ಡರನಾಮಕಾ ಮಹಾನ್ಹಾರೂ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ವಾಮಪಸ್ಸಂ ಗತಾ, ವಾಮಕಣ್ಣಚೂಳಿಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ಗತಾ, ದಕ್ಖಿಣಗಲವಾಟಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ವಾಮಪಸ್ಸಂ ಗತಾ, ವಾಮಗಲವಾಟಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ಗತಾ, ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಂ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚಾತಿ ದಸ ಕಣ್ಡರನಾಮಕಾ ಏವ ಮಹಾನ್ಹಾರೂ ಆರುಳ್ಹಾ। ತಥಾ ವಾಮಹತ್ಥಂ, ದಕ್ಖಿಣಪಾದಂ, ವಾಮಪಾದಞ್ಚಾತಿ ಏವಮೇತೇ ಸಟ್ಠಿ ಮಹಾನ್ಹಾರೂ ಸರೀರಧಾರಕಾ ಸರೀರನಿಯಾಮಕಾತಿಪಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಓಕಾಸತೋ ಸಕಲಸರೀರೇ ಅಟ್ಠಿಚಮ್ಮಾನಂ ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾನಞ್ಚ ಅನ್ತರೇ ಅಟ್ಠೀನಿ ಆಬನ್ಧಮಾನಾ ಠಿತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಲ್ಲಿಸನ್ತಾನಬದ್ಧೇಸು ಕುಟ್ಟದಾರೂಸು ನ ವಲ್ಲಿಸನ್ತಾನಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಹಿ ಕುಟ್ಟದಾರೂನಿ ಆಬದ್ಧಾನೀ"ತಿ, ನಪಿ ಕುಟ್ಟದಾರೂನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ವಲ್ಲಿಸನ್ತಾನೇಹಿ ಆಬದ್ಧಾನೀ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ನ್ಹಾರೂ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಹಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಆಬದ್ಧಾನೀ"ತಿ, ನಪಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ನ್ಹಾರೂಹಿ ಆಬದ್ಧಾನೀ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಕೇವಲಂ ತು -

"ನವನ್ಹಾರುಸತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ।
ಬನ್ಧನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಂ, ಅಗಾರಮಿವ ವಲ್ಲಿಯೋ"ತಿ॥

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಿಸತೇಹಿ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತತಲೇಹಿ ವಾ ಉಪರಿ ತಚಮಂಸೇಹಿ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ನ್ಹಾರೂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸದನ್ತಟ್ಠಿಕಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸೇಸಾನಿ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಹತ್ಥಟ್ಠಿಕಾನಿ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಪಾದಟ್ಠಿಕಾನಿ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಮುದುಕಟ್ಠಿಕಾನಿ ಮಂಸನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ದ್ವೇ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠೀನಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಾದೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಕಾನಿ ದ್ವೇ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕಾನಿ ಏಕಂ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿ ಏಕಂ ಊರುಟ್ಠಿ ದ್ವೇ ಕಟಿಟ್ಠೀನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀನಿ ಚತುವೀಸತಿ ಫಾಸುಕಟ್ಠೀನಿ ಚುದ್ದಸ ಉರಟ್ಠೀನಿ ಏಕಂ ಹದಯಟ್ಠಿ ದ್ವೇ ಅಕ್ಖಕಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇ ಪಿಟ್ಠಿಬಾಹಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇ ಬಾಹಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಬಾಹಟ್ಠೀನಿ ಸತ್ತ ಗೀವಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇ ಹನುಕಟ್ಠೀನಿ ಏಕಂ ನಾಸಿಕಟ್ಠಿ ದ್ವೇ ಅಕ್ಖಿಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇ ಕಣ್ಣಟ್ಠೀನಿ ಏಕಂ ನಲಾಟಟ್ಠಿ ಏಕಂ ಮುದ್ಧಟ್ಠಿ ನವ ಸೀಸಕಪಾಲಟ್ಠೀನೀತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾನಿ **ಅಟ್ಠೀನಿ** ಸಬ್ಬಾನೇವ ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಾನೀತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ಸಣ್ಠಾನತೋ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನಾನಿ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಅಗ್ಗಪಾದಙ್ಗುಲಿಯಟ್ಠೀನಿ ಕತಕಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ತದನನ್ತರಾನಿ ಅಙ್ಗುಲೀನಂ ಮಜ್ಝಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಪನಸಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಮೂಲಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಪಣವಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಮೋರಸಕಲಿಸಣ್ಠಾನಾನೀತಿಪಿ ಏಕೇ। ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠೀನಿ ಕೋಟ್ಟಿತಕನ್ದಲಕನ್ದರಾಸಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠೀನಿ ಏಕಟ್ಠಿತಾಲಫಲಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಏಕತೋಬದ್ಧಕೀಳಾಗೋಳಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕೇಸು ಖುದ್ದಕಂ ಧನುದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ, ಮಹನ್ತಂ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಮಿಲಾತಧಮನಿಪಿಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಂ, ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅಪನೀತತಚಖಜ್ಜೂರೀಕಳೀರಸಣ್ಠಾನಂ, ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಮುದಿಙ್ಗಮತ್ಥಕಸಣ್ಠಾನಂ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿ ಏಕಪಸ್ಸತೋ ಘಟ್ಟಿತಫೇಣಸಣ್ಠಾನಂ, ಊರುಟ್ಠೀನಿ ದುತ್ತಚ್ಛಿತವಾಸಿಫರಸುದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಊರುಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಕಟಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಸುವಣ್ಣಕಾರಾನಂ ಅಗ್ಗಿಜಾಲನಕಸಲಾಕಾಬುನ್ದಿಸಣ್ಠಾನಂ , ತಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸೋ ಅಗ್ಗಚ್ಛಿನ್ನಪುನ್ನಾಗಫಲಸಣ್ಠಾನೋ, ಕಟಿಟ್ಠೀನಿ ದ್ವೇಪಿ ಏಕಾಬದ್ಧಾನಿ

ಹುತ್ವಾ ಕುಮ್ಭಕಾರೇಹಿ ಕತಚುಲ್ಲಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ತಾಪಸಭಿಸಿಕಾಸಣ್ಠಾನಾನೀತಿಪಿ ಏಕೇ। ಆನಿಸದಟ್ಠೀನಿ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಠಪಿತಸಪ್ಪಫಣಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಸತ್ತಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಸು ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀನಿ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ಉಪರೂಪರಿ ಠಪಿತಸೀಸಕಪಟ್ಟವೇಠಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಬಾಹಿರತೋ ವಟ್ಟನಾವಲಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ತೇಸಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಕಚದನ್ತಸದಿಸಾನಿ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಕಣ್ಟಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಫಾಸುಕಟ್ಠೀಸು ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಹಳದಾತ್ತಸಣ್ಠಾನಾನಿ , ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಹಳದಾತ್ತಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇವ ಓದಾತಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಪಸಾರಿತಪಕ್ಖದ್ವಯಸಣ್ಠಾನಾನೀತಿಪಿ ಏಕೇ। ಚುದ್ದಸ ಉರಟ್ಠೀನಿ ಜಿಣ್ಣಸನ್ದಮಾನಿಕಫಲಕಪನ್ತಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಹದಯಟ್ಠಿ ದಬ್ಬಿಫಣಸಣ್ಠಾನಂ, ಅಕ್ಖಕಟ್ಠೀನಿ ಖುದ್ದಕಲೋಹವಾಸಿದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ತೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಟ್ಠಿ ಅದ್ಧಚನ್ದಸಣ್ಠಾನಂ, ಪಿಟ್ಠಿಬಾಹಟ್ಠೀನಿ ಫರಸುಫಣಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಉಪಡ್ಢಛಿನ್ನಸೀಹಳಕುದಾಲಸಣ್ಠಾನಾನೀತಿಪಿ ಏಕೇ। ಬಾಹಟ್ಠೀನಿ ಆದಾಸದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಮಹಾವಾಸಿದಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾನೀತಿಪಿ ಏಕೇ। ಅಗ್ಗಬಾಹಟ್ಠೀನಿ ಯಮಕತಾಲಕನ್ದಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಮಣಿಬನ್ಧಟ್ಠೀನಿ ಏಕತೋ ಅಲ್ಲಿಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಪಿತಸೀಸಕಪಟ್ಟವೇಠಕಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಪಿಟ್ಠಿಹತ್ಥಟ್ಠೀನಿ ಕೋಟ್ಟಿತಕನ್ದಲಕನ್ದರಾಸಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಹತ್ಥಙ್ಗುಲಿಮೂಲಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಪಣವಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಮಜ್ಝಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಪನಸಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಅಗ್ಗಪಬ್ಬಟ್ಠೀನಿ ಕತಕಬೀಜಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಸತ್ತ ಗೀವಟ್ಠೀನಿ ದಣ್ಡೇ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಠಪಿತವಂಸಕಳೀರಖಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ಹೇಟ್ಠಿಮಹನುಕಟ್ಠಿ ಕಮ್ಮಾರಾನಂ ಅಯೋಕೂಟಯೋತ್ತಕಸಣ್ಠಾನಂ, ಉಪರಿಮಹನುಕಟ್ಠಿ ಅವಲೇಖನಸತ್ಥಕಸಣ್ಠಾನಂ, ಅಕ್ಖಿನಾಸಕೂಪಟ್ಠೀನಿ ಅಪನೀತಮಿಞ್ಜತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಸಣ್ಠಾನಾನಿ , ನಲಾಟಟ್ಠಿ ಅಧೋಮುಖಠಪಿತಭಿನ್ನಸಙ್ಖಕಪಾಲಸಣ್ಠಾನಂ, ಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಟ್ಠೀನಿ ನ್ಹಾಪಿತಖುರಕೋಸಸಣ್ಠಾನಾನಿ, ನಲಾಟಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಾನಂ ಉಪರಿ ಪಟ್ಟಬನ್ಧನೋಕಾಸೇ ಅಟ್ಠಿಬಹಲಘಟಪುಣ್ಣಪಟಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡಸಣ್ಠಾನಂ, ಮುದ್ಧನಟ್ಠಿ ಮುಖಛಿನ್ನವಙ್ಕನಾಳಿಕೇರಸಣ್ಠಾನಂ, ಸೀಸಟ್ಠೀನಿ ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಪಿತಜಜ್ಜರಾಲಾಬುಕಟಾಹಸಣ್ಠಾನಾನೀತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾನಿ।

ಓಕಾಸತೋ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಠಿತಾನಿ, ವಿಸೇಸೇನ ತು ಸೀಸಟ್ಠೀನಿ ಗೀವಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ, ಗೀವಟ್ಠೀನಿ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ, ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಟ್ಠೀನಿ ಕಟಿಟ್ಠೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ, ಕಟಿಟ್ಠೀನಿ ಊರುಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ, ಊರುಟ್ಠೀನಿ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿಕೇಸು, ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠೀನಿ ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕೇಸು, ಜಙ್ಘಟ್ಠೀನಿ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಕೇಸು, ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಿ, ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠಿಕಾನಿ ಚ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾನಿ, ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಜಙ್ಘಟ್ಠೀನಿ…ಪೇ॰… ಗೀವಟ್ಠೀನಿ ಸೀಸಟ್ಠೀನಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾನೀತಿ ಏತೇನಾನುಸಾರೇನ ಅವಸೇಸಾನಿಪಿ ಅಟ್ಠೀನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಇಟ್ಠಕಗೋಪಾನಸಿಚಯಾದೀಸು ನ ಉಪರಿಮಾ ಇಟ್ಠಕಾದಯೋ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಉಪರಿಮಾನಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಸೀಸಟ್ಠಿಕಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಗೀವಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನೀ"ತಿ…ಪೇ॰… ನ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಕಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠಿಕೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಾನೀ"ತಿ, ನಪಿ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದಟ್ಠಿಕಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠೀನಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾನೀ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಕೇವಲಂ ತು ಇಮಾನಿ ಸಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ನವಹಿ ನ್ಹಾರುಸತೇಹಿ ನವಹಿ ಚ ಮಂಸಪೇಸಿಸತೇಹಿ ಆಬದ್ಧಾನುಲಿತ್ತಾನಿ, ಏಕಘನಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧಾನಿ, ಸತ್ತರಸಹರಣೀಸಹಸ್ಸಾನುಗತಸಿನೇಹಸಿನೇಹಿತಾನಿ, ನವನವುತಿಲೋಮಕೂಪಸಹಸ್ಸಪರಿಸ್ಸವಮಾನಸೇದಜಲ್ಲಿಕಾನಿ ಅಸೀತಿಕಿಮಿಕುಲಾನಿ, ಕಾಯೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾನಿ, ಯಂ ಸಭಾವತೋ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಕೇವಲಂ ತು ನ್ಹಾರುಸಮ್ಬನ್ಧಂ ನಾನಾಕುಣಪಸಙ್ಕಿಣ್ಣಂ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಂ ದಿಸ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪುತ್ತಭಾವಂ ಉಪೇತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಪಟಿಪಾಟಿಯಟ್ಠೀನಿ ಠಿತಾನಿ ಕೋಟಿಯಾ,
> ಅನೇಕಸನ್ಧಿಯಮಿತೋ ನ ಕೇಹಿಚಿ।
> ಬದ್ಧೋ ನಹಾರೂಹಿ ಜರಾಯ ಚೋದಿತೋ,
> ಅಚೇತನೋ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರೂಪಮೋ॥

“ಕುಣಪಂ ಕುಣಪೇ ಜಾತಂ, ಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ಚ ಪೂತಿನಿ।
ದುಗ್ಗನ್ಧೇ ಚಾಪಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ, ಭೇದನಮ್ಹಿ ಚ ವಯಧಮ್ಮಂ॥

“ಅಟ್ಠಿಪುಟೇ ಅಟ್ಠಿಪುಟೋ, ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಪೂತಿನಿ ಪೂತಿಕಾಯಮ್ಹಿ।
ತಮ್ಹಿ ಚ ವಿನೇಥ ಛನ್ದಂ, ಹೇಸ್ಸಥ ಪುತ್ತಾ ದಸಬಲಸ್ಸಾ”ತಿ ಚ॥

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅನ್ತೋ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನ ಉಪರಿತೋ ಮಂಸೇನ ಅಗ್ಗೇ ಮೂಲೇ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನೀತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠೀನಿ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ **ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಮಹನ್ತಮಹನ್ತಾನಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ ಸೇದೇತ್ವಾ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತೇಸು ವಂಸನಳಕಪಬ್ಬೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಮಹಾವೇತ್ತಙ್ಕುರಸಣ್ಠಾನಂ, ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ ಸೇದೇತ್ವಾ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕೇಸು ವಂಸನಳಕಪಬ್ಬೇಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತತನುವೇತ್ತಙ್ಕುರಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ವೇಳುನಳಕಾದೀನಂ ಅನ್ತೋಗತಾನಿ ದಧಿಫಾಣಿತಾನಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ “ಮಯಂ ವೇಳುನಳಕಾದೀನಂ ಅನ್ತೋಗತಾನೀ”ತಿ, ನಪಿ ವೇಳುನಳಕಾದಯೋ ಜಾನನ್ತಿ “ದಧಿಫಾಣಿತಾನಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತೋಗತಾನೀ”ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅನ್ತೋಗತ”ನ್ತಿ, ನಪಿ ಅಟ್ಠೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ “ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನ್ತೋಗತ”ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅಟ್ಠೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರತಲೇಹಿ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಭಾಗೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿಗೋಳಕಪ್ಪಭೇದಂ **ವಕ್ಕಂ** ವಣ್ಣತೋ ಮನ್ದರತ್ತಂ ಪಾಳಿಭದ್ದಕಟ್ಠಿವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಗಾಮದಾರಕಾನಂ ಸುತ್ತಾವುತಕೀಳಾಗೋಳಕಸಣ್ಠಾನಂ, ಏಕವಣ್ಟಸಹಕಾರದ್ವಯಸಣ್ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಗಲವಾಟಕಾ ವಿನಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಏಕಮೂಲೇನ ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನೇನ ಥೂಲನ್ಹಾರುನಾ ವಿನಿಬದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಹದಯಮಂಸಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಣ್ಟೂಪನಿಬದ್ಧಂ ಸಹಕಾರದ್ವಯಂ ನ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ವಣ್ಟೇನ ಉಪನಿಬದ್ಧ”ನ್ತಿ, ನಪಿ ವಣ್ಟಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಾ ಸಹಕಾರದ್ವಯಂ ಉಪನಿಬದ್ಧ”ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ವಕ್ಕಂ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ಥೂಲನ್ಹಾರುನಾ ಉಪನಿಬದ್ಧ”ನ್ತಿ, ನಪಿ ಥೂಲನ್ಹಾರು ಜಾನಾತಿ “ಮಯಾ ವಕ್ಕಂ ಉಪನಿಬದ್ಧ”ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವಕ್ಕಂ ವಕ್ಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ವಕ್ಕಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ **ಹದಯಂ** ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ರತ್ತಪದುಮಪತ್ತಪಿಟ್ಠಿವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಬಾಹಿರಪತ್ತಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅಧೋಮುಖಠಪಿತಪದುಮಮಕುಳಸಣ್ಠಾನಂ, ತಞ್ಚ ಅಗ್ಗಚ್ಛಿನ್ನಪುನ್ನಾಗಫಲಮಿವ ವಿವಟೇಕಪಸ್ಸಂ ಬಹಿ ಮಟ್ಠಂ ಅನ್ತೋ ಕೋಸಾತಕೀಫಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸದಿಸಂ। ಪಞ್ಞಾಬಹುಲಾನಂ ಥೋಕಂ ವಿಕಸಿತಂ, ಮನ್ದಪಞ್ಞಾನಂ ಮಕುಳಿತಮೇವ। ಯಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮನೋಧಾತು ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ

ಅವಸೇಸಮಂಸಪಿಣ್ಡಸಜ್ಝಾತಹದಯಬ್ಭನ್ತರೇ ಅದ್ಧಪಸತಮತ್ತಂ ಲೋಹಿತಂ ಸಣ್ಠಾತಿ, ತಂ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ರತ್ತಂ, ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಕಾಳಕಂ, ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಮಂಸಧೋವನೋದಕಸದಿಸಂ, ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಕುಲತ್ಥಯೂಸವಣ್ಣಂ, ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫವಣ್ಣಂ, ಪಞ್ಞಾಚರಿತಸ್ಸ ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮನಾವಿಲಂ, ನಿದ್ಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಜುತಿಮನ್ತಂ ಖಾಯತಿ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಪತಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾತಪಾನಕವಾಟಕಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋ ಅಗ್ಗಳತ್ಥಮ್ಭಕೋ ನ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾತಪಾನಕವಾಟಕಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋ”ತಿ, ನಪಿ ವಾತಪಾನಕವಾಟಕಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮಜ್ಝೇ ಅಗ್ಗಳತ್ಥಮ್ಭಕೋ ಠಿತೋ”ತಿ; ಏವಮೇವಂ ನ ಹದಯಂ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತ”ನ್ತಿ, ನಪಿ ಥನಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ “ಹದಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತ”ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹದಯಂ ಹದಯಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಹದಯಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ **ಯಕನ**ಸಞ್ಞಿತಂ ಯಮಕಮಂಸಪಿಣ್ಡಂ ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ರತ್ತಕುಮುದಬಾಹಿರಪತ್ತಪಿಟ್ಠಿವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಏಕಮೂಲಂ ಹುತ್ವಾ ಅಗ್ಗೇ ಯಮಕಂ ಕೋವಿಳಾರಪತ್ತಸಣ್ಠಾನಂ, ತಞ್ಚ ದನ್ಧಾನಂ ಏಕಂಯೇವ ಹೋತಿ ಮಹನ್ತಂ, ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಖುದ್ದಕಾನೀತಿ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಿಠರಕಪಸ್ಸೇ ಲಗ್ಗಾ ಮಂಸಪೇಸಿ ನ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ಪಿಠರಕಪಸ್ಸೇ ಲಗ್ಗಾ”ತಿ, ನಪಿ ಪಿಠರಕಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಿ ಮಂಸಪೇಸಿ ಲಗ್ಗಾ”ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಯಕನಂ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತ”ನ್ತಿ, ನಪಿ ಥನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಕನಂ ಠಿತ”ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪನ ಯಕನಂ ಯಕನಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ । ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಯಕನಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ **ಕಿಲೋಮಕಂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಹದಯಞ್ಚ ವಕ್ಕಞ್ಚ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ, ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕಂ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠತೋ ಮಂಸಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಪಲಿವೇಠಿತೇ ಮಂಸೇ ನ ಪಿಲೋತಿಕಾ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಾ ಮಂಸಂ ಪಲಿವೇಠಿತ”ನ್ತಿ, ನಪಿ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಪಲಿವೇಠಿತ”ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಕಿಲೋಮಕಂ ಜಾನಾತಿ “ಮಯಾ ಹದಯವಕ್ಕಾನಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚ ಚಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠತೋ ಮಂಸಂ ಪಲಿವೇಠಿತ”ನ್ತಿ। ನಪಿ ಹದಯವಕ್ಕಾನಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ “ಅಹಂ ಕಿಲೋಮಕೇನ ಪಲಿವೇಠಿತ”ನ್ತಿ । ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಂಸೇನ ಉಪರಿ ಚಮ್ಮೇನ ತಿರಿಯಂ ಕಿಲೋಮಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಕಿಲೋಮಕಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ **ಪಿಹಕಂ** ವಣ್ಣತೋ ನೀಲಂ ಮೀಲಾತನಿಗ್ಗುಣ್ಡೀಪುಪ್ಫವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಬನ್ಧನಂ ಕಾಳವಚ್ಛಕಜಿವ್ಹಾಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ।

ಓಕಾಸತೋ ಹದಯಸ್ಸ ವಾಮಪಸ್ಸೇ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ, ಯಮ್ಹಿ ಪಹರಣಪಹಾರೇನ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಕ್ಖಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಕೋಟ್ಠಕಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾ ನ ಗೋಮಯಪಿಣ್ಡಿ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಕೋಟ್ಠಕಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ಕೋಟ್ಠಕಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ "ಗೋಮಯಪಿಣ್ಡಿ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಪಿಹಕಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಉದರಪಟಲಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ ಜಾನಾತಿ "ಪಿಹಕಂ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಿಹಕಂ ಪಿಹಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಪಿಹಕಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಂಸಖಣ್ಡಪ್ಪಭೇದಂ **ಪಪ್ಫಾಸಂ** ವಣ್ಣತೋ ರತ್ತಂ ನಾತಿಪರಿಪಕ್ಕಉದುಮ್ಬರವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನಪೂವಸಣ್ಠಾನಂ, ಛದನಿಟ್ಠಕಖಣ್ಡಪುಞ್ಜಸಣ್ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ತದೇತಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅಸಿತಪೀತಾದೀನಂ ಅಭಾವೇ ಉಗ್ಗತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜುಸ್ಮನಾ ಅಬ್ಭಾಹತತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾದಿತಪಲಾಲಪಿಣ್ಡಮಿವ ನಿರಸಂ ನಿರೋಜಂ ಹೋತಿ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಹದಯಞ್ಚ ಯಕನಞ್ಚ ಉಪರಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ಓಲಮ್ಬನ್ತಂ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಜಿಣ್ಣಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರೇ ಲಮ್ಬಮಾನೋ ಸಕುಣಕುಲಾವಕೋ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಜಿಣ್ಣಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರೇ ಲಮ್ಬಮಾನೋ ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ಜಿಣ್ಣಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ "ಸಕುಣಕುಲಾವಕೋ ಮಯಿ ಲಮ್ಬಮಾನೋ ಠಿತೋ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಪಪ್ಫಾಸಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಲಮ್ಬಮಾನಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಅನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಪಪ್ಫಾಸಂ ಲಮ್ಬಮಾನಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ… ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಪ್ಫಾಸಂ ಪಪ್ಫಾಸಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಪಪ್ಫಾಸಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸಹತ್ಥಂ, ಇತ್ಥಿಯಾ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಹತ್ಥಂ, ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಓಭಗ್ಗಂ **ಅನ್ತಂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ಸಕ್ಖರಸುಧಾವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಲೋಹಿತದೋಣಿಯಂ ಸಂವೇಲ್ಲೇತ್ವಾ ಠಪಿತಧಮ್ಮನಿಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಉಪರಿ ಗಲವಾಟಕೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಕರೀಸಮಗ್ಗೇ ವಿನಿಬನ್ಧತ್ತಾ ಗಲವಾಟಕಕರೀಸಮಗ್ಗಪರಿಯನ್ತೇ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಲೋಹಿತದೋಣಿಯಂ ಠಪಿತಂ ಛಿನ್ನಸೀಸಂ ಧಮ್ಮನಿಕಳೇವರಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಲೋಹಿತದೋಣಿಯಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಲೋಹಿತದೋಣಿ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಛಿನ್ನಸೀಸಂ ಧಮ್ಮನಿಕಳೇವರಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಅನ್ತಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಅನ್ತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ… ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅನ್ತಂ ಅನ್ತಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಅನ್ತಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ ಅನ್ತನ್ತರೇ **ಅನ್ತಗುಣಂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ದಕಸೀತಲಿಕಮೂಲವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ದಕಸೀತಲಿಕಮೂಲಸಣ್ಠಾನಮೇವಾತಿ, ಗೋಮುತ್ತಸಣ್ಠಾನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಕುದಾಲಫರಸುಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಯನ್ತಾಕಡ್ಢನಕಾಲೇ ಯನ್ತಸುತ್ತಕಮಿವ ಯನ್ತಫಲಕಾನಿ ಅನ್ತಭೋಗೇ ಏಕತೋ ಅಗ್ಗಳನ್ತೇ

ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ತಂ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತರಜ್ಜುಕಾ ವಿಯ ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಅನ್ತಭೋಗಾನಂ ಅನ್ತರಾ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಂ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತರಜ್ಜುಕಾ ನ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಾ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಂ ಸಿಬ್ಬಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಪಾದಪುಞ್ಛನರಜ್ಜುಮಣ್ಡಲಕಂ ಜಾನಾತಿ "ರಜ್ಜುಕಾ ಮಂ ಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ, ಏವಮೇವ ಅನ್ತಗುಣಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಅನ್ತಂ ಏಕವೀಸತಿಭೋಗಬ್ಭನ್ತರೇ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಅನ್ತಂ ಜಾನಾತಿ "ಅನ್ತಗುಣಂ ಮಂ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅನ್ತಗುಣಂ ಅನ್ತಗುಣಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಅನ್ತಗುಣಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ **ಉದರಿಯಂ** ವಣ್ಣತೋ ಅಜ್ಝೋಹಟಾಹಾರವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಪರಿಸ್ಸಾವನೇ ಸಿಥಿಲಬದ್ಧತಣ್ಡುಲಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಉದರೇ ಠಿತನ್ತಿ । ಉದರಂ ನಾಮ ಉಭತೋ ನಿಪ್ಪೀಳಿಯಮಾನಸ್ಸ ಅಲ್ಲಸಾಟಕಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸಞ್ಜಾತಫೋಟಕಸದಿಸಂ ಅನ್ತಪಟಲಂ, ಬಹಿ ಮಟ್ಠಂ, ಅನ್ತೋ ಮಂಸಕಸಮ್ಬುಪಲಿವೇಠಿತಂ, ಕಿಲಿಟ್ಠಪಾವಾರಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ, ಕುಥಿತಪನಸಫಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸದಿಸನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ತತ್ಥ ತಕ್ಕೋಟಕಾ ಗಣ್ಡುಪ್ಪಾದಕಾತಾಲಹೀರಕಾಸೂಚಿಮುಖಕಾಪಟತನ್ತುಸುತ್ತಕಾತಿ ಏವಮಾದಿದ್ವತ್ತಿಂಸಕುಲಪ್ಪಭೇದಾ ಕಿಮಯೋ ಆಕುಲಬ್ಯಾಕುಲಾ ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಚಾರಿನೋ ಹುತ್ವಾ ನಿವಸನ್ತಿ, ಯೇ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಮ್ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಉಲ್ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ವಿರವನ್ತಾ ಹದಯಮಂಸಂ ಅಭಿತುದನ್ತಿ ಪಾನಭೋಜನಾದೀನಿ ಅಜ್ಝೋಹರಣವೇಲಾಯಞ್ಚ ಉದ್ಧಂಮುಖಾ ಹುತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝೋಹಟೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಆಲೋಪೇ ತುರಿತತುರಿತಾ ವಿಲುಮ್ಪನ್ತಿ। ಯಂ ಏತೇಸಂ ಕಿಮೀನಂ ಪಸೂತಿಘರಂ ವಚ್ಚಕುಟಿ ಗಿಲಾನಸಾಲಾ ಸುಸಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಚಣ್ಡಾಲಗಾಮದ್ವಾರೇ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಸರದಸಮಯೇ ಥೂಲಫುಸಿತಕೇ ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಉದಕೇನ ಆವೂಳ್ಹಂ ಮುತ್ತಕರೀಸಚಮ್ಮಟ್ಠಿನ್ಹಾರುಖಣ್ಡಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾಲೋಹಿತಪ್ಪಭುತಿನಾನಾಕುಣಪಜಾತಂ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಕದ್ದಮೋದಕಾಲುಳಿತಂ ಸಞ್ಜಾತಕಿಮಿಕುಲಾಕುಲಂ ಹುತ್ವಾ ದ್ವೀಹತೀಹಚ್ಚಯೇನ ಸೂರಿಯಾತಪಸನ್ತಾಪವೇಗಕುಥಿತಂ ಉಪರಿ ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕೇ ಮುಞ್ಚನ್ತಂ ಅಭಿನೀಲವಣ್ಣಂ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಂ ಉಪಗನ್ತುಂ ವಾ ದಟ್ಠುಂ ವಾ ಅನರಹರೂಪತಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಗೇವ ಘಾಯಿತುಂ ವಾ ಸಾಯಿತುಂ ವಾ; ಏವಮೇವ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಾನಭೋಜನಾದಿ ದನ್ತಮುಸಲಸಂಚುಣ್ಣಿತಂ ಜಿವ್ಹಾಹತ್ಥಸಮ್ಪರಿವತ್ತಿತಂ ಖೇಳಲಾಲಾಪಲಿಬುದ್ಧಂ ತಙ್ಖಣವಿಗತವಣ್ಣಗನ್ಧರಸಾದಿಸಮ್ಪದಂ ಕೋಲಿಯಖಲಿಸುವಾನವಮಥುಸದಿಸಂ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹವಾತಪಲಿವೇಠಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಉದರಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಕುಥಿತಂ ಕಿಮಿಕುಲಾಕುಲಂ ಉಪರೂಪರಿ ಫೇಣಪುಪ್ಫುಳಕಾನಿ ಮುಞ್ಚನ್ತಂ ಪರಮಕಸಮ್ಬುದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯಂ ಸುತ್ವಾಪಿ ಪಾನಭೋಜನಾದೀಸು ಅಮನುಞ್ಞತಾ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಪಗೇವ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ। ಯತ್ಥ ಚ ಪತಿತಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿ ಪಞ್ಚಧಾ ವಿವೇಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕಂ ಭಾಗಂ ಪಾಣಕಾ ಖಾದನ್ತಿ, ಏಕಂ ಭಾಗಂ ಉದರಗ್ಗಿ ಝಾಪೇತಿ, ಏಕೋ ಭಾಗೋ ಮುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಭಾಗೋ ಕರೀಸಂ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಭಾಗೋ ರಸಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸೋಣಿತಮಂಸಾದೀನಿ ಉಪಬ್ರೂಹಯತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಾಯ ಸುವಾನದೋಣಿಯಾ ಠಿತೋ ಸುವಾನವಮಥು ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸುವಾನದೋಣಿಯಾ ಠಿತೋ"ತಿ; ನಪಿ ಸುವಾನದೋಣಿ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಸುವಾನವಮಥು ಠಿತೋ"ತಿ। ಏವಮೇವ ನ ಉದರಿಯಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛೇ ಉದರೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ನಪಿ ಉದರಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಉದರಿಯಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ । ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಉದರಿಯಂ ಉದರಿಯಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಉದರಿಯಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ **ಕರೀಸಂ** ವಣ್ಣತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಜ್ಝೋಹಟಾಹಾರವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ, ದಿಸತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ, ಓಕಾಸತೋ ಪಕ್ಕಾಸಯೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಪಕ್ಕಾಸಯೋ ನಾಮ ಹೇಟ್ಠಾ ನಾಭಿಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಮೂಲಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಅನ್ತಾವಸಾನೇ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಮತ್ತೋ ವಂಸನಳಕಬ್ಭನ್ತರಸದಿಸೋ ಪದೇಸೋ, ಯತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಉಪರಿಭೂಮಿಭಾಗೇ ಪತಿತಂ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಓಗಳಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾಭೂಮಿಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಆಮಾಸಯೇ ಪತಿತಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಕಂ ಉದರಗ್ಗಿನಾ ಫೇಣುದ್ದೇಹಕಂ ಪಕ್ಕಂ ಪಕ್ಕಂ ಸಣ್ಹಕರಣಿಯಾ ಪಿಟ್ಠಮಿವ ಸಣ್ಹಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನ್ತಬಿಲೇನ ಓಗಳಿತ್ವಾ ಓಮದ್ದಿತ್ವಾ ವಂಸನಳಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ವಿಯ ಸನ್ನಿಚಿತಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ವಂಸನಳಕೇ ಓಮದ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ವಂಸನಳಕೇ ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ವಂಸನಳಕೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ಠಿತಾ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಕರೀಸಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಪಕ್ಕಾಸಯೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಪಕ್ಕಾಸಯೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಕರೀಸಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಕರೀಸಂ ಕರೀಸಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಕರೀಸಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ **ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ಅಹಿಛತ್ತಕಪಿಣ್ಡಿವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಪಕ್ಕುಥಿತದುದ್ಧವಣ್ಣನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಸೀಸಕಟಾಹಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸಿಬ್ಬಿನಿಮಗ್ಗೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಮೋಧಾಯ ಠಪಿತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿಕಾ ವಿಯ ಸಮೋಹಿತಂ ಚತುಮತ್ಥಲುಙ್ಗಪಿಣ್ಡಪ್ಪಭೇದಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪುರಾಣಲಾಬುಕಟಾಹೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿ ಪಕ್ಕುಥಿತದುದ್ಧಂ ವಾ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಪುರಾಣಲಾಬುಕಟಾಹೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಪುರಾಣಲಾಬುಕಟಾಹಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿ ಪಕ್ಕುಥಿತದುದ್ಧಂ ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಸೀಸಕಟಾಹಬ್ಭನ್ತರಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಬದ್ಧಾಬದ್ಧಭೇದತೋ ದುವಿಧಮ್ಪಿ **ಪಿತ್ತಂ** ವಣ್ಣತೋ ಬಹಲಮಧುಕತೇಲವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಮಿಲಾತಬಕುಲಪುಪ್ಫವಣ್ಣನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಕೇಸಲೋಮನಖದನ್ತಾನಂ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಥದ್ಧಸುಕ್ಖಚಮ್ಮಞ್ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉದಕಮಿವ ತೇಲಬಿನ್ದು ಅವಸೇಸಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಂ, ಯಮ್ಹಿ ಕುಪಿತೇ ಅಕ್ಖೀನಿ ಪೀತಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಭಮನ್ತಿ, ಗತ್ತಂ ಕಮ್ಪತಿ ಕಣ್ಡೂಯತಿ। ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಹದಯಪಪ್ಫಾಸಾನಮನ್ತರೇ ಯಕನಮಂಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಮಹಾಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕಸದಿಸೇ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಠಿತಂ, ಯಮ್ಹಿ ಕುಪಿತೇ ಸತ್ತಾ ಉಮ್ಮತ್ತಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಪಲ್ಲತ್ಥಚಿತ್ತಾ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಭಾಸಿತಬ್ಬಂ ಭಾಸನ್ತಿ, ಅಚಿನ್ತಿತಬ್ಬಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉದಕಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಂ ತೇಲಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಉದಕಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಉದಕಂ ಜಾನಾತಿ "ತೇಲಂ ಮಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಸರೀರಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಮಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕೇ ಠಿತಂ ವಸ್ಸೋದಕಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಕೋಸಾತಕಿಕೋಸಕೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ

ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಿತ್ತಂ ಪಿತ್ತಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಪಿತ್ತಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಏಕಪತ್ತಪೂರಪ್ಪಮಾಣಂ **ಸೇಮ್ಹಂ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಂ ಕಚ್ಛಕಪಣ್ಣರಸವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಉದರಪಟಲೇ ಠಿತನ್ತಿ। ಯಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಅಜ್ಝೋಹರಣಕಾಲೇ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಉದಕೇ ಸೇವಾಲಪಣಕಂ ಕಟ್ಠೇ ವಾ ಕಥಲೇ ವಾ ಪತನ್ತೇ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ಪಾನಭೋಜನಾದಿಮ್ಹಿ ನಿಪತನ್ತೇ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಯಮ್ಹಿ ಚ ಮನ್ದೀಭೂತೇ ಪಕ್ಕಮಿವ ಗಣ್ಡಂ ಪೂತಿಕಮಿವ ಕುಕ್ಕುಟಣ್ಡಂ ಉದರಪಟಲಂ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಕುಣಪಗನ್ಧಂ ಹೋತಿ। ತತೋ ಉಗ್ಗತೇನ ಚ ಗನ್ಧೇನ ಉಗ್ಗಾರೋಪಿ ಮುಖಮ್ಪಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ಪೂತಿಕುಣಪಸದಿಸಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಚ ಪುರಿಸೋ "ಅಪೇಹಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ವಾಯಸೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಯಞ್ಚ ಅಭಿವಡ್ಢಿತಂ ಬಹಲತ್ತಮಾಪನ್ನಂ ಪಟಿಕುಜ್ಜನಫಲಕಮಿವ ವಚ್ಚಕುಟಿಯಾ ಉದರಪಟಲಬ್ಭನ್ತರೇ ಏವ ಕುಣಪಗನ್ಧಂ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಉಪರಿಫೇಣಪಟಲಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಚನ್ದನಿಕಾ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಫೇಣಪಟಲಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಸೇಮ್ಹಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಉದರಪಟಲೇ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಉದರಪಟಲಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಸೇಮ್ಹಂ ಠಿತನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸೇಮ್ಹಂ ಸೇಮ್ಹಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಸೇಮ್ಹಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ **ಪುಬ್ಬೋ** ವಣ್ಣತೋ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸವಣ್ಣೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನಾಮ ನಿಬದ್ಧೋ ನತ್ಥಿ। ಯತ್ಥ ಪುಬ್ಬೋ ಸನ್ನಿಚಿತೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಪ್ಪಹರಣಗ್ಗಿಜಾಲಾದೀಹಿ ಅಭಿಹತೇ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸೇ ಲೋಹಿತಂ ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚತಿ, ಗಣ್ಡಪಿಳಕಾದಯೋ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ರ ತತ್ರ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಫರಸುಧಾರಾದೀಹಿ ಪಹತಪ್ಪದೇಸೇ ಅವಗಳಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ನಿಯ್ಯಾಸೋ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹತಪ್ಪದೇಸೇ ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹತಪ್ಪದೇಸೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ನಿಯ್ಯಾಸೋ ಠಿತೋ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಪುಬ್ಬೋ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸರೀರಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಹತಪ್ಪದೇಸೇ ಗಣ್ಡಪಿಳಕಾದೀನಂ ಉಟ್ಠಿತಪ್ಪದೇಸೇ ವಾ ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಪುಬ್ಬೋ ಠಿತೋ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪುಬ್ಬೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಪುಬ್ಬಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತನ್ತಿ ಏವಂ ದುವಿಧೇ **ಲೋಹಿತೇ** ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ತಾವ ವಣ್ಣತೋ ಬಹಲಕುಥಿತಲಾಖಾರಸವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ, ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ಅಚ್ಛಲಾಖಾರಸವಣ್ಣನ್ತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ, ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ದ್ವೀಸುಪೀತಿ। ಓಕಾಸತೋ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ಕೇಸಲೋಮನಖದನ್ತಾನಂ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಥದ್ಧಸುಕ್ಖಚಮ್ಮಞ್ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಧಮನಿಜಾಲಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸರೀರಂ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ

ಏಕಪತ್ತಪೂರಣಮತ್ತಂ ವಕ್ಕಹದಯಪಪ್ಫಾಸಾನಂ ಉಪರಿ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಬಿನ್ದುಂ ಪಾತೇನ್ತಂ ವಕ್ಕಹದಯಯಕನಪಪ್ಫಾಸೇ ತೇಮೇನ್ತಂ ಠಿತಂ, ಯಮ್ಹಿ ವಕ್ಕಹದಯಾದೀನಿ ಅತೇಮೇನ್ತೇ ಸತ್ತಾ ಪಿಪಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಜಜ್ಜರಕಪಾಲೇ ಠಿತಂ ಉದಕಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ತೇಮೇನ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಜಜ್ಜರಕಪಾಲೇ ಠಿತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ತೇಮೇಮೀ"ತಿ, ನಪಿ ಜಜ್ಜರಕಪಾಲಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ವಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಿ ಉದಕಂ ಠಿತಂ, ಅಮ್ಹೇ ವಾ ತೇಮೇನ್ತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಲೋಹಿತಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇ ವಕ್ಕಹದಯಾದೀನಿ ತೇಮೇನ್ತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಟ್ಠಾನಂ ವಕ್ಕಹದಯಾದೀನಿ ವಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಿ ಲೋಹಿತಂ ಠಿತಂ, ಅಮ್ಹೇ ವಾ ತೇಮೇನ್ತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಲೋಹಿತಂ ಲೋಹಿತಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಲೋಹಿತಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ **ಸೇದೋ** ವಣ್ಣತೋ ಪಸನ್ನತಿಲತೇಲವಣ್ಣೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಸೇದಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನಾಮ ನಿಬದ್ಧೋ ನತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ ಸೇದೋ ಲೋಹಿತಂ ವಿಯ ಸದಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಯದಾ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಉತುವಿಕಾರಾದೀಹಿ ಸರೀರಂ ಸನ್ತಪತಿ, ಅಥ ಉದಕತೋ ಅಬ್ಬೂಳ್ಹಮತ್ತವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನಭಿಸಮುಳಾಲಕುಮುದನಾಲಕಲಾಪಉದಕಮಿವ ಸಬ್ಬಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರಾನಂ ವಸೇನ ತಂ ಸಣ್ಠಾನತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ। "ಸೇದಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತವಸೇನೇವ ಸೇದೋ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಭಿಸಮುಳಾಲಕುಮುದನಾಲಕಲಾಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರನ್ತಂ ಉದಕಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಭಿಸಮುಳಾಲಕುಮುದನಾಲಕಲಾಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರಾಮೀ"ತಿ, ನಪಿ ಭಿಸಮುಳಾಲಕುಮುದನಾಲಕಲಾಪವಿವರಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಹಿ ಉದಕಂ ಪಗ್ಘರತೀ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಸೇದೋ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರೇಹಿ ಪಗ್ಘರಾಮೀ"ತಿ, ನಪಿ ಕೇಸಲೋಮಕೂಪವಿವರಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸೇದೋ ಪಗ್ಘರತೀ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸೇದೋ ಸೇದಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಸೇದಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ತರೇ **ಮೇದೋ** ವಣ್ಣತೋ ಫಾಲಿತಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸುಖಿನೋ ಥೂಲಸರೀರಸ್ಸ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ತರೇ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಹಲಿದ್ದಿರತ್ತದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕಸಣ್ಠಾನೋ, ಕಿಸಸರೀರಸ್ಸ ಜಙ್ಘಮಂಸಊರುಮಂಸಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕನಿಸ್ಸಿತಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಉದರಪಟಲಮಂಸಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಂವೇಲ್ಲಿತ್ವಾ ಠಪಿತಹಲಿದ್ದಿರತ್ತದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡಸಣ್ಠಾನೋ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಥೂಲಸರೀರಸ್ಸ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಿತ್ವಾ ಕಿಸಸ್ಸ ಜಙ್ಘಾಮಂಸಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ, ಯೋ ಸಿನೇಹಸಙ್ಖಾತೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛತ್ತಾ ನ ಮತ್ಥಕತೇಲತ್ಥಂ ನ ಗಣ್ಡೂಸತೇಲತ್ಥಂ ನ ದೀಪಜಾಲನತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮಂಸಪುಞ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾ ಹಲಿದ್ದಿರತ್ತದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕಾ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಮಂಸಪುಞ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ಮಂಸಪುಞ್ಜೋ ಜಾನಾತಿ "ಹಲಿದ್ದಿರತ್ತದುಕೂಲಪಿಲೋತಿಕಾ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಾ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಮೇದೋ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸಕಲಸರೀರಂ ಜಙ್ಘಾದೀಸು ವಾ ಮಂಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ಜಾನಾತಿ ಜಙ್ಘಾದೀಸು ವಾ ಮಂಸಂ "ಮೇದೋ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ।

ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಮೇದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಂಸೇನ, ಉಪರಿ ಚಮ್ಮೇನ, ಸಮನ್ತತೋ ಮೇದಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಮೇದಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ **ಅಸ್ಸು** ವಣ್ಣತೋ ಪಸನ್ನತಿಲತೇಲವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತನ್ತಿ। ನ ಚೇತಂ ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇ ಪಿತ್ತಮಿವ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಸದಾ ಸನ್ನಿಚಿತಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಿನ್ತು ಯದಾ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಸತ್ತಾ ಮಹಾಹಸಿತಂ ಹಸನ್ತಿ, ದೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ರೋದನ್ತಿ ಪರಿದೇವನ್ತಿ, ತಥಾರೂಪಂ ವಿಸಮಾಹಾರಂ ವಾ ಹರನ್ತಿ, ಯದಾ ಚ ತೇಸಂ ಅಕ್ಖೀನಿ ಧೂಮರಜಪಂಸುಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಹಞ್ಞನ್ತಿ, ತದಾ ಏತೇಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸವಿಸಮಾಹಾರಾದೀಹಿ ಸಮುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಸ್ಸು ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಪಗ್ಘರತಿ ಚ। "ಅಸ್ಸುಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕೇನ ಚ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತವಸೇನೇವ ತಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತಂ ಉದಕಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಸು ಉದಕಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಅಸ್ಸು ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇಸು ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಸು ಅಸ್ಸು ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅಸ್ಸು ಅಸ್ಸುಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸುಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ವಿಲೀನಸಿನೇಹಸಙ್ಖಾತಾ **ವಸಾ** ವಣ್ಣತೋ ಆಚಾಮೇ ಆಸಿತ್ತತೇಲವಣ್ಣಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಹತ್ಥತಲಹತ್ಥಪಿಟ್ಠಿಪಾದತಲಪಾದಪಿಟ್ಠಿನಾಸಾಪುಟನಲಾಟಅಂಸಕೂಟೇಸು ಠಿತಾತಿ। ನ ಚೇಸಾ ಏತೇಸು ಓಕಾಸೇಸು ಸದಾ ವಿಲೀನಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಿನ್ತು ಯದಾ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಉತುವಿಸಭಾಗಧಾತುವಿಸಭಾಗೇಹಿ ತೇ ಪದೇಸಾ ಉಸ್ಮಾಜಾತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ತತ್ಥ ವಿಲೀನಾವ ಹುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಸಲಿಲಾಸು ಉದಕಸೋಣ್ಡಿಕಾಸು ನೀಹಾರೋ ವಿಯ ಸರತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉದಕಸೋಣ್ಡಿಯೋ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ನೀಹಾರೋ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಉದಕಸೋಣ್ಡಿಯೋ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ಉದಕಸೋಣ್ಡಿಯೋ ಜಾನನ್ತಿ "ನೀಹಾರೋ ಅಮ್ಹೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ"ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ವಸಾ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಹತ್ಥತಲಾದೀನಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ಹತ್ಥತಲಾದೀನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ವಸಾ ಅಮ್ಹೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವಸಾ ವಸಾಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ವಸಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ ಮುಖಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ **ಖೇಳೋ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತೋ ಫೇಣವಣ್ಣೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನೋತಿ, ಸಮುದ್ದಫೇಣಸಣ್ಠಾನೋತಿಪಿ ಏಕೇ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತೋ। ಓಕಾಸತೋ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾಯ ಠಿತೋತಿ। ನ ಚೇಸೋ ಏತ್ಥ ಸದಾ ಸನ್ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಿನ್ತು ಯದಾ ಸತ್ತಾ ತಥಾರೂಪಂ ಆಹಾರಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ ಸರನ್ತಿ ವಾ, ಉಣ್ಹತಿತ್ತಕಟುಕಲೋಣಮ್ಬಿಲಾನಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುಖೇ ಠಪೇನ್ತಿ। ಯದಾ ಚ ತೇಸಂ ಹದಯಂ ಆಗಿಲಾಯತಿ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ಖೇಳೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾಯ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಅಗ್ಗಜಿವ್ಹಾಯ ಚೇಸ ಖೇಳೋ ತನುಕೋ ಹೋತಿ, ಮೂಲಜಿವ್ಹಾಯ ಬಹಲೋ, ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ

ಪುಥುಕಂ ವಾ ತಣ್ಡುಲಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಖಾದನೀಯಂ ನದಿಪುಲಿನೇ ಖತಕೂಪಸಲಿಲಮಿವ ಪರಿಕ್ಖಯಮಗಚ್ಛನ್ತೋವ ಸದಾ ತೇಮನಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ನದಿಪುಲಿನೇ ಖತಕೂಪತಲೇ ಸಣ್ಠಿತಂ ಉದಕಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಕೂಪತಲೇ ಸಣ್ಠಿತ"ನ್ತಿ , ನಪಿ ಕೂಪತಲಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಉದಕಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಖೇಳೋ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾತಲೇ ಸಣ್ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ಜಿವ್ಹಾತಲಂ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಉಭೋಹಿ ಕಪೋಲಪಸ್ಸೇಹಿ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಖೇಳೋ ಸಣ್ಠಿತೋ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಖೇಳೋ ಖೇಳಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಖೇಳಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಸರೀರೇ **ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ** ವಣ್ಣತೋ ಸೇತಾ ತರುಣತಾಲಮಿಞ್ಜವಣ್ಣಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಾ, ಸೇದೇತ್ವಾ ಸೇದೇತ್ವಾ ನಾಸಾಪುಟೇ ನಿರನ್ತರಂ ಪಕ್ಖಿತ್ತವೇತ್ತಙ್ಕುರಸಣ್ಠಾನಾತಿಪಿ ಏಕೇ। ದಿಸತೋ ಉಪರಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾತಿ। ನ ಚೇಸಾ ಏತ್ಥ ಸದಾ ಸನ್ನಿಚಿತಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಿನ್ತು ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತೇ ದಧಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತಂ ಕಣ್ಟಕೇನ ವಿಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಅಥ ತೇನ ಛಿದ್ದೇನ ದಧಿಪಿಣ್ಡಂ ಗಳಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಪಪತೇಯ್ಯ; ಏವಮೇವ ಯದಾ ಸತ್ತಾ ರೋದನ್ತಿ, ವಿಸಭಾಗಾಹಾರಉತುವಸೇನ ವಾ ಸಞ್ಜಾತಧಾತುಕ್ಖೋಭಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ಅನ್ತೋಸೀಸತೋ ಪೂತಿಸೇಮ್ಹಭಾವಂ ಆಪನ್ನಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಗಳಿತ್ವಾ ತಾಲುಮತ್ಥಕವಿವರೇನ ಓತರಿತ್ವಾ ನಾಸಾಪುಟೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಿಪ್ಪಿಕಾಯ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ಪೂತಿದಧಿ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಸಿಪ್ಪಿಕಾಯ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಸಿಪ್ಪಿಕಾ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಪೂತಿಕಂ ದಧಿ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ನಾಸಾಪುಟೇಸು ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ನಾಸಾಪುಟಾ ಜಾನನ್ತಿ "ಅಮ್ಹೇಸು ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಠಿತಾ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ **ಲಸಿಕಾ**ತಿ ಸರೀರಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪಿಚ್ಛಿಲಕುಣಪಂ। ಸಾ ವಣ್ಣತೋ ಕಣಿಕಾರನಿಯ್ಯಾಸವಣ್ಣಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಓಕಾಸಸಣ್ಠಾನಾ। ದಿಸತೋ ದ್ವೀಸು ದಿಸಾಸು ಜಾತಾ। ಓಕಾಸತೋ ಅಟ್ಠಿಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತಾತಿ। ಯಸ್ಸ ಚೇಸಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಉಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ನಿಸೀದನ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಸಮಿಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪಸಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ಕಟಕಟಾಯನ್ತಿ, ಅಚ್ಛರಿಕಾಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ವಿಚರತಿ , ಏಕಯೋಜನದ್ವಿಯೋಜನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಗತಸ್ಸ ವಾಯೋಧಾತು ಕುಪ್ಪತಿ, ಗತ್ತಾನಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಪನ ಚೇಸಾ ಬಹುಕಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ನ ಅಟ್ಠೀನಿ ಕಟಕಟಾಯನ್ತಿ, ದೀಘಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಗತಸ್ಸ ನ ವಾಯೋಧಾತು ಕುಪ್ಪತಿ, ನ ಗತ್ತಾನಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಬ್ಭಞ್ಜನತೇಲಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಅಕ್ಖಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ಅಕ್ಖೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಂ ತೇಲಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತ"ನ್ತಿ; ಏವಮೇವ ನ ಲಸಿಕಾ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಿಯೋ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ, ನಪಿ ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಿಯೋ ಜಾನನ್ತಿ "ಲಸಿಕಾ ಅಮ್ಹೇ ಅಬ್ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತಾ"ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಲಸಿಕಾ ಲಸಿಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಲಸಿಕಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತತೋ ಪರಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ **ಮುತ್ತಂ** ವಣ್ಣತೋ ಮಾಸಖಾರೋದಕವಣ್ಣನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಸಣ್ಠಾನತೋ ಉದಕಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅಧೋಮುಖಠಪಿತಉದಕಕುಮ್ಭಅನ್ತರಗತಉದಕಸಣ್ಠಾನಂ। ದಿಸತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಜಾತಂ। ಓಕಾಸತೋ ವತ್ಥಿಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಠಿತನ್ತಿ। ವತ್ಥಿ ನಾಮ ವತ್ಥಿಪುಟೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಯತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ಅಮುಖೇ ಪೇಳಾಘಟೇ ಚನ್ದನಿಕಾರಸೋ ಪವಿಸತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ; ಏವಮೇವ ಸರೀರತೋ ಮುತ್ತಂ ಪವಿಸತಿ, ನ ಚಸ್ಸ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ನಿಕ್ಖಮನಮಗ್ಗೋ ಏವ ತು ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ಯಮ್ಹಿ ಚ ಮುತ್ತಸ್ಸ ಭರಿತೇ "ಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯೂಹನಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಚನ್ದನಿಕಾಯ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ಅಮುಖೇ ಪೇಳಾಘಟೇ ಠಿತೋ ಚನ್ದನಿಕಾರಸೋ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಅಮುಖೇ ಪೇಳಾಘಟೇ ಠಿತೋ"ತಿ, ನಪಿ ಪೇಳಾಘಟೋ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಚನ್ದನಿಕಾರಸೋ ಠಿತೋ"ತಿ; ಏವಮೇವ ಮುತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ವತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಠಿತ"ನ್ತಿ, ನಪಿ ವತ್ಥಿ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಮುತ್ತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ। ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಿರಹಿತಾ ಹಿ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವತ್ಥಿಅಬ್ಭನ್ತರೇನ ಚೇವ ಮುತ್ತಭಾಗೇನ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪನ ಕೇಸಸದಿಸೋ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಮುತ್ತಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಏವಮಯಂ ಇಮಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಪೇತಿ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಇಮಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ವವತ್ಥಪೇನ್ತಸ್ಸ ತಂ ತಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಂ ಆಗಮ್ಮ ಕೇಸಾದಯೋ ಪಗುಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತತೋ ಪಭುತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸವಣ್ಣಾನಂ ಪುಪ್ಫಾನಂ ಏಕಸುತ್ತಗನ್ಥಿತಂ ಮಾಲಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪುಪ್ಫಾನಿ ಅಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಮಿವ ಪಾಕಟಾನಿ ಹೋನ್ತಿ; ಏವಮೇವ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿ ಇಮಂ ಕಾಯಂ ಸತಿಯಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಮಿವ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕೇಸೇಸು ಆವಜ್ಜಿತೇಸು ಅಸಣ್ಠಹಮಾನಾವ ಸತಿ ಯಾವ ಮುತ್ತಂ, ತಾವ ಪವತ್ತತಿ। ತತೋ ಪಭುತಿ ತಸ್ಸ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾದಯೋ ಚ ಸತ್ತಾಕಾರಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸರಾಸಿವಸೇನೇವ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಚ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯಮಾನಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿ ಕೋಟ್ಠಾಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪ್ಪಮಾನಮಿವ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ "ಅಥಾನೇನ ತತೋ ಪರಂ ಕಿಂ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ಬಹುಲೀಕಾತಬ್ಬಂ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವತಿ ಭಾವೇತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತಿ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತೀತಿ? ಅಯಞ್ಹಿ ತಂ ಕೇಸಾದೀನಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವತಿ, ಸತಿಯಾ ಅಲ್ಲಿಯತಿ ಭಜತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಸತಿಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। ತತ್ಥ ಲದ್ಧಂ ವಾ ಸತಿಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ತಂ ಭಾವೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಬಹುಲೀಕರೋತೀತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಬ್ಭಾಹತಂ ಕರೋತಿ। ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತೀತಿ ಯಥಾ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ನ ಪುನ ಅನ್ತರಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ತಂ ಸತಿಯಾ ವವತ್ಥಪೇತಿ, ಉಪಧಾರೇತಿ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ।

ಅಥ ವಾ ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ, ನಾತಿಸೀಘತೋ, ನಾತಿಸಣಿಕತೋ, ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಹಾನತೋ, ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ, ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋ, ಲಕ್ಖಣತೋ, ತಯೋ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾತಿ ಏವಂ ದಸವಿಧಂ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಆಸೇವತಿ, ನಾತಿಸೀಘತೋ ನಾತಿಸಣಿಕತೋ ಚ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಭಾವೇತಿ, ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಹಾನತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಬಹುಲೀ ಕರೋತಿ, ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನಾದಿತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥಾಹ "ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅಯಞ್ಹಿ ಕೇಸೇ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಲೋಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ನಖೇ। ತಥಾ ಲೋಮೇ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ನಖೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ದನ್ತೇ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಹಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಅಕುಸಲೋ ಪುರಿಸೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಪದಂ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆರೋಹನ್ತೋ ಕಿಲನ್ತಕಾಯೋ ತತೋ ನಿಸ್ಸೇಣಿತೋ ಪಪತತಿ, ನ ಆರೋಹನಂ

ಸಮ್ಪಾದೇತಿ; ಏವಮೇವ ಭಾವನಾಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಅನಧಿಗಮನತೋ ಕಿಲನ್ತಚಿತ್ತೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಭಾವನಾತೋ ಪಪತತಿ, ನ ಭಾವನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತೀತಿ।

ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋಪಿ ಚ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿ **ನಾತಿಸೀಘತೋಪಿ** ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಅತಿಸೀಘತೋ ಹಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಅದ್ಧಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ಸಮವಿಸಮರುಕ್ಖಥಲನಿನ್ನದ್ವೇಧಾಪಥಾದೀನಿ ಮಗ್ಗನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಉಪಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತತೋ ನ ಮಗ್ಗಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಅದ್ಧಾನಞ್ಚ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ನೇತಿ; ಏವಮೇವ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದೀನಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಉಪಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತತೋ ನ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ನೇತಿ।

ಯಥಾ ಚ ನಾತಿಸೀಘತೋ, ಏವಂ **ನಾತಿಸಣಿಕತೋಪಿ** ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಅತಿಸಣಿಕತೋ ಹಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ರುಕ್ಖಪಬ್ಬತತಳಾಕಾದೀಸು ವಿಲಮ್ಬಮಾನೋ ಇಚ್ಛಿತಪ್ಪದೇಸಂ ಅಪಾಪುಣನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇಯೇವ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀಹಿ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ; ಏವಮೇವ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಭಾವನಾಸಮ್ಪದಂ ಅಪಾಪುಣನ್ತೋ ಭಾವನಾವಿಚ್ಛೇದೇನ ಅನ್ತರಾಯೇವ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ನಾತಿಸಣಿಕತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋಪಿ ಚ **ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಹಾನತೋಪಿ** ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಹಾನತೋ ನಾಮ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇಸು ನವಕಮ್ಮಾದೀಸು ಚಿತ್ತಂ ನ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತಥಾ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಮಾನಚಿತ್ತೋ ಹಿ ಕೇಸಾದೀಸ್ವೇವ ಅಸಮಾಹಿತಚೇತೋವಿತಕ್ಕೋ ಭಾವನಾಸಮ್ಪದಂ ಅಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾವ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ತಕ್ಕಸಿಲಾಗಮನೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸಹಾಯಕಾ ವಿಯ। ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನಚಿತ್ತೋ ಪನ ಕೇಸಾದೀಸ್ವೇವ ಸಮಾಹಿತಚೇತೋವಿತಕ್ಕೋ ಭಾವನಾಸಮ್ಪದಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ವಿಯ ತಕ್ಕಸಿಲರಜ್ಜಸಮ್ಪದನ್ತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಹಾನತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅಧಿಕಾರಚರಿಯಾಧಿಮುತ್ತೀನಂ ವಸೇನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಸುಭತೋ ವಾ ವಣ್ಣತೋ ವಾ ಸುಞ್ಞತೋ ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ।

ಅಥ ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। **ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋತಿ** ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿ ಏವಮಾದಿವೋಹಾರಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯಥೂಪಟ್ಠಿತಾನಂ ಅಸುಭಾದೀನಂಯೇವ ವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಕಥಂ ? ಯಥಾ ಅರಞ್ಞನಿವಾಸೂಪಗತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಪರಿಚಿತಭೂಮಿಭಾಗತ್ತಾ ಉದಕಟ್ಠಾನಸಞ್ಜಾನನತ್ಥಂ ಸಾಖಾಭಙ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತದನುಸಾರೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯದಾ ಪನ ಪರಿಚಿತಭೂಮಿಭಾಗಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಮನಸಿಕತ್ವಾವ ಉದಕಟ್ಠಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಏವಮೇವಾಯಂ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿಆದಿನಾ ತಂತಂವೋಹಾರಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಠಮಂ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮನಸಾಕಾಸಿ, ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸುಭಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇಸು ತಂ ವೋಹಾರಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಸುಭಾದಿತೋವ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ "ಕಥಂ ಪನಸ್ಸ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಸುಭಾದಿತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಕಥಂ ವಣ್ಣತೋ, ಕಥಂ ಸುಞ್ಞತೋ ವಾ, ಕಥಞ್ಚಾಯಮೇತೇ ಅಸುಭತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಕಥಂ ವಣ್ಣತೋ, ಕಥಂ ಸುಞ್ಞತೋ ವಾ"ತಿ? ಕೇಸಾ ತಾವಸ್ಸ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಗನ್ಧಾಸಯೋಕಾಸವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಅಸುಭತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಧಾ ಏವ ಅಯಮೇತೇ ಅಸುಭತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಕೇಸಾ ನಾಮೇತೇ ವಣ್ಣತೋ ಅಸುಭಾ ಪರಮಪ್ಪಟಿಕೂಲಜೇಗುಚ್ಛಾ । ತಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ದಿವಾ ಪಾನಭೋಜನೇ ಪತಿತಂ ಕೇಸವಣ್ಣಂ ವಾಕಂ ವಾ ಸುತ್ತಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಕೇಸಸಞ್ಞಾಯ ಮನೋರಮಮ್ಪಿ ಪಾನಭೋಜನಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಿ ವಾ। ಸಣ್ಠಾನತೋಪಿ ಅಸುಭಾ। ತಥಾ ಹಿ ರತ್ತಿಂ ಪಾನಭೋಜನೇ ಪತಿತಂ ಕೇಸಸಣ್ಠಾನಂ ವಾಕಂ ವಾ ಸುತ್ತಂ ವಾ ಫುಸಿತ್ವಾ ಕೇಸಸಞ್ಞಾಯ ಮನೋರಮಮ್ಪಿ ಪಾನಭೋಜನಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಿ ವಾ। ಗನ್ಧತೋಪಿ ಅಸುಭಾ। ತಥಾ ಹಿ

ತೇಲಮಕ್ಖನಪುಪ್ಫಧೂಮಾದಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ವಿರಹಿತಾನಂ ಕೇಸಾನಂ ಗನ್ಧೋ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹೋತಿ, ಅಗ್ಗೀಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಕೇಸಸ್ಸ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾ ನಾಸಿಕಂ ಪಿಧೇನ್ತಿ, ಮುಖಮ್ಪಿ ವಿಕುಜ್ಜೇನ್ತಿ। ಆಸಯತೋಪಿ ಅಸುಭಾ। ತಥಾ ಹಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಮನುಸ್ಸಾಸುಚಿನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ತಣ್ಡುಲೇಯ್ಯಕಾದೀನಿ ವಿಯ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಪುಬ್ಬಲೋಹಿತನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ತೇ ಆಚಿತಾ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಗಮಿತಾತಿ। ಓಕಾಸತೋಪಿ ಅಸುಭಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ವಿಯ ತಣ್ಡುಲೇಯ್ಯಕಾದೀನಿ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛೇ ಲೋಮಾದಿಏಕತಿಂಸಕುಣಪರಾಸಿಮತ್ಥಕೇ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸೀಸಪಲಿವೇಠಕೇ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮೇ ಜಾತಾತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಲೋಮಾದೀಸು। ಏವಂ ತಾವ ಅಯಮೇತೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಸುಭತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ಅಸುಭತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ।

ಯದಿ ಪನಸ್ಸ ವಣ್ಣತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಅಥ ಕೇಸಾ ನೀಲಕಸಿಣವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಲೋಮಾ ದನ್ತಾ ಓದಾತಕಸಿಣವಸೇನಾತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ । ತಂತಂಕಸಿಣವಸೇನೇವ ಅಯಮೇತೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಏವಂ ವಣ್ಣತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ವಣ್ಣತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಯದಿ ಪನಸ್ಸ ಸುಞ್ಞತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಅಥ ಕೇಸಾ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗವವತ್ಥಾನೇನ ಓಜಟ್ಠಮಕಸಮೂಹವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಲೋಮಾದಯೋ, ಯಥಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಅಯಮೇತೇ ತಥೇವ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಸುಞ್ಞತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ಸುಞ್ಞತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ।

ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಅಯಮೇತೇ ಧಮ್ಮೇ ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। **ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋತಿ** ಅಸುಭಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ಕೇಸೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಲೋಮೇ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಜಲೂಕಾ ನಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ಗಹಿತಪ್ಪದೇಸೇ ಸಾಪೇಕ್ಖಾವ ಹುತ್ವಾ ತುಣ್ಡೇನ ಅಞ್ಞಂ ಪದೇಸಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಗಹಿತೇ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಇತರಂ ಮುಞ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ಕೇಸೇಸು ಸಾಪೇಕ್ಖೋವ ಹುತ್ವಾ ಲೋಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಲೋಮೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಮನಸಿಕಾರೇ ಕೇಸೇ ಮುಞ್ಚತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅಸುಭಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪಾಕಟತರೂಪಟ್ಠಾನಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಥ ಯಸ್ಸ ತೇ ಧಮ್ಮಾ **ಅಸುಭತೋ** ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪಾಕಟತರೂಪಟ್ಠಾನಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಮಕ್ಕಟೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸತಾಲಕೇ ತಾಲವನೇ ಬ್ಯಾಧೇನ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನೋ ಏಕರುಕ್ಖೇಪಿ ಅಸಣ್ಠಹನ್ತೋ ಪರಿಧಾವಿತ್ವಾ ಯದಾ ನಿವತ್ತೋ ಹೋತಿ ಕಿಲನ್ತೋ, ಅಥ ಏಕಮೇವ ಘನತಾಲಪಣ್ಣಪರಿವೇಠಿತಂ ತಾಲಸುಚಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ; ಏವಮೇವ ಚಿತ್ತಮಕ್ಕಟೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸಕೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ತೇನೇವ ಯೋಗಿನಾ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನೋ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಕೇಪಿ ಅಸಣ್ಠಹನ್ತೋ ಪರಿಧಾವಿತ್ವಾ ಯದಾ ಅನೇಕಾರಮ್ಮಣವಿಧಾವನೇ ಅಭಿಲಾಸಾಭಾವೇನ ನಿವತ್ತೋ ಹೋತಿ ಕಿಲನ್ತೋ। ಅಥ ಯ್ವಾಸ್ಸ ಕೇಸಾದೀಸು ಧಮ್ಮೋ ಪಗುಣತರೋ ಚರಿತಾನುರೂಪತರೋ ವಾ, ಯತ್ಥ ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹೋತಿ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪಚಾರವಸೇನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅಥ ತಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಮಾರಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ **ವಣ್ಣತೋ** ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಮಕ್ಕಟೋ...ಪೇ॰... ಅಥ ಯ್ವಾಸ್ಸ ಕೇಸಾದೀಸು ಧಮ್ಮೋ ಪಗುಣತರೋ ಚರಿತಾನುರೂಪತರೋ ವಾ, ಯತ್ಥ ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಹೋತಿ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪಚಾರವಸೇನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅಥ ತಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನೀಲಕಸಿಣವಸೇನ ಪೀತಕಸಿಣವಸೇನ ವಾ ಪಞ್ಚಪಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತೇಸಞ್ಚ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ **ಸುಞ್ಞತೋ** ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಸೋ ಲಕ್ಖಣತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಲಕ್ಖಣತೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ತತ್ಥ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನವಸೇನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಥ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ತೇ ಧಮ್ಮೇ

ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತಸುತ್ತತ್ತಯವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ । ಅಯಮಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾನಯೋ। ಸೋ ಇಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಞ್ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಂ ವುತ್ತಂ - "ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ, ತಂ ಬ್ಯಾಕತಂ ಹೋತಿ। ಯಞ್ಚಾಪಿ ವುತ್ತಂ - "ಭಾವನಾವಸೇನ ಪನಸ್ಸ ಏವಂ ವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ।

ಪಕಿಣ್ಣಕನಯೋ

ಇದಾನಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ವಣ್ಣನಾಪರಿಚಯಪಾಟವತ್ಥಂ ಅಯಂ **ಪಕಿಣ್ಣಕನಯೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ -

"ನಿಮಿತ್ತತೋ ಲಕ್ಖಣತೋ, ಧಾತುತೋ ಸುಞ್ಞತೋಪಿ ಚ।
ಖನ್ಧಾದಿತೋ ಚ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರನಿಚ್ಛಯೋ"ತಿ॥

ತತ್ಥ **ನಿಮಿತ್ತತೋ**ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಸಟ್ಠಿಸತಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇಸಂ ವಸೇನ ಯೋಗಾವಚರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಕೇಸಸ್ಸ ವಣ್ಣನಿಮಿತ್ತಂ, ಸಣ್ಠಾನನಿಮಿತ್ತಂ, ದಿಸಾನಿಮಿತ್ತಂ, ಓಕಾಸನಿಮಿತ್ತಂ, ಪರಿಚ್ಛೇದನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಲೋಮಾದೀಸು।

ಲಕ್ಖಣತೋತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಸತಂ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇಸಂ ವಸೇನ ಯೋಗಾವಚರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ಲಕ್ಖಣತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ । ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಕೇಸಸ್ಸ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ, ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣಂ, ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮುದೀರಣಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಲೋಮಾದೀಸು।

ಧಾತುತೋತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ "ಛಧಾತುರೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೩-೩೪೪) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾಸು ಧಾತೂಸು ಅಟ್ಠವೀಸತಿಸತಂ ಧಾತುಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ಯಾಸಂ ವಸೇನ ಯೋಗಾವಚರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ಧಾತುತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಯಾ ಕೇಸೇ ಥದ್ಧತಾ, ಸಾ ಪಥವೀಧಾತು; ಯಾ ಆಬನ್ಧನತಾ, ಸಾ ಆಪೋಧಾತು; ಯಾ ಪರಿಪಾಚನತಾ, ಸಾ ತೇಜೋಧಾತು; ಯಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭನತಾ, ಸಾ ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಲೋಮಾದೀಸು।

ಸುಞ್ಞತೋತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಸತಂ ಸುಞ್ಞತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯಾಸಂ ವಸೇನ ಯೋಗಾವಚರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಂ ಸುಞ್ಞತೋ ವಿಪಸ್ಸತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಕೇಸೇ ತಾವ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತ್ವಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞಾ, ತಥಾ ಆಪೋಧಾತ್ವಾದಯೋ ಪಥವೀಧಾತ್ವಾದೀಹೀತಿ ಚತಸ್ಸೋ ಸುಞ್ಞತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಲೋಮಾದೀಸು।

ಖನ್ಧಾದಿತೋತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಕೇಸಾದೀಸು ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು "ಕೇಸಾ ಕತಿ ಖನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕತಿ ಆಯತನಾನಿ, ಕತಿ ಧಾತುಯೋ, ಕತಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಕತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚಸ್ಸ ವಿಜಾನತೋ ತಿಣಕಟ್ಠಸಮೂಹೋ ವಿಯ ಕಾಯೋ ಖಾಯತಿ। ಯಥಾಹ -

"ನತ್ಥಿ ಸತ್ತೋ ನರೋ ಪೋಸೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ನೂಪಲಬ್ಭತಿ।
ಸುಞ್ಞಭೂತೋ ಅಯಂ ಕಾಯೋ, ತಿಣಕಟ್ಠಸಮೂಪಮೋ"ತಿ॥

ಅಥಸ್ಸ ಯಾ ಸಾ -

“ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಅಮಾನುಸೀ ರತಿ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ”ತಿ॥ -

ಏವಂ ಅಮಾನುಸೀ ರತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಅದೂರತರಾ ಹೋತಿ। ತತೋ ಯಂ ತಂ -

“ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೩-೩೭೪) -

ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಯಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಾಮತಂ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ನ ಚಿರೇನೇವ ಅರಿಯಜನಸೇವಿತಂ ಅಜರಾಮರಂ ನಿಬ್ಬಾನಾಮತಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಕುಮಾರಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ

ಇದಾನಿ **ಏಕಂ ನಾಮ ಕಿ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಕುಮಾರಪಞ್ಹಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತೇಸಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಞ್ಚ ವತ್ವಾ ವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ -

ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ ತಾವ ನೇಸಂ ಸೋಪಾಕೋ ನಾಮ ಭಗವತೋ ಮಹಾಸಾವಕೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನಾಯಸ್ಮತಾ ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸೇನೇವ ಅಞ್ಞಾ ಆರಾಧಿತಾ, ತಸ್ಸ ಭಗವಾ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅನುಞ್ಞಾತುಕಾಮೋ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಾನಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥತಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ **"ಏಕಂ ನಾಮ ಕಿ"**ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿ। ಸೋ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ತೇನ ಚ ಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇಸಿ। ಸಾವ ತಸ್ಸಾಯಸ್ಮತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಅಹೋಸಿ।

ಅಯಂ ತೇಸಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ।

ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸರಣಗಮನೇಹಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿವಸೇನ ಚಿತ್ತಭಾವನಾ, ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಹಿ ಸೀಲಭಾವನಾ, ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇನ ಚ ಕಾಯಭಾವನಾ ಪಕಾಸಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಇದಾನಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾಮುಖದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಮೇ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಾ ಇಧ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸೀಲಪದಟ್ಠಾನೋ ಸಮಾಧಿ, ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ ಚ ಪಞ್ಞಾ; ಯಥಾಹ - "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೧೯೨), ತಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಹಿ ಸೀಲಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇನ ತಂಗೋಚರಂ ಸಮಾಧಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಾನಾಧಮ್ಮಪರಿಕ್ಖಾರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಧ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಇದಂ ತೇಸಂ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ।

ಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಏಕಂ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ - **ಏಕಂ ನಾಮ ಕಿ**ನ್ತಿ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಏಕಧಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಚಾಯಮಾಯಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಮಕಾಸಿ, ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **"ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"**ತಿ ಥೇರೋ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। "ಕತಮಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಮಾಸತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮) ಏವಮಾದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಾನಿ ಏವಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಯುತ್ತಿಸಮ್ಭವೇ ಸಾಧಕಾನಿ। ಏತ್ಥ ಯೇನಾಹಾರೇನ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸೋ ಆಹಾರೋ ತಂ ವಾ ನೇಸಂ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತ್ತಂ "ಏಕಂ ನಾಮ ಕಿ"ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಥೇರೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ಭಗವತಾ ಇಧ ಏಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ತು ಸಾಸನೇ ಲೋಕೇ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಏಕಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಞಾಪೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಏಕಧಮ್ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ವಿರಜ್ಜಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಯನ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸಮ್ಮತ್ತಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮಸ್ಮಿಂ ಏಕಧಮ್ಮೇ? ಸಬ್ಬೇ

ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮೇ ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। 'ಏಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಏಕೋ ಉದ್ದೇಸೋ ಏಕಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣ'ನ್ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ, ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨) ಪಚ್ಚಯೋ ಆಹಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಆಹಾರಸದ್ದೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿಕಾ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಚತ್ತಾರೋ ಪನ ಆಹಾರೇ ಸನ್ಧಾಯ - "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ "ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ದೇವಾ ಅಹೇತುಕಾ ಅನಾಹಾರಾ ಅಫಸ್ಸಕಾ ಅವೇದನಕಾ"ತಿ ವಚನತೋ (ವಿಭ॰ ೧೦೧೭) "ಸಬ್ಬೇ"ತಿ ವಚನಮಯುತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಏವಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ "ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಪಚ್ಚಯಾ? ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೮೯) ವಚನತೋ ಖನ್ಧಾನಂಯೇವ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿಕತ್ತಂ ಯುತ್ತಂ, ಸತ್ತಾನನ್ತು ಅಯುತ್ತಮೇವೇತಂ ವಚನಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ? ಸತ್ತೇಸು ಖನ್ಧೋಪಚಾರಸಿದ್ಧಿತೋ। ಸತ್ತೇಸು ಹಿ ಖನ್ಧೋಪಚಾರೋ ಸಿದ್ಧೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬತೋ। ಕಥಂ? ಗೇಹೇ ಗಾಮೋಪಚಾರೋ ವಿಯ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಹಿ ಗೇಹಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಗಾಮಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ದ್ವೀಸು ತೀಸುಪಿ ವಾ ಗೇಹೇಸು ದಡ್ಢೇಸು "ಗಾಮೋ ದಡ್ಢೋ"ತಿ ಏವಂ ಗೇಹೇ ಗಾಮೋಪಚಾರೋ ಸಿದ್ಧೋ, ಏವಮೇವ ಖನ್ಧೇಸು ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕೇಸು "ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಅಯಂ ಉಪಚಾರೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಚ ಖನ್ಧೇಸು ಜಾಯಮಾನೇಸು ಜೀಯಮಾನೇಸು ಮೀಯಮಾನೇಸು ಚ "ಖಣೇ ಖಣೇ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಜಾಯಸೇ ಚ ಜೀಯಸೇ ಚ ಮೀಯಸೇ ಚಾ"ತಿ ವದತಾ ಭಗವತಾ ತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಖನ್ಧೋಪಚಾರೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ದಸ್ಸಿತೋ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯತೋ ಯೇನ ಪಚ್ಚಯಾಖ್ಯೇನ ಆಹಾರೇನ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಸೋ ಆಹಾರೋ ತಂ ವಾ ನೇಸಂ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತ್ತಂ ಏಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಆಹಾರೋ ಹಿ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತ್ತಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಕಾರಣತೋ ನಿಬ್ಬಿದಾಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ತೇಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತಸಞ್ಞಿತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅನಿಚ್ಚತಾದಸ್ಸನೇನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ, ಯದಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ।
> ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ದುಕ್ಖೇ, ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭)।

ಏತ್ಥ ಚ "ಏಕಂ ನಾಮ ಕಿ"ನ್ತಿ ಚ "ಕಿಹಾ"ತಿ ಚ ದುವಿಧೋ ಪಾಠೋ, ತತ್ಥ ಸೀಹಳಾನಂ ಕಿಹಾತಿ ಪಾಠೋ। ತೇ ಹಿ "ಕಿ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಕಿಹಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಭಣನ್ತಿ "ಹ-ಇತಿ ನಿಪಾತೋ, ಥೇರಿಯಾನಮ್ಪಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ"ತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ಪನ ಏಕೋವ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ರುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ಪಠಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ "ಸುಖೇನ ಫುಟ್ಠೋ ಅಥ ವಾ ದುಖೇನ (ಧ॰ ಪ॰ ೮೩), ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಕತ್ಥಚಿ ದುಖನ್ತಿ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಕತ್ಥಚಿ ಏಕನ್ತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಏಕ್ಕನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ಏಕಂ ನಾಮಾತಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ।

ದ್ವೇ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ದ್ವೇ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿ?** ಥೇರೋ **ದ್ವೇತಿ** ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿತ್ವಾ **"ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚಾ"**ತಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನತೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ನತಿಹೇತುತೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅರೂಪಂ "ನಾಮ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ನಿಬ್ಬಿದಾಹೇತುತ್ತಾ ಸಾಸವಧಮ್ಮಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಮಹಾಭೂತಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಚ ತದುಪಾದಾಯ

ಪವತ್ತಮಾನಂ ರೂಪಂ "ರೂಪ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನೇವ ಚೇತ್ಥ "ದ್ವೇ ನಾಮ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ -

"ದ್ವೀಸು , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ದ್ವೀಸು? ನಾಮೇ ಚ ರೂಪೇ ಚ। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೀಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। 'ದ್ವೇ ಪಞ್ಹಾ, ದ್ವೇ ಉದ್ದೇಸಾ, ದ್ವೇ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ'ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಏತ್ಥ ಚ ನಾಮರೂಪಮತ್ತದಸ್ಸನೇನ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಂ ಪಹಾಯ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಮುಖೇನೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾಹ -

"ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾತಿ, ಯದಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ದುಕ್ಖೇ, ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೯)।

ತೀಣಿ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ತೀಣಿ ನಾಮ** ಕಿನ್ತಿ? ಥೇರೋ **ತೀಣೀ**ತಿ ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿತ್ವಾ ಪುನ ಬ್ಯಾಕರಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಲಿಙ್ಗಾನುರೂಪಂ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ"**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಅಥ ವಾ "ಯಾ ಭಗವತಾ 'ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ'ತಿ ವುತ್ತಾ, ಇಮಾಸಮತ್ಥಮಹಂ ತೀಣೀತಿ ಪಚ್ಚೇಮೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅನೇಕಮುಖಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಭೇದೇನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಾನಂ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು "ತೀಣೀತಿ ಅಧಿಕಪದಮಿದ"ನ್ತಿ। ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಚೇತ್ಥ "ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ತಿಣ್ಣಮಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ -

"ತೀಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ತೀಸು? ತೀಸು ವೇದನಾಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। 'ತಯೋ ಪಞ್ಹಾ, ತಯೋ ಉದ್ದೇಸಾ, ತೀಣಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ'ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ , ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಏತ್ಥ ಚ "ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವೇದಯಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿನ್ತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೫೯) ವುತ್ತಸುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವಾ। -

"ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದ, ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ।
ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಸನ್ತಂ, ಅದ್ದಕ್ಖಿ ನಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೫೩) -

ಏವಂ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾನುಸಾರೇನ ವಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವೇದನಾನಂ ದುಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸುಖಸಞ್ಞಂ ಪಹಾಯ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಮುಖೇನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾಹ -

"ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ದುಕ್ಖಾತಿ, ಯದಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ದುಕ್ಖೇ, ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೮)।

ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮ** ಕಿನ್ತಿ? ತತ್ಥ ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಬ್ಯಾಕರಣಪಕ್ಖೇ ಕತ್ಥಚಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಯಥಾಹ -

> "ಚತೂಸು , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ಚತೂಸು? ಚತೂಸು ಆಹಾರೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತೂಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। 'ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಹಾ ಚತ್ತಾರೋ ಉದ್ದೇಸಾ ಚತ್ತಾರಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ'ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಕತ್ಥಚಿ ಯೇಸು ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ। ಯಥಾಹ ಕಜಙ್ಗಲಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ -

> "ಚತೂಸು, ಆವುಸೋ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಯನ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸಮ್ಮತ್ತಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ಚತೂಸು? ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಚತೂಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। 'ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಹಾ ಚತ್ತಾರೋ ಉದ್ದೇಸಾ ಚತ್ತಾರಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ'ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೮)।

ಇಧ ಪನ ಯೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಅನುಬೋಧಪ್ಪಟಿವೇಧತೋ ಭವತಣ್ಹಾಛೇದೋ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಬ್ಯಾಕತಂ ಸುಬ್ಯಾಕತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋ **ಚತ್ತಾರೀ**ತಿ ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿತ್ವಾ **"ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ"**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತತ್ಥ **ಚತ್ತಾರೀ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ**ತಿ ಅರಿಯಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಅವಿತಥಾನಿ ಅವಿಸಂವಾದಕಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾಹ -

> "ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ತಥಾನಿ ಅವಿತಥಾನಿ ಅನಞ್ಞಥಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೭)।

ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ಅರಣೀಯತೋ ಅಭಿಗಮನೀಯತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ವಾಯಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಸಞ್ಞಿತೇ ಅಯೇ ವಾ ಇರಿಯನತೋ, ಅನಯೇ ವಾ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಅರಿಯಧಮ್ಮಸಮಾಯೋಗತೋ ವಾ ಅರಿಯಸಮ್ಮತಾ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಾ ಏತಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ "ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ…ಪೇ॰… ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಅರಿಯಾ ಇಮಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ।

ಅಪಿಚ ಅರಿಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಚ್ಚಾನೀತಿಪಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಸದೇವಕೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ತಥಾಗತೋ ಅರಿಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೮)।

ಅಥ ವಾ ಏತೇಸಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಅರಿಯಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋಪಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ಯಥಾಹ -

> “ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೩)।

ಅಯಮೇತೇಸಂ ಪದತ್ಥೋ। ಏತೇಸಂ ಪನ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುಬೋಧಪ್ಪಟಿವೇಧತೋ ಭವತಣ್ಹಾಛೇದೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ -

> “ತಯಿದಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಅನುಬುದ್ಧಂ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಅನುಬುದ್ಧಂ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ, ಉಚ್ಛಿನ್ನಾ ಭವತಣ್ಹಾ, ಖೀಣಾ ಭವನೇತ್ತಿ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೧)।

ಪಞ್ಚ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ಪಞ್ಚ ನಾಮ ಕಿ**ನ್ತಿ? ಥೇರೋ **ಪಞ್ಚಾ**ತಿ ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿತ್ವಾ **“ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ**”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚಾ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಉಪಾದಾನಜನಿತಾ ಉಪಾದಾನಜನಕಾ ವಾ ಖನ್ಧಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ, ವೇದನಾ, ಸಞ್ಞಾ, ಸಙ್ಖಾರಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಸಾಸವಾ ಉಪಾದಾನಿಯಾ, ಏತೇಸಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಪುಬ್ಬನಯೇನೇವ ಚೇತ್ಥ “ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಮಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ -

> “ಪಞ್ಚಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು? ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ… ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ‘ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಹಾ, ಪಞ್ಚ ಉದ್ದೇಸಾ , ಪಞ್ಚ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ’ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಏತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಉದಯಬ್ಬಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಮತಂ ಲದ್ಧಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ನಿಬ್ಬಾನಾಮತಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾಹ -

> “ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
> ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಛ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **“ಛ ನಾಮ ಕಿ**”ನ್ತಿ? ಥೇರೋ **ಛ**ಇತಿ ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿತ್ವಾ **‘ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನೀ**’ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತತ್ಥ **ಛ**ಇತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಅಜ್ಝತ್ತೇ ನಿಯುತ್ತಾನಿ, ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ಅಧಿಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾನಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ**। ಆಯತನತೋ, ಆಯಸ್ಸ ವಾ ತನನತೋ, ಆಯತಸ್ಸ ವಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಯನತೋ ಆಯತನಾನಿ, ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಮನಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಪುಬ್ಬನಯೇನ ಚೇತ್ಥ “ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಛನ್ನಮಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ -

“ಛಸು , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ಛಸು? ಛಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಆಯತನೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ‘ಛ ಪಞ್ಹಾ ಛ ಉದ್ದೇಸಾ ಛ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ’ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಏತ್ಥ ಚ ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನಿ, “ಸುಞ್ಞೋ ಗಾಮೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಛನ್ನೇತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಂ ಆಯತನಾನಂ ಅಧಿವಚನ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೮) ವಚನತೋ ಸುಞ್ಞತೋ ಪುಬ್ಬುಳಕಮರೀಚಿಕಾದೀನಿ ವಿಯ ಅಚಿರಟ್ಠಿತಿಕತೋ ತುಚ್ಛತೋ ವಞ್ಚನತೋ ಚ ಸಮನುಪಸ್ಸಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಮಚ್ಚುರಾಜಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಂ ಉಪೇತಿ। ಯಥಾಹ -

“ಯಥಾ ಪುಬ್ಬುಳಕಂ ಪಸ್ಸೇ, ಯಥಾ ಪಸ್ಸೇ ಮರೀಚಿಕಂ।
ಏವಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಂ, ಮಚ್ಚುರಾಜಾ ನ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೭೦)।

ಸತ್ತ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ಸತ್ತ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿ**? ಥೇರೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಹಾಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇ ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋ ವುತ್ತಾ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ”**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಚತ್ಥೋ ಭಗವತಾ ಅನುಮತೋ ಏವ। ಯಥಾಹ -

“ಪಣ್ಡಿತಾ ಗಹಪತಯೋ ಕಜಙ್ಗಲಿಕಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ, ಮಹಾಪಞ್ಞಾ ಗಹಪತಯೋ ಕಜಙ್ಗಲಿಕಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ, ಮಞ್ಚೇಪಿ ತುಮ್ಹೇ ಗಹಪತಯೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾಥ, ಅಹಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಏವಮೇವ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಂ, ಯಥಾ ತಂ ಕಜಙ್ಗಲಿಕಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಬ್ಯಾಕತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೮)।

ತಾಯ ಚ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕತಂ -

“ಸತ್ತಸು, ಆವುಸೋ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ಸತ್ತಸು? ಸತ್ತಸು ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಸತ್ತಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ‘ಸತ್ತ ಪಞ್ಹಾ ಸತ್ತ ಉದ್ದೇಸಾ ಸತ್ತ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ’ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೮)।

ಏವಮಯಮತ್ಥೋ ಭಗವತಾ ಅನುಮತೋ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಸತ್ತಾತಿ** ಊನಾಧಿಕನಿವಾರಣಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ** ಸತಿಆದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಪದತ್ಥೋ - ಏತಾಯ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಾದಿ- ಅನೇಕುಪದ್ದವಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾಯ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧುಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ಬೋಧಿ,** ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - “ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ವಾ ಏತಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋಪಿ **ಬೋಧಿ**।

ಇತಿ ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಅಙ್ಗಭೂತತ್ತಾ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ** ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ವಿಯ, ತಸ್ಸ ವಾ ಬೋಧೀತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಸ್ಸ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತತ್ತಾಪಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ** ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯ।

ಅಪಿಚ "**ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ? ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅನುಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೧೭) ಇಮಿನಾಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮಿಮೇ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಭಾವೇನ್ತೋ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾದಿಗುಣಪಟಿಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ತೇನ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ –

> "ಸತ್ತಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯ ಉಪಸಮಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೦೧)।

ಅಟ್ಠ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ಅಟ್ಠ ನಾಮ** ಕಿನ್ತಿ? ಥೇರೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಹಾಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇ ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಅರಿಯಾನಿ ಅಟ್ಠ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತೋ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಮತ್ತಮೇವ ತು ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ **ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಭಗವತಾಪಿ ಚಾಯಮತ್ಥೋ ದೇಸನಾನಯೋ ಚ ಅನುಮತೋ ಏವ। ಯಥಾಹ –

> "ಪಣ್ಡಿತಾ ಗಹಪತಯೋ ಕಜಙ್ಗಲಿಕಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ…ಪೇ॰… ಅಹಮ್ಪಿ ಏವಮೇವ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಂ, ಯಥಾ ತಂ ಕಜಙ್ಗಲಿಕಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಬ್ಯಾಕತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೮)।

ತಾಯ ಚ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕತಂ –

> "ಅಟ್ಠಸು, ಆವುಸೋ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಸುಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। 'ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಹಾ, ಅಟ್ಠ ಉದ್ದೇಸಾ, ಅಟ್ಠ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ'ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೮)।

ಏವಮಯಂ ಅತ್ಥೋ ಚ ದೇಸನಾನಯೋ ಚ ಭಗವತಾ ಅನುಮತೋ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಅರಿಯೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅಭಿಗನ್ತಬ್ಬೋ, ಅಪಿಚ ಆರಕಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವತ್ತನತೋ, ಅರಿಯಭಾವಕರಣತೋ, ಅರಿಯಫಲಪಟಿಲಾಭತೋ ಚಾಪಿ ಅರಿಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ**। ಸ್ವಾಯಂ ಚತುರಙ್ಗಿಕಾ ವಿಯ ಸೇನಾ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ವಿಯ ಚ ತೂರಿಯಂ ಅಙ್ಗವಿನಿಬ್ಭೋಗೇನ ಅನುಪಲಬ್ಭಸಭಾವತೋ ಅಙ್ಗಮತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮಗ್ಗತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸಯಂ ವಾ ಮಗ್ಗತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ಮಾರೇನ್ತೋ ವಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಮಗ್ಗೋ**।

ಏವಮಟ್ಠಪ್ಪಭೇದಞ್ಚಿಮಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅವಿಜ್ಜಂ ಭಿನ್ದತಿ, ವಿಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ತೇನ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾಲಿಸೂಕಂ ವಾ ಯವಸೂಕಂ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಣಿಹಿತಂ ಹತ್ಥೇನ ವಾ ಪಾದೇನ ವಾ ಅಕ್ಕನ್ತಂ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಪಾದಂ ವಾ ಭೇಚ್ಛತಿ, ಲೋಹಿತಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತೀತಿ ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಸಮ್ಮಾ ಪಣಿಹಿತತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೂಕಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಸೋ ವತ ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ಪಣಿಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಣಿಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಅವಿಜ್ಜಂ ಭೇಚ್ಛತಿ, ವಿಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧)।

ನವ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ನವ ನಾಮ ಕಿ**ನ್ತಿ? ಥೇರೋ **ನವ**ಇತಿ ಪಚ್ಚನುಭಾಸಿತ್ವಾ **“ಸತ್ತಾವಾಸಾ”**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತತ್ಥ **ನವಾ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಸತ್ತಾ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧೇ ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಪಾಣಿನೋ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ವಾ। **ಆವಾಸಾ**ತಿ ಆವಸನ್ತಿ ಏತೇಸೂತಿ ಆವಾಸಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಆವಾಸಾ ಸತ್ತಾವಾಸಾ। ಏಸ ದೇಸನಾಮಗ್ಗೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನವವಿಧಾನಂ ಸತ್ತಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯಥಾಹ -

“ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಏಕಚ್ಚೇ ಚ ದೇವಾ ಏಕಚ್ಚೇ ಚ ವಿನಿಪಾತಿಕಾ, ಅಯಂ ಪಠಮೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ, ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ದೇವಾ ಆಭಸ್ಸರಾ, ಅಯಂ ತತಿಯೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ ಏಕತ್ತಕಾಯಾ ಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ದೇವಾ ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ, ಅಯಂ ಚತುತ್ಥೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ ಅಸಞ್ಞಿನೋ ಅಪ್ಪಟಿಸಂವೇದಿನೋ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ದೇವಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ, ಅಯಂ ಪಞ್ಚಮೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ…ಪೇ॰… ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾ , ಅಯಂ ಛಟ್ಠೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ…ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾ, ಅಯಂ ಸತ್ತಮೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನೂಪಗಾ, ಅಯಂ ಅಟ್ಠಮೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ। ಸನ್ತಾವುಸೋ, ಸತ್ತಾ…ಪೇ॰… ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನೂಪಗಾ, ಅಯಂ ನವಮೋ ಸತ್ತಾವಾಸೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೧)।

ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಚೇತ್ಥ “ನವ ಸತ್ತಾವಾಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನವನ್ನಮಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ -

“ನವಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ನವಸು? ನವಸು ಸತ್ತಾವಾಸೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನವಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ‘ನವ ಪಞ್ಹಾ , ನವ ಉದ್ದೇಸಾ, ನವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ’ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಏತ್ಥ ಚ “ನವ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಕತಮೇ ನವ? ನವ ಸತ್ತಾವಾಸಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೯) ವಚನತೋ ನವಸು ಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವದಸ್ಸನಂ ಪಹಾಯ ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜಮತ್ತದಸ್ಸನೇನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನೇನ ವಿರಜ್ಜಮಾನೋ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನೇನ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನೇನ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಯನ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಮತ್ತಮಭಿಸಮೇಚ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ತೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ -

“ನವಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ನವಸು? ನವಸು ಸತ್ತಾವಾಸೇಸೂ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ದಸ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಉತ್ತರಿಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ **ದಸ ನಾಮ ಕಿನ್ತಿ**? ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಇತೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಸು ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾಹ –

> “ದಸಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸು ದಸಸು? ದಸಸು ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಸು। ಇಮೇಸು ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಸಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ… ಪೇ॰ … ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ‘ದಸ ಪಞ್ಹಾ ದಸ ಉದ್ದೇಸಾ ದಸ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾನೀ’ತಿ ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)।

ಇಧ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಪನೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕಾತುಕಾಮೋ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಬ್ಯಾಕತಂ ಸುಬ್ಯಾಕತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೇಹಿ ದಸಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅರಹಾತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ, ತೇಸಂ ಅಧಿಗಮಂ ದೀಪೇನ್ತೋ **ದಸಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅರಹಾತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಯತೋ ಏತ್ಥ ಯೇಹಿ ದಸಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅರಹಾತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ, ತಾನಿ ದಸಙ್ಗಾನಿ “ದಸ ನಾಮ ಕಿ”ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಥೇರೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿ ಚ ದಸ –

> “ಅಸೇಖೋ ಅಸೇಖೋತಿ, ಭನ್ತೇ, ವುಚ್ಚತಿ, ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಸೇಖೋ ಹೋತೀತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಸೇಖಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖಾಯ ಸಮ್ಮಾಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿನಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮ್ಮಾಞಾಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖಾಯ ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಸೇಖೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧೧)। –

ಏವಮಾದೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಕುಮಾರಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ

ಇದಾನಿ ಕುಮಾರಪಞ್ಹಾನನ್ತರಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ ವತ್ವಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಇದಞ್ಹಿ ಸುತ್ತಂ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭಗವತಾ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಯ್ವಾಯಂ ಸರಣಗಮನೇಹಿ ಸಾಸನೋತಾರೋ, ಸಿಕ್ಖಾಪದದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕುಮಾರಪಞ್ಹೇಹಿ ಚ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಸಬ್ಬೋಪೇಸ ಪರಮಮಙ್ಗಲಭೂತೋ, ಯತೋ ಮಙ್ಗಲತ್ಥಿಕೇನ ಏತ್ಥೇವ ಅಭಿಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲಭಾವೋ ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ।

ಇದಮಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ।

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ

ಏವಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನತ್ಥಂ ಅಯಂ ಮಾತಿಕಾ -

“ವುತ್ತಂ ಯೇನ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ಚೇತಂ ವತ್ವಾ ಇಮಂ ವಿಧಿಂ।
ಏವಮಿಚ್ಚಾದಿಪಾಠಸ್ಸ, ಅತ್ಥಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ॥

“ವಣ್ಣಯನ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ವತ್ವಾ ಯಂ ಯತ್ಥ ಮಙ್ಗಲಂ।
ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಂ ತಸ್ಸ, ಮಙ್ಗಲತ್ತಂ ವಿಭಾವಯೇ”ತಿ॥

ತತ್ಥ **“ವುತ್ತಂ ಯೇನ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ಚೇತಂ ವತ್ವಾ ಇಮಂ ವಿಧಿ”**ನ್ತಿ ಅಯಂ ತಾವ ಅದ್ಧಗಾಥಾ ಯದಿದಂ “ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ…ಪೇ॰… ಭಗವನ್ತಂ ಗಾಥಾಯ ಅಜ್ಝಭಾಸೀ”ತಿ, ಇದಂ ವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾ। ಇದಞ್ಹಿ ಅನುಸ್ಸವವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಸೋ ಚ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ, ತಸ್ಮಾ ನೇದಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ಯತೋ ವತ್ತಬ್ಬಮೇತಂ “ಇದಂ ವಚನಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ , ಕದಾ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ। ವುಚ್ಚತೇ - ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ।

ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಚೇಸಾ ಸಬ್ಬಸುತ್ತನಿದಾನಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಮಾದಿತೋ ಪಭುತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಞ್ಹಿ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಸುಭದ್ದಪರಿಬ್ಬಾಜಕವಿನಯನಾ, ಕತಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚೇ ಕುಸಿನಾರಾಯಂ ಉಪವತ್ತನೇ ಮಲ್ಲಾನಂ ಸಾಲವನೇ ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ, ಭಗವತಿ ಲೋಕನಾಥೇ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸತ್ತಾಹಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಸುಭದ್ದೇನ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತೇನ “ಅಲಂ, ಆವುಸೋ, ಮಾ ಸೋಚಿತ್ಥ, ಮಾ ಪರಿದೇವಿತ್ಥ, ಸುಮುತ್ತಾ ಮಯಂ ತೇನ ಮಹಾಸಮಣೇನ, ಉಪದ್ದುತಾ ಚ ಹೋಮ ‘ಇದಂ ವೋ ಕಪ್ಪತಿ ಇದಂ ವೋ ನ ಕಪ್ಪತೀ’ತಿ, ಇದಾನಿ ಪನ ಮಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ ನ ತಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೨) ವುತ್ತವಚನಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ “ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ ಯಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ ‘ಅತೀತಸತ್ಥುಕಂ ಪಾವಚನ’ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅನ್ತರಧಾಪೇಯ್ಯುಂ। ಯಾವ ಚ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಾವ ಅನತೀತಸತ್ಥುಕಮೇವ ಪಾವಚನಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ ಭಗವಾ -

“ಯೋ ವೋ, ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬)।

“ಯಂನೂನಾಹಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಂ, ಯಥಯಿದಂ ಸಾಸನಂ ಅದ್ಧನಿಯಂ ಅಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ”।

ಯಞ್ಚಾಹಂ ಭಗವತಾ -

“ಧಾರೇಸ್ಸಸಿ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಾಣಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಸನಾನೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಚೀವರೇ ಸಾಧಾರಣಪರಿಭೋಗೇನ ಚೇವ -

“ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇ ಆಕಙ್ಖಾಮಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಿ, ಕಸ್ಸಪೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾವದೇವ ಆಕಙ್ಖತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ”ತಿ -

ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪಭೇದೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಟ್ಠಪನೇನ ಚ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ, ತಸ್ಸ ಮೇ ಕಿಮಞ್ಞಂ ಆಣಣ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ? “ನನು ಮಂ ಭಗವಾ ರಾಜಾ ವಿಯ ಸಕಕವಚಇಸ್ಸರಿಯಾನುಪ್ಪದಾನೇನ ಅತ್ತನೋ ಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕಂ ಪುತ್ತಂ ‘ಸದ್ಧಮ್ಮವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಕೋ ಮೇ ಅಯಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಅಸಾಧಾರಣೇನ ಅನುಗ್ಗಹೇನ ಅನುಗ್ಗಹೇಸೀ”ತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಾಯನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇಸಿ? ಯಥಾಹ -

“ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - ಏಕಮಿದಾಹಂ, ಆವುಸೋ, ಸಮಯಂ ಪಾವಾಯ ಕುಸಿನಾರಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಮಹತಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೧; ಚೂಳವ॰ ೪೩೭) ಸಬ್ಬಂ **ಸುಭದ್ದಕಣ್ಡಂ** ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ತತೋ ಪರಂ ಆಹ -

“ಹನ್ದ ಮಯಂ, ಆವುಸೋ, ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮೋ ದಿಪ್ಪತಿ, ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತಿ, ಅವಿನಯೋ ದಿಪ್ಪತಿ, ವಿನಯೋ ಪಟಿಬಾಹಿಯ್ಯತಿ, ಪುರೇ ಅಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅವಿನಯವಾದಿನೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ವಿನಯವಾದಿನೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋನ್ತೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಚ್ಚಿನತೂ”ತಿ। ಥೇರೋ ಸಕಲನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಪರಿಯತ್ತಿಧರೇ ಪುಥುಜ್ಜನಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂ ಅನೇಕಸತೇ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸೇ ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಿಪಿಟಕಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಧರೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇ ಮಹಾನುಭಾವೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಗವತಾ ಏತದಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತೇ ತೇವಿಜ್ಜಾದಿಭೇದೇ ಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಏಕೂನಪಞ್ಚಸತೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸಿ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ “ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಏಕೇನೂನಪಞ್ಚಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಉಚ್ಚಿನೀ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೭)।

ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಥೇರೋ ಏಕೇನೂನಮಕಾಸೀತಿ? ಆಯಸ್ಮತೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣತ್ಥಂ। ತೇನ ಹಾಯಸ್ಮತಾ ಸಹಾಪಿ ವಿನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿ ಕಾತುಂ। ಸೋ ಹಾಯಸ್ಮಾ ಸೇಖೋ ಸಕರಣೀಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಹ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ

ಕಿಞ್ಚಿ ದಸಬಲದೇಸಿತಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ಭಗವತೋ ಅಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿನಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಸೇಖೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಬಹೂಕಾರತ್ತಾ ಥೇರೇನ ಉಚ್ಚಿನಿತಬ್ಬೋ ಅಸ್ಸ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ನ ಉಚ್ಚಿನಿತೋತಿ? ಪರೂಪವಾದವಿವಜ್ಜನತೋ । ಥೇರೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇ ಆನನ್ದೇ ಅತಿವಿಯ ವಿಸ್ಸತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಂ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಪಲಿತೇಸು ಜಾತೇಸುಪಿ "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರಕೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಕುಮಾರಕವಾದೇನ ಓವದತಿ। ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ಚಾಯಂ ಆಯಸ್ಮಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತು ಪುತ್ತೋ, ತತ್ರ ಭಿಕ್ಖೂ ಛನ್ದಾಗಮನಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞಮಾನಾ "ಬಹೂ ಅಸೇಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಠಪೇತ್ವಾ ಆನನ್ದಂ ಸೇಖಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಂ ಥೇರೋ ಉಚ್ಚಿನೀ"ತಿ ಉಪವದೇಯ್ಯುಂ। ತಂ ಪರೂಪವಾದಂ ಪರಿವಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ "ಆನನ್ದಂ ವಿನಾ ಸಙ್ಗೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ, ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ಅನುಮತಿಯಾ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ಉಚ್ಚಿನಿ।

ಅಥ ಸಯಮೇವ ಭಿಕ್ಖೂ ಆನನ್ದಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಥೇರಂ ಯಾಚಿಂಸು। ಯಥಾಹ -

> "ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಂ ಏತದವೋಚುಂ - 'ಅಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೇಖೋ, ಅಭಬ್ಬೋ ಛನ್ದಾ ದೋಸಾ ಮೋಹಾ ಭಯಾ ಅಗತಿಂ ಗನ್ತುಂ, ಬಹು ಚಾನೇನ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ಪರಿಯತ್ತೋ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನತೂ'ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಆನನ್ದಂ ಉಚ್ಚಿನೀ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮)।

ಏವಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಉಚ್ಚಿನಿತೇನ ತೇನಾಯಸ್ಮತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಥೇರಸತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ।

ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತದಹೋಸಿ - "ಕತ್ಥ ನು ಖೋ ಮಯಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತದಹೋಸಿ "ರಾಜಗಹಂ ಖೋ ಮಹಾಗೋಚರಂ ಪಹೂತಸೇನಾಸನಂ, ಯಂನೂನ ಮಯಂ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ವಸನ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯೇಯ್ಯಾಮ, ನಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ರಾಜಗಹೇ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ನೇಸಂ ಏತದಹೋಸಿ? ಇದಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಥಾವರಕಮ್ಮಂ, ಕೋಚಿ ವಿಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲೋ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕೋಟೇಯ್ಯಾತಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಞತ್ತಿದುತಿಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಸಾವೇಸಿ। ತಂ **ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಖನ್ಧಕೇ** (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಅಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಸತ್ತಸು ಸಾಧುಕೀಳನದಿವಸೇಸು ಸತ್ತಸು ಚ ಧಾತುಪೂಜಾದಿವಸೇಸು ವೀತಿವತ್ತೇಸು "ಅಡ್ಢಮಾಸೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ಇದಾನಿ ಗಿಮ್ಹಾನಂ ದಿಯಡ್ಢೋ ಮಾಸೋ ಸೇಸೋ, ಉಪಕಟ್ಠಾ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾ"ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ "ರಾಜಗಹಂ, ಆವುಸೋ, ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಉಪಡ್ಢಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗತೋ। ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೋಪಿ ಉಪಡ್ಢಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗತೋ, ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಪನ ಭಗವತೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರಾಜಗಹಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ, ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನ ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಮಹಾಪರಿದೇವೋ ಅಹೋಸಿ, "ಭನ್ತೇ ಆನನ್ದ, ಕುಹಿಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಆಗತೋಸೀ"ತಿ? ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ಥೇರೇ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ವಿಯ ಮಹಾಪರಿದೇವೋ ಅಹೋಸಿ।

ತತ್ರ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ತಂ ಮಹಾಜನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಜೇತವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದಸಬಲೇನ ವಸಿತಗನ್ಧಕುಟಿಯಾ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮಿಲಾತಮಾಲಾಕಚವರಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ಅತಿಹರಿತ್ವಾ ಪುನ ಯಥಾಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಠಿತಕಾಲೇ ಕರಣೀಯಂ ವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮಕಾಸಿ। ಅಥ ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪಭುತಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಬಹುಲತ್ತಾ ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕಂ

ಕಾಯಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತುಂ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಖೀರವಿರೇಚನಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ವಿಹಾರೇಯೇವ ನಿಸೀದಿ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪಹಿತಂ ಮಾಣವಕಂ ಏತದವೋಚ -

> "ಅಕಾಲೋ ಖೋ, ಮಾಣವಕ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅಜ್ಜ ಭೇಸಜ್ಜಮತ್ತಾ ಪೀತಾ, ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೭)।

ದುತಿಯದಿವಸೇ ಚೇತಕತ್ಥೇರೇನ ಪಚ್ಛಾಸಮಣೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸುಭೇನ ಮಾಣವೇನ ಪುಟ್ಠೋ ದೀಘನಿಕಾಯೇ **ಸುಭಸುತ್ತಂ** ನಾಮ ದಸಮಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಥೇರೋ ಜೇತವನೇ ವಿಹಾರೇ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಉಪಕಟ್ಠಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋ। ತಥಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೋ ಚ ಸಬ್ಬಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರಾಜಗಹಮೇವ ಗತಾ।

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ರಾಜಗಹೇ ಅಟ್ಠಾರಸ ಮಹಾವಿಹಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಛಡ್ಡಿತಪತಿತಉಕ್ಲಾಪಾ ಅಹೇಸುಂ। ಭಗವತೋ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಬ್ಬೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹಾರೇ ಚ ಪರಿವೇಣೇ ಚ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಗಮಂಸು। ತತ್ಥ ಥೇರಾ ಭಗವತೋ ವಚನಪೂಜನತ್ಥಂ ತಿತ್ಥಿಯವಾದಪರಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಚ "ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸುಂ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ವದೇಯ್ಯುಂ "ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸತ್ಥರಿ ಠಿತೇಯೇವ ವಿಹಾರೇ ಪಟಿಜಗ್ಗಿಂಸು, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಛಡ್ಡೇಸು"ನ್ತಿ। ತೇಸಂ ವಾದಪರಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಚ ಚಿನ್ತೇಸುನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತದಹೋಸಿ - ಭಗವತಾ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ವಣ್ಣಿತಂ, ಹನ್ದ ಮಯಂ, ಆವುಸೋ, ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ ಖಣ್ಡಫುಲ್ಲಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಕರೋಮ, ಮಜ್ಝಿಮಂ ಮಾಸಂ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾಯಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೩೮)।

ತೇ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಗನ್ತ್ವಾ ರಾಜದ್ವಾರೇ ಅಟ್ಠಂಸು। ಅಜಾತಸತ್ತು ರಾಜಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ಕರೋಮಿ, ಕೇನತ್ಥೋ"ತಿ ಪವಾರೇಸಿ। ಥೇರಾ ಅಟ್ಠಾರಸಮಹಾವಿಹಾರಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣತ್ಥಾಯ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಪಟಿವೇದೇಸುಂ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ"ತಿ ರಾಜಾ ಹತ್ಥಕಮ್ಮಕಾರಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಅದಾಸಿ। ಥೇರಾ ಪಠಮಂ ಮಾಸಂ ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇ ಪಟಿಸಙ್ಖರಾಪೇಸುಂ।

ಅಥ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸುಂ - "ನಿಟ್ಠಿತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಹಾರಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ , ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ, ವಿಸ್ಸತ್ಥಾ ಕರೋಥ, ಮಯ್ಹಂ ಆಣಾಚಕ್ಕಂ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಹೋತು। ಆಣಾಪೇಥ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ? "ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕತ್ಥ ಕರೋಮಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ? "ವೇಭಾರಪಬ್ಬತಪಸ್ಸೇ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾದ್ವಾರೇ ಕಾತುಂ ಯುತ್ತಂ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಖೋ, ರಾಜಾ ಅಜಾತಸತ್ತು, ವಿಸ್ಸಕಮ್ಮುನಾ ನಿಮ್ಮಿತಸದಿಸಂ ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿಥಮ್ಭಸೋಪಾನಂ ನಾನಾವಿಧಮಾಲಾಕಮ್ಮಲತಾಕಮ್ಮವಿಚಿತ್ರಂ ಮಹಾಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ವಿವಿಧಕುಸುಮದಾಮಓಲಮ್ಬಕವಿನಿಗ್ಗಲನ್ತಚಾರುವಿತಾನಂ ರತನವಿಚಿತ್ರಮಣಿಕೋಟ್ಟಿಮತಲಮಿವ ಚ ನಂ ನಾನಾಪುಪ್ಫುಪಹಾರವಿಚಿತ್ರಂ ಸುಪರಿನಿಟ್ಠಿತಭೂಮಿಕಮ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಸದಿಸಂ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಮಣ್ಡಪೇ ಪಞ್ಚಸತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನಗ್ಘಾನಿ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಿಯಪಚ್ಚತ್ಥರಣಸತಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಭಾಗಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಂ ಥೇರಾಸನಂ, ಮಣ್ಡಪಮಜ್ಝೇ ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆಸನಾರಹಂ ಧಮ್ಮಾಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಚಿತ್ತಬೀಜನಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆರೋಚಾಪೇಸಿ "ನಿಟ್ಠಿತಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ।

ಭಿಕ್ಖೂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಆಹಂಸು "ಸ್ವೇ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘಸನ್ನಿಪಾತೋ, ತ್ವಞ್ಚ ಸೇಖೋ ಸಕರಣೀಯೋ, ತೇನ ತೇ ನ ಯುತ್ತಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಗನ್ತುಂ, ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋಹೀ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ "ಸ್ವೇ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ನ ಖೋ ಪನ ಮೇತಂ ಪತಿರೂಪಂ, ય್ವಾಹಂ ಸೇಖೋ ಸಮಾನೋ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಬಹುದೇವ ರತ್ತಿಂ ಕಾಯಗತಾಯ ಸತಿಯಾ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಚಙ್ಕಮಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ "ನಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಾಯಂ ಆವಜ್ಜೇಸಿ। ದ್ವೇ ಪಾದಾ ಭೂಮಿತೋ ಮುತ್ತಾ, ಅಪ್ಪತ್ತಞ್ಚ ಸೀಸಂ ಬಿಮ್ಬೋಹನಂ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಚಙ್ಕಮೇನ ಬಹಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ನನು ಮಂ ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ - 'ಕತಪುಞ್ಞೋಸಿ ತ್ವಂ, ಆನನ್ದ, ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜ, ಖಿಪ್ಪಂ ಹೋಹಿಸಿ ಅನಾಸವೋ'ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭)। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಕಥಾದೋಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಮಮ ಪನ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧಂ ವೀರಿಯಂ, ತೇನ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಹನ್ದಾಹಂ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇಮೀ"ತಿ ಚಙ್ಕಮಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಪಾದಧೋವನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಞ್ಚಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ "ಥೋಕಂ ವಿಸ್ಸಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಾಯಂ ಮಞ್ಚಕೇ ಉಪನಾಮೇಸಿ। ದ್ವೇ ಪಾದಾ ಭೂಮಿತೋ ಮುತ್ತಾ, ಸೀಸಞ್ಚ ಬಿಮ್ಬೋಹನಮಸಮ್ಪತ್ತಂ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿ। ಚತುಇರಿಯಾಪಥವಿರಹಿತಂ ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಂ। ತೇನ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಅನಿಸಿನ್ನೋ ಅನಿಪನ್ನೋ ಅಟ್ಠಿತೋ ಅಚಙ್ಕಮನ್ತೋ ಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಅಥ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಗತೋ। ಭಿಕ್ಖೂ ಯಥಾವುಡ್ಢಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದನ್ತಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಆಸನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾ। ತತ್ಥ ಕೇಹಿಚಿ "ಏತಮಾಸನಂ ಕಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಆನನ್ದಸ್ಸಾತಿ। "ಆನನ್ದೋ ಪನ ಕುಹಿಂ ಗತೋ"ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಇದಾನಿ ಮಯ್ಹಂ ಗಮನಕಾಲೋ"ತಿ। ತತೋ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸನೇಯೇವ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದೀತಿಪಿ ಏಕೇ।

ಏವಂ ನಿಸಿನ್ನೇ ತಸ್ಮಿಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ, "ಆವುಸೋ, ಕಿಂ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮ ಧಮ್ಮಂ ವಾ ವಿನಯಂ ವಾ"ತಿ? ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು, "ಭನ್ತೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪ, **ವಿನಯೋನಾಮಬುದ್ಧಸಾಸನಸ್ಸ ಆಯು, ವಿನಯೇ ಠಿತೇ ಸಾಸನಂ ಠಿತಂ ಹೋತಿ,** ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಂ ವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾ"ತಿ। "ಕಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ವಿನಯೋ ಸಙ್ಗಾಯಿತಬ್ಬೋ"ತಿ? "ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿ"ನ್ತಿ । "ಕಿಂ ಆನನ್ದೋ ನಪ್ಪಹೋತೀ"ತಿ? "ನೋ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಧರಮಾನೋಯೇವ ವಿನಯಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಉಪಾಲಿಂ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ - 'ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿನಯಧರಾನಂ ಯದಿದಂ ಉಪಾಲೀ'"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮)। ತಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿನಯಂ ಸಙ್ಗಾಯಾಮಾತಿ। ತತೋ ಥೇರೋ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛನತ್ಥಾಯ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮನ್ನಿ। ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋಪಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಸಮ್ಮನ್ನಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ -

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ -

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಉಪಾಲಿಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ।

ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಉಪಾಲಿ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ -

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ ವಿನಯಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ।

ಏವಂ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮನ್ನಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ, ಉಪಾಲಿ, ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ। ತತೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛಿ, ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಸಬ್ಬೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸನಿದಾನಂ ಕತ್ವಾ ಏಕತೋ ಗಣಸಜ್ಝಾಯಮಕಂಸು। ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪೀತಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏತೇನ ನಯೇನ ಸಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಂ ಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಂ ಸಕಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ವುಡ್ಢೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ।

ವಿನಯಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತುಕಾಮೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಧಮ್ಮಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತೇಹಿ ಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮೋ ಸಜ್ಝಾಯಿತಬ್ಬೋ"ತಿ? ಭಿಕ್ಖೂ "ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಆಹಂಸು।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ -

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಆನನ್ದಂ ಧಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಸಙ್ಘಂ ಞಾಪೇಸಿ -

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ ಧಮ್ಮಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ ದನ್ತಖಚಿತಂ ಬೀಜನಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ। ಅಥ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಧಮ್ಮಂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ? "ಅನ್ತರಾ ಚ, ಭನ್ತೇ, ರಾಜಗಹಂ ಅನ್ತರಾ ಚ ನಾಳನ್ದಂ ರಾಜಾಗಾರಕೇ ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಕಾಯ"ನ್ತಿ। "ಕಂ ಆರಬ್ಭಾ"ತಿ ? "ಸುಪ್ಪಿಯಞ್ಚ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಞ್ಚ ಮಾಣವಕ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸ್ಸ ನಿದಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ। "ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ; ಪನಾವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ? "ರಾಜಗಹೇ, ಭನ್ತೇ, ಜೀವಕಮ್ಬವನೇ"ತಿ। "ಕೇನ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ? "ಅಜಾತಸತ್ತುನಾ ವೇದೇಹಿಪುತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ನಿದಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಪಞ್ಚಪಿ ನಿಕಾಯೇ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಟ್ಠೋ ಪುಟ್ಠೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಅಯಂ **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ** ಪಞ್ಚಹಿ ಥೇರಸತೇಹಿ ಕತಾ -

"ಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕತಾ, ತೇನ ಪಞ್ಚಸತಾತಿ ಚ।
ಥೇರೇಹೇವ ಕತತ್ತಾ ಚ, ಥೇರಿಕಾತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಬ್ಬಂ ದೀಘನಿಕಾಯಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಾದಿಞ್ಚ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ "ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿವಚನಾವಸಾನೇ "ನಿದಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಿ, ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ನಿದಾನೇ ಪುಚ್ಛಿತೇ ತಂ ನಿದಾನಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಚ ಭಾಸಿತಂ, ಯೇನ ಚ ಸುತಂ, ಯದಾ ಚ ಸುತಂ, ಯೇನ ಚ ಭಾಸಿತಂ, ಯತ್ಥ ಚ ಭಾಸಿತಂ, ಯಸ್ಸ ಚ ಭಾಸಿತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಕಥೇತುಕಾಮೇನ "ಏವಂ ಭಾಸಿತಂ ಮಯಾ ಸುತಂ, ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಸುತಂ, ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ, ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಭಾಸಿತಂ, ದೇವತಾಯ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ವುತ್ತಂ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ - ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ

ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ…ಪೇ॰… ಭಗವನ್ತಂ ಗಾಥಾಯ ಅಜ್ಝಭಾಸೀ''ತಿ। ಏವಮಿದಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ''ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತ''ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - ಯಸ್ಮಾ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ನಿದಾನಂ ಪುಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾನೇನ ತಂ ನಿದಾನಂ ಆದಿತೋ ಪಭುತಿ ವಿತ್ಥಾರೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಆನನ್ದಂ ಧಮ್ಮಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ವಸೀಗಣಪರಿವುತಂ ದಿಸ್ವಾ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಚಿತ್ತಮುಪ್ಪನ್ನಂ ''ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ವೇದೇಹಮುನಿ ಪಕತಿಯಾಪಿ ಸಕ್ಯಕುಲಮನ್ವಯೋ ಭಗವತೋ ದಾಯಾದೋ, ಭಗವತಾಪಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಂ ಏತದಗ್ಗೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ಚತೂಹಿ ಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ, ಇದಾನಿ ಮಞ್ಞೇ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮರಜ್ಜದಾಯಜ್ಜಂ ಪತ್ವಾ ಬುದ್ಧೋ ಜಾತೋ''ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ತಂ ಅಭೂತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಂ ಅನಧಿವಾಸೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಸಾವಕಭಾವಮೇವ ದೀಪೇತುಂ ಆಹ ''ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ …ಪೇ॰… ಅಜ್ಝಭಾಸೀ''ತಿ। ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಸತಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ ಚ ದೇವತಾಸಹಸ್ಸಾನಿ ''ಸಾಧು ಸಾಧೂ''ತಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಅಭಿನನ್ದಿಂಸು, ಮಹಾಭೂಮಿಚಾಲೋ ಅಹೋಸಿ, ನಾನಾವಿಧಕುಸುಮವಸ್ಸಂ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖತೋ ಪಪತಿ, ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ಬಹೂನಿ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಪಾತುರಹೇಸುಂ, ಬಹೂನಞ್ಚ ದೇವತಾನಂ ಸಂವೇಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ''ಯಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಂ, ಇದಾನೇವ ತಂ ಪರೋಕ್ಖಾ ಜಾತ''ನ್ತಿ। ಏವಮಿದಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವದನ್ತೇನಾಪಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚ **''ವುತ್ತಂ ಯೇನ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ಚೇತಂ ವತ್ವಾ ಇಮಂ ವಿಧಿ''**ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಡ್ಢಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ।

ಏವಮಿಚ್ಚಾದಿಪಾಠವಣ್ಣನಾ

೧. ಇದಾನಿ **''ಏವಮಿಚ್ಚಾದಿಪಾಠಸ್ಸ, ಅತ್ಥಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ''**ತಿ ಏವಮಾದಿಮಾತಿಕಾಯ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ವುಚ್ಚತೇ - **ಏವ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಉಪಮೂಪದೇಸಸಮ್ಪಹಂಸನಗರಹಣವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹಾಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣಾದೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ''ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಚೇನ, ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ ಬಹು''ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ಉಪಮಾಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ''ಏವಂ ತೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ''ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೨) ಉಪದೇಸೇ। ''ಏವಮೇತಂ ಭಗವಾ, ಏವಮೇತಂ ಸುಗತಾ''ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬) ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ। ''ಏವಮೇವಂ ಪನಾಯಂ ವಸಲೀ ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ತಸ್ಸ ಮುಣ್ಡಕಸ್ಸ ಸಮಣಕಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ''ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೭) ಗರಹಣೇ। ''ಏವಂ, ಭನ್ತೇತಿ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸು''ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ವಚನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇ। ''ಏವಂ ಬ್ಯಾ ಖೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಿತಂ ಆಜಾನಾಮೀ''ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೮) ಆಕಾರೇ। ''ಏಹಿ ತ್ವಂ, ಮಾಣವಕ, ಯೇನ ಸಮಣೋ ಆನನ್ದೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಮ ವಚನೇನ ಸಮಣಂ ಆನನ್ದಂ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛ। 'ಸುಭೋ ಮಾಣವೋ ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ತೋ ಭವನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛತೀ'ತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇಹಿ ಸಾಧು ಕಿರ ಭವಂ ಆನನ್ದೋ ಯೇನ ಸುಭಸ್ಸ ಮಾಣವಸ್ಸ ತೋದೇಯ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ನಿವೇಸನಂ, ತೇನುಪಸಙ್ಕಮತು ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯಾ''ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೫) ನಿದಸ್ಸನೇ। ''ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ ಕಾಲಾಮಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ ವಾ ಅಕುಸಲಾ ವಾತಿ? ಅಕುಸಲಾ, ಭನ್ತೇ। ಸಾವಜ್ಜಾ ವಾ ಅನವಜ್ಜಾ ವಾತಿ? ಸಾವಜ್ಜಾ, ಭನ್ತೇ। ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತಾ ವಾ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾ ವಾತಿ? ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತಾ, ಭನ್ತೇ। ಸಮತ್ತಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ನೋ ವಾ, ಕಥಂ ವೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀತಿ? ಸಮತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ''ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೬) ಅವಧಾರಣೇ। ಇಧ ಪನ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಆಕಾರತ್ಥೇನ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೇನ ಏತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ - ನಾನಾನಯನಿಪುಣಮನೇಕಜ್ಝಾಸಯಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಕಸಕಭಾಸಾನುರೂಪತೋ ಸೋತಪಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ಸಬ್ಬಥಾಮೇನ ಪನ ಸೋತುಕಾಮತಂ ಜನೇತ್ವಾಪಿ ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ, ಮಯಾಪಿ ಏಕೇನಾಕಾರೇನ ಸುತನ್ತಿ।

ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೇನ "ನಾಹಂ ಸಯಮ್ಭೂ, ನ ಮಯಾ ಇದಂ ಸಚ್ಛಿಕತ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಮೋಚೇನ್ತೋ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ, ಮಯಾಪಿ ಏವಂ ಸುತ"ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಕಲಸುತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಅವಧಾರಣತ್ಥೇನ "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಯದಿದಂ ಆನನ್ದೋ, ಗತಿಮನ್ತಾನಂ, ಸತಿಮನ್ತಾನಂ, ಧಿತಿಮನ್ತಾನಂ, ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಆನನ್ದೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೯-೨೨೩) ಏವಂ ಭಗವತಾ ಪಸತ್ಥಭಾವಾನುರೂಪಂ ಅತ್ತನೋ ಧಾರಣಬಲಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸೋತುಕಮ್ಯತಂ ಜನೇತಿ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅತ್ಥತೋ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ವಾ ಅನೂನಮನಧಿಕಂ, ಏವಮೇವ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

ಮೇ-ಸದ್ದೋ ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಮೇ ಅಭೋಜನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೧) ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಾಧು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೂ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೮) ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಥಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಪನ "ಮಯಾ ಸುತ"ನ್ತಿ ಚ "ಮಮ ಸುತ"ನ್ತಿ ಚ ಅತ್ಥದ್ವಯೇ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಸುತನ್ತಿ ಅಯಂ ಸುತಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚ ಗಮನಖ್ಯಾತರಾಗಾಭಿಭೂತೂಪಚಿತಾನುಯೋಗಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸೋತದ್ವಾರವಿಞ್ಞಾತಾದಿಅನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಸೇನಾಯ ಪಸುತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಗಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸುತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಸ್ಸತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಖ್ಯಾತಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅವಸ್ಸುತಾ ಅವಸ್ಸುತಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೭) ರಾಗಾಭಿಭೂತಾ ರಾಗಾಭಿಭೂತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತುಮ್ಹೇಹಿ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಅನಪ್ಪಕ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಖು॰ ಪಾ॰ ೭.೧೨) ಉಪಚಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯೇ ಝಾನಪ್ಪಸುತಾ ಧೀರಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೧) ಝಾನಾನುಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧) ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸುತಧರೋ ಸುತಸನ್ನಿಚಯೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩೯) ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರವಿಞ್ಞಾತಧರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಧ ಪನ **ಸುತ**ನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಉಪಧಾರಿತನ್ತಿ ವಾ ಉಪಧಾರಣನ್ತಿ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಮೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತದಾ "ಏವಂ ಮಯಾ ಸುತಂ, ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಉಪಧಾರಿತ"ನ್ತಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯದಾ ಮೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತದಾ "ಏವಂ ಮಮ ಸುತಂ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಉಪಧಾರಣ"ನ್ತಿ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಏವಮೇತೇಸು ತೀಸು ಪದೇಸು **ಏವ**ನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನಂ। **ಮೇ**ತಿ ವುತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲನಿದಸ್ಸನಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಅಸ್ಸವನಭಾವಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಅನೂನಾನಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ಸವನಾದಿಚಿತ್ತಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಭಾವನಿದಸ್ಸನಂ। **ಮೇ**ತಿ ಅತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಂ।

ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಂ। **ಮೇ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲನಿದಸ್ಸನಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನಂ।

ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಂ ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। **ಮೇ**ತಿ ಕತ್ತಾರನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋ।

ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ। **ಮೇ**ತಿ ಉಭಯಕಿಚ್ಚಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ।

ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। **ಮೇ**ತಿ ಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ।

ತತ್ಥ **ಏವ**ನ್ತಿ ಚ **ಮೇ**ತಿ ಚ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ। ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ಚ **ಮೇ**ತಿ ಚ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪನಿಧಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪನಿಧಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ।

ಏತ್ಥ ಚ **ಏವ**ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದೀಪೇತಿ, **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಸುತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಸಂ। ತಥಾ **ಏವ**ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ದೀಪೇತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪ್ಪಟಿವೇಧಾಭಾವತೋ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ದೀಪೇತಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸವನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋಪಿ "ನ ಮಯಾ ಸುತಂ, ಪುನ ಭಣಥಾ"ತಿ ಭಣತಿ। ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಂ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಪುಞ್ಞತಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಭದ್ದಕೇನ ಆಕಾರೇನ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತ್ತನೋ ದೀಪೇತಿ, **ಸುತ**ನ್ತಿ ಸವನಯೋಗೇನ ಪುರಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ತಥಾ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಂ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಞ್ಚ, ತಾಯ ಚ ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಂ, ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿಂ।

ಏವನ್ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನ ವಚನೇನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪದಂ ದೀಪೇತಿ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೋತಬ್ಬಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸಮ್ಪದಂ ದೀಪೇತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರದೀಪಕಂ ವಚನಂ ಭಣನ್ತೋ "ಏತೇ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ"ತಿ ಞಾಪೇತಿ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಸವನಯೋಗದೀಪಕವಚನಂ ಭಣನ್ತೋ "ಬಹೂ ಮಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಸುತಾ ಧಾತಾ ವಚಸಾ ಪರಿಚಿತಾ"ತಿ ಞಾಪೇತಿ। ತದುಭಯೇನಪಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಸವನೇ ಆದರಂ ಜನೇತಿ।

ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಸಕಲೇನಪಿ ವಚನೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತನೋ ಅದಹನ್ತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಂ, ಅತಿಕ್ಕಮತಿ, ಸಾವಕತ್ತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ತಥಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ವುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। "ಕೇವಲಂ ಸುತಮೇವೇತಂ ಮಯಾ, ತಸ್ಸೇವ ತು ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ಚ ದೀಪೇನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಮೋಚೇತಿ, ಸತ್ಥಾರಂ ಅಪದಿಸತಿ, ಜಿನವಚನಂ ಅಪ್ಪೇತಿ, ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ।

ಅಪಿಚ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಭಾವಂ ಅಪ್ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ ಪುರಿಮಸ್ಸವನಂ ವಿವರನ್ತೋ "ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಮಿದಂ ಮಯಾ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದಸ್ಸ ದಸಬಲಧರಸ್ಸ ಆಸಭಟ್ಠಾನಟ್ಠಾಯಿನೋ ಸೀಹನಾದನಾದಿನೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮದೀಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸರಣಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮವರಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ನ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೇ ವಾ ಧಮ್ಮೇ ವಾ ಪದೇ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇ ವಾ ಕಙ್ಖಾ ವಾ ವಿಮತಿ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ ಸಬ್ಬದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ, ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ –

"ವಿನಾಸಯತಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಂ, ಸದ್ಧಂ ವಡ್ಢೇತಿ ಸಾಸನೇ।
ಏವಂ ಮೇ ಸುತಮಿಚ್ಚೇವಂ, ವದಂ ಗೋತಮಸಾವಕೋ"ತಿ॥

ಏಕನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನಿದ್ದೇಸೋ। **ಏಕಂ ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮಿತಪರಿದೀಪನಂ। ತತ್ಥ **ಸಮಯ**ಸದ್ದೋ –

ಸಮವಾಯೇ ಖಣೇ ಕಾಲೇ, ಸಮೂಹೇ ಹೇತುದಿಟ್ಠಿಸು।
ಪಟಿಲಾಭೇ ಪಹಾನೇ ಚ, ಪಟಿವೇಧೇ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ॥

ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸ್ವೇಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮ ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೭) ಸಮವಾಯೋ ಅತ್ಥೋ। "ಏಕೋವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೯) ಖಣೋ। "ಉಣ್ಹಸಮಯೋ ಪರಿಳಾಹಸಮಯೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೩೫೮) ಕಾಲೋ। "ಮಹಾಸಮಯೋ ಪವನಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಮೂಹೋ। "ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ ತೇ, ಭದ್ದಾಲಿ, ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ, ಭಗವಾ ಖೋ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ, ಸೋಪಿ ಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, 'ಭದ್ದಾಲಿ, ನಾಮ ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಪರಿಪೂರಕಾರೀ'ತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ತೇ ಭದ್ದಾಲಿ ಸಮಯೋ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೫) ಹೇತು। "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಉಗ್ಗಾಹಮಾನೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಸಮಣಮುಣ್ಡಿಕಾಪುತ್ತೋ ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ ತಿನ್ದುಕಾಚೀರೇ ಏಕಸಾಲಕೇ ಮಲ್ಲಿಕಾಯ ಆರಾಮೇ ಪಟಿವಸತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೦) ದಿಟ್ಠಿ।

"ದಿಟ್ಠೇ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಯೋ ಚತ್ಥೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ।
ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ ಧೀರೋ, ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೯) –

ಏವಮಾದೀಸು ಪಟಿಲಾಭೋ। "ಸಮ್ಮಾ ಮಾನಾಭಿಸಮಯಾ ಅನ್ತಮಕಾಸಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮) ಪಹಾನಂ। "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ ಸನ್ತಾಪಟ್ಠೋ ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೮) ಪಟಿವೇಧೋ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ಸಂವಚ್ಛರಉತುಮಾಸಅಡ್ಢಮಾಸರತ್ತಿದಿವಪುಬ್ಬಣ್ಹಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಾಯನ್ಹಪಠಮಮಜ್ಝಿಮ- ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಮುಹುತ್ತಾದೀಸು ಕಾಲಪ್ಪಭೇದಭೂತೇಸು ಸಮಯೇಸು ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಯೇ ವಾ ಇಮೇ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಸಮಯೋ ಜಾತಿಸಮಯೋ ಸಂವೇಗಸಮಯೋ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಸಮಯೋ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಸಮಯೋ ಮಾರವಿಜಯಸಮಯೋ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ ದೇಸನಾಸಮಯೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೋತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಭಗವತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಅತಿವಿಯ ಪಕಾಸಾ ಅನೇಕಕಾಲಪ್ಪಭೇದಾ ಏವ ಸಮಯಾ। ತೇಸು ಸಮಯೇಸು ದೇಸನಾಸಮಯಸಙ್ಖಾತಂ ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯೋ ಚಾಯಂ ಞಾಣಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಸಮಯೇಸು ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಸಮಯೋ, ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೇಸು ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೋ, ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಕರಣೀಯದ್ವಯಸಮಯೇಸು ಧಮ್ಮಿಕಥಾಸಮಯೋ, ದೇಸನಾಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೇಸು ದೇಸನಾಸಮಯೋ, ತೇಸುಪಿ ಸಮಯೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸನ್ಧಾಯ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ – ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರ"ನ್ತಿ ಚ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ ಚ ಭುಮ್ಮವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ವಿನಯೇ ಚ "ತೇನ ಸಮಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಕರಣವಚನೇನ, ತಥಾ ಅಕತ್ವಾ ಇಧ "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ। ತತ್ಥ ತಥಾ, ಇಧ ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು ಚ ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಧಿಕರಣಞ್ಹಿ ಕಾಲತ್ಥೋ ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಚ ಸಮಯೋ, ತತ್ಥ ವುತ್ತಾನಂ

ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಖಣಸಮವಾಯಹೇತುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ಸಮಯಸ್ಸ ಭಾವೇನ ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಭುಮ್ಮವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ।

ವಿನಯೇ ಚ ಹೇತ್ವತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಸಮಯೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಾದೀಹಿಪಿ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ತೇನ ಸಮಯೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಭಗವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ಕರಣವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ।

ಇಧ ಪನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಞ್ಚ ಏವಂಜಾತಿಕೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಾಠೇ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಸುತ್ತನ್ತಂ ದೇಸೇಸಿ, ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ತಂ ಸಮಯಂ ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ ವಿಹಾಸಿ। ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ಇಧ ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ। ಹೋತಿ ಚೇತ್ಥ -

“ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಮಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಭುಮ್ಮೇನ ಕರಣೇನ ಚ।
ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಮಯೋ ವುತ್ತೋ, ಉಪಯೋಗೇನ ಸೋ ಇಧಾ”ತಿ॥

ಭಗವಾತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನಮೇತಂ। ಯಥಾಹ -

“ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮಂ।
ಗರು ಗಾರವಯುತ್ತೋ ಸೋ, ಭಗವಾ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ಚತುಬ್ಬಿಧಞ್ಹಿ ನಾಮಂ ಆವತ್ಥಿಕಂ, ಲಿಙ್ಗಿಕಂ, ನೇಮಿತ್ತಕಂ, ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ। ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ “ಯದಿಚ್ಛಕ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ವಚ್ಛೋ ದಮ್ಮೋ ಬಲಿಬದ್ದೋತಿ ಏವಮಾದಿ ಆವತ್ಥಿಕಂ, ದಣ್ಡೀ ಛತ್ತೀ ಸಿಖೀ ಕರೀತಿ ಏವಮಾದಿ ಲಿಙ್ಗಿಕಂ, ತೇವಿಜ್ಜೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋತಿ ಏವಮಾದಿ ನೇಮಿತ್ತಕಂ, ಸಿರಿವಡ್ಢಕೋ ಧನವಡ್ಢಕೋತಿ ಏವಮಾದಿ ವಚನತ್ಥಮನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ। ಇದಂ ಪನ ಭಗವಾತಿ ನಾಮಂ ಗುಣನೇಮಿತ್ತಕಂ, ನ ಮಹಾಮಾಯಾಯ, ನ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜೇನ, ನ ಅಸೀತಿಯಾ ಞಾತಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಕ್ಕಸನ್ತುಸಿತಾದೀಹಿ ದೇವತಾವಿಸೇಸೇಹಿ ಕತಂ। ಯಥಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ “ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ…ಪೇ॰… ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಭಗವಾ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)।

ಯಂ ಗುಣನೇಮಿತ್ತಕಞ್ಚೇತಂ ನಾಮಂ, ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವದನ್ತಿ -

“ಭಗೀ ಭಜೀ ಭಾಗೀ ವಿಭತ್ತವಾ ಇತಿ,
ಅಕಾಸಿ ಭಗ್ಗನ್ತಿ ಗರೂತಿ ಭಾಗ್ಯವಾ।
ಬಹೂಹಿ ಞಾಯೇಹಿ ಸುಭಾವಿತತ್ತನೋ,
ಭವನ್ತಗೋ ಸೋ ಭಗವಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ನಿದ್ದೇಸಾದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪; ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಪನ ಅಪರೋ ಪರಿಯಾಯೋ -

“ಭಾಗ್ಯವಾ ಭಗ್ಗವಾ ಯುತ್ತೋ, ಭಗೇಹಿ ಚ ವಿಭತ್ತವಾ।
ಭತ್ತವಾ ವನ್ತಗಮನೋ, ಭವೇಸು ಭಗವಾ ತತೋ”ತಿ॥

ತತ್ಥ “ವಣ್ಣಾಗಮೋ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ”ತಿ ಏವಂ ನಿರುತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸದ್ದನಯೇನ ವಾ ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ದಾನಸೀಲಾದಿಪಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಭಾಗ್ಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಾಗ್ಯವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭಗವಾತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಲೋಭದೋಸಮೋಹವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಲಾ-ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪಮಾದತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾತಿವಿಧಾಕುಸಲಮೂಲದುಚ್ಚರಿತ-ಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸಮಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಪಪಞ್ಚಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪರಿಯೇಸಆಸವಗನ್ಥಓಘಯೋಗಅಗತಿತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾನ-ಪಞ್ಚಚೇತೋಖಿಲವಿನಿಬನ್ಧನೀವರಣಾಭಿನನ್ದನಛವಿವಾದಮೂಲತಣ್ಹಾಕಾಯಸತ್ತಾನುಸಯ-ಅಟ್ಠಮಿಚ್ಛತ್ತನವತಣ್ಹಾಮೂಲಕದಸಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತ-ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪ್ಪಭೇದಸಬ್ಬದರಥಪರಿಳಾಹಕಿಲೇಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ , ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಪಞ್ಚ ಕಿಲೇಸಕ್ಖನ್ಧಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಚ್ಚುದೇವಪುತ್ತಮಾರೇ ಅಭಞ್ಜಿ, ತಸ್ಮಾ **ಭಗ್ಗತ್ತಾ ಏತೇಸಂ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ** ಭಗ್ಗವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **ಭಗವಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ –

> “ಭಗ್ಗರಾಗೋ ಭಗ್ಗದೋಸೋ, ಭಗ್ಗಮೋಹೋ ಅನಾಸವೋ।
> ಭಗ್ಗಾಸ್ಸ ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಭಗವಾ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ಭಾಗ್ಯವತಾಯ ಚಸ್ಸ ಸತಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣಧರಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ, ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತಥಾ ಲೋಕಿಯಸರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಬಹುಮಾನಭಾವೋ, ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಭಿಗಮನೀಯತಾ। ತಥಾ ಅಭಿಗತಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಕಾಯಚಿತ್ತದುಕ್ಖಾಪನಯನೇ ಪಟಿಬಲಭಾವೋ, ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಉಪಕಾರಿತಾ। ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖೇಹಿ ಚ ಸಂಯೋಜನಸಮತ್ಥತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಲೋಕೇ ಇಸ್ಸರಿಯಧಮ್ಮಯಸಸಿರಿಕಾಮಪಯತ್ತೇಸು ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಗಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ, ಪರಮಞ್ಚಸ್ಸ ಸಕಚಿತ್ತೇ ಇಸ್ಸರಿಯಂ, ಅಣಿಮಾಲಘಿಮಾದಿಕಂ ವಾ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಧಮ್ಮೋ, ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೋ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಯಸೋ, ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನಬ್ಯಾವಟಜನನಯನಮನಪ್ಪಸಾದಜನನಸಮತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಿರೀ, ಯಂ ಯಂ ಅನೇನ ಇಚ್ಛಿತಂ ಪತ್ಥಿತಂ ಅತ್ತಹಿತಂ ಪರಹಿತಂ ವಾ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಥೇವ ಅಭಿನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಸಞ್ಞಿತೋ ಕಾಮೋ, ಸಬ್ಬಲೋಕಗರುಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಪಯತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇಹಿ ಭಗೇಹಿ ಯುತ್ತತ್ತಾಪಿ **ಭಗಾ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ “ಭಗವಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕುಸಲಾದಿಭೇದೇಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ, ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಇನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ, ಪೀಳನಸಙ್ಖತಸನ್ತಾಪವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೇನ ವಾ ದುಕ್ಖಮರಿಯಸಚ್ಚಂ, ಆಯೂಹನನಿದಾನಸಂಯೋಗಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ ಸಮುದಯಂ, ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾಸಙ್ಖತಅಮತಟ್ಠೇನ ನಿರೋಧಂ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕಹೇತುದಸ್ಸನಾಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಮಗ್ಗಂ ವಿಭತ್ತವಾ, ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿವರಿತ್ವಾ ದೇಸಿತವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **ವಿಭತ್ತವಾತಿ** ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಭಗವಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏಸ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇ ಕಾಯಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕೇ ಸುಞ್ಞತಾಪ್ಪಣಿಹಿತಾನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಮಕಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ **ಭತ್ತವಾತಿ** ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಭಗವಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೀಸು ಭವೇಸು ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗಮನಂ ಅನೇನ ವನ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಭವೇಸು ವನ್ತಗಮನೋ**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭವಸದ್ದತೋ ಭಕಾರಂ ಗಮನಸದ್ದತೋ ಗಕಾರಂ ವನ್ತಸದ್ದತೋ ವಕಾರಞ್ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ಆದಾಯ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಲೋಕೇ "ಮೇಹನಸ್ಸ ಖಸ್ಸ ಮಾಲಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಮೇಖಲಾ"ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚೇತ್ಥ **ಏವಂ ಮೇ ಸುತ**ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಯಥಾಸುತಂ ಯಥಾಪರಿಯತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಸರೀರಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ತೇನ "ನಯಿದಂ ಅತೀತಸತ್ಥುಕಂ ಪಾವಚನಂ, ಅಯಂ ವೋ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಭಗವತೋ ಅದಸ್ಸನೇನ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಜನಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇತಿ।

ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾತಿ ವಚನೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ರೂಪಕಾಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ "ಏವಂವಿಧಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸೇತಾ ದಸಬಲಧರೋ ವಜಿರಸಙ್ಘಾತಕಾಯೋ ಸೋಪಿ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ತತ್ಥ ಕೇನಞ್ಞೇನ ಜೀವಿತೇ ಆಸಾ ಜನೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ಜೀವಿತಮದಮತ್ತಂ ಜನಂ ಸಂವೇಜೇತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ।

ಏವನ್ತಿ ಚ ಭಣನ್ತೋ ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ, **ಮೇ ಸುತ**ನ್ತಿ ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, **ಏಕಂ ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, **ಭಗವಾ**ತಿ ದೇಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ।

ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಸಾವತ್ಥೀ**ತಿ ಸವತ್ಥಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಂ ನಗರಂ, ಯಥಾ ಕಾಕನ್ದೀ ಮಾಕನ್ದೀತಿ, ಏವಂ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಸಾವತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ। ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಪನ ಭಣನ್ತಿ "ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಂ ಸಬ್ಬಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಸಾವತ್ಥೀ। ಸತ್ಥಸಮಾಯೋಗೇ ಚ "ಕಿಂ ಭಣ್ಡಮತ್ಥೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ "ಸಬ್ಬಮತ್ಥೀ"ತಿ ವಚನಮುಪಾದಾಯ ಸಾವತ್ಥೀ।

> "ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬೂಪಕರಣಂ, ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸಮೋಹಿತಂ।
> ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮುಪಾದಾಯ, ಸಾವತ್ಥೀತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥
>
> "ಕೋಸಲಾನಂ ಪುರಂ ರಮ್ಮಂ, ದಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ ಮನೋರಮಂ।
> ದಸಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಅವಿವಿತ್ತಂ, ಅನ್ನಪಾನಸಮಾಯುತಂ॥
>
> "ವುಡ್ಢಿಂ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ಪತ್ತಂ, ಇದ್ಧಂ ಫೀತಂ ಮನೋರಮಂ।
> ಆಳಕಮನ್ದಾವ ದೇವಾನಂ, ಸಾವತ್ಥಿಪುರಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪)।

ತಸ್ಸಂ **ಸಾವತ್ಥಿಯಂ**। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ।

ವಿಹರತೀತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಇರಿಯಾಪಥದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇಸು ಅಞ್ಞತರವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿಪರಿದೀಪನಮೇತಂ। ಇಧ ಪನ ಠಾನಗಮನಾಸನಸಯನಪ್ಪಭೇದೇಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಅಞ್ಞತರಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ, ತೇನ ಠಿತೋಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ಸಯಾನೋಪಿ ಭಗವಾ ವಿಹರತಿಚ್ಚೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಅಪರೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪರಿಪತನ್ತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿಹರತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಜೇತವನೇತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಜನಂ ಜಿನಾತೀತಿ ಜೇತೋ, ರಞ್ಞಾ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಜನೇ ಜಿತೇ ಜಾತೋತಿ ಜೇತೋ, ಮಙ್ಗಲಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ತಸ್ಸ ಏವಂ ನಾಮಮೇವ ಕತನ್ತಿಪಿ ಜೇತೋ। ವನಯತೀತಿ ವನಂ, ಅತ್ತಸಮ್ಪದಾಯ ಸತ್ತಾನಂ

ಭತ್ತಿಂ ಕಾರೇತಿ, ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವನುತೇ ಇತಿ ವಾ ವನಂ, ನಾನಾವಿಧಕುಸುಮಗನ್ಧಸಮ್ಮೋದಮತ್ತಕೋಕಿಲಾದಿವಿಹಙ್ಗವಿರುತೇಹಿ ಮನ್ದಮಾಲುತಚಲಿತರುಕ್ಖಸಾಖಾವಿಟಪಪುಪ್ಫಫಲಪಲ್ಲವಪಲಾಸೇಹಿ ಚ "ಏಥ ಮಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಥಾ"ತಿ ಪಾಣಿನೋ ಯಾಚತಿ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜೇತಸ್ಸ ವನಂ ಜೇತವನಂ। ತಞ್ಹಿ ಜೇತೇನ ರಾಜಕುಮಾರೇನ ರೋಪಿತಂ ಸಂವಡ್ಢಿತಂ ಪರಿಪಾಲಿತಂ, ಸೋ ಚ ತಸ್ಸ ಸಾಮೀ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಜೇತವನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಿಂ **ಜೇತವನೇ**।

ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇತಿ ಏತ್ಥ ಸುದತ್ತೋ ನಾಮ ಸೋ ಗಹಪತಿ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಕತನಾಮವಸೇನ, ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಿದ್ಧಿತಾಯ ತು ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾಯ ಕರುಣಾದಿಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡಂ ಅದಾಸಿ, ತೇನ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೋ। ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಣಿನೋ, ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾತಿ ಆರಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಫಲಪಲ್ಲವಾದಿಸೋಭನತಾಯ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನತಾದಿಪಞ್ಚವಿಧಸೇನಾಸನಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತತೋ ತತೋ ಆಗಮ್ಮ ರಮನ್ತಿ ಅಭಿರಮನ್ತಿ ಅನುಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿವಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗತೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅಬ್ಭನ್ತರಂಯೇವ ಆನೇತ್ವಾ ರಮೇತೀತಿ ಆರಾಮೋ। ಸೋ ಹಿ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೇನ ಗಹಪತಿನಾ ಜೇತಸ್ಸ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಸನ್ಥಾರೇನ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹಿ ಸೇನಾಸನಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹಿ ವಿಹಾರಮಹಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಏವಂ ಚತುಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತಿತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಿಂ **ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ**।

ಏತ್ಥ ಚ "ಜೇತವನೇ"ತಿ ವಚನಂ ಪುರಿಮಸಾಮಿಪರಿಕಿತ್ತನಂ, "ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿ ಪಚ್ಛಿಮಸಾಮಿಪರಿಕಿತ್ತನಂ। ಕಿಮೇತೇಸಂ ಪರಿಕಿತ್ತನೇ ಪಯೋಜನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅಧಿಕಾರತೋ ತಾವ "ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾನಿಯಾಮಕರಣಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪುಞ್ಞಕಾಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನೇ ನಿಯೋಜನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಹಿ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಪಾಸಾದಮಾಪನೇ ಭೂಮಿವಿಕ್ಕಯಲದ್ಧಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಯೋ ಅನೇಕಕೋಟಿಅಗ್ಘನಕಾ ರುಕ್ಖಾ ಚ ಜೇತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ಚತುಪಞ್ಞಾಸ ಕೋಟಿಯೋ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ। ಯತೋ ತೇಸಂ ಪರಿಕಿತ್ತನೇನ "ಏವಂ ಪುಞ್ಞಕಾಮಾ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪುಞ್ಞಕಾಮೇ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪುಞ್ಞಕಾಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನೇ ನಿಯೋಜನಂ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥಾಹ - "ಯದಿ ತಾವ ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ, 'ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ'ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಥ ತತ್ಥ ವಿಹರತಿ, 'ಸಾವತ್ಥಿಯ'ನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಉಭಯತ್ಥ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ವಿಹರಿತು"ನ್ತಿ। ವುಚ್ಚತೇ - ನನು ವುತ್ತಮೇತಂ "ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನ"ನ್ತಿ, ಯತೋ ಯಥಾ ಗಙ್ಗಾಯಮುನಾದೀನಂ ಸಮೀಪೇ ಗೋಯೂಥಾನಿ ಚರನ್ತಾನಿ "ಗಙ್ಗಾಯ ಚರನ್ತಿ, ಯಮುನಾಯ ಚರನ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಯದಿದಂ ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಸಮೀಪೇ ಜೇತವನಂ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೋ, ತತ್ಥ ವಿಹರನ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ "ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಹಿಸ್ಸ ಸಾವತ್ಥಿವಚನಂ, ಪಬ್ಬಜಿತಾನುರೂಪನಿವಾಸಟ್ಠಾನನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸೇಸವಚನಂ।

ತತ್ಥ ಸಾವತ್ಥಿಕಿತ್ತನೇನ ಭಗವತೋ ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಜೇತವನಾದಿಕಿತ್ತನೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣತೋ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗವಿವಜ್ಜನಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವತ್ಥುಕಾಮಪ್ಪಹಾನತೋ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗವಜ್ಜನೂಪಾಯದಸ್ಸನಂ। ಪುರಿಮೇನ ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಭಿಯೋಗಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವಿವೇಕಾಧಿಮುತ್ತಿಂ। ಪುರಿಮೇನ ಕರುಣಾಯ ಉಪಗಮನಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಪಗಮನಂ। ಪುರಿಮೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನಾಧಿಮುತ್ತಿತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪರಹಿತಸುಖಕರಣೇ ನಿರುಪಲೇಪತಂ। ಪುರಿಮೇನ ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಾಪರಿಚ್ಚಾಗನಿಮಿತ್ತಂ

ಫಾಸುವಿಹಾರಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನುಯೋಗನಿಮಿತ್ತಂ। ಪುರಿಮೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪಕಾರಬಹುಲತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ದೇವಾನಂ। ಪುರಿಮೇನ ಲೋಕೇ ಜಾತಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಸಂವಡ್ಢಭಾವಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಲೋಕೇನ ಅನುಪಲಿತ್ತತನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ।

ಅಥಾತಿ ಅವಿಚ್ಛೇದತ್ಥೇ, **ಖೋ**ತಿ ಅಧಿಕಾರನ್ತರನಿದಸ್ಸನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ತೇನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನೇಯೇವ ತತ್ಥ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರೇ ಇದಮಧಿಕಾರನ್ತರಂ ಉದಪಾದೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಿಂ ತನ್ತಿ? **ಅಞ್ಞತರಾ ದೇವತಾ**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞತರಾ**ತಿ ಅನಿಯಮಿತನಿದ್ದೇಸೋ। ಸಾ ಹಿ ನಾಮಗೋತ್ತತೋ ಅಪಾಕಟಾ, ತಸ್ಮಾ "ಅಞ್ಞತರಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ದೇವೋ ಏವ ದೇವತಾ, ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಸಾಧಾರಣಮೇತಂ। ಇಧ ಪನ ಪುರಿಸೋ ಏವ, ಸೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಕಿನ್ತು, ಸಾಧಾರಣನಾಮವಸೇನ ದೇವತಾತಿ ವುತ್ತೋ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ರತ್ತಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಸದ್ದೋ ಖಯಸುನ್ದರಾಭಿರೂಪಅಬ್ಭನುಮೋದನಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ರತ್ತಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ, ಚಿರನಿಸಿನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ, ಉದ್ದಿಸತು, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೩೮೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೦) ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋ ಚ ಪಣೀತತರೋ ಚಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೦) ಸುನ್ದರೇ।

"ಕೋ ಮೇ ವನ್ದತಿ ಪಾದಾನಿ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಯಸಸಾ ಜಲಂ।
ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ವಣ್ಣೇನ, ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾ"ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೭)। -

ಏವಮಾದೀಸು ಅಭಿರೂಪೇ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬; ಪಾರಾ॰ ೧೫) ಅಬ್ಭನುಮೋದನೇ। ಇಧ ಪನ ಖಯೇ। ತೇನ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾಯ ರತ್ತಿಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತವಣ್ಣಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಸದ್ದೋ ಅಭಿರೂಪೇ, ವಣ್ಣಸದ್ದೋ ಪನ ಛವಿಥುತಿಕುಲವಗ್ಗಕಾರಣಸಣ್ಠಾನಪಮಾಣರೂಪಾಯತನಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ "ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋಸಿ ಭಗವಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯; ಸು॰ ನಿ॰ ೫೫೩) ಛವಿಯಂ। "ಕದಾ ಸಞ್ಞೂಳ್ಹಾ ಪನ ತೇ ಗಹಪತಿ ಇಮೇ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ವಣ್ಣಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೭೭) ಥುತಿಯಂ। "ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭೋ ಗೋತಮ, ವಣ್ಣಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೫) ಕುಲವಗ್ಗೇ। "ಅಥ ಕೇನ ನು ವಣ್ಣೇನ, ಗನ್ಧಥೇನೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪) ಕಾರಣೇ। "ಮಹನ್ತಂ ಹತ್ಥಿರಾಜವಣ್ಣಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೮) ಸಣ್ಠಾನೇ। "ತಯೋ ಪತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಪಮಾಣೇ। "ವಣ್ಣೋ ಗನ್ಧೋ ರಸೋ ಓಜಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ರೂಪಾಯತನೇ। ಸೋ ಇಧ ಛವಿಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತವಣ್ಣಾ**ತಿ ಅಭಿರೂಪಚ್ಛವೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕೇವಲಕಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕೇವಲ**ಸದ್ದೋ ಅನವಸೇಸಯೇಭುಯ್ಯಅಬ್ಯಾಮಿಸ್ಸಾನತಿರೇಕದಳ್ಹತ್ಥವಿಸಂಯೋಗಾದಿಅನೇಕತ್ಥೋ । ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧) ಅನವಸೇಸತಾ ಅತ್ಥೋ। "ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ ಚ ಅಙ್ಗಮಾಗಧಾ ಪಹೂತಂ ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಂ ಆದಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೪೩) ಯೇಭುಯ್ಯತಾ। "ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ೨೨೫) ಅಬ್ಯಾಮಿಸ್ಸತಾ। "ಕೇವಲಂ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕಂ ನೂನ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೨೪೪) ಅನತಿರೇಕತಾ। "ಆಯಸ್ಮತೋ, ಭನ್ತೇ, ಅನುರುದ್ಧಸ್ಸ ಬಾಹಿಯೋ ನಾಮ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೋ ಕೇವಲಕಪ್ಪಂ ಸಙ್ಘಭೇದಾಯ ಠಿತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೩) ದಳ್ಹತ್ಥತಾ। "ಕೇವಲೀ ವುಸಿತವಾ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫೭) ವಿಸಂಯೋಗೋ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತ್ತಮತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಕಪ್ಪಸದ್ದೋ ಪನಾಯಂ ಅಭಿಸದ್ದಹನವೋಹಾರಕಾಲಪಞ್ಞತ್ತಿಛೇದನವಿಕಪ್ಪಲೇಸಸಮನ್ತಭಾವಾದಿಅನೇಕತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಓಕಪ್ಪನೀಯಮೇತಂ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ, ಯಥಾ ತಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭) ಅಭಿಸದ್ದಹನಮತ್ಥೋ। "ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚಹಿ ಸಮಣಕಪ್ಪೇಹಿ ಫಲಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತು"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೨೫೦) ವೋಹಾರೋ। "ಯೇನ ಸುದಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭) ಕಾಲೋ। "ಇಚ್ಚಾಯಸ್ಮಾ ಕಪ್ಪೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೯೮; ಚೂಳನಿ॰ ಕಪ್ಪಮಾಣವಪುಚ್ಛಾ ೧೧೭, ಕಪ್ಪಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೬೧) ಪಞ್ಞತ್ತಿ। "ಅಲಙ್ಕತೋ ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸೂ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೩೬೮) ಛೇದನಂ। "ಕಪ್ಪತಿ ದ್ವಙ್ಗುಲಕಪ್ಪೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೪೪೬) ವಿಕಪ್ಪೋ। "ಅತ್ಥಿ ಕಪ್ಪೋ ನಿಪಜ್ಜಿತು"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೮೦) ಲೇಸೋ। "ಕೇವಲಕಪ್ಪಂ ವೇಳುವನಂ ಓಭಾಸೇತ್ವಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೪) ಸಮನ್ತಭಾವೋ। ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಸಮನ್ತಭಾವೋ ಅತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಯತೋ **ಕೇವಲಕಪ್ಪಂ ಜೇತವನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅನವಸೇಸಂ ಸಮನ್ತತೋ ಜೇತವನನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಓಭಾಸೇತ್ವಾತಿ ಆಭಾಯ ಫರಿತ್ವಾ, ಚನ್ದಿಮಾ ವಿಯ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಪಜ್ಜೋತಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯೇನ ಭಗವಾ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। ಯತೋ ಯತ್ಥ ಭಗವಾ, ತತ್ಥ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ, ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕೇನ ಚ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ? ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, ಸಾದುರಸಫಲೂಪಭೋಗಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ದಿಜಗಣೇಹಿ ನಿಚ್ಚಫಲಿತಮಹಾರುಕ್ಖೋ ವಿಯ। **ಉಪಸಙ್ಕಮೀ**ತಿ ಚ ಗತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನಂ । ಅಥ ವಾ ಏವಂ ಗತಾ ತತೋ ಆಸನ್ನತರಂ ಠಾನಂ ಭಗವತೋ ಸಮೀಪಸಙ್ಖಾತಂ ಗನ್ತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪಣಮಿತ್ವಾ ನಮಸ್ಸಿತ್ವಾ।

ಏಕಮನ್ತನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಏಕೋಕಾಸಂ ಏಕಪಸ್ಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ವಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಅಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ಠಾನಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ, ಠಿತಾ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಥಂ ಠಿತಾ ಪನ ಸಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಅಹೂತಿ?

> "ನ ಪಚ್ಛತೋ ನ ಪುರತೋ, ನಾಪಿ ಆಸನ್ನದೂರತೋ।
> ನ ಕಚ್ಛೇ ನೋಪಿ ಪಟಿವಾತೇ, ನ ಚಾಪಿ ಓಣತುಣ್ಣತೇ।
> ಇಮೇ ದೋಸೇ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಅಹೂ"ತಿ॥

ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ ಏವ, ನ ನಿಸೀದೀತಿ? ಲಹುಂ ನಿವತ್ತಿತುಕಾಮತಾಯ। ದೇವತಾಯೋ ಹಿ ಕಞ್ಚಿದೇವ ಅತ್ಥವಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸುಚಿಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವಚ್ಚಟ್ಠಾನಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಪಕತಿಯಾ ಪನ ತಾಸಂ ಯೋಜನಸತತೋ ಪಭುತಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ ದುಗ್ಗನ್ಧತಾಯ ಪಟಿಕೂಲೋ ಹೋತಿ, ನ ಏತ್ಥ ಅಭಿರಮನ್ತಿ, ತೇನ ಸಾ ಆಗತಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಲಹುಂ ನಿವತ್ತಿತುಕಾಮತಾಯ ನ ನಿಸೀದಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ಗಮನಾದಿಇರಿಯಾಪಥಪರಿಸ್ಸಮಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ಸೋ ದೇವಾನಂ ಪರಿಸ್ಸಮೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ ನ ನಿಸೀದಿ। ಯೇ ಚ ಮಹಾಸಾವಕಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ, ತೇ ಪತಿಮಾನೇತಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ ನ ನಿಸೀದಿ। ಅಪಿಚ ಭಗವತಿ ಗಾರವೇನೇವ ನ ನಿಸೀದಿ। ದೇವತಾನಞ್ಹಿ ನಿಸೀದಿತುಕಾಮಾನಂ ಆಸನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ತಂ ಅನಿಚ್ಛಮಾನಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಅಕತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ।

ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಖೋ ಸಾ ದೇವತಾತಿ ಏವಂ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಖೋ ಸಾ ದೇವತಾ। **ಭಗವನ್ತಂ ಗಾಥಾಯ ಅಜ್ಝಭಾಸೀತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಅಕ್ಖರಪದನಿಯಮಿತಗನ್ಥಿತೇನ ವಚನೇನ ಅಭಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ? **ಬಹೂ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ...ಪೇ॰... ಬ್ರೂಹಿ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮನ್ತಿ।**

ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಕಥಾ

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ "**ಏವಮಿಚ್ಚಾದಿಪಾಠಸ್ಸ, ಅತ್ಥಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ। ವಣ್ಣಯನ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ವತ್ವಾ**"ತಿ ಮಾತಿಕಾ ಠಪಿತಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಯಂ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಓಕಾಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಂ ತಾವ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಇಮೇಸಂ ಗಾಥಾಪದಾನಮತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಿ। ಕಿಞ್ಚ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಂ? ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಕಿರ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಗರದ್ವಾರಸನ್ಥಾಗಾರಸಭಾದೀಸು ಮಹಾಜನೋ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಂ ದತ್ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಸೀತಾಹರಣಾದಿಕಥಂ ಕಥಾಪೇತಿ, ಏಕೇಕಾ ಕಥಾ ಚತುಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ನಿಟ್ಠಾತಿ। ತತ್ಥ ಏಕದಿವಸಂ ಮಙ್ಗಲಕಥಾ ಸಮುಟ್ಠಾಸಿ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮಙ್ಗಲಂ, ಕಿಂ ದಿಟ್ಠಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ಸುತಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ಮುತಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ಕೋ ಮಙ್ಗಲಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ।

ಅಥ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಿಕೋ ನಾಮೇಕೋ ಪುರಿಸೋ ಆಹ "ಅಹಂ ಮಙ್ಗಲಂ ಜಾನಾಮಿ, ದಿಟ್ಠಂ ಲೋಕೇ ಮಙ್ಗಲಂ ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಂ ರೂಪಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವುಟ್ಠಾಯ ಚಾತಕಸಕುಣಂ ವಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಬೇಲುವಲಟ್ಠಿಂ ವಾ ಗಬ್ಭಿನಿಂ ವಾ ಕುಮಾರಕೇ ವಾ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೇ ಪುಣ್ಣಘಟೇ ವಾ ಅಲ್ಲರೋಹಿತಮಚ್ಛಂ ವಾ ಆಜಞ್ಞಂ ವಾ ಆಜಞ್ಞರಥಂ ವಾ ಉಸಭಂ ವಾ ಗಾವಿಂ ವಾ ಕಪಿಲಂ ವಾ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಏವರೂಪಂ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಂ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ। ಯೇ ನ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇ ತೇನ ಸಹ ವಿವದಿಂಸು।

ಅಥ ಸುತಮಙ್ಗಲಿಕೋ ನಾಮ ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ಆಹ - "ಚಕ್ಖುನಾಮೇತಂ, ಭೋ, ಸುಚಿಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಅಸುಚಿಮ್ಪಿ, ತಥಾ ಸುನ್ದರಮ್ಪಿ, ಅಸುನ್ದರಮ್ಪಿ, ಮನಾಪಮ್ಪಿ, ಅಮನಾಪಮ್ಪಿ। ಯದಿ ತೇನ ದಿಟ್ಠಂ ಮಙ್ಗಲಂ ಸಿಯಾ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮಙ್ಗಲಂ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ನ ದಿಟ್ಠಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಸುತಂ ಮಙ್ಗಲಂ। ಸುತಂ ನಾಮ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತೋ ಸದ್ದೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವುಟ್ಠಾಯ ವಡ್ಢಾತಿ ವಾ ವಡ್ಢಮಾನಾತಿ ವಾ ಪುಣ್ಣಾತಿ ವಾ ಫುಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಸುಮನಾತಿ ವಾ ಸಿರೀತಿ ವಾ ಸಿರಿವಡ್ಢಾತಿ ವಾ ಅಜ್ಜ ಸುನಕ್ಖತ್ತಂ ಸುಮುಹುತ್ತಂ ಸುದಿವಸಂ ಸುಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ವಾ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಂ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸುತಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಸಾಪಿ ವಚನಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ। ಯೇ ನ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇ ತೇನ ಸಹ ವಿವದಿಂಸು।

ಅಥ ಮುತಮಙ್ಗಲಿಕೋ ನಾಮೇಕೋ ಪುರಿಸೋ ಆಹ "ಸೋತಮ್ಪಿ ಹಿ ನಾಮೇತಂ, ಭೋ, ಸಾಧುಮ್ಪಿ ಅಸಾಧುಮ್ಪಿ ಮನಾಪಮ್ಪಿ ಅಮನಾಪಮ್ಪಿ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ। ಯದಿ ತೇನ ಸುತಂ ಮಙ್ಗಲಂ ಸಿಯಾ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮಙ್ಗಲಂ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ನ ಸುತಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಮುತಂ ಮಙ್ಗಲಂ। ಮುತಂ ನಾಮ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಂ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ವುಟ್ಠಾಯ ಪದುಮಗನ್ಧಾದಿಪುಪ್ಫಗನ್ಧಂ ವಾ ಘಾಯತಿ, ಫುಸ್ಸದನ್ತಕಟ್ಠಂ ವಾ ಖಾದತಿ, ಪಥವಿಂ ವಾ ಆಮಸತಿ, ಹರಿತಸಸ್ಸಂ ವಾ ಅಲ್ಲಗೋಮಯಂ ವಾ ಕಚ್ಛಪಂ ವಾ ತಿಲಂ ವಾ ಪುಪ್ಫಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಆಮಸತಿ, ಫುಸ್ಸಮತ್ತಿಕಾಯ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಲಿಮ್ಪತಿ, ಫುಸ್ಸಸಾಟಕಂ ವಾ ನಿವಾಸೇತಿ, ಫುಸ್ಸವೇಠನಂ ವಾ ಧಾರೇತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಏವರೂಪಂ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಂ ಗನ್ಧಂ ವಾ ಘಾಯತಿ, ರಸಂ ವಾ ಸಾಯತಿ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ವಾ ಫುಸತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮುತಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಸಾಪಿ ವಚನಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ।

ತತ್ಥ ನ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಸುತಮುತಮಙ್ಗಲಿಕೇ ಅಸಕ್ಖಿ ಞಾಪೇತುಂ, ನ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಇತರೇ ದ್ವೇ। ತೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಯೇ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಿಕಸ್ಸ ವಚನಂ ಗಣ್ಹಿಂಸು, ತೇ "ದಿಟ್ಠಂಯೇವ ಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ ಗತಾ। ಯೇ ಸುತಮುತಮಙ್ಗಲಿಕಾನಂ, ತೇ "ಸುತಂಯೇವ ಮುತಂಯೇವ ಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ ಗತಾ। ಏವಮಯಂ ಮಙ್ಗಲಕಥಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾ।

ಅಥ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಗುಮ್ಬಗುಮ್ಬಾ ಹುತ್ವಾ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು। ತೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆರಕ್ಖದೇವತಾ ತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ತಥೇವ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು। ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ಮಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ತತೋ ಸುತ್ವಾ ಭುಮ್ಮದೇವತಾಪಿ ತಥೇವ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು, ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಆಕಾಸಟ್ಠದೇವತಾ ಮಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಆಕಾಸಟ್ಠದೇವತಾನಂ ಚತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ದೇವತಾ ಮಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏತೇನುಪಾಯೇನ ಯಾವ ಸುದಸ್ಸೀದೇವತಾನಂ ಅಕನಿಟ್ಠದೇವತಾ ಮಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ತತೋ ಸುತ್ವಾ ಅಕನಿಟ್ಠದೇವತಾಪಿ ತಥೇವ ಗುಮ್ಬಗುಮ್ಬಾ ಹುತ್ವಾ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು। ಏವಂ ಯಾವ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಙ್ಗಲಚಿನ್ತಾ ಉದಪಾದಿ। ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚ "ಇದಂ ಮಙ್ಗಲಂ ಇದಂ ಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಿಯಮಾನಾಪಿ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ಏವ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ದ್ವಾದಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಸಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ದೇವಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೇ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಸೇನ ತಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ। ಏಕೋಪಿ "ಇದಮೇವ ಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ ಯಥಾಭುಚ್ಚತೋ ನಿಟ್ಠಙ್ಗತೋ ನಾಹೋಸಿ, ಮಙ್ಗಲಕೋಲಾಹಲಂ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ।

ಕೋಲಾಹಲಂ ನಾಮ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಕಪ್ಪಕೋಲಾಹಲಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಕೋಲಾಹಲಂ, ಬುದ್ಧಕೋಲಾಹಲಂ, ಮಙ್ಗಲಕೋಲಾಹಲಂ, ಮೋನೇಯ್ಯಕೋಲಾಹಲನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾ ಮುತ್ತಸಿರಾ ವಿಕಿಣ್ಣಕೇಸಾ ರುದಮ್ಮುಖಾ ಅಸ್ಸೂನಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪುಞ್ಛಮಾನಾ ರತ್ತವತ್ಥನಿವತ್ಥಾ ಅತಿವಿಯ ವಿರೂಪವೇಸಧಾರಿನೋ ಹುತ್ವಾ "ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಚ್ಚಯೇನ ಕಪ್ಪುಟ್ಠಾನಂ ಹೋಹಿತಿ, ಅಯಂ ಲೋಕೋ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಸುಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಮಹಾಪಥವೀ ಸಿನೇರು ಚ ಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಉಡ್ಢಯ್ಹಿಸ್ಸತಿ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಲೋಕವಿನಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಮೇತ್ತಂ ಮಾರಿಸಾ ಭಾವೇಥ, ಕರುಣಂ ಮುದಿತಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಮಾರಿಸಾ ಭಾವೇಥ, ಮಾತರಂ ಉಪಟ್ಠಹಥ, ಪಿತರಂ ಉಪಟ್ಠಹಥ, ಕುಲೇ ಜೇಟ್ಠಾಪಚಾಯಿನೋ ಹೋಥ, ಜಾಗರಥ ಮಾ ಪಮಾದತ್ಥಾ"ತಿ ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಇದಂ **ಕಪ್ಪಕೋಲಾಹಲಂ** ನಾಮ।

ಕಾಮಾವಚರದೇವಾಯೇವ "ವಸ್ಸಸತಸ್ಸಚ್ಚಯೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಇದಂ **ಚಕ್ಕವತ್ತಿಕೋಲಾಹಲಂ** ನಾಮ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಪನ ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಭರಣೇನ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮವೇಠನಂ ಸೀಸೇ ಕತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಬುದ್ಧಗುಣವಾದಿನೋ "ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಚ್ಚಯೇನ ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಇದಂ **ಬುದ್ಧಕೋಲಾಹಲಂ** ನಾಮ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಏವ ದೇವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ "ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಮಙ್ಗಲಂ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಇದಂ **ಮಙ್ಗಲಕೋಲಾಹಲಂ** ನಾಮ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಏವ ದೇವಾ "ಸತ್ತನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಗಮ್ಮ ಮೋನೇಯ್ಯಪ್ಪಟಿಪದಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮನುಸ್ಸಪಥೇ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಆರೋಚೇನ್ತಿ। ಇದಂ **ಮೋನೇಯ್ಯಕೋಲಾಹಲಂ** ನಾಮ। ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಕೋಲಾಹಲೇಸು ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇದಂ ಮಙ್ಗಲಕೋಲಾಹಲಂ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ।

ಅಥ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಅಲಭಮಾನೇಸು ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ತಾವತಿಂಸಕಾಯಿಕಾ ದೇವತಾ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಸಮಾಗಮ್ಮ ಏವಂ ಸಮಚಿನ್ತೇಸುಂ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಘರಸಾಮಿಕೋ ಅನ್ತೋಘರಜನಾನಂ, ಗಾಮಸಾಮಿಕೋ ಗಾಮವಾಸೀನಂ , ರಾಜಾ ಸಬ್ಬಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಏವಮೇವ ಅಯಂ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಗ್ಗೋ ಚ ಸೇಟ್ಠೋ ಚ ಯದಿದಂ ಪುಞ್ಞೇನ ತೇಜೇನ ಇಸ್ಸರಿಯೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ದ್ವಿನ್ನಂ ದೇವಲೋಕಾನಂ ಅಧಿಪತಿ, ಯಂನೂನ ಮಯಂ ಸಕ್ಕಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದಂ ಏತಮತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ। ತಾ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ

ಗನ್ತ್ವಾ ಸಕ್ಕಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದಂ ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪನಿವಾಸನಾಭರಣಸಸ್ಸಿರಿಕಸರೀರಂ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಕೋಟಿಅಚ್ಛರಾಗಣಪರಿವುತಂ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಮೂಲೇ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲವರಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠತ್ವಾ ಏತದವೋಚುಂ "ಯಗ್ಘೇ, ಮಾರಿಸ, ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ, ಏತರಹಿ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಾ ಸಮುಟ್ಠಿತಾ, ಏಕೇ 'ದಿಟ್ಠಂ ಮಙ್ಗಲ'ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಏಕೇ 'ಸುತಂ ಮಙ್ಗಲ'ನ್ತಿ, ಏಕೇ 'ಮುತಂ ಮಙ್ಗಲ'ನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಮಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಅನಿಟ್ಠಙ್ಗತಾ, ಸಾಧು ವತ ನೋ ತ್ವಂ ಯಾಥಾವತೋ ಬ್ಯಾಕರೋಹೀ"ತಿ। ದೇವರಾಜಾ ಪಕತಿಯಾಪಿ ಪಞ್ಞವಾ "ಅಯಂ ಮಙ್ಗಲಕಥಾ ಕತ್ಥ ಪಠಮಂ ಸಮುಟ್ಠಿತಾ"ತಿ ಆಹ। "ಮಯಂ, ದೇವ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಅಸ್ಸುಮ್ಹಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। ತತೋ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ ಆಕಾಸಟ್ಠದೇವತಾನಂ, ಆಕಾಸಟ್ಠದೇವತಾ ಭುಮ್ಮದೇವತಾನಂ, ಭುಮ್ಮದೇವತಾ ಮನುಸ್ಸಾರಕ್ಖದೇವತಾನಂ, ಮನುಸ್ಸಾರಕ್ಖದೇವತಾ "ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾ"ತಿ ಆಹಂಸು।

ಅಥ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಕತ್ಥ ವಸತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। "ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ದೇವಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಕೋಚಿ ಪುಚ್ಛೀತಿ, ನ ಕೋಚಿ ದೇವಾತಿ । ಕಿನ್ನು ನಾಮ ತುಮ್ಹೇ ಮಾರಿಸಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಖಜ್ಜೋಪನಕಂ ಉಜ್ಜಾಲೇಥ, ಯೇನ ತುಮ್ಹೇ ಅನವಸೇಸಮಙ್ಗಲದೇಸಕಂ ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಥ, ಆಗಚ್ಛಥ ಮಾರಿಸಾ, ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮ, ಅದ್ಧಾ ಸಸ್ಸಿರಿಕಂ ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಏಕಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಆಣಾಪೇಸಿ "ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪುಚ್ಛಾ"ತಿ। ಸೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ವಿಜ್ಜುರಿವ ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ ದೇವಗಣಪರಿವುತೋ ಜೇತವನಮಹಾವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠತ್ವಾ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಗಾಥಾಯ ಅಜ್ಝಭಾಸಿ **"ಬಹೂ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚಾ"**ತಿ।

ಇದಂ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಂ।

ಬಹೂದೇವಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಇದಾನಿ ಗಾಥಾಪದಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ। **ಬಹೂತಿ** ಅನಿಯಮಿತಸಙ್ಖ್ಯಾನಿದ್ದೇಸೋ, ತೇನ ಅನೇಕಸತಾ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಾ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ,** ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಕೀಳನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಸಿರಿಯಾ ಜೋತೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ **ದೇವಾತಿ** ತಿವಿಧಾ ದೇವಾ ಸಮ್ಮುತಿಉಪಪತ್ತಿವಿಸುದ್ಧಿವಸೇನ। ಯಥಾಹ -

> "ದೇವಾತಿ ತಯೋ ದೇವಾ - ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾ, ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ, ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾ ನಾಮ ರಾಜಾನೋ ದೇವಿಯೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ। ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ನಾಮ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇ ದೇವೇ ಉಪಾದಾಯ ತದುತ್ತರಿದೇವಾ। ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾ ನಾಮ ಅರಹನ್ತೋ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ (ಚೂಳನಿ॰ ಧೋತಕಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೩೨, ಪಾರಾಯನಾನುಗೀತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೧೧೮)।

ತೇಸು ಇಧ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಮನುನೋ ಅಪಚ್ಚಾತಿ **ಮನುಸ್ಸಾ**। ಪೋರಾಣಾ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - ಮನಸೋ ಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಮನುಸ್ಸಾ। ತೇ ಜಮ್ಬುದೀಪಕಾ, ಅಪರಗೋಯಾನಕಾ, ಉತ್ತರಕುರುಕಾ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಕಾತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ, ಇಧ ಜಮ್ಬುದೀಪಕಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ಮಹನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಾತಿ **ಮಙ್ಗಲಾನಿ,** ಇದ್ಧಿಂ ವುದ್ಧಿಞ್ಚ ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಚಿನ್ತಯುನ್ತಿ** ಚಿನ್ತೇಸುಂ **ಆಕಙ್ಖಮಾನಾತಿ** ಇಚ್ಛಮಾನಾ ಪತ್ಥಯಮಾನಾ ಪಿಹಯಮಾನಾ। **ಸೋತ್ಥಾನನ್ತಿ** ಸೋತ್ಥಿಭಾವಂ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ ಸೋಭನಾನಂ ಸುನ್ದರಾನಂ ಕಲ್ಯಾಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಮತ್ಥಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಬ್ರೂಹೀತಿ** ದೇಸೇಹಿ ಪಕಾಸೇಹಿ, ಆಚಿಕ್ಖ ವಿವರ ವಿಭಜ ಉತ್ತಾನೀಕರೋಹಿ। **ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ** ಇದ್ಧಿಕಾರಣಂ ವುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ। **ಉತ್ತಮನ್ತಿ** ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಪವರಂ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಸುಖಾವಹನ್ತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾಯ **ಅನುಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅಯಂ ಪನ **ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ** - ಸೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ದೇವತಾ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಂ ಸೋತುಕಾಮತಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಏಕವಾಲಗ್ಗಕೋಟಿಓಕಾಸಮತ್ತೇ ದಸಪಿ ವೀಸಮ್ಪಿ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಸಟ್ಠಿಪಿ ಸತ್ತತಿಪಿ ಅಸೀತಿಪಿ ಸುಖುಮತ್ತಭಾವೇ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಸಿರಿಯಾ ಚ ತೇಜಸಾ ಚ ಅಧಿಗ್ಗಯ್ಹ ವಿರೋಚಮಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತವರಬುದ್ಧಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಅನಾಗತಾನಮ್ಪಿ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪಕಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಲ್ಲಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಆಹ -

> "ಬಹೂ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ, ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಅಚಿನ್ತಯುಂ।
> ಆಕಙ್ಖಮಾನಾ ಸೋತ್ಥಾನಂ, ಬ್ರೂಹಿ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ॥

ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಅನುಗ್ಗಹೇನ ಮಯಾ ಪುಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ ಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಮೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಏಕನ್ತಹಿತಸುಖಾವಹತೋ ಉತ್ತಮಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ತಂ ನೋ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ ಬ್ರೂಹಿ ಭಗವಾತಿ।

ಅಸೇವನಾಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೩. ಏವಮೇತಂ ದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವಾ **"ಅಸೇವನಾ ಚ ಬಾಲಾನ**"ನ್ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಸೇವನಾತಿ** ಅಭಜನಾ ಅಪಯಿರುಪಾಸನಾ। **ಬಾಲಾನ**ನ್ತಿ ಬಲನ್ತಿ ಅಸ್ಸಸನ್ತೀತಿ ಬಾಲಾ, ಅಸ್ಸಸಿತಪಸ್ಸಸಿತಮತ್ತೇನ ಜೀವನ್ತಿ, ನ ಪಞ್ಞಾಜೀವಿತೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇಸಂ **ಬಾಲಾನಂ। ಪಣ್ಡಿತಾನ**ನ್ತಿ ಪಣ್ಡನ್ತೀತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ, ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಞಾಣಗತಿಯಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇಸಂ **ಪಣ್ಡಿತಾನಂ। ಸೇವನಾತಿ** ಭಜನಾ ಪಯಿರುಪಾಸನಾ ತಂಸಹಾಯತಾ ತಂಸಮ್ಪವಙ್ಕತಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿತಾ **ಪೂಜಾತಿ** ಸಕ್ಕಾರಗರುಕಾರಮಾನನವನ್ದನಾ। **ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನ**ನ್ತಿ ಪೂಜಾರಹಾನಂ। **ಏತಂ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಯಾ ಚ ಬಾಲಾನಂ ಅಸೇವನಾ, ಯಾ ಚ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಸೇವನಾ, ಯಾ ಚ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನಂ ಪೂಜಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಆಹ "ಏತಂ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ। ಯಂ ತಯಾ ಪುಟ್ಠಂ "ಬ್ರೂಹಿ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ, ಏತ್ಥ ತಾವ ಏತಂ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಯಮೇತಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ **ಪದವಣ್ಣನಾ।**

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನಸ್ಸಾ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಏವಮೇತಂ ದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವಾ "ಅಸೇವನಾ ಚ ಬಾಲಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಗಾಥಾ ಪುಚ್ಛಿತಗಾಥಾ, ಅಪುಚ್ಛಿತಗಾಥಾ, ಸಾನುಸನ್ಧಿಕಗಾಥಾ, ಅನನುಸನ್ಧಿಕಗಾಥಾತಿ। ತತ್ಥ "ಪುಚ್ಛಾಮಿ ತಂ, ಗೋತಮ, ಭೂರಿಪಞ್ಞ, ಕಥಙ್ಕರೋ ಸಾವಕೋ ಸಾಧು ಹೋತೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೭೮) ಚ "ಕಥಂ ನು ತ್ವಂ, ಮಾರಿಸ, ಓಘಮತರೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಕಥಿತಾ ಪುಚ್ಛಿತಗಾಥಾ। "ಯಂ ಪರೇ ಸುಖತೋ ಆಹು, ತದರಿಯಾ ಆಹು ದುಕ್ಖತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೬೭) ಅಪುಚ್ಛಿತೇನ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಕಥಿತಾ ಅಪುಚ್ಛಿತಗಾಥಾ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಗಾಥಾ "ಸನಿದಾನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಕಥಾ॰ ೮೦೬) ವಚನತೋ ಸಾನುಸನ್ಧಿಕಗಾಥಾ। ಅನನುಸನ್ಧಿಕಗಾಥಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ನತ್ಥಿ। ಏವಮೇತಾಸು ಗಾಥಾಸು ಅಯಂ ದೇವಪುತ್ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇನ ಭಗವತಾ ಕಥಿತತ್ತಾ ಪುಚ್ಛಿತಗಾಥಾ। ಅಯಞ್ಚ ಯಥಾ ಛೇಕೋ ಪುರಿಸೋ ಕುಸಲೋ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕುಸಲೋ ಅಮಗ್ಗಸ್ಸ ಮಗ್ಗಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪಠಮಂ ವಿಜಹಿತಬ್ಬಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ದ್ವೇಧಾಪಥೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ವಾಮಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ, ಏವಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬೇಸು ಅಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ । ಭಗವಾ ಚ ಮಗ್ಗಕುಸಲಪುರಿಸಸದಿಸೋ। ಯಥಾಹ -

> "ಪುರಿಸೋ ಮಗ್ಗಕುಸಲೋತಿ ಖೋ, ತಿಸ್ಸ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ಸೋ ಹಿ ಕುಸಲೋ ಇಮಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಕುಸಲೋ ಪರಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಕುಸಲೋ ಮಚ್ಚುಧೇಯ್ಯಸ್ಸ, ಕುಸಲೋ ಅಮಚ್ಚುಧೇಯ್ಯಸ್ಸ,

ಕುಸಲೋ ಮಾರಧೇಯ್ಯಸ್ಸ, ಕುಸಲೋ ಅಮಾರಧೇಯ್ಯಸ್ಸಾ"ತಿ।

ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ಆಹ - "ಅಸೇವನಾ ಚ ಬಾಲಾನಂ, ಪಣ್ಡಿತಾನಞ್ಚ ಸೇವನಾ"ತಿ। ವಿಜಹಿತಬ್ಬಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ಹಿ ಪಠಮಂ ಬಾಲಾ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ ನ ಪಯಿರುಪಾಸಿತಬ್ಬಾ, ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ ಪಯಿರುಪಾಸಿತಬ್ಬಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವತಾ ಮಙ್ಗಲಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಪಠಮಂ ಬಾಲಾನಮಸೇವನಾ ಪಣ್ಡಿತಾನಞ್ಚ ಸೇವನಾ ಕಥಿತಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯಸ್ಮಾ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಾದೀಸು ಮಙ್ಗಲದಿಟ್ಠಿಂ ಬಾಲಸೇವನಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗಣ್ಹಿಂಸು, ಸಾ ಚ ಅಮಙ್ಗಲಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತಂ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕತ್ಥಭಞ್ಜಕಂ ಅಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗಂ ಗರಹನ್ತೇನ ಉಭಯಲೋಕತ್ಥಸಾಧಕಞ್ಚ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸಂಸಗ್ಗಂ ಪಸಂಸನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಪಠಮಂ ಬಾಲಾನಮಸೇವನಾ ಪಣ್ಡಿತಾನಞ್ಚ ಸೇವನಾ ಕಥಿತಾತಿ।

ತತ್ಥ **ಬಾಲಾ** ನಾಮ ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಸಮನ್ನಾಗತಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ "ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಾಲಸ್ಸ ಬಾಲಲಕ್ಖಣಾನೀ"ತಿ ಸುತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೬)। ಅಪಿಚ ಪೂರಣಕಸ್ಸಪಾದಯೋ ಛ ಸತ್ಥಾರೋ, ದೇವದತ್ತಕೋಕಾಲಿಕಕಟಮೋದಕತಿಸ್ಸಖಣ್ಡದೇವಿಯಾಪುತ್ತಸಮುದ್ದದತ್ತಚಿಞ್ಚಮಾಣವಿಕಾದಯೋ ಅತೀತಕಾಲೇ ಚ ದೀಘವಿದಸ್ಸ ಭಾತಾತಿ ಇಮೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಏವರೂಪಾ ಸತ್ತಾ ಬಾಲಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತೇ ಅಗ್ಗಿಪದಿತ್ತಮಿವ ಅಗಾರಂ ಅತ್ತನಾ ದುಗ್ಗಹಿತೇನ ಅತ್ತಾನಞ್ಚೇವ ಅತ್ತನೋ ವಚನಕಾರಕೇ ಚ ವಿನಾಸೇನ್ತಿ। ಯಥಾ ದೀಘವಿದಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚತುಬುದ್ಧನ್ತರಂ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಮತ್ತೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಉತ್ತಾನೋ ಪತಿತೋ ಮಹಾನಿರಯೇ ಪಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಚ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಭಿರುಚನಕಾನಿ ಪಞ್ಚ ಕುಲಸತಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪನ್ನಾನಿ ಮಹಾನಿರಯೇ ಪಚ್ಚನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಳಾಗಾರಾ ವಾ ತಿಣಾಗಾರಾ ವಾ ಅಗ್ಗಿ ಮುತ್ತೋ ಕೂಟಾಗಾರಾನಿಪಿ ಡಹತಿ ಉಲ್ಲಿತ್ತಾವಲಿತ್ತಾನಿ ನಿವಾತಾನಿ ಫುಸಿತಗ್ಗಳಾನಿ ಪಿಹಿತವಾತಪಾನಾನಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಭಯಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಬಾಲತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನೋ ಪಣ್ಡಿತತೋ। ಯೇ ಕೇಚಿ ಉಪದ್ದವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಯೇ ಕೇಚಿ ಉಪಸಗ್ಗಾ…ಪೇ॰… ನೋ ಪಣ್ಡಿತತೋ। ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಬಾಲೋ, ಅಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಸಉಪದ್ದವೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪದ್ದವೋ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧)।

ಅಪಿಚ ಪೂತಿಮಚ್ಛಸದಿಸೋ ಬಾಲೋ, ಪೂತಿಮಚ್ಛಬನ್ಧಪತ್ತಪುಟಸದಿಸೋ ಹೋತಿ ತದುಪಸೇವೀ, ಛಡ್ಡನೀಯತಂ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ -

> "ಪೂತಿಮಚ್ಛಂ ಕುಸಗ್ಗೇನ, ಯೋ ನರೋ ಉಪನಯ್ಹತಿ।
> ಕುಸಾಪಿ ಪೂತೀ ವಾಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಬಾಲೂಪಸೇವನಾ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೧೮೩; ೨.೨೨.೧೨೫೭)।

ಅಕಿತ್ತಿಪಣ್ಡಿತೋ ಚಾಪಿ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ವರೇ ದಿಯ್ಯಮಾನೇ ಏವಮಾಹ -

> "ಬಾಲಂ ನ ಪಸ್ಸೇ ನ ಸುಣೇ, ನ ಚ ಬಾಲೇನ ಸಂವಸೇ।
> ಬಾಲೇನಲ್ಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ, ನ ಕರೇ ನ ಚ ರೋಚಯೇ॥

“ಕಿನ್ನು ತೇ ಅಕರಂ ಬಾಲೋ, ವದ ಕಸ್ಸಪ ಕಾರಣಂ।
ಕೇನ ಕಸ್ಸಪ ಬಾಲಸ್ಸ, ದಸ್ಸನಂ ನಾಭಿಕಙ್ಖಸಿ॥

“ಅನಯಂ ನಯತಿ ದುಮ್ಮೇಧೋ, ಅಧುರಾಯಂ ನಿಯುಞ್ಜತಿ।
ದುನ್ನಯೋ ಸೇಯ್ಯಸೋ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ವುತ್ತೋ ಪಕುಪ್ಪತಿ।
ವಿನಯಂ ಸೋ ನ ಜಾನಾತಿ, ಸಾಧು ತಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೩.೯೦-೯೨)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬಾಲೂಪಸೇವನಂ ಗರಹನ್ತೋ “ಬಾಲಾನಮಸೇವನಾ ಮಙ್ಗಲ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಣ್ಡಿತಸೇವನಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ **“ಪಣ್ಡಿತಾನಞ್ಚ ಸೇವನಾ ಮಙ್ಗಲ”**ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಪಣ್ಡಿತಾ ನಾಮ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದಿದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಸಮನ್ನಾಗತಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ “ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಲಕ್ಖಣಾನೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೩) ಸುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಅಸೀತಿಮಹಾಸಾವಕಾ ಅಞ್ಞೇ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸುನೇತ್ತಮಹಾಗೋವಿನ್ದವಿಧುರಸರಭಙ್ಗಮಹೋಸಧಸುತಸೋಮನಿಮಿರಾಜ- ಅಯೋಘರಕುಮಾರಅಕಿತ್ತಿಪಣ್ಡಿತಾದಯೋ ಚ ಪಣ್ಡಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತೇ ಭಯೇ ವಿಯ ರಕ್ಖಾ ಅನ್ಧಕಾರೇ ವಿಯ ಪದೀಪೋ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿದುಕ್ಖಾಭಿಭವೇ ವಿಯ ಅನ್ನಪಾನಾದಿಪ್ಪಟಿಲಾಭೋ ಅತ್ತನೋ ವಚನಕರಾನಂ ಸಬ್ಬಭಯುಪದ್ದವೂಪಸಗ್ಗವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಥಾಗತಂ ಆಗಮ್ಮ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾ ಅಪರಿಮಾಣಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ದೇವಲೋಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಸುಗತಿಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಚ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಥೇರಂ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಸೀತಿ ಕುಲಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ। ತಥಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಮಹಾಕಸ್ಸಪಪ್ಪಭುತೀಸು ಸಬ್ಬಮಹಾಸಾವಕೇಸು, ಸುನೇತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಸಾವಕಾ ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು, ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ…ಪೇ॰… ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜಿಂಸು। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

“ನತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತತೋ ಭಯಂ, ನತ್ಥಿ ಪಣ್ಡಿತತೋ ಉಪದ್ದವೋ, ನತ್ಥಿ ಪಣ್ಡಿತತೋ ಉಪಸಗ್ಗೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧)।

ಅಪಿಚ ತಗರಮಾಲಾದಿಗನ್ಧಸದಿಸೋ ಪಣ್ಡಿತೋ, ತಗರಮಾಲಾದಿಗನ್ಧಬನ್ಧಪಲಿವೇಠನಪತ್ತಸದಿಸೋ ಹೋತಿ ತದುಪಸೇವೀ, ಭಾವನೀಯತಂ ಮನುಞ್ಞತಞ್ಚ ಆಪಜ್ಜತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

“ತಗರಞ್ಚ ಪಲಾಸೇನ, ಯೋ ನರೋ ಉಪನಯ್ಹತಿ।
ಪತ್ತಾಪಿ ಸುರಭೀ ವಾಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಧೀರೂಪಸೇವನಾ”ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೭೬; ಜಾ॰ ೧.೧೫.೧೮೪; ೨.೨೨.೧೨೫೮)।

ಅಕಿತ್ತಿಪಣ್ಡಿತೋ ಚಾಪಿ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ವರೇ ದಿಯ್ಯಮಾನೇ ಏವಮಾಹ –

“ಧೀರಂ ಪಸ್ಸೇ ಸುಣೇ ಧೀರಂ, ಧೀರೇನ ಸಹ ಸಂವಸೇ।
ಧೀರೇನಲ್ಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ, ತಂ ಕರೇ ತಞ್ಚ ರೋಚಯೇ॥

“ಕಿನ್ನು ತೇ ಅಕರಂ ಧೀರೋ, ವದ ಕಸ್ಸಪ ಕಾರಣಂ।
ಕೇನ ಕಸ್ಸಪ ಧೀರಸ್ಸ, ದಸ್ಸನಂ ಅಭಿಕಙ್ಖಸಿ॥

“ನಯಂ ನಯತಿ ಮೇಧಾವೀ, ಅಧುರಾಯಂ ನ ಯುಞ್ಜತಿ।
ಸುನಯೋ ಸೇಯ್ಯಸೋ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ವುತ್ತೋ ನ ಕುಪ್ಪತಿ।
ವಿನಯಂ ಸೋ ಪಜಾನಾತಿ, ಸಾಧು ತೇನ ಸಮಾಗಮೋ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೩.೯೪-೯೬)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪಣ್ಡಿತಸೇವನಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ “ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಸೇವನಾ ಮಙ್ಗಲ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಾಯ ಬಾಲಾನಂ ಅಸೇವನಾಯ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಸೇವನಾಯ ಚ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪೂಜನೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉಪಗತಾನಂ ಪೂಜಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ **“ಪೂಜಾ ಚ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನಂ ಮಙ್ಗಲ”**ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಪೂಜನೇಯ್ಯಾ** ನಾಮ ಸಬ್ಬದೋಸವಿರಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಗುಣಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಚ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತತೋ ಪಚ್ಛಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಚ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಪೂಜಾ ಅಪ್ಪಕಾಪಿ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತಿ, ಸುಮನಮಾಲಾಕಾರಮಲ್ಲಿಕಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ತತ್ಥೇಕಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಭಣಾಮ - ಭಗವಾ ಹಿ ಏಕದಿವಸಂ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ರಾಜಗಹಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಸುಮನಮಾಲಾಕಾರೋ ರಞ್ಞೋ ಮಾಗಧಸ್ಸ ಸೇನಿಯಸ್ಸ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅದ್ದಸ ಭಗವನ್ತಂ ನಗರದ್ವಾರಮನುಪ್ಪತ್ತಂ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಪಸಾದನೀಯಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾಸೀತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಜಲನ್ತಂ, ದಿಸ್ವಾನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ “ರಾಜಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸತಂ ವಾ ಸಹಸ್ಸಂ ವಾ ದದೇಯ್ಯ , ತಞ್ಚ ಇಧಲೋಕಮತ್ತಮೇವ ಸುಖಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಭಗವತೋ ಪನ ಪೂಜಾ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಫಲಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಾ ಹೋತಿ, ಹನ್ದಾಹಂ ಇಮೇಹಿ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇಮೀ”ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಏಕಂ ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಟಿಮುಖಂ ಖಿಪಿ, ಪುಪ್ಫಾನಿ ಆಕಾಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಉಪರಿ ಮಾಲಾವಿತಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು। ಮಾಲಾಕಾರೋ ತಮಾನುಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಸನ್ನತರಚಿತ್ತೋ ಪುನ ಏಕಂ ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಂ ಖಿಪಿ, ತಾನಿಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಾಲಾಕಞ್ಚುಕೋ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು। ಏವಂ ಅಟ್ಠ ಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠಿಯೋ ಖಿಪಿ, ತಾನಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಕೂಟಾಗಾರಂ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು।

ಭಗವಾ ಅನ್ತೋಕೂಟಾಗಾರೇ ಅಹೋಸಿ, ಮಹಾಜನಕಾಯೋ ಸನ್ನಿಪತಿ। ಭಗವಾ ಮಾಲಾಕಾರಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸಿತಂ ಪಾತ್ವಾಕಾಸಿ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ “ನ ಬುದ್ಧಾ ಅಹೇತೂ ಅಪಚ್ಚಯಾ ಸಿತಂ ಪಾತುಕರೋನ್ತೀ”ತಿ ಸಿತಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಗವಾ ಆಹ “ಏಸೋ, ಆನನ್ದ, ಮಾಲಾಕಾರೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪೂಜಾಯ ಆನುಭಾವೇನ ಸತಸಹಸ್ಸಕಪ್ಪೇ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸುಮನಿಸ್ಸರೋ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ವಚನಪರಿಯೋಸಾನೇ ಧಮ್ಮದೇಸನತ್ಥಂ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ -

“ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಸಾಧು, ಯಂ ಕತ್ವಾ ನಾನುತಪ್ಪತಿ।
ಯಸ್ಸ ಪತೀತೋ ಸುಮನೋ, ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಸೇವತೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೬೮)।

ಗಾಥಾವಸಾನೇ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂ ಅಪ್ಪಕಾಪಿ ತೇಸಂ ಪೂಜಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಚ ಆಮಿಸಪೂಜಾವ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂಜಾಯ? ಯತೋ ಯೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಸರಣಗಮನಸಿಕ್ಖಾಪದಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಸಮಾದಾನೇನ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದೀಹಿ ಚ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇನ್ತಿ, ಕೋ ತೇಸಂ ಪೂಜಾಫಲಂ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸತಿ? ತೇ ಹಿ ತಥಾಗತಂ ಪರಮಾಯ ಪೂಜಾಯ ಪೂಜೇನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾಹ -

“ಯೋ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ವಾ ಉಪಾಸಕೋ ವಾ ಉಪಾಸಿಕಾ ವಾ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ವಿಹರತಿ ಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅನುಧಮ್ಮಚಾರೀ, ಸೋ ತಥಾಗತಂ ಸಕ್ಕರೋತಿ ಗರುಂ ಕರೋತಿ ಮಾನೇತಿ ಪೂಜೇತಿ

ಅಪಚಿಯತಿ ಪರಮಾಯ ಪೂಜಾಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೯೯)।

ಏತೇನಾನುಸಾರೇನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಅರಿಯಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ಪೂಜಾಯ ಹಿತಸುಖಾವಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಕನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಜೇಟ್ಠೋ ಭಾತಾಪಿ ಭಗಿನೀಪಿ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ಕುಲವಧೂನಂ ಸಾಮಿಕಸಸ್ಸುಸಸುರಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಪೂಜಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತತ್ತಾ ಆಯುಆದಿವುಡ್ಢಿಹೇತುತ್ತಾ ಚ ಮಙ್ಗಲಮೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ತೇ ಮತ್ತೇಯ್ಯಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪೇತ್ತೇಯ್ಯಾ ಸಾಮಞ್ಞಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾ ಕುಲೇ ಜೇಟ್ಠಾಪಚಾಯಿನೋ, ಇದಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ತೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾದಾನಹೇತು ಆಯುನಾಪಿ ವಡ್ಢಿಸ್ಸನ್ತಿ, ವಣ್ಣೇನಪಿ ವಡ್ಢಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೫)।

ಇದಾನಿ **ಯಸ್ಮಾ "ಯಂ ಯತ್ಥ ಮಙ್ಗಲಂ। ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಂ ತಸ್ಸ, ಮಙ್ಗಲತ್ತಂ ವಿಭಾವಯೇ"**ತಿ ಇತಿ ಮಾತಿಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ - ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಬಾಲಾನಂ ಅಸೇವನಾ, ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಸೇವನಾ, ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಪೂಜಾತಿ ತೀಣಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ ಬಾಲಾನಂ ಅಸೇವನಾ ಬಾಲಸೇವನಪಚ್ಚಯಭಯಾದಿಪರಿತ್ತಾಣೇನ ಉಭಯಲೋಕತ್ಥಹೇತುತ್ತಾ, ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಸೇವನಾ ಪೂಜನೇಯ್ಯಾನಂ ಪೂಜಾ ಚ ತಾಸಂ ಫಲವಿಭೂತಿವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸುಗತಿಹೇತುತ್ತಾ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇತೋ ಪರಂ ತು ಮಾತಿಕಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಏವ ಯಂ ಯತ್ಥ ಮಙ್ಗಲಂ, ತಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲತ್ತಂ ವಿಭಾವಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಅಸೇವನಾ ಚ ಬಾಲಾನನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೪. ಏವಂ ಭಗವಾ "ಬ್ರೂಹಿ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಜ್ಝೇಸಿತೋಪಿ ಅಪ್ಪಂ ಯಾಚಿತೋ ಬಹುದಾಯಕೋ ಉಳಾರಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಏಕಾಯ ಗಾಥಾಯ ತೀಣಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವತ್ವಾ ತತೋ ಉತ್ತರಿಪಿ ದೇವತಾನಂ ಸೋತುಕಾಮತಾಯ ಮಙ್ಗಲಾನಮತ್ಥಿತಾಯ ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಯಂ ಯಂ ಅನುಕುಲಂ, ತೇ ತೇ ಸತ್ತೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಮಙ್ಗಲೇ ನಿಯೋಜೇತುಕಾಮತಾಯ ಚ **"ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ ಚಾ"**ತಿಆದೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಪುನಪಿ ಅನೇಕಾನಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ **ಪತಿರೂಪೋ**ತಿ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ। **ದೇಸೋ**ತಿ ಗಾಮೋಪಿ ನಿಗಮೋಪಿ ನಗರಮ್ಪಿ ಜನಪದೋಪಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸತ್ತಾನಂ ನಿವಾಸೋ ಓಕಾಸೋ। **ವಾಸೋ**ತಿ ತತ್ಥ ನಿವಾಸೋ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಪುರಾ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು। **ಕತಪುಞ್ಞತಾ**ತಿ ಉಪಚಿತಕುಸಲತಾ। **ಅತ್ತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಕಲೋ ವಾ ಅತ್ತಭಾವೋ, **ಸಮ್ಮಾಪಣಿಧೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾ ಪಣಿಧಾನಂ ನಿಯುಞ್ಜನಂ, ಠಪನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ** ನಾಮ ಯತ್ಥ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ದಾನಾದೀನಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ವತ್ತನ್ತಿ, ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಂ ದಿಬ್ಬತಿ, ತತ್ಥ ನಿವಾಸೋ ಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೀಹಳದೀಪಪವಿಟ್ಠಕೇವಟ್ಟಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ ನಾಮ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಪ್ಪದೇಸೋ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕವತ್ತಿತಪ್ಪದೇಸೋ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಮಜ್ಝೇ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಮತಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯದಸ್ಸಿತಕಣ್ಡಮ್ಬ

ರುಕ್ಖಮೂಲಪ್ಪದೇಸೋ ದೇವೋರೋಹಣಪ್ಪದೇಸೋ, ಯೋ ವಾ ಪನಞ್ಞೋಪಿ ಸಾವತ್ಥಿರಾಜಗಹಾದಿ ಬುದ್ಧಾಧಿವಾಸಪ್ಪದೇಸೋ, ತತ್ಥ ನಿವಾಸೋ ಸತ್ತಾನಂ ಛಅನುತ್ತರಿಯಪ್ಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ (ಮಹಾವ॰ ೨೫೯) - ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಗಜಙ್ಗಲಂ ನಾಮ ನಿಗಮೋ, ತಸ್ಸ ಪರೇನ ಮಹಾಸಾಲಾ, ತತೋ ಪರಂ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ। ದಕ್ಖಿಣಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಸಲ್ಲವತೀ ನಾಮ ನದೀ, ತತೋ ಪರಂ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ। ದಕ್ಖಿಣಾಯ ದಿಸಾಯ ಸೇತಕಣ್ಣಿಕಂ ನಾಮ ನಿಗಮೋ, ತತೋ ಪರಂ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ। ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ **ಥೂಣಂ** ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೋ, ತತೋ ಪರಂ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ। ಉತ್ತರಾಯ ದಿಸಾಯ ಉಸೀರದ್ಧಜೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತೋ, ತತೋ ಪರಂ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಾ ಜನಪದಾ, ಓರತೋ ಮಜ್ಝೇ। ಅಯಂ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸೋ ಆಯಾಮೇನ ತೀಣಿ ಯೋಜನಸತಾನಿ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಾನಿ, ಪರಿಕ್ಖೇಪೇನ ನವ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏಸೋ ಪತಿರೂಪದೇಸೋ ನಾಮ।

ಏತ್ಥ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾದೀಪಾನಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಪರಿತ್ತದೀಪಾನಞ್ಚ ಇಸ್ಸರಿಯಾಧಿಪಚ್ಚಕಾರಕಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾದಯೋ ಮಹಾಸಾವಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಅಟ್ಠ ಸೋಳಸ ವಾ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸತ್ತಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಓವಾದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸಗ್ಗಪರಾಯಣಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸಗ್ಗಪರಾಯಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಪರಾಯಣಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವಾಸೋ ಇಮಾಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪಚ್ಚಯತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪುಬ್ಬೇ ಕತಪುಞ್ಞತಾ ನಾಮ ಅತೀತಜಾತಿಯಂ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಖೀಣಾಸವೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪಚಿತಕುಸಲತಾ, ಸಾಪಿ ಮಙ್ಗಲಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಮ್ಮುಖತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ವಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಯ ಚತುಪ್ಪದಿಕಾಯಪಿ ಗಾಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಯೋ ಚ ಮನುಸ್ಸೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ತೇನೇವ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಯಥಾ ರಾಜಾ ಮಹಾಕಪ್ಪಿನೋ ಅಗ್ಗಮಹೇಸೀ ಚ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾ ಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ।

ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿ ನಾಮ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಅತ್ತಾನಂ ದುಸ್ಸೀಲಂ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಅಸ್ಸದ್ಧಂ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಮಚ್ಛರಿಂ ಚಾಗಸಮ್ಪದಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ "ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧೀ"ತಿ , ಏಸೋ ಚ ಮಙ್ಗಲಂ। ಕಸ್ಮಾ? ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕವೇರಪ್ಪಹಾನವಿವಿಧಾನಿಸಂಸಾಧಿಗಮಹೇತುತೋತಿ।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ ಚ, ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾ, ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧೀ ಚಾತಿ ತೀಣಿಯೇವ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ ಚಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಬಾಹುಸಚ್ಚಞ್ಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೫. ಇದಾನಿ **ಬಾಹುಸಚ್ಚಞ್ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಬಾಹುಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಭಾವೋ। **ಸಿಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಹತ್ಥಕೋಸಲ್ಲಂ। **ವಿನಯೋತಿ** ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತವಿನಯನಂ। **ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋತಿ** ಸುಟ್ಠು ಸಿಕ್ಖಿತೋ। **ಸುಭಾಸಿತಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಭಾಸಿತಾ। **ಯಾತಿ** ಅನಿಯತನಿದ್ದೇಸೋ।

ವಾಚಾತಿ ಗಿರಾ ಬ್ಯಪ್ಪಥೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ** ನಾಮ ಯಂ ತಂ "ಸುತಧರೋ ಹೋತಿ ಸುತಸನ್ನಿಚಯೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೨) ಚ "ಇಧೇಕಚ್ಚಸ್ಸ ಬಹುಕಂ ಸುತಂ ಹೋತಿ, ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ಚ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬) ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಸತ್ಥುಸಾಸನಧರತ್ತಂ ವಣ್ಣಿತಂ, ತಂ ಅಕುಸಲಪ್ಪಹಾನಕುಸಲಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಹೇತುತೋ ಚ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಸುತವಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ, ಸುದ್ಧಮತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೭)।

ಅಪರಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ -

"ಧತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಮುಪಪರಿಕ್ಖತಿ, ಅತ್ಥಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖತೋ ಧಮ್ಮಾ ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತಿ, ಧಮ್ಮನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಛನ್ದೋ ಜಾಯತಿ, ಛನ್ದಜಾತೋ ಉಸ್ಸಹತಿ, ಉಸ್ಸಹನ್ತೋ ತುಲಯತಿ , ತುಲಯನ್ತೋ ಪದಹತಿ ಪದಹನ್ತೋ ಕಾಯೇನ ಚೇವ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಅತಿವಿಜ್ಝ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩೨)।

ಅಪಿಚ ಅಗಾರಿಕಬಾಹುಸಚ್ಚಮ್ಪಿ ಯಂ ಅನವಜ್ಜಂ, ತಂ ಉಭಯಲೋಕಹಿತಸುಖಾವಹನತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಿಪ್ಪಂ ನಾಮ ಅಗಾರಿಕಸಿಪ್ಪಞ್ಚ ಅನಗಾರಿಕಸಿಪ್ಪಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಅಗಾರಿಕಸಿಪ್ಪಂ ನಾಮ ಯಂ ಪರೂಪರೋಧವಿರಹಿತಂ ಅಕುಸಲವಿವಜ್ಜಿತಂ ಮಣಿಕಾರಸುವಣ್ಣಕಾರಕಮ್ಮಾದಿಕಂ, ತಂ ಇಧಲೋಕತ್ಥಾವಹನತೋ ಮಙ್ಗಲಂ। ಅನಗಾರಿಕಸಿಪ್ಪಂ ನಾಮ ಚೀವರವಿಚಾರಣಸಿಬ್ಬನಾದಿಸಮಣಪರಿಕ್ಖಾರಾಭಿಸಙ್ಖರಣಂ, ಯಂ ತಂ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಚ್ಚಾವಚಾನಿ ಕಿಂ ಕರಣೀಯಾನಿ, ತತ್ಥ ದಕ್ಖೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೫; ೩೬೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೭) ನಯೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ, ಯಂ "ನಾಥಕರೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರೇಸಞ್ಚ ಉಭಯಲೋಕಹಿತಸುಖಾವಹನತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿನಯೋ ನಾಮ ಅಗಾರಿಕವಿನಯೋ ಚ ಅನಗಾರಿಕವಿನಯೋ ಚ। ತತ್ಥ ಅಗಾರಿಕವಿನಯೋ ನಾಮ ದಸಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಿರಮಣಂ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ ಅಸಂಕಿಲೇಸಾಪಜ್ಜನೇನ ಆಚಾರಗುಣವವತ್ಥಾನೇನ ಚ ಉಭಯಲೋಕಹಿತಸುಖಾವಹನತೋ ಮಙ್ಗಲಂ। ಅನಗಾರಿಕವಿನಯೋ ನಾಮ ಸತ್ತಾಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಅನಾಪಜ್ಜನಂ, ಸೋಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ, ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ವಾ ಅನಗಾರಿಕವಿನಯೋ, ಸೋ ಯಥಾ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖನೇನ ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸುಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾ ನಾಮ ಮುಸಾವಾದಾದಿದೋಸವಿರಹಿತಾ। ಯಥಾಹ "ಚತೂಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಾಚಾ ಸುಭಾಸಿತಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಸುಭಾಸಿತಸುತ್ತಂ)। ಅಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ವಾಚಾ ಏವ ವಾ ಸುಭಾಸಿತಾ। ಯಥಾಹ -

"ಸುಭಾಸಿತಂ ಉತ್ತಮಮಾಹು ಸನ್ತೋ,
ಧಮ್ಮಂ ಭಣೇ ನಾಧಮ್ಮಂ ತಂ ದುತಿಯಂ।
ಪಿಯಂ ಭಣೇ ನಾಪ್ಪಿಯಂ ತಂ ತತಿಯಂ,
ಸಚ್ಚಂ ಭಣೇ ನಾಲಿಕಂ ತಂ ಚತುತ್ಥ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೫೨)।

ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭಯಲೋಕಹಿತಸುಖಾವಹನತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅಯಂ ವಿನಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ವಿನಯಗ್ಗಹಣೇನ ಏತಂ ಅಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ವಿನಯೋ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಕಿಂ ಇಮಿನಾ ಪರಿಸ್ಸಮೇನ ಪರೇಸಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದಿವಾಚಾ ಇಧ ಸುಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಹಿ ಯಥಾ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೋ, ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಭಯಲೋಕಹಿತಸುಖನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಪಚ್ಚಯತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆಹ ಚ -

> "ಯಂ ಬುದ್ಧೋ ಭಾಸತಿ ವಾಚಂ, ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಪತ್ತಿಯಾ।
> ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕಿರಿಯಾಯ, ಸಾ ವೇ ವಾಚಾನಮುತ್ತಮಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೫೮)।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ, ಸಿಪ್ಪಂ, ವಿನಯೋ ಸುಸಿಕ್ಖಿತೋ, ಸುಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಬಾಹುಸಚ್ಚಞ್ಚಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೬. ಇದಾನಿ **ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮಾತು ಚ ಪಿತು ಚಾತಿ **ಮಾತಾಪಿತು**। **ಉಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಹನಂ। ಪುತ್ತಾನಞ್ಚ ದಾರಾನಞ್ಚಾತಿ **ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ** ಸಙ್ಗಣ್ಹನಂ **ಸಙ್ಗಹೋ**। ನ ಆಕುಲಾ **ಅನಾಕುಲಾ**। ಕಮ್ಮಾನಿ ಏವ **ಕಮ್ಮನ್ತಾ**। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಮಾತಾ** ನಾಮ ಜನಿಕಾ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ **ಪಿತಾ**। **ಉಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಪಾದಧೋವನಸಮ್ಬಾಹನುಚ್ಛಾದನನ್ಹಾಪನೇಹಿ ಚತುಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪದಾನೇನ ಚ ಉಪಕಾರಕರಣಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಬಹೂಪಕಾರಾ ಪುತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಕಾಮಾ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ, ಯೇ ಪುತ್ತಕೇ ಬಹಿ ಕೀಳಿತ್ವಾ ಪಂಸುಮಕ್ಖಿತಸರೀರಕೇ ಆಗತೇ ದಿಸ್ವಾ ಪಂಸುಂ ಪುಞ್ಛಿತ್ವಾ ಮತ್ಥಕಂ ಉಪಸಿಙ್ಘಾಯನ್ತಾ ಪರಿಚುಮ್ಬನ್ತಾ ಚ ಸಿನೇಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಸೀಸೇನ ಪರಿಹರನ್ತಾ ಪುತ್ತಾ ತೇಸಂ ಪತಿಕಾರಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತೇ ಆಪಾದಕಾ ಪೋಸಕಾ ಇಮಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಾರೋ, ಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಮತಾ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಸಮ್ಮತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಇಧ ಪಸಂಸಂ, ಪೇಚ್ಚ ಸಗ್ಗಸುಖಞ್ಚ ಆವಹತಿ। ತೇನ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾತಿ ವುಚ್ಚರೇ।
> ಆಹುನೇಯ್ಯಾ ಚ ಪುತ್ತಾನಂ, ಪಜಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ॥
>
> "ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನೇ ನಮಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯ ಚ ಪಣ್ಡಿತೋ।
> ಅನ್ನೇನ ಅಥ ಪಾನೇನ, ವತ್ಥೇನ ಸಯನೇನ ಚ।
> ಉಚ್ಛಾದನೇನ ನ್ಹಾಪನೇನ, ಪಾದಾನಂ ಧೋವನೇನ ಚ॥
>
> "ತಾಯ ನಂ ಪಾರಿಚರಿಯಾಯ, ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಪಣ್ಡಿತಾ।
> ಇಧೇವ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಪೇಚ್ಚ ಸಗ್ಗೇ ಪಮೋದತೀ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೧೦೬; ಜಾ॰ ೨.೨೦.೧೮೧-೧೮೩)।

ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಉಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಭರಣಕಿಚ್ಚಕರಣಕುಲವಂಸಟ್ಠಪನಾದಿಪಞ್ಚವಿಧಂ, ತಂ ಪಾಪನಿವಾರಣಾದಿಪಞ್ಚವಿಧದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಹಿತಸುಖಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> “‘ಪಞ್ಚಹಿ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಠಾನೇಹಿ ಪುತ್ತೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ದಿಸಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಬ್ಬಾ ಭತೋ ನೇ ಭರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕಿಚ್ಚಂ ನೇಸಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ , ಕುಲವಂಸಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ದಾಯಜ್ಜಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಥ ವಾ ಪನ ಪೇತಾನಂ ಕಾಲಕತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅನುಪ್ಪದಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಪಞ್ಚಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಪುತ್ತೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ದಿಸಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಪುತ್ತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತಿ, ಪಾಪಾ ನಿವಾರೇನ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣೇ ನಿವೇಸೇನ್ತಿ, ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ, ಪತಿರೂಪೇನ ದಾರೇನ ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ, ಸಮಯೇ ದಾಯಜ್ಜಂ ನಿಯ್ಯಾದೇನ್ತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೭)।

ಅಪಿಚ ಯೋ ಮಾತಾಪಿತರೋ ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ, ಸೀಲಸಮಾದಾಪನೇನ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ವಾ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಅಯಂ ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಅಗ್ಗೋ। ತಸ್ಸ ತಂ ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನಂ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಕತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪಕಾರಭೂತಂ ಅನೇಕೇಸಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಞ್ಚ ಅತ್ಥಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತತೋ ಜಾತಾ ಪುತ್ತಾಪಿ ಧೀತರೋಪಿ **ಪುತ್ತಾ**ಇಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ದಾರಾ**ತಿ ವೀಸತಿಯಾ ಭರಿಯಾನಂ ಯಾ ಕಾಚಿ ಭರಿಯಾ। ಪುತ್ತಾ ಚ ದಾರಾ ಚ ಪುತ್ತದಾರಂ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ। **ಸಙ್ಗಹೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾನನಾದೀಹಿ ಉಪಕಾರಕರಣಂ। ತಂ ಸುಸಂವಿಹಿತಕಮ್ಮನ್ತತಾದಿದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಹಿತಸುಖಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ - “ಪಚ್ಛಿಮಾ ದಿಸಾ ಪುತ್ತದಾರಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಪುತ್ತದಾರಂ ಭರಿಯಾಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ “ಪಞ್ಚಹಿ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಠಾನೇಹಿ ಸಾಮಿಕೇನ ಪಚ್ಛಿಮಾ ದಿಸಾ ಭರಿಯಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಬ್ಬಾ ಸಮ್ಮಾನನಾಯ, ಅನವಮಾನನಾಯ, ಅನತಿ ಚರಿಯಾಯ, ಇಸ್ಸರಿಯವೋಸ್ಸಗ್ಗೇನ, ಅಲಙ್ಕಾರಾನುಪ್ಪದಾನೇನ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಪಞ್ಚಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಸಾಮಿಕೇನ ಪಚ್ಛಿಮಾ ದಿಸಾ ಭರಿಯಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಸಾಮಿಕಂ ಅನುಕಮ್ಪತಿ, ಸುಸಂವಿಹಿತಕಮ್ಮನ್ತಾ ಚ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಗಹಿತಪರಿಜನಾ ಚ, ಅನತಿಚಾರಿನೀ ಚ, ಸಮ್ಭತಞ್ಚ ಅನುರಕ್ಖತಿ ದಕ್ಖಾ ಚ ಹೋತಿ ಅನಲಸಾ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸೂ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೯)।

ಅಯಂ ವಾ ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಸಙ್ಗಹೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಿಕಾಹಿ ದಾನಪಿಯವಾಚಾತ್ಥಚರಿಯಾಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಉಪೋಸಥದಿವಸೇಸು ಪರಿಬ್ಬಯದಾನಂ, ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇಸು ನಕ್ಖತ್ತದಸ್ಸಾಪನಂ, ಮಙ್ಗಲದಿವಸೇಸು ಮಙ್ಗಲಕರಣಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಓವಾದಾನುಸಾಸನನ್ತಿ। ತಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಹಿತಹೇತುತೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಹಿತಹೇತುತೋ ದೇವತಾಹಿಪಿ ನಮಸ್ಸನೀಯಭಾವಹೇತುತೋ ಚ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ -

> “ಯೇ ಗಹಟ್ಠಾ ಪುಞ್ಞಕರಾ, ಸೀಲವನ್ತೋ ಉಪಾಸಕಾ।
> ಧಮ್ಮೇನ ದಾರಂ ಪೋಸೇನ್ತಿ, ತೇ ನಮಸ್ಸಾಮಿ ಮಾತಲೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ನಿ॰೧.೧.೨೬೪)।

ಅನಾಕುಲಾ ಕಮ್ಮನ್ತಾ ನಾಮ ಕಾಲಞ್ಞುತಾಯ ಪತಿರೂಪಕಾರಿತಾಯ ಅನಲಸತಾಯ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಸಮ್ಪದಾಯ, ಅಬ್ಯಸನೀಯತಾಯ ಚ ಕಾಲಾತಿಕ್ಕಮನಅಪ್ಪತಿರೂಪಕರಣಸಿಥಿಲಕರಣಾದಿಆಕುಲಭಾವವಿರಹಿತಾ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖವಾಣಿಜ್ಜಾದಯೋ ಕಮ್ಮನ್ತಾ। ಏತೇ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ ವಾ ದಾಸಕಮ್ಮಕರಾನಂ ವಾ ಬ್ಯತ್ತತಾಯ ಏವಂ ಪಯೋಜಿತಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಧನಧಞ್ಞವುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

> “ಪತಿರೂಪಕಾರೀ ಧುರವಾ, ಉಟ್ಠಾತಾ ವಿನ್ದತೇ ಧನ”ನ್ತಿ ಚ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬)।

> “ನ ದಿವಾ ಸೋಪ್ಪಸೀಲೇನ, ರತ್ತಿಮುಟ್ಠಾನದೇಸ್ಸಿನಾ।

ನಿಚ್ಚಂ ಮತ್ತೇನ ಸೋಣ್ಡೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಆವಸಿತುಂ ಘರಂ॥

“ಅತಿಸೀತಂ ಅತಿಉಣ್ಹಂ, ಅತಿಸಾಯಮಿದಂ ಅಹು।
ಇತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಕಮ್ಮನ್ತೇ, ಅತ್ಥಾ ಅಚ್ಚೇನ್ತಿ ಮಾಣವೇ॥

“ಯೋಧ ಸೀತಞ್ಚ ಉಣ್ಹಞ್ಚ, ತಿಣಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನ ಮಞ್ಞತಿ।
ಕರಂ ಪುರಿಸಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಸೋ ಸುಖಂ ನ ವಿಹಾಯತೀ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೩)।

“ಭೋಗೇ ಸಂಹರಮಾನಸ್ಸ, ಭಮರಸ್ಸೇವ ಇರೀಯತೋ।
ಭೋಗಾ ಸನ್ನಿಚಯಂ ಯನ್ತಿ, ವಮ್ಮಿಕೋವೂಪಚೀಯತೀ”ತಿ॥ ಚ ಏವಮಾದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೫)।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಮಾತುಉಪಟ್ಠಾನಂ, ಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನಂ, ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ, ಅನಾಕುಲಾ ಚ ಕಮ್ಮನ್ತಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಪುತ್ತದಾರಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಂ ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ, ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಏಕಮೇವ ಕತ್ವಾ ತೀಣಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ದಾನಞ್ಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೭. ಇದಾನಿ **ದಾನಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ದೀಯತೇ ಇಮಿನಾತಿ ದಾನಂ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಪರಸ್ಸ ಪಟಿಪಾದೀಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚರಿಯಾ, ಧಮ್ಮಾ ವಾ ಅನಪೇತಾ ಚರಿಯಾ **ಧಮ್ಮಚರಿಯಾ**। ಞಾಯನ್ತೇ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಇಮೇ”ತಿ **ಞಾತಕಾ**। ನ ಅವಜ್ಜಾನಿ **ಅನವಜ್ಜಾನಿ,** ಅನಿನ್ದಿತಾನಿ ಅಗರಹಿತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ದಾನಂ** ನಾಮ ಪರಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸುಬುದ್ಧಿಪುಬ್ಬಿಕಾ ಅನ್ನಾದಿದಸದಾನವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ವಾ ಅಲೋಭೋ। ಅಲೋಭೇನ ಹಿ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಪರಸ್ಸ ಪಟಿಪಾದೇತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ “ದೀಯತೇ ಇಮಿನಾತಿ ದಾನ”ನ್ತಿ। ತಂ ಬಹುಜನಪಿಯಮನಾಪತಾದೀನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ ಫಲವಿಸೇಸಾನಂ ಅಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। “ದಾಯಕೋ, ಸೀಹ ದಾನಪತಿ, ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ”ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೪) ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ದಾನಂ ನಾಮ ದುವಿಧಂ ಆಮಿಸದಾನಂ, ಧಮ್ಮದಾನಞ್ಚ, ತತ್ಥ **ಆಮಿಸದಾನಂ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ। ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕದುಕ್ಖಕ್ಖಯಸುಖಾವಹಸ್ಸ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಹಿತಕಾಮತಾಯ ದೇಸನಾ **ಧಮ್ಮದಾನಂ ,** ಇಮೇಸಞ್ಚ ದ್ವಿನ್ನಂ ದಾನಾನಂ ಏತದೇವ ಅಗ್ಗಂ। ಯಥಾಹ -

“ಸಬ್ಬದಾನಂ ಧಮ್ಮದಾನಂ ಜಿನಾತಿ,
ಸಬ್ಬರಸಂ ಧಮ್ಮರಸೋ ಜಿನಾತಿ।
ಸಬ್ಬರತಿಂ ಧಮ್ಮರತಿ ಜಿನಾತಿ,
ತಣ್ಹಕ್ಖಯೋ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಂ ಜಿನಾತೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೪)।

ತತ್ಥ ಆಮಿಸದಾನಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲತ್ತಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಧಮ್ಮದಾನಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಪಟಿಸಂವೇದಿತಾದೀನಂ ಗುಣಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಯಥಾ ಯಥಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾಸುತಂ ಯಥಾಪರಿಯತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪರೇಸಂ ದೇಸೇತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಅತ್ಥಪಟಿಸಂವೇದೀ ಚ ಹೋತಿ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಂವೇದೀ ಚಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೬)।

ಧಮ್ಮಚರಿಯಾ ನಾಮ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಚರಿಯಾ। ಯಥಾಹ - "ತಿವಿಧಾ ಖೋ ಗಹಪತಯೋ ಕಾಯೇನ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾ ಸಮಚರಿಯಾ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾ ಸಗ್ಗಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಸಮಚರಿಯಾಹೇತು ಖೋ ಗಹಪತಯೋ ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೯)।

ಞಾತಕಾ ನಾಮ ಮಾತಿತೋ ವಾ ಪಿತಿತೋ ವಾ ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ। ತೇಸಂ ಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ವಾ ಅಭಿಹತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಂ ಆಗತಾನಂ ಯಥಾಬಲಂ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಧನಧಞ್ಞಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಪಸಂಸಾದೀನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಸುಗತಿಗಮನಾದೀನಞ್ಚ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅನವಜ್ಜಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ನಾಮ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಸಮಾದಾನವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಣಆರಾಮವನರೋಪನಸೇತುಕರಣಾದೀನಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಸುಚರಿತಕಮ್ಮಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರಹಿತಸುಖಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। "ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ವಿಸಾಖೇ, ವಿಜ್ಜತಿ ಯಂ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಇತ್ಥೀ ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಉಪೋಸಥಂ ಉಪವಸಿತ್ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಾನಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೪೩) ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ದಾನಞ್ಚ, ಧಮ್ಮಚರಿಯಾ ಚ, ಞಾತಕಾನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ, ಅನವಜ್ಜಾನಿ ಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ದಾನಞ್ಚಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಆರತೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೮. ಇದಾನಿ **ಆರತೀ ವಿರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆರತೀ**ತಿ ಆರಮಣಂ, **ವಿರತೀ**ತಿ ವಿರಮಣಂ, ವಿರಮನ್ತಿ ವಾ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾತಿ ವಿರತಿ। **ಪಾಪಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಾ। ಮದನೀಯಟ್ಠೇನ ಮಜ್ಜಂ, ಮಜ್ಜಸ್ಸ ಪಾನಂ ಮಜ್ಜಪಾನಂ, ತತೋ **ಮಜ್ಜಪಾನಾ**। ಸಂಯಮನಂ **ಸಂಯಮೋ** ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಂ **ಅಪ್ಪಮಾದೋ**। **ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಕುಸಲೇಸು। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಆರತಿ** ನಾಮ ಪಾಪೇ ಆದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋ ಮನಸಾ ಏವ ಅನಭಿರತಿ। **ವಿರತಿ** ನಾಮ ಕಮ್ಮದ್ವಾರವಸೇನ ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ವಿರಮಣಂ, ಸಾ ಚೇಸಾ ವಿರತಿ ನಾಮ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ, ಸಮಾದಾನವಿರತಿ, ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತೀತಿ ತಿವಿಧಾ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಯಾ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಂ ವಾ ಕುಲಂ ವಾ ಗೋತ್ತಂ ವಾ ಪಟಿಚ್ಚ "ನ ಮೇ ಏತಂ ಪತಿರೂಪಂ, ಯ್ವಾಹಂ ಇಮಂ ಪಾಣಂ ಹನೇಯ್ಯಂ, ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಮ್ಪತ್ತವತ್ಥುತೋ ವಿರತಿ, ಅಯಂ **ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ** ನಾಮ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ **ಸಮಾದಾನವಿರತಿ** ನಾಮ, ಯಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿತೋ ಪಭುತಿ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ನ ಕರೋತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ **ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತಿ** ನಾಮ, ಯಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿತೋ ಪಭುತಿ

ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಭಯಾನಿ ವೇರಾನಿ ವೂಪಸನ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। **ಪಾಪಂ** ನಾಮ ಯಂ ತಂ "ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೋ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ…ಪೇ॰… ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ…ಪೇ॰… ಮುಸಾವಾದೋ"ತಿ ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ –

> "ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ, ಮುಸಾವಾದೋ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।
> ಪರದಾರಗಮನಞ್ಚೇವ, ನಪ್ಪಸಂಸನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೫) –

ಏವಂ ಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಅಕುಸಲಂ, ತತೋ ಪಾಪಾ। ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಆರತಿ ಚ ವಿರತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಭಯವೇರಪ್ಪಹಾನಾದಿನಾನಪ್ಪಕಾರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ"ತಿಆದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಜ್ಜಪಾನಾ ಸಂಯಮೋ ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪ್ಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ವೇರಮಣಿಯಾ ಏವೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಜ್ಜಪಾಯೀ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಧಮ್ಮಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಮಾತು ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ಪಿತು ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧತಥಾಗತಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಗರಹಂ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ದುಗ್ಗತಿಂ ಅಪರಾಪರಿಯೇ ಉಮ್ಮಾದಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಮಜ್ಜಪಾನಾ ಪನ ಸಂಯಮೋ ತೇಸಂ ದೋಸಾನಂ ವೂಪಸಮಂ ತಬ್ಬಿಪರೀತಗುಣಸಮ್ಪದಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಮಜ್ಜಪಾನಾ ಸಂಯಮೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು **ಅಪ್ಪಮಾದೋ** ನಾಮ "ಕುಸಲಾನಂ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯತಾ, ಅಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯತಾ, ಅನಟ್ಠಿತಕಿರಿಯತಾ, ಓಲೀನವುತ್ತಿತಾ, ನಿಕ್ಖಿತ್ತಛನ್ದತಾ, ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರತಾ, ಅನಾಸೇವನಾ, ಅಭಾವನಾ, ಅಬಹುಲೀಕಮ್ಮಂ, ಅನಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅನನುಯೋಗೋ, ಪಮಾದೋ। ಯೋ ಏವರೂಪೋ ಪಮಾದೋ ಪಮಜ್ಜನಾ ಪಮಜ್ಜಿತತ್ತಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಮಾದೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೪೬)। ಏತ್ಥ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಮಾದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅತ್ಥತೋ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಕುಸಲಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಚ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ತತ್ಥ "ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ"ತಿ ಚ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೬), "ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅಮತಂ ಪದ"ನ್ತಿ ಚ, ಏವಮಾದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೧) ಸತ್ಥು ಸಾಸನಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಪಾಪಾ ವಿರತಿ, ಮಜ್ಜಪಾನಾ ಸಂಯಮೋ, ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಮಾದೋತಿ ತೀಣಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಆರತೀತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಗಾರವೋಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೯. ಇದಾನಿ **ಗಾರವೋ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಗಾರವೋ**ತಿ ಗರುಭಾವೋ। **ನಿವಾತೋ**ತಿ ನೀಚವುತ್ತಿತಾ। **ಸನ್ತುಟ್ಠೀ**ತಿ ಸನ್ತೋಸೋ । ಕತಸ್ಸ ಜಾನನತಾ **ಕತಞ್ಞುತಾ। ಕಾಲೇನಾ**ತಿ ಖಣೇನ ಸಮಯೇನ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸವನಂ **ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ**। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಗಾರವೋ** ನಾಮ ಗರುಕಾರಪ್ಪಯೋಗಾರಹೇಸು ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧತಥಾಗತಸಾವಕಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಮಾತಾಪಿತುಜೇಟ್ಠಕಭಾತಿಕಭಗಿನೀಆದೀಸು ಯಥಾನುರೂಪಂ ಗರುಕಾರೋ ಗರುಕರಣಂ ಸಗಾರವತಾ। ಸ ಚಾಯಂ ಗಾರವೋ ಯಸ್ಮಾ ಸುಗತಿಗಮನಾದೀನಂ ಹೇತು। ಯಥಾಹ -

“ಗರುಕಾತಬ್ಬಂ ಗರುಂ ಕರೋತಿ, ಮಾನೇತಬ್ಬಂ ಮಾನೇತಿ, ಪೂಜೇತಬ್ಬಂ ಪೂಜೇತಿ। ಸೋ ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಏವಂ ಸಮತ್ತೇನ ಏವಂ ಸಮಾದಿನ್ನೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ನೋ ಚೇ ಕಾಯಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಸಚೇ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಪಚ್ಚಾಜಾಯತಿ, ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೯೭)।

ಯಥಾ ಚಾಹ - “ಸತ್ತಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕತಮೇ ಸತ್ತ? ಸತ್ಥುಗಾರವತಾ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೩), ತಸ್ಮಾ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ನಿವಾತೋ ನಾಮ ನೀಚಮನತಾ ನಿವಾತವುತ್ತಿತಾ, ಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಿಹತಮಾನೋ ನಿಹತದಪ್ಪೋ ಪಾದಪುಞ್ಛನಕಚೋಳಸದಿಸೋ ಛಿನ್ನವಿಸಾಣಉಸಭಸಮೋ ಉದ್ಧಟದಾಠಸಪ್ಪಸಮೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಸಣ್ಹೋ ಸಖಿಲೋ ಸುಖಸಮ್ಭಾಸೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ನಿವಾತೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಯಸಾದಿಗುಣಪ್ಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆಹ ಚ “ನಿವಾತವುತ್ತಿ ಅತ್ಥದ್ಧೋ, ತಾದಿಸೋ ಲಭತೇ ಯಸ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೩)।

ಸನ್ತುಟ್ಠಿ ನಾಮ ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ, ಸೋ ದ್ವಾದಸವಿಧೋ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಚೀವರೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ಏವಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀಸು।

ತಸ್ಸಾಯಂ ಪಭೇದವಣ್ಣನಾ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಚೀವರಂ ಲಭತಿ ಸುನ್ದರಂ ವಾ ಅಸುನ್ದರಂ ವಾ। ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಆಬಾಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ಗರುಂ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪನ್ತೋ ಓಣಮತಿ ವಾ ಕಿಲಮತಿ ವಾ, ಸೋ ಸಭಾಗೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಣೀತಪಚ್ಚಯಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪಟ್ಟಚೀವರಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಮಹಗ್ಘಂ ಚೀವರಂ ಲಭಿತ್ವಾ “ಇದಂ ಥೇರಾನಂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಞ್ಚ ಅನುರೂಪ”ನ್ತಿ ತೇಸಂ ದತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾ ವಾ ಅಞ್ಞತೋ ವಾ ಕುತೋಚಿ ನನ್ತಕಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಆಬಾಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ಲೂಖಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಗಾಳ್ಹಂ ರೋಗಾತಙ್ಕಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಸಪ್ಪಿಮಧುಖೀರಾದೀನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಣೀತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ “ಅಯಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಥೇರಾನಂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಪಣೀತಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ವಿನಾ ಅಯಾಪೇನ್ತಾನಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಅನುರೂಪೋ”ತಿ ತೇಸಂ ದತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಕಾಹಾರಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೇನಾಸನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸೋ ತೇನೇವ ಸನ್ತುಸ್ಸತಿ, ಪುನ ಅಞ್ಞಂ ಸುನ್ದರತರಮ್ಪಿ ಪಾಪುಣನ್ತಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಆಬಾಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ನಿವಾತಸೇನಾಸನೇ ವಸನ್ತೋ ಅತಿವಿಯ ಪಿತ್ತರೋಗಾದೀಹಿ ಆತುರೀಯತಿ। ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಾಪುಣನೇ ಸವಾತೇ ಸೀತಲಸೇನಾಸನೇ ವಸಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುನ್ದರಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ “ಸುನ್ದರಸೇನಾಸನಂ ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ರ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ನಿದ್ದಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಚ ಪುನ ಪಟಿಬುಜ್ಝತೋ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಸಮುದಾಚರತೀ”ತಿ। ಸೋ ತಂ

ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋಕಾಸರುಕ್ಖಮೂಲಪಣ್ಣಕುಟೀಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ನಿವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ ಹರೀತಕಂ ವಾ ಆಮಲಕಂ ವಾ। ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಲದ್ಧಸಪ್ಪಿಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಮ್ಪಿ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಆಬಾಧಿಕೋ ಹೋತಿ, ತೇಲೇನತ್ಥಿಕೋ ಫಾಣಿತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ತೇಲೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಜನೇ ಪೂತಿಮುತ್ತಹರೀತಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚತುಮಧುರಂ "ಗಣ್ಹಥ, ಭನ್ತೇ, ಯದಿಚ್ಛಸೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಸಚಸ್ಸ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮಞ್ಞತರೇನಪಿ ಬ್ಯಾಧಿ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥ "ಪೂತಿಮುತ್ತಹರೀತಕಂ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತ"ನ್ತಿ ಚ "ಪೂತಿಮುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ತತ್ಥ ತೇ ಯಾವಜೀವಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕರಣೀಯೋತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೨೮) ಚ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಚತುಮಧುರಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪೂತಿಮುತ್ತಹರೀತಕೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಏವಂಪಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪೇಸೋ ಸನ್ತೋಸೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾಮಹಿಚ್ಛತಾಪಾಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ, ಸುಗತಿಹೇತುತೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರಭಾವತೋ, ಚಾತುದ್ದಿಸಾದಿಭಾವಹೇತುತೋ ಚ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆಹ ಚ -

"ಚಾತುದ್ದಿಸೋ ಅಪ್ಪಟಿಘೋ ಚ ಹೋತಿ,
ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ ಇತರೀತರೇನಾ"ತಿ॥ ಏವಮಾದಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೨)।

ಕತಞ್ಞುತಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪಸ್ಸ ವಾ ಬಹುಸ್ಸ ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಕತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಭಾವೇನ ಜಾನನತಾ। ಅಪಿಚ ನೇರಯಿಕಾದಿದುಕ್ಖಪರಿತ್ತಾಣತೋ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಏವ ಪಾಣೀನಂ ಬಹೂಪಕಾರಾನಿ, ತತೋ ತೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಕಾರಾನುಸ್ಸರಣತಾ ಕತಞ್ಞುತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೇಹಿ ಪಸಂಸನೀಯಾದಿನಾನಪ್ಪಕಾರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆಹ ಚ "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಾ ದುಲ್ಲಭಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಯೋ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ ಯೋ ಚ ಕತಞ್ಞೂ ಕತವೇದೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೦)।

ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ನಾಮ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರೇನ ಅಭಿಭೂತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತೇಸಂ ವಿನೋದನತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ। ಅಪರೇ ಆಹು "ಪಞ್ಚಮೇ ಪಞ್ಚಮೇ ದಿವಸೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ನಾಮ। ಯಥಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಅನುರುದ್ಧೋ 'ಪಞ್ಚಾಹಿಕಂ ಖೋ ಪನ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ನಿಸೀದಾಮಾ'"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೭; ಮಹಾವ॰ ೪೬೬)।

ಅಪಿಚ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಕಙ್ಖಾವಿನೋದಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಸೋತುಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ "ತೇ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ ಪರಿಪಞ್ಹತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೮)। ತದೇತಂ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಚತುರಾನಿಸಂಸಆಸವಕ್ಖಯಾದಿನಾನಪ್ಪಕಾರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯಸ್ಮಿಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ಓಹಿತಸೋತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಪಞ್ಚಸ್ಸ ನೀವರಣಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಚ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೯)।

“ಸೋತಾನುಗತಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾನಂ ಚತ್ತಾರೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ”ತಿ ಚ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೯೧)।

“ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸಮ್ಮಾ ಭಾವಿಯಮಾನಾ ಸಮ್ಮಾ ಅನುಪರಿವತ್ತಿಯಮಾನಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಆಸವಾನಂ ಖಯಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನ”ನ್ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪೭)।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಗಾರವೋ, ನಿವಾತೋ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಕತಞ್ಞುತಾ, ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಗಾರವೋ ಚಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಖನ್ತೀಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦. ಇದಾನಿ **ಖನ್ತೀ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಖಮನಂ **ಖನ್ತಿ**। ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹಿತಾಯ ಸುಖಂ ವಚೋ ಅಸ್ಮಿನ್ತಿ ಸುವಚೋ, ಸುವಚಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಸೋವಚಸ್ಸಂ, ಸೋವಚಸ್ಸಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸೋವಚಸ್ಸತಾ**। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮಿತತ್ತಾ **ಸಮಣಾ**। **ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಪೇಕ್ಖನಂ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಕಚ್ಛಾ **ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾ**। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ। ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಖನ್ತಿ** ನಾಮ ಅಧಿವಾಸನಕ್ಖನ್ತಿ, ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೇ ವಧಬನ್ಧಾದೀಹಿ ವಾ ವಿಹೇಸನ್ತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಸುಣನ್ತೋ ವಿಯ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ನಿಬ್ಬಿಕಾರೋ ಹೋತಿ ಖನ್ತಿವಾದೀ ವಿಯ। ಯಥಾಹ -

“ಅಹು ಅತೀತಮದ್ಧಾನಂ, ಸಮಣೋ ಖನ್ತಿದೀಪನೋ।
ತಂ ಖನ್ತಿಯಾಯೇವ ಠಿತಂ, ಕಾಸಿರಾಜಾ ಅಛೇದಯೀ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೪.೫೧)।

ಭದ್ರಕತೋ ವಾ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಅಪರಾಧಾಭಾವೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರೋ ವಿಯ। ಯಥಾಹ ಸೋ -

“ಸಚೇ ಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಸುನಾಪರನ್ತಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಕ್ಕೋಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪರಿಭಾಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಮೇ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ‘ಭದ್ದಕಾ ವತಿಮೇ ಸುನಾಪರನ್ತಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ, ಸುಭದ್ದಕಾ ವತಿಮೇ ಸುನಾಪರನ್ತಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ, ಯಂ ಮೇ ನಯಿಮೇ ಪಾಣಿನಾ ಪಹಾರಂ ದೇನ್ತೀ’”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೮)।

ಯಾಯ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಇಸೀನಮ್ಪಿ ಪಸಂಸನೀಯೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ ಸರಭಙ್ಗೋ ಇಸಿ -

“ಕೋಧಂ ವಧಿತ್ವಾ ನ ಕದಾಚಿ ಸೋಚತಿ,
ಮಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಂ ಇಸಯೋ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।
ಸಬ್ಬೇಸಂ ವುತ್ತಂ ಫರುಸಂ ಖಮೇಥ,
ಏತಂ ಖನ್ತಿಂ ಉತ್ತಮಮಾಹು ಸನ್ತೋ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೬೪)।

ದೇವತಾನಮ್ಪಿ ಪಸಂಸನೀಯೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ -

“ಯೋ ಹವೇ ಬಲವಾ ಸನ್ತೋ, ದುಬ್ಬಲಸ್ಸ ತಿತಿಕ್ಖತಿ।
ತಮಾಹು ಪರಮಂ ಖನ್ತಿಂ, ನಿಚ್ಚಂ ಖಮತಿ ದುಬ್ಬಲೋ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೦-೨೫೧)।

ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಪಸಂಸನೀಯೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ ಭಗವಾ -

“ಅಕ್ಕೋಸಂ ವಧಬನ್ಧಞ್ಚ, ಅದುಟ್ಠೋ ಯೋ ತಿತಿಕ್ಖತಿ।
ಖನ್ತೀಬಲಂ ಬಲಾಣೀಕಂ, ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯೯)।

ಸಾ ಪನೇಸಾ ಖನ್ತಿ ಏತೇಸಞ್ಚ ಇಧ ವಣ್ಣಿತಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಗುಣಾನಂ ಅಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸೋವಚಸ್ಸತಾ ನಾಮ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಂ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ವಾ ತುಣ್ಹೀಭಾವಂ ವಾ ಗುಣದೋಸಚಿನ್ತನಂ ವಾ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತಿವಿಯ ಆದರಞ್ಚ ಗಾರವಞ್ಚ ನೀಚಮನತಞ್ಚ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಸಾಧೂತಿ ವಚನಕರಣತಾ। ಸಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಪ್ಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ ದೋಸಪ್ಪಹಾನಗುಣಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಚ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸಮಣಾನಂ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಉಪಸಮಿತಕಿಲೇಸಾನಂ ಭಾವಿತಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಪಞ್ಞಾನಂ ಉತ್ತಮದಮಥಸಮಥಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನುಪಟ್ಠಾನಾನುಸ್ಸರಣಸ್ಸವನದಸ್ಸನಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಓಮಕದೇಸನಾಯ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ। ಆಹ ಚ “ದಸ್ಸನಮ್ಪಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮೀ”ತಿಆದಿ (ಇತಿವು॰ ೧೦೪)। ಯತೋ ಹಿತಕಾಮೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಸೀಲವನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಘರದ್ವಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಯದಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥಿ, ಯಥಾಬಲಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇನ ಪತಿಮಾನೇತಬ್ಬಾ। ಯದಿ ನತ್ಥಿ, ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ವನ್ದಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನಮಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೇನ ಪಿಯಚಕ್ಖೂಹಿ ಸಮ್ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ದಸ್ಸನಮೂಲಕೇನಪಿ ಹಿ ಪುಞ್ಞೇನ ಅನೇಕಾನಿ ಜಾತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ರೋಗೋ ವಾ ದಾಹೋ ವಾ ಉಸ್ಸದಾ ವಾ ಪಿಳಕಾ ವಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನಪಞ್ಚವಣ್ಣಸಸ್ಸಿರಿಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಚಕ್ಖೂನಿ ರತನವಿಮಾನೇ ಉಗ್ಘಾಟಿತಮಣಿಕವಾಟಸದಿಸಾನಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಕಪ್ಪಮತ್ತಂ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಲಾಭೀ ಹೋತಿ। ಅನಚ್ಛರಿಯಞ್ಚೇತಂ, ಯಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಪ್ಪಞ್ಞಜಾತಿಕೋ ಸಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿತೇನ ಸಮಣದಸ್ಸನಮಯೇನ ಪುಞ್ಞೇನ ಏವರೂಪಂ ವಿಪಾಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವೇಯ್ಯ, ಯತ್ಥ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಮ್ಪಿ ಕೇವಲಂ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕೇನ ಕತಸ್ಸ ಸಮಣದಸ್ಸನಸ್ಸ ಏವಂ ವಿಪಾಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

“ಉಲೂಕೋ ಮಣ್ಡಲಕ್ಖಿಕೋ, ವೇದಿಯಕೇ ಚಿರದೀಘವಾಸಿಕೋ।
ಸುಖಿತೋ ವತ ಕೋಸಿಯೋ ಅಯಂ, ಕಾಲುಟ್ಠಿತಂ ಪಸ್ಸತಿ ಬುದ್ಧವರಂ॥

“ಮಯಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಅನುತ್ತರೇ।
ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ದುಗ್ಗತೇಸೋ ನ ಗಚ್ಛತಿ॥

“ಸ ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾ, ಕುಸಲಕಮ್ಮೇನ ಚೋದಿತೋ।
ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅನನ್ತಞಾಣೋ, ಸೋಮನಸ್ಸೋತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ”ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೪)।

ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾ ನಾಮ ಪದೋಸೇ ವಾ ಪಚ್ಚೂಸೇ ವಾ ದ್ವೇ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಸಾಕಚ್ಛನ್ತಿ, ವಿನಯಧರಾ ವಿನಯಂ, ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಂ, ಜಾತಕಭಾಣಕಾ ಜಾತಕಂ, ಅಟ್ಠಕಥಿಕಾ ಅಟ್ಠಕಥಂ,

ಲೀನುದ್ಧತವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪರೇತಚಿತ್ತವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ವಾ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ಕಾಲೇ ಸಾಕಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಂ ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾ। ಸಾ ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿಆದೀನಂ ಗುಣಾನಂ ಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಖನ್ತಿ, ಸೋವಚಸ್ಸತಾ, ಸಮಣದಸ್ಸನಂ, ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಖನ್ತೀ ಚಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ತಪೋಚಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಇದಾನಿ **ತಪೋ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಪಕೇ ಧಮ್ಮೇ ತಪತೀತಿ **ತಪೋ**। ಬ್ರಹ್ಮಂ ಚರಿಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಾ ಚರಿಯಂ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ಸೇಟ್ಠಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ದಸ್ಸನಂ **ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನದಸ್ಸನಂ,** ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ದಸ್ಸನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ವಾನತೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸಚ್ಛಿಕರಣಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ **ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ**। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ**।

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ತಪೋ** ನಾಮ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಾದೀನಂ ತಪನತೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ , ಕೋಸಜ್ಜಸ್ಸ ವಾ ತಪನತೋ ವೀರಿಯಂ, ತೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆತಾಪೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಪ್ಪಹಾನಝಾನಾದಿಪ್ಪಟಿಲಾಭಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಾಮ ಮೇಥುನವಿರತಿಸಮಣಧಮ್ಮಸಾಸನಮಗ್ಗಾನಮಧಿವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಹಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೨) ಮೇಥುನವಿರತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಭಗವತಿ ನೋ, ಆವುಸೋ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀತಿ? ಏವಮಾವುಸೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೭) ಸಮಣಧಮ್ಮೋ। "ನ ತಾವಾಹಂ, ಪಾಪಿಮ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಾವ ಮೇ ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಫೀತಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಬಾಹುಜಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮೨೨; ಉದಾ॰ ೫೧) ಸಾಸನಂ। "ಅಯಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೬) ಮಗ್ಗೋ। ಇಧ ಪನ ಅರಿಯಸಚ್ಚದಸ್ಸನೇನ ಪರತೋ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಅವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ತಞ್ಚೇತಂ ಉಪರೂಪರಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ಕುಮಾರಪಞ್ಹೇ ವುತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಸಮಯವಸೇನ ಮಗ್ಗದಸ್ಸನಂ, ತಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖವೀತಿಕ್ಕಮಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಇಧ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಞ್ಚಗತಿವಾನನೇನ ವಾನಸಞ್ಞಿತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇತರಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ದಸ್ಸನೇನೇವ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಸಿದ್ಧಾ, ತೇನೇತಂ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಏವಮೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸುಖವಿಹಾರಾದಿಹೇತುತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ತಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ದಸ್ಸನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ತಪೋ ಚಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಫುಟ್ಠಸ್ಸಲೋಕಧಮ್ಮೇಹೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೨. ಇದಾನಿ **ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಫುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಫುಸಿತಸ್ಸ ಛುಪಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಸ್ಸ। ಲೋಕೇ ಧಮ್ಮಾ **ಲೋಕಧಮ್ಮಾ,** ಯಾವ ಲೋಕಪ್ಪವತ್ತಿ, ತಾವ ಅನಿವತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಮನೋ ಮಾನಸಂ। **ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ನವಸ್ಸ ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ವಾ। **ನ ಕಮ್ಪತೀ**ತಿ ನ ಚಲತಿ ನ ವೇಧತಿ। **ಅಸೋಕ**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸೋಕಂ ಅಬ್ಬೂಳ್ಹಸೋಕಸಲ್ಲಂ। **ವಿರಜ**ನ್ತಿ ವಿಗತರಜಂ ವಿದ್ಧಂಸಿತರಜಂ। **ಖೇಮ**ನ್ತಿ ಅಭಯಂ ನಿರುಪದ್ದವಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ।**

ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - **ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ನ ಕಮ್ಪತಿ** ನಾಮ ಯಸ್ಸ ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಕಮ್ಪತಿ ನ ಚಲತಿ ನ ವೇಧತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕೇನಚಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯಲೋಕುತ್ತಮಭಾವಾವಹನತೋ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಸ ಚ ಏತೇಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ? ಅರಹತೋ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ, ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಸೇಲೋ ಯಥಾ ಏಕಗ್ಘನೋ, ವಾತೇನ ನ ಸಮೀರತಿ।
> ಏವಂ ರೂಪಾ ರಸಾ ಸದ್ದಾ, ಗನ್ಧಾ ಫಸ್ಸಾ ಚ ಕೇವಲಾ॥
>
> “ಇಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನಿಟ್ಠಾ ಚ, ನ ಪವೇಧೇನ್ತಿ ತಾದಿನೋ।
> ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ವಯಞ್ಚಸ್ಸಾನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ಮಹಾವ॰ ೨೪೪)।

ಅಸೋಕಂ ನಾಮ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ಚಿತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಯ್ವಾಯಂ “ಸೋಕೋ ಸೋಚನಾ ಸೋಚಿತತ್ತಂ ಅನ್ತೋಸೋಕೋ ಅನ್ತೋಪರಿಸೋಕೋ ಚೇತಸೋ ಪರಿನಿಜ್ಝಾಯಿತತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೨೩೭) ನಯೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಸೋಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅಸೋಕಂ। ಕೇಚಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪುರಿಮಪದೇನ ನಾನುಸನ್ಧಿಯತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅಸೋಕಂ, ಏವಂ ವಿರಜಂ ಖೇಮನ್ತಿಪಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ಚಿತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹರಜಾನಂ ವಿಗತತ್ತಾ **ವಿರಜಂ,** ಚತೂಹಿ ಚ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮತ್ತಾ **ಖೇಮಂ,** ಯತೋ ಏತಂ ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠವಸೇನ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಕ್ಖನ್ಧತಾದಿಲೋಕುತ್ತಮಭಾವಾವಹನತೋ ಆಹುನೇಯ್ಯಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ ಚ ಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅಟ್ಠಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿತಚಿತ್ತಂ, ಅಸೋಕಚಿತ್ತಂ, ವಿರಜಚಿತ್ತಂ, ಖೇಮಚಿತ್ತನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಮಙ್ಗಲತ್ತಞ್ಚ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಭಾವಿತಮೇವಾತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಏತಾದಿಸಾನೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೩. ಏವಂ ಭಗವಾ ಅಸೇವನಾ ಚ ಬಾಲಾನನ್ತಿಆದೀಹಿ ದಸಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಮಹಾಮಙ್ಗಲಾನಿ ಕಥೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಏತಾನೇವ ಅತ್ತನಾ ವುತ್ತಮಙ್ಗಲಾನಿ ಥುನನ್ತೋ **“ಏತಾದಿಸಾನಿ ಕತ್ವಾನಾ”**ತಿ ಅವಸಾನಗಾಥಮಭಾಸಿ।

ತಸ್ಸಾಯ**ಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ – ಏತಾದಿಸಾನೀ**ತಿ ಏತಾನಿ ಈದಿಸಾನಿ ಮಯಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಿ ಬಾಲಾನಂ ಅಸೇವನಾದೀನಿ। **ಕತ್ವಾನಾ**ತಿ ಕತ್ವಾ। ಕತ್ವಾನ ಕತ್ವಾ ಕರಿತ್ವಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಮಪರಾಜಿತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ

ಖನ್ಧಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರದೇವಪುತ್ತಮಾರಪ್ಪಭೇದೇಸು ಚತೂಸು ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಸು ಏಕೇನಾಪಿ ಅಪರಾಜಿತಾ ಹುತ್ವಾ, ಸಯಮೇವ ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾರೇ ಪರಾಜೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮಕಾರೋ ಚೇತ್ಥ ಪದಸನ್ಧಿಕರಮತ್ತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಏತಾದಿಸಾನಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಮಾರೇಹಿ ಅಪರಾಜಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕೇಸು ಠಾನಚಙ್ಕಮನಾದೀಸು ಚ ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಬಾಲಸೇವನಾದೀಹಿ ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಆಸವಾ ವಿಘಾತಪರಿಳಾಹಾ, ತೇಸಂ ಅಭಾವಾ ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅನುಪದ್ದುತಾ ಅನುಪಸಟ್ಠಾ ಖೇಮಿನೋ ಅಪ್ಪಟಿಭಯಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅನುನಾಸಿಕೋ ಚೇತ್ಥ ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಂ ತೇಸಂ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಗಾಥಾಪದೇನ ಭಗವಾ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಕಥಂ? ಏವಂ, ದೇವಪುತ್ತ, ಯೇ ಏತಾದಿಸಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇ ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಬಾಲಾನಂ ಅಸೇವನಾದಿಅಟ್ಠತಿಂಸವಿಧಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಏತಾದಿಸಕಾರಕಾನಂ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಪವರನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾಹೀತಿ।

ಏವಞ್ಚ ಭಗವತಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸದೇವತಾಯೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು, ಸೋತಾಪತ್ತಿಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಫಲಸಮ್ಪತ್ತಾನಂ ಗಣನಾ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಇಮಂ ಪನ, ಆನನ್ದ, ರತ್ತಿಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದೇವತಾ ಮಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಙ್ಗಲಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ, ಅಥಸ್ಸಾಹಂ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಅಭಾಸಿಂ, ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಹಿ, ಆನನ್ದ, ಇಮಂ ಮಙ್ಗಲಪರಿಯಾಯಂ, ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಾಚೇಹೀ"ತಿ। ಥೇರೋ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಾಚೇಸಿ। ತಯಿದಂ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಯ ಆಭತಂ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಪವತ್ತತಿ, "ಏವಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಫೀತಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ ಪುಥುಭೂತಂ ಯಾವ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಏತೇಸ್ವೇವ ಮಙ್ಗಲೇಸು ಞಾಣಪರಿಚಯಪಾಟವತ್ಥಂ ಅಯಮಾದಿತೋ ಪಭುತಿ ಯೋಜನಾ - ಏವಮಿಮೇ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಲೋಕುತ್ತರಸುಖಕಾಮಾ ಸತ್ತಾ ಬಾಲಜನಸೇವನಂ ಪಹಾಯ, ಪಣ್ಡಿತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಪೂಜನೇಯ್ಯೇ ಪೂಜೇತ್ವಾ, ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾಯ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಚೋದಿಯಮಾನಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಣಿಧಾಯ, ಬಾಹುಸಚ್ಚಸಿಪ್ಪವಿನಯೇಹಿ ಅಲಙ್ಕತತ್ತಭಾವಾ, ವಿನಯಾನುರೂಪಂ ಸುಭಾಸಿತಂ ಭಾಸಮಾನಾ, ಯಾವ ಗಿಹಿಭಾವಂ ನ ವಿಜಹನ್ತಿ, ತಾವ ಮಾತಾಪಿತೂಪಟ್ಠಾನೇನ ಪೋರಾಣಂ ಇಣಮೂಲಂ ವಿಸೋಧಯಮಾನಾ, ಪುತ್ತದಾರಸಙ್ಗಹೇನ ನವಂ ಇಣಮೂಲಂ ಪಯೋಜಯಮಾನಾ, ಅನಾಕುಲಕಮ್ಮನ್ತತಾಯ ಧನಧಞ್ಞಾದಿಸಮಿದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಾ, ದಾನೇನ ಭೋಗಸಾರಂ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ಜೀವಿತಸಾರಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ, ಞಾತಿಸಙ್ಗಹೇನ ಸಕಜನಹಿತಂ ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮನ್ತತಾಯ ಪರಜನಹಿತಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಾ, ಪಾಪವಿರತಿಯಾ ಪರೂಪಘಾತಂ ಮಜ್ಜಪಾನಸಂಯಮೇನ ಅತ್ತೂಪಘಾತಞ್ಚ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಕುಸಲಪಕ್ಖಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ, ವಡ್ಢಿತಕುಸಲತಾಯ ಗಿಹಿಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಓಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವೇ ಠಿತಾಪಿ ಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕೂಪಜ್ಝಾಯಾಚರಿಯಾದೀಸು ಗಾರವೇನ ನಿವಾತೇನ ಚ ವತ್ತಸಮ್ಪದಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಗೇಧಂ ಪಹಾಯ, ಕತಞ್ಞುತಾಯ ಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಯಂ ಠತ್ವಾ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಚಿತ್ತಲೀನತಂ ಪಹಾಯ, ಖನ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಪರಿಸ್ಸಯೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ, ಸೋವಚಸ್ಸತಾಯ ಸನಾಥಂ ಅತ್ತಾನಂ ಕತ್ವಾ, ಸಮಣದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಪಯೋಗಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ, ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಕಙ್ಖಾಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಕಙ್ಖಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರತಪೇನ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಂ ತತೋ ಪರಾ ಚ ಚತಸ್ಸೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಾ , ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಅರಿಯಸಚ್ಚದಸ್ಸನಪರಿಯಾಯಂ ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಫಲಸಙ್ಖ್ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ಯಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿತ್ವಾ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ವಾತವುಟ್ಠೀಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿಕಮ್ಪಮಾನಚಿತ್ತಾ ಅಸೋಕಾ ವಿರಜಾ ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇ ಚ ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಕೇನಪಿ ಅಪರಾಜಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

“ಏತಾದಿಸಾನಿ ಕತ್ವಾನ, ಸಬ್ಬತ್ಥಮಪರಾಜಿತಾ।
ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸೋತ್ಥಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮಙ್ಗಲಮುತ್ತಮ”ನ್ತಿ॥

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ

ಇದಾನಿ **ಯಾನೀಧ ಭೂತಾನೀ**ತಿಏವಮಾದಿನಾ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾನನ್ತರಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ರತನಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ ವತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೇನ ತಿತ್ಥೇನ ನದಿತಳಾಕಾದೀಸು ಸಲಿಲಜ್ಝೋಗಾಹಣಮಿವ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೇನ ನಿದಾನೇನ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಜ್ಝೋಗಾಹಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ -

"ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ಇಮಂ ನಯಂ।
ಪಕಾಸೇತ್ವಾನ ಏತಸ್ಸ, ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನಂ"॥

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತೇನ ಅತ್ತರಕ್ಖಾ ಅಕಲ್ಯಾಣಕರಣಕಲ್ಯಾಣಾಕರಣಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚ ಆಸವಾನಂ ಪಟಿಘಾತೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಇಮಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಪರಾರಕ್ಖಂ ಅಮನುಸ್ಸಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚ ಆಸವಾನಂ ಪಟಿಘಾತಂ ಸಾಧೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದನನ್ತರಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಿಯಾತಿ।

ಇದಂ ತಾವಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ।

ವೇಸಾಲಿವತ್ಥು

ಇದಾನಿ **"ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಹ "ಕೇನ ಪನೇತಂ ಸುತ್ತಂ ವುತ್ತಂ, ಕದಾ ಕತ್ಥ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। ವುಚ್ಚತೇ - ಇದಞ್ಹಿ ಭಗವತಾ ಏವ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಾವಕಾದೀಹಿ। ತಞ್ಚ ಯದಾ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದವೇಹಿ ಉಪದ್ದುತಾಯ ವೇಸಾಲಿಯಾ ಲಿಚ್ಛವೀಹಿ ರಾಜಗಹತೋ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಭಗವಾ ವೇಸಾಲಿಂ ಆನೀತೋ, ತದಾ ವೇಸಾಲಿಯಂ ತೇಸಂ ಉಪದ್ದವಾನಂ ಪಟಿಘಾತತ್ಥಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಅಯಂ ತೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಸಙ್ಖೇಪವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ವೇಸಾಲಿವತ್ಥುತೋ ಪಭುತಿ ಪೋರಾಣೇಹಿ ವಣ್ಣೀಯತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ **ವಣ್ಣನಾ** - ಬಾರಾಣಸಿರಞ್ಞೋ ಕಿರ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಗಬ್ಭೋ ಸಣ್ಠಾಸಿ, ಸಾ ತಂ ಞತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇದೇಸಿ, ರಾಜಾ ಗಬ್ಭಪರಿಹಾರಂ ಅದಾಸಿ। ಸಾ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಗಬ್ಭಾ ಗಬ್ಭಪರಿಪಾಕಕಾಲೇ ವಿಜಾಯನಘರಂ ಪಾವಿಸಿ। ಪುಞ್ಞವತೀನಂ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಗಬ್ಭವುಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ। ಸಾ ಚ ತಾಸಂ ಅಞ್ಞತರಾ, ತೇನ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯೇ ಅಲತ್ತಕಪಟಲಬನ್ಧುಜೀವಕಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ವಿಜಾಯಿ। ತತೋ "ಅಞ್ಞಾ ದೇವಿಯೋ ಸುವಣ್ಣಬಿಮ್ಬಸದಿಸೇ ಪುತ್ತೇ ವಿಜಾಯನ್ತಿ, ಅಗ್ಗಮಹೇಸೀ ಮಂಸಪೇಸಿನ್ತಿ ರಞ್ಞೋ ಪುರತೋ ಮಮ ಅವಣ್ಣೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ಅವಣ್ಣಭಯೇನ ತಂ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರೇನ ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತ್ವಾ ರಾಜಮುದ್ದಿಕಾಯ ಲಞ್ಛಿತ್ವಾ ಗಙ್ಗಾಯ ಸೋತೇ ಪಕ್ಖಿಪಾಪೇಸಿ। ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಛಡ್ಡಿತಮತ್ತೇ ದೇವತಾ ಆರಕ್ಖಂ ಸಂವಿದಹಿಂಸು। ಸುವಣ್ಣಪಟ್ಟಕಞ್ಚೇತ್ಥ ಜಾತಿಹಿಙ್ಗುಲಕೇನ "ಬಾರಾಣಸಿರಞ್ಞೋ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಯಾ ಪಜಾ"ತಿ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಬನ್ಧಿಂಸು। ತತೋ ತಂ ಭಾಜನಂ ಊಮಿಭಯಾದೀಹಿ ಅನುಪದ್ದುತಂ ಗಙ್ಗಾಸೋತೇನ ಪಾಯಾಸಿ।

ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ಅಞ್ಞತರೋ ತಾಪಸೋ ಗೋಪಾಲಕುಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ವಿಹರತಿ। ಸೋ ಪಾತೋವ ಗಙ್ಗಂ ಓತರನ್ತೋ ಭಾಜನಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಸಞ್ಞಾಯ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ತತೋ ತತ್ಥ ತಂ ಅಕ್ಖರಪಟ್ಟಕಂ ರಾಜಮುದ್ದಿಕಾಲಞ್ಛನಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ತಂ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಅದ್ದಸ , ದಿಸ್ವಾನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ "ಸಿಯಾ ಗಬ್ಭೋ, ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ

ದುಗ್ಗನ್ಧಪೂತಿಭಾವೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ। ತಂ ಅಸ್ಸಮಂ ನೇತ್ವಾ ಸುದ್ಧೇ ಓಕಾಸೇ ಠಪೇಸಿ। ಅಥ ಅಡ್ಢಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ದ್ವೇ ಮಂಸಪೇಸಿಯೋ ಅಹೇಸುಂ। ತಾಪಸೋ ದಿಸ್ವಾ ಸಾಧುತರಂ ಠಪೇಸಿ, ತತೋ ಪುನ ಅಡ್ಢಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ಏಕಮೇಕಿಸ್ಸಾ ಪೇಸಿಯಾ ಹತ್ಥಪಾದಸೀಸಾನಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಪಿಳಕಾ ಉಟ್ಠಹಿಂಸು। ತಾಪಸೋ ದಿಸ್ವಾ ಪುನ ಸಾಧುತರಂ ಠಪೇಸಿ। ಅಥ ಅಡ್ಢಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ಏಕಾ ಮಂಸಪೇಸಿ ಸುವಣ್ಣಬಿಮ್ಬಸದಿಸೋ ದಾರಕೋ, ಏಕಾ ದಾರಿಕಾ ಅಹೋಸಿ। ತೇಸು ತಾಪಸಸ್ಸ ಪುತ್ತಸಿನೇಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಅಙ್ಗುಟ್ಠಕತೋ ಚಸ್ಸ ಖೀರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ತತೋ ಪಭುತಿ ಚ ಖೀರಭತ್ತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ಭತ್ತಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಖೀರಂ ದಾರಕಾನಂ ಮುಖೇ ಆಸಿಞ್ಚತಿ। ತೇಸಂ ಯಂ ಯಂ ಉದರಂ ಪವಿಟ್ಠಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಮಣಿಭಾಜನಗತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಲಿಚ್ಛವೀ ಅಹೇಸುಂ। ಅಪರೇ ಪನಾಹು "ಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ವಿಯ ನೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಲೀನಾ ಛವಿ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। ಏವಂ ತೇ ನಿಚ್ಛವಿತಾಯ ವಾ ಲೀನಚ್ಛವಿತಾಯ ವಾ **ಲಿಚ್ಛವೀ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು।

ತಾಪಸೋ ದಾರಕೇ ಪೋಸೇನ್ತೋ ಉಸ್ಸೂರೇ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸತಿ, ಅತಿದಿವಾ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ। ತಸ್ಸ ತಂ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಞತ್ವಾ ಗೋಪಾಲಕಾ ಆಹಂಸು, "ಭನ್ತೇ, ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ದಾರಕಪೋಸನಂ ಪಲಿಬೋಧೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ದಾರಕೇ ದೇಥ, ಮಯಂ ಪೋಸೇಸ್ಸಾಮ, ತುಮ್ಹೇ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತಾಪಸೋ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿ। ಗೋಪಾಲಕಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಮಗ್ಗಂ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಓಕಿರಿತ್ವಾ ಧಜಪಟಾಕಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತೂರಿಯೇಹಿ ವಜ್ಜಮಾನೇಹಿ ಅಸ್ಸಮಂ ಆಗತಾ। ತಾಪಸೋ "ಮಹಾಪುಞ್ಞಾ ದಾರಕಾ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ವಡ್ಢೇಥ, ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆವಾಹವಿವಾಹಂ ಕರೋಥ, ಪಞ್ಚಗೋರಸೇನ ರಾಜಾನಂ ತೋಸೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಭಾಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಗರಂ ಮಾಪೇಥ, ತತ್ಥ ಕುಮಾರಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ದಾರಕೇ ಅದಾಸಿ। ತೇ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ದಾರಕೇ ನೇತ್ವಾ ಪೋಸೇಸುಂ।

ದಾರಕಾ ವುಡ್ಢಿಮನ್ವಾಯ ಕೀಳನ್ತಾ ವಿವಾದಟ್ಠಾನೇಸು ಅಞ್ಞೇ ಗೋಪಾಲದಾರಕೇ ಹತ್ಥೇನಪಿ ಪಾದೇನಪಿ ಪಹರನ್ತಿ, ತೇ ರೋದನ್ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ರೋದಥಾ"ತಿ ಚ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ವುತ್ತಾ "ಇಮೇ ನಿಮ್ಮಾತಾಪಿತಿಕಾ ತಾಪಸಪೋಸಿತಾ ಅಮ್ಹೇ ಅತೀವ ಪಹರನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತತೋ ತೇಸಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ "ಇಮೇ ದಾರಕಾ ಅಞ್ಞೇ ದಾರಕೇ ವಿಹೇಠೇನ್ತಿ ದುಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ, ನ ಇಮೇ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ವಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಇಮೇ"ತಿ ಆಹಂಸು। ತತೋ ಪಭುತಿ ಕಿರ ಸೋ ಪದೇಸೋ "ವಜ್ಜೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಿಯೋಜನಸತಂ ಪರಿಮಾಣೇನ। ಅಥ ತಂ ಪದೇಸಂ ಗೋಪಾಲಕಾ ರಾಜಾನಂ ತೋಸೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ। ತತ್ಥೇವ ನಗರಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಂ ಕುಮಾರಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಅಕಂಸು। ತಾಯ ಚಸ್ಸ ದಾರಿಕಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವಾರೇಯ್ಯಂ ಕತ್ವಾ ಕತಿಕಂ ಅಕಂಸು "ನ ಬಾಹಿರತೋ ದಾರಿಕಾ ಆನೇತಬ್ಬಾ, ಇತೋ ದಾರಿಕಾ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ದಾತಬ್ಬಾ"ತಿ। ತೇಸಂ ಪಠಮಸಂವಾಸೇನ ದ್ವೇ ದಾರಕಾ ಜಾತಾ ಧೀತಾ ಚ ಪುತ್ತೋ ಚ, ಏವಂ ಸೋಳಸಕ್ಖತ್ತುಂ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಜಾತಾ। ತತೋ ತೇಸಂ ದಾರಕಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಡ್ಢನ್ತಾನಂ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನನಿವಾಸಟ್ಠಾನಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಗಹೇತುಂ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತಂ ತಂ ನಗರಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಾವುತನ್ತರೇನ ಗಾವುತನ್ತರೇನ ಪಾಕಾರೇನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿಂಸು, ತಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಾಲೀಕತತ್ತಾ **ವೇಸಾಲೀ**ತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಜಾತಂ। ಇದಂ **ವೇಸಾಲಿವತ್ಥು**।

ಭಗವತೋ ನಿಮನ್ತನಂ

ಅಯಂ ಪನ ವೇಸಾಲೀ ಭಗವತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ಇದ್ಧಾ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ರಾಜೂನಂಯೇವ ಸತ್ತ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಸತಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ರಾಜಾನೋ ಅಹೇಸುಂ। ತಥಾ ಯುವರಾಜಸೇನಾಪತಿಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪ್ಪಭುತೀನಂ । ಯಥಾಹ -

"ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ವೇಸಾಲೀ ಇದ್ಧಾ ಚೇವ ಹೋತಿ ಫೀತಾ ಚ ಬಹುಜನಾ ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸಾ ಸುಭಿಕ್ಖಾ ಚ, ಸತ್ತ ಚ ಪಾಸಾದಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಪಾಸಾದಸತಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಪಾಸಾದಾ, ಸತ್ತ ಚ ಕೂಟಾಗಾರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಚ

ಕೂಟಾಗಾರಸತಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಕೂಟಾಗಾರಾನಿ, ಸತ್ತ ಚ ಆರಾಮಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಆರಾಮಸತಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಆರಾಮಾ, ಸತ್ತ ಚ ಪೋಕ್ಖರಣಿಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಪೋಕ್ಖರಣಿಸತಾನಿ ಸತ್ತ ಚ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೨೬)।

ಸಾ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಾ ಅಹೋಸಿ ದುಬ್ಬುಟ್ಠಿಕಾ ದುಸ್ಸಸ್ಸಾ। ಪಠಮಂ ದುಗ್ಗತಮನುಸ್ಸಾ ಮರನ್ತಿ , ತೇ ಬಹಿದ್ಧಾ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। ಮತಮನುಸ್ಸಾನಂ ಕುಣಪಗನ್ಧೇನ ಅಮನುಸ್ಸಾ ನಗರಂ ಪವಿಸಿಂಸು, ತತೋ ಬಹುತರಾ ಮರನ್ತಿ। ತಾಯ ಪಟಿಕೂಲತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಅಹಿವಾತರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಇತಿ ತೀಹಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಅಮನುಸ್ಸರೋಗಭಯೇಹಿ ಉಪದ್ದುತಾ ವೇಸಾಲಿನಗರವಾಸಿನೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಆಹಂಸು, "ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ತಿವಿಧಂ ಭಯಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ರಾಜಕುಲಪರಿವಟ್ಟಾ ಏವರೂಪಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಂ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮಞ್ಞೇ ಅಧಮ್ಮಿಕತ್ತೇನ ತಂ ಏತರಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ। ರಾಜಾ ಸಬ್ಬೇ ಸನ್ಥಾಗಾರೇ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ "ಮಯ್ಹಂ ಅಧಮ್ಮಿಕಭಾವಂ ವಿಚಿನಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತೇ ಸಬ್ಬಂ ಪವೇಣಿಂ ವಿಚಿನನ್ತಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದ್ದಸಂಸು।

ತತೋ ರಞ್ಞೋ ದೋಸಮದಿಸ್ವಾ "ಇದಂ ಭಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕಥಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸುಂ। ತತ್ಥ ಏಕಚ್ಚೇ ಛ ಸತ್ಥಾರೇ ಅಪದಿಸಿಂಸು "ಏತೇಹಿ ಓಕ್ಕನ್ತಮತ್ತೇ ವೂಪಸಮೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಏಕಚ್ಚೇ ಆಹಂಸು - "ಬುದ್ಧೋ ಕಿರ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಸೋ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ತೇನ ಓಕ್ಕನ್ತಮತ್ತೇ ಸಬ್ಬಭಯಾನಿ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। ತೇನ ತೇ ಅತ್ತಮನಾ ಹುತ್ವಾ "ಕಹಂ ಪನ ಸೋ ಭಗವಾ ಏತರಹಿ ವಿಹರತಿ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪೇಸಿತೋ ನ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಅಥಾಪರೇ ಆಹಂಸು - "ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ, ಕಿಸ್ಸ ನಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಸೋ ಪನ ಭಗವಾ ಏತರಹಿ ರಾಜಗಹೇ ವಿಹರತಿ, ರಾಜಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ತಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಂ ನ ದದೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ ರಾಜಾನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಆನೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ದ್ವೇ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಾನೋ ಮಹತಾ ಬಲಕಾಯೇನ ಪಹೂತಂ ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ದತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸಿಂಸು "ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಆನೇಥಾ"ತಿ। ತೇ ಗನ್ತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ದತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ನಿವೇದೇತ್ವಾ, "ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವನ್ತಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ನಗರಂ ಪೇಸೇಹೀ"ತಿ ಆಹಂಸು। ರಾಜಾ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ, "ತುಮ್ಹೇಯೇವ ಜಾನಾಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತೇ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹಂಸು - "ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ನಗರೇ ತೀಣಿ ಭಯಾನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ಸಚೇ ಭಗವಾ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸೋತ್ಥಿ ನೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ। ಭಗವಾ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ "ವೇಸಾಲಿಯಂ ರತನಸುತ್ತೇ ವುತ್ತೇ ಸಾ ರಕ್ಖಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಫರಿಸ್ಸತಿ, ಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ। ಅಥ ರಾಜಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ಭಗವತೋ ಅಧಿವಾಸನಂ ಸುತ್ವಾ "ಭಗವತಾ ವೇಸಾಲಿಗಮನಂ ಅಧಿವಾಸಿತ"ನ್ತಿ ನಗರೇ ಘೋಸನಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಹ - "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಥ ವೇಸಾಲಿಗಮನ"ನ್ತಿ? ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾತಿ। ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ತಾವ ಆಗಮೇಥ, ಯಾವ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಯಾದೇಮೀತಿ।

ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ರಾಜಗಹಸ್ಸ ಚ ಗಙ್ಗಾಯ ಚ ಅನ್ತರಾ ಪಞ್ಚಯೋಜನಭೂಮಿಂ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಯೋಜನೇ ಯೋಜನೇ ವಿಹಾರಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಗಮನಕಾಲಂ ಪಟಿವೇದೇಸಿ। ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸತೇಹಿ ಪರಿವುತೋ ಪಾಯಾಸಿ। ರಾಜಾ ಪಞ್ಚಯೋಜನಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಞ್ಚವಣ್ಣೇಹಿ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಜಾಣುಮತ್ತಂ ಓಕಿರಾಪೇತ್ವಾ ಧಜಪಟಾಕಪುಣ್ಣಘಟಕದಲಿಆದೀನಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ದ್ವೇ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಾನಿ ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಏಕಮೇಕಂ ಉಕ್ಖಿಪಾಪೇತ್ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರೇನ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಭಗವನ್ತಂ ವಸಾಪೇತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಾನಿ ದತ್ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ದಿವಸೇಹಿ ಗಙ್ಗಾತೀರಂ ನೇಸಿ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ನಾವಂ ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತೋ ವೇಸಾಲಿಕಾನಂ ಸಾಸನಂ ಪೇಸೇಸಿ "ಆಗತೋ ಭಗವಾ, ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ। ತೇ "ದಿಗುಣಂ ಪೂಜಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವೇಸಾಲಿಯಾ ಚ ಗಙ್ಗಾಯ ಚ ಅನ್ತರಾ ತಿಯೋಜನಭೂಮಿಂ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಾನಿ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪೂಜಂ ಕುರುಮಾನಾ ಗಙ್ಗಾತೀರಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು।

ಅಥ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ದ್ವೇ ನಾವಾಯೋ ಸಙ್ಘಟೇತ್ವಾ ಮಣ್ಡಪಂ ಕತ್ವಾ ಪುಪ್ಫದಾಮಾದೀಹಿ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬರತನಮಯಂ ಬುದ್ಧಾಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ, ಭಗವಾ ತತ್ಥ ನಿಸೀದಿ। ಪಞ್ಚ ಸತಾ ಭಿಕ್ಖೂಪಿ ನಾವಂ ಆರುಹಿತ್ವಾ ಯಥಾನುರೂಪಂ ನಿಸೀದಿಂಸು। ರಾಜಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅನುಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಉದಕಂ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ "ಯಾವ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತಾವಾಹಂ ಇಧೇವ ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ವಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ನಿವತ್ತೋ। ಉಪರಿ ದೇವತಾ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಭವನಾ ಪೂಜಂ ಅಕಂಸು। ಹೇಟ್ಠಾಗಙ್ಗಾನಿವಾಸಿನೋ ಕಮ್ಬಲಸ್ಸತರಾದಯೋ ನಾಗರಾಜಾನೋ ಪೂಜಂ ಅಕಂಸು। ಏವಂ ಮಹತಿಯಾ ಪೂಜಾಯ ಭಗವಾ ಯೋಜನಮತ್ತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಗಙ್ಗಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಸಾಲಿಕಾನಂ ಸೀಮನ್ತರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ।

ತತೋ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಾನೋ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೇನ ಕತಪೂಜಾಯ ದಿಗುಣಂ ಕರೋನ್ತಾ ಗಲಪ್ಪಮಾಣೇ ಉದಕೇ ಭಗವನ್ತಂ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಚ್ಛಿಂಸು। ತೇನೇವ ಖಣೇನ ತೇನ ಮುಹುತ್ತೇನ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಭಾವಿನದ್ಧನ್ಧಕಾರವಿಸಟಕೂಟೋ ಗಳಗಳಾಯನ್ತೋ ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಮಹಾಮೇಘೋ ವುಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥ ಭಗವತಾ ಪಠಮಪಾದೇ ಗಙ್ಗಾತೀರೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತೇ ಪೋಕ್ಖರವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿ। ಯೇ ತೇಮೇತುಕಾಮಾ, ತೇ ಏವ ತೇಮೇನ್ತಿ, ಅತೇಮೇತುಕಾಮಾ ನ ತೇಮೇನ್ತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಜಾಣುಮತ್ತಂ ಊರುಮತ್ತಂ ಕಟಿಮತ್ತಂ ಗಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಉದಕಂ ವಹತಿ, ಸಬ್ಬಕುಣಪಾನಿ ಉದಕೇನ ಗಙ್ಗಂ ಪವೇಸಿತಾನಿ, ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ಅಹೋಸಿ।

ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಾನೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅನ್ತರಾ ಯೋಜನೇ ಯೋಜನೇ ವಾಸಾಪೇತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಾನಿ ದತ್ವಾ ತೀಹಿ ದಿವಸೇಹಿ ದಿಗುಣಂ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತಾ ವೇಸಾಲಿಂ ನಯಿಂಸು । ವೇಸಾಲಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಭಗವತಿ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ದೇವಸಙ್ಘಪುರಕ್ಖತೋ ಆಗಚ್ಛಿ। ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಅಮನುಸ್ಸಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಲಾಯಿಂಸು। ಭಗವಾ ನಗರದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಇಮಂ, ಆನನ್ದ, ರತನಸುತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಬಲಿಕಮ್ಮೂಪಕರಣಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಲಿಚ್ಛವಿರಾಜಕುಮಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವೇಸಾಲಿಯಾ ತಿಪಾಕಾರನ್ತರೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಪರಿತ್ತಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ ರತನಸುತ್ತಂ ಅಭಾಸಿ। "ಏವಂ ಕೇನ ಪನೇತಂ ಸುತ್ತಂ ವುತ್ತಂ , ಕದಾ, ಕತ್ಥ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ವೇಸಾಲಿವತ್ಥುತೋ ಪಭುತಿ ಪೋರಾಣೇಹಿ ವಣ್ಣೀಯತಿ।

ಏವಂ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತದಿವಸೇಯೇವ ವೇಸಾಲಿನಗರದ್ವಾರೇ ತೇಸಂ ಉಪದ್ದವಾನಂ ಪಟಿಘಾತತ್ಥಾಯ ವುತ್ತಮಿದಂ ರತನಸುತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಪರಿತ್ತತ್ಥಾಯ ಭಾಸಮಾನೋ ಭಗವತೋ ಪತ್ತೇನ ಉದಕಮಾದಾಯ ಸಬ್ಬನಗರಂ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರನ್ತೋ ಅನುವಿಚರಿ। ಯಂ **ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ತೇ ಏವ ಥೇರೇನ ಯೇ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪಲಾತಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಭಿತ್ತಿಪ್ಪದೇಸಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಅಮನುಸ್ಸಾ, ತೇ ಚತೂಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಪಲಾಯಿಂಸು, ದ್ವಾರಾನಿ ಅನೋಕಾಸಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ತತೋ ಏಕಚ್ಚೇ ದ್ವಾರೇಸು ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಪಾಕಾರಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಲಾತಾ। ಅಮನುಸ್ಸೇಸು ಗತಮತ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗತ್ತೇಸು ರೋಗೋ ವೂಪಸನ್ತೋ। ತೇ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪುಪ್ಫಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಥೇರಂ ಪೂಜೇಸುಂ। ಮಹಾಜನೋ ನಗರಮಜ್ಝೇ ಸನ್ಥಾಗಾರಂ ಸಬ್ಬಗನ್ಧೇಹಿ ಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ವಿತಾನಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಾಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಆನೇಸಿ।

ಭಗವಾ ಸನ್ಥಾಗಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋಪಿ ಖೋ ರಾಜಾನೋ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಪತಿರೂಪೇ ಪತಿರೂಪೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿಂಸು। ಸಕ್ಕೋಪಿ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ದ್ವೀಸು ದೇವಲೋಕೇಸು ದೇವಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪನಿಸೀದಿ ಅಞ್ಞೇ ಚ ದೇವಾ, ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವೇಸಾಲಿಂ ಅನುವಿಚರನ್ತೋ ರಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ವೇಸಾಲಿನಗರವಾಸೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತದೇವ ರತನಸುತ್ತಂ ಅಭಾಸೀತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಾ "**ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ಇಮಂ ನಯಂ। ಪಕಾಸೇತ್ವಾನಾ**"ತಿ ಮಾತಿಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಸಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ ಹೋತಿ।

ಯಾನೀಧಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಇದಾನಿ “ಏತಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ** ಆರಬ್ಭತೇ। ಅಪರೇ ಪನ ವದನ್ತಿ “ಆದಿತೋ ಪಞ್ಚೇವ ಗಾಥಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಾ, ಸೇಸಾ ಪರಿತ್ತಕರಣಸಮಯೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇನಾ”ತಿ। ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಹೋತು, ಕಿಂ ನೋ ಇಮಾಯ ಪರಿಕ್ಖಾಯ, ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಏತಸ್ಸ ರತನಸುತ್ತಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನಂ।

ಯಾನೀಧ ಭೂತಾನೀತಿ ಪಠಮಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಯಾನೀ**ತಿ ಯಾದಿಸಾನಿ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾನಿ ವಾ ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಿ ವಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಭೂತಾನೀ**ತಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭೂತಸದ್ದೋ “ಭೂತಸ್ಮಿಂ ಪಾಚಿತ್ತಿಯ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೬೯) ವಿಜ್ಜಮಾನೇ। “ಭೂತಮಿದನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಸಮನುಪಸ್ಸಥಾ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೧) ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ। “ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಮಹಾಭೂತಾ ಹೇತೂ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೬) ಚತುಬ್ಬಿಧೇ ಪಥವೀಧಾತ್ವಾದಿರೂಪೇ। “ಯೋ ಚ ಕಾಲಘಸೋ ಭೂತೋ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೯೦) ಖೀಣಾಸವೇ। “ಸಬ್ಬೇವ ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಭೂತಾ ಲೋಕೇ ಸಮುಸ್ಸಯ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೦) ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ। “ಭೂತಗಾಮಪಾತಬ್ಯತಾಯಾ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೯೦) ರುಕ್ಖಾದಿಕೇ। “ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩) ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತತಿ। ಇಧ ಪನ ಅವಿಸೇಸತೋ ಅಮನುಸ್ಸೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಮಾಗತಾನೀತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಿ। **ಭುಮ್ಮಾನೀ**ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ। **ವಾ**-ಇತಿ ವಿಕಪ್ಪನೇ। ತೇನ ಯಾನೀಧ ಭುಮ್ಮಾನಿ ವಾ ಭೂತಾನಿ ಸಮಾಗತಾನೀತಿ ಇಮಮೇಕಂ ವಿಕಪ್ಪಂ ಕತ್ವಾ ಪುನ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪಂ ಕಾತುಂ **“ಯಾನಿ ವ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ”**ತಿ ಆಹ। ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ವಾ ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಇಧ ಸಮಾಗತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಾಮತೋ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಂ, ತಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಆಕಾಸೇ ಪಾತುಭೂತವಿಮಾನೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ “ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಭೂತಾನೀ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಿನೇರುತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ ಭೂಮಿಯಂ ರುಕ್ಖಲತಾದೀಸು ಅಧಿವತ್ಥಾನಿ ಪಥವಿಯಞ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ ಭೂತಾನಿ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಭೂಮಿಯಂ ಭೂಮಿಪಟಿಬದ್ಧೇಸು ಚ ರುಕ್ಖಲತಾಪಬ್ಬತಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ “ಭುಮ್ಮಾನಿ ಭೂತಾನೀ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಅಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಿ “ಭುಮ್ಮಾನಿ ವಾ ಯಾನಿ ವ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ”ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಪುನ ಏಕೇನ ಪದೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಬ್ಬೇವ ಭೂತಾ ಸುಮನಾ ಭವನ್ತೂ”**ತಿ ಆಹ। **ಸಬ್ಬೇ**ತಿ ಅನವಸೇಸಾ। **ಏವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇ, ಏಕಮ್ಪಿ ಅನಪನೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭೂತಾ**ತಿ ಅಮನುಸ್ಸಾ। **ಸುಮನಾ ಭವನ್ತೂ**ತಿ ಸುಖಿತಮನಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಭವನ್ತು। **ಅಥೋಪೀ**ತಿ ಕಿಚ್ಚನ್ತರಸನ್ನಿಯೋಜನತ್ಥಂ ವಾಕ್ಯೋಪಾದಾನೇ ನಿಪಾತದ್ವಯಂ। **ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಸುಣನ್ತು ಭಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಲೋಕುತ್ತರಸುಖಾವಹಂ ಮಮ ದೇಸನಂ ಸುಣನ್ತು।

ಏವಮೇತ್ಥ ಭಗವಾ “ಯಾನೀಧ ಭೂತಾನಿ ಸಮಾಗತಾನೀ”ತಿ ಅನಿಯಮಿತವಚನೇನ ಭೂತಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನ “ಭುಮ್ಮಾನಿ ವಾ ಯಾನಿ ವ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ”ತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ತತೋ “ಸಬ್ಬೇವ ಭೂತಾ”ತಿ ಪುನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ “ಸುಮನಾ ಭವನ್ತೂ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ ಆಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ “ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಸುಣನ್ತು ಭಾಸಿತ”ನ್ತಿ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ, ತಥಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪರತೋಘೋಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಞ್ಚ, ತಥಾ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ಚ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ ಗಾಥಂ ಸಮಾಪೇಸಿ।

ತಸ್ಮಾಹೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೨. **ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಭೂತಾತಿ** ದುತಿಯಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಮಾತಿ** ಕಾರಣವಚನಂ। **ಭೂತಾತಿ** ಆಮನ್ತನವಚನಂ। **ನಿಸಾಮೇಥಾತಿ** ಸುಣಾಥ। **ಸಬ್ಬೇತಿ** ಅನವಸೇಸಾ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ದಿಬ್ಬಟ್ಠಾನಾನಿ ತತ್ಥ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಸಮ್ಪದಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ ಇಧ ಸಮಾಗತಾ, ನ ನಟನಚ್ಚನಾದಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಭೂತಾ ನಿಸಾಮೇಥ ಸಬ್ಬೇತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸುಮನಾ ಭವನ್ತು, ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಸುಣನ್ತೂ"ತಿ ವಚನೇನ ತೇಸಂ ಸುಮನಭಾವಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೋತುಕಮ್ಯತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಆಹ "ಯಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಸುಮನಭಾವೇನ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾಸಯಸುದ್ಧೀಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೋತುಕಮ್ಯತಾಯ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಪರತೋಘೋಸಪದಟ್ಠಾನತೋ ಪಯೋಗಸುದ್ಧೀಹಿ ಚ ಯುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಭೂತಾ ನಿಸಾಮೇಥ ಸಬ್ಬೇ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ಪುರಿಮಗಾಥಾಯ ಅನ್ತೇ "ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಅಪದಿಸನ್ತೋ ಆಹ "ಯಸ್ಮಾ ಮಮ ಭಾಸಿತಂ ನಾಮ ಅತಿದುಲ್ಲಭಂ ಅಟ್ಠಕ್ಖಣಪರಿವಜ್ಜಿತಸ್ಸ ಖಣಸ್ಸ ದುಲ್ಲಭತ್ತಾ, ಅನೇಕಾನಿಸಂಸಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಕರುಣಾಗುಣೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ, ತಞ್ಚಾಹಂ ವತ್ತುಕಾಮೋ 'ಸುಣನ್ತು ಭಾಸಿತ'ನ್ತಿ ಅವೋಚಂ, ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಭೂತಾ ನಿಸಾಮೇಥ ಸಬ್ಬೇ"ತಿ। ಇದಂ ಇಮಿನಾ ಗಾಥಾಪದೇನ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಮೇತಂ ಕಾರಣಂ ನಿರೋಪೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಭಾಸಿತನಿಸಾಮನೇ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ನಿಸಾಮೇತಬ್ಬಂ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ **"ಮೇತ್ತಂ ಕರೋಥ ಮಾನುಸಿಯಾ ಪಜಾಯಾ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಾಯಂ ತೀಹಿ ಉಪದ್ದವೇಹಿ ಉಪದ್ದುತಾ ಮಾನುಸೀ ಪಜಾ, ತಸ್ಸಾ ಮಾನುಸಿಯಾ ಪಜಾಯ ಮೇತ್ತಂ ಮಿತ್ತಭಾವಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇಥಾತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಮಾನುಸಿಕಂ ಪಜ"ನ್ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತಂ ಭುಮ್ಮತ್ಥಾಸಮ್ಭವಾ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ, ಸೋಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಪನೇತ್ಥ - ನಾಹಂ ಬುದ್ಧೋತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಬಲೇನ ವದಾಮಿ, ಅಪಿ ತು ಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಮಾನುಸಿಯಾ ಪಜಾಯ ಹಿತತ್ಥಂ ವದಾಮಿ "ಮೇತ್ತಂ ಕರೋಥ ಮಾನುಸಿಯಾ ಪಜಾಯಾ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ -

"ಯೇ ಸತ್ತಸಣ್ಡಂ ಪಥವಿಂ ವಿಜೇತ್ವಾ,
ರಾಜಿಸಯೋ ಯಜಮಾನಾನುಪರಿಯಗಾ।
ಅಸ್ಸಮೇಧಂ ಪುರಿಸಮೇಧಂ,
ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ನಿರಗ್ಗಳಂ॥

"ಮೇತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಭಾವಿತಸ್ಸ,
ಕಲಮ್ಪಿ ತೇ ನಾನುಭವನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ।
ಏಕಮ್ಪಿ ಚೇ ಪಾಣಮದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ,
ಮೇತ್ತಾಯತಿ ಕುಸಲೋ ತೇನ ಹೋತಿ॥

"ಸಬ್ಬೇ ಚ ಪಾಣೇ ಮನಸಾನುಕಮ್ಪೀ, ಪಹೂತಮರಿಯೋ ಪಕರೋತಿ ಪುಞ್ಞ"ನ್ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೨೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧) -

ಏವಮಾದೀನಂ ಸುತ್ತಾನಂ ಏಕಾದಸಾನಿಸಂಸಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಯೇ ಮೇತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಏತೇಸಂ ಮೇತ್ತಾ ಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ದೇವತಾನುಕಮ್ಪಿತೋ ಪೋಸೋ, ಸದಾ ಭದ್ರಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ॥ (ಉದಾ॰ ೭೬; ಮಹಾವ॰ ೨೮೬) -

ಏವಮಾದೀನಂ ಸುತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಯೇಸು ಕಯಿರತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಹಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಮೇತ್ತಂ ಕರೋಥ ಮಾನುಸಿಯಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಉಪಕಾರಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ ಹರನ್ತಿ ಯೇ ಬಲಿಂ, ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನೇ ರಕ್ಖಥ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೇ ಮನುಸ್ಸಾ

ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕಟ್ಠಕಮ್ಮಾದೀಹಿಪಿ ದೇವತಾ ಕತ್ವಾ ಚೇತಿಯರುಕ್ಖಾದೀನಿ ಚ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದೇವತಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿವಾ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕಾಲಪಕ್ಖಾದೀಸು ಚ ರತ್ತಿಂ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸಲಾಕಭತ್ತಾದೀನಿ ವಾ ದತ್ವಾ ಆರಕ್ಖದೇವತಾ ಉಪಾದಾಯ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾನಂ ಪತ್ತಿದಾನನಿಯ್ಯಾತನೇನ ದಿವಾ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಛತ್ತಾರೋಪನದೀಪಮಾಲಾಯ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಕಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀನಿ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಪತ್ತಿದಾನನಿಯ್ಯಾತನೇನ ಚ ರತ್ತಿಂ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇ ಕಥಂ ನ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ? ಯತೋ ಏವಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ ತುಮ್ಹೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕರೋನ್ತಿ ಯೇ ಬಲಿಂ, **ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನೇ ರಕ್ಖಥ;** ತಸ್ಮಾ ಬಲಿಕಮ್ಮಕರಣಾಪಿ ತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ರಕ್ಖಥ ಗೋಪಯಥ, ಅಹಿತಂ ನೇಸಂ ಅಪನೇಥ, ಹಿತಂ ಉಪನೇಥ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ತಂ ಕತಞ್ಞುಭಾವಂ ಹದಯೇ ಕತ್ವಾ ನಿಚ್ಚಮನುಸ್ಸರನ್ತಾತಿ।

ಯಂಕಿಞ್ಚೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೩. ಏವಂ ದೇವತಾಸು ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪಕಾರಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಉಪದ್ದವವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಬುದ್ಧಾದಿಗುಣಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಚ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ **''ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವಿತ್ತ''**ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜಿತುಮಾರದ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಯಂಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ಅನಿಯಮಿತವಸೇನ ಅನವಸೇಸಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೋಹಾರೂಪಗಂ। **ವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಧನಂ। ತಞ್ಹಿ ವಿತ್ತಿಂ ಜನೇತೀತಿ ವಿತ್ತಂ। **ಇಧ ವಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಹುರಂ ವಾ**ತಿ ತತೋ ಪರಂ ಅವಸೇಸಲೋಕಂ, ತೇನ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಗ್ಗಹಣೇ ಪತ್ತೇ ''ಸಗ್ಗೇಸು ವಾ''ತಿ ಪರತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸೇ ಚ ಸಗ್ಗೇ ಚ ಅವಸೇಸಾನಂ ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾದೀನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಯಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವೋಹಾರೂಪಗಂ ಅಲಙ್ಕಾರಪರಿಭೋಗೂಪಗಞ್ಚ ಜಾತರೂಪರಜತಮುತ್ತಾಮಣಿವೇಳುರಿಯಪವಾಳಲೋಹಿತಙ್ಕಮಸಾರಗಲ್ಲಾದಿಕಂ, ಯಞ್ಚ ಮುತ್ತಾಮಣಿವಾಲುಕತ್ಥತಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ರತನಮಯವಿಮಾನೇಸು ಅನೇಕಯೋಜನಸತವಿತ್ಥತೇಸು ಭವನೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾದೀನಂ ವಿತ್ತಂ, ತಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। **ಸಗ್ಗೇಸು ವಾ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರರೂಪಾವಚರದೇವಲೋಕೇಸು। ತೇ ಹಿ ಸೋಭನೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಜೀಯನ್ತೀತಿ ಸಗ್ಗಾ। ಸುಟ್ಠು ಅಗ್ಗಾತಿಪಿ ಸಗ್ಗಾ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯಂ ಸಸಾಮಿಕಂ ವಾ ಅಸಾಮಿಕಂ ವಾ। **ರತನ**ನ್ತಿ ರತಿಂ ನಯತಿ ವಹತಿ ಜನಯತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ರತನಂ। ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಂ ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಞ್ಚ, ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯಥಾಹ –

> ''ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ''ತಿ॥

ಪಣೀತನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಅತಪ್ಪಕಂ। ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಗಾಥಾಪದೇನ ಯಂ ಸಗ್ಗೇಸು ಅನೇಕಯೋಜನಸತಪ್ಪಮಾಣಸಬ್ಬರತನಮಯವಿಮಾನಸುಧಮ್ಮವೇಜಯನ್ತಪ್ಪಭುತೀಸು ಸಸಾಮಿಕಂ, ಯಞ್ಚ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದವಿರಹೇನ ಅಪಾಯಮೇವ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಸುಞ್ಞವಿಮಾನಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಅಸಾಮಿಕಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಥವಿಮಹಾಸಮುದ್ದಹಿಮವನ್ತಾದಿನಿಸ್ಸಿತಮಸಾಮಿಕಂ ರತನಂ, ತಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ।

ನ ನೋ ಸಮಂ ಅತ್ಥಿ ತಥಾಗತೇನಾತಿ **ನ**-ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧೇ। **ನೋ**-ಇತಿ ಅವಧಾರಣೇ। **ಸಮ**ನ್ತಿ ತುಲ್ಯಂ। **ಅತ್ಥೀ**ತಿ ವಿಜ್ಜತಿ। **ತಥಾಗತೇನಾ**ತಿ ಬುದ್ಧೇನ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಂ ಏತಂ ವಿತ್ತಞ್ಚ ರತನಞ್ಚ ಪಕಾಸಿತಂ, ಏತ್ಥ ಏಕಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧರತನೇನ ಸದಿಸಂ ರತನಂ ನೇವತ್ಥಿ। ಯಮ್ಪಿ ಹಿ ತಂ **ಚಿತ್ತೀಕತಟ್ಠೇನ ರತನಂ,** ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ – ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನಂ ಮಣಿರತನಞ್ಚ, ಯಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಮಹಾಜನೋ ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಕರೋತಿ, ನ ಕೋಚಿ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಕ್ಖಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಭೂತಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಬ್ಬೋಪಿ ಜನೋ ಚಕ್ಕರತನಮಣಿರತನಮೇವ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಕರೋತಿ ಪೂಜೇತಿ, ತಂ ತಂ ವರಂ ಪತ್ಥೇತಿ, ಪತ್ಥಿತಪತ್ಥಿತಞ್ಚಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚಂ ಸಮಿಜ್ಝತಿ, ತಮ್ಪಿ ರತನಂ ಬುದ್ಧರತನೇನ ಸಮಂ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ಚಿತ್ತೀಕತಟ್ಠೇನ ರತನಂ,

ತಥಾಗತೋವ ರತನಂ। ತಥಾಗತೇ ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ನ ತೇ ಅಞ್ಞತ್ರ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಕಞ್ಚಿ ಅಞ್ಞಂ ಪೂಜೇನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತಿ ಸಿನೇರುಮತ್ತೇನ ರತನದಾಮೇನ ತಥಾಗತಂ ಪೂಜೇಸಿ, ಯಥಾಬಲಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಕೋಸಲರಾಜಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಾದಯೋ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತಮ್ಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಛನ್ನವುತಿಕೋಟಿಧನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಸೋಕಮಹಾರಾಜಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಚತುರಾಸೀತಿ ವಿಹಾರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಚಿತ್ತೀಕಾರಾನಂ। ಅಪಿಚ ಕಸ್ಸಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸಾಪಿ ಜಾತಿಬೋಧಿಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಪರಿನಿಬ್ಬಾನಟ್ಠಾನಾನಿ ಪಟಿಮಾಚೇತಿಯಾದೀನಿ ವಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಏವಂ ಚಿತ್ತೀಕಾರಗರುಕಾರೋ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ ಭಗವತೋ। ಏವಂಚಿತ್ತೀಕತಟ್ಠೇನಾಪಿ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥಿ।

ತಥಾ ಯಮ್ಪಿ ತಂ **ಮಹಗ್ಘಟ್ಠೇನ ರತನಂ**। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಕಾಸಿಕಂ ವತ್ಥಂ। ಯಥಾಹ - "ಜಿಣ್ಣಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಸಿಕಂ ವತ್ಥಂ ವಣ್ಣವನ್ತಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಞ್ಚ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೦), ತಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧರತನೇನ ಸಮಂ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ಮಹಗ್ಘಟ್ಠೇನ ರತನಂ, ತಥಾಗತೋವ ರತನಂ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ ಯೇಸಂ ಪಂಸುಕಮ್ಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಅಸೋಕರಞ್ಞೋ, ಇದಮಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘತಾಯ। ಏವಂ ಮಹಗ್ಘತಾವಚನೇನ ಚೇತ್ಥ ದೋಸಾಭಾವಸಾಧಕಂ ಇದಂ ಸುತ್ತಪದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ -

> "ಯೇಸಂ ಖೋ ಪನ ಸೋ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ತೇಸಂ ತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ। ಇದಮಸ್ಸ ಮಹಗ್ಘತಾಯ ವದಾಮಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಸಿಕಂ ವತ್ಥಂ ಮಹಗ್ಘಂ, ತಥೂಪಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೦)।

ಏವಂ ಮಹಗ್ಘಟ್ಠೇನಪಿ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥಿ।

ತಥಾ ಯಮ್ಪಿ ತಂ **ಅತುಲಟ್ಠೇನ ರತನಂ**। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ **ಚಕ್ಕರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಮಯನಾಭಿ ಸತ್ತರತನಮಯಸಹಸ್ಸಾರಂ ಪವಾಳಮಯನೇಮಿ ರತ್ತಸುವಣ್ಣಮಯಸನ್ಧಿ, ಯಸ್ಸ ದಸನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ ಅರಾನಮುಪರಿ ಏಕಂ ಮುಣ್ಡಾರಂ ಹೋತಿ ವಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸದ್ದಕರಣತ್ಥಂ, ಯೇನ ಕತೋ ಸದ್ದೋ ಸುಕುಸಲಪ್ಪತಾಳಿತಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಸದ್ದೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಸ ನಾಭಿಯಾ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ದ್ವೇ ಸೀಹಮುಖಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಸಕಟಚಕ್ಕಸ್ಸೇವ ಸುಸಿರಂ। ತಸ್ಸ ಕತ್ತಾ ವಾ ಕಾರೇತಾ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಉತುತೋ ಸಮುಟ್ಠಾತಿ। ಯಂ ರಾಜಾ ದಸವಿಧಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪುಣ್ಣಮದಿವಸೇ ಸೀಸಂನ್ಹಾತೋ ಉಪೋಸಥಿಕೋ ಉಪರಿಪಾಸಾದವರಗತೋ ಸೀಲಾನಿ ಸೋಧೇನ್ತೋ ನಿಸಿನ್ನೋ ಪುಣ್ಣಚನ್ದಂ ವಿಯ ಸೂರಿಯಂ ವಿಯ ಚ ಉಟ್ಠೇನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಯಸ್ಸ ದ್ವಾದಸಯೋಜನತೋ ಸದ್ದೋ ಸುಯ್ಯತಿ, ಯೋಜನತೋ ವಣ್ಣೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಂ ಮಹಾಜನೇನ "ದುತಿಯೋ ಮಞ್ಞೇ ಚನ್ದೋ ಸೂರಿಯೋ ವಾ ಉಟ್ಠಿತೋ"ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕೋತೂಹಲಜಾತೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ನಗರಸ್ಸ ಉಪರಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೇಪುರಸ್ಸ ಪಾಚೀನಪಸ್ಸೇ ನಾತಿಉಚ್ಚಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಹುತ್ವಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಪೂಜೇತುಂ, ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಅಕ್ಖಾಹತಂ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತದೇವ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ **ಹತ್ಥಿರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬಸೇತೋ ರತ್ತಪಾದೋ ಸತ್ತಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಇದ್ಧಿಮಾ ವೇಹಾಸಙ್ಗಮೋ ಉಪೋಸಥಕುಲಾ ವಾ ಛದ್ದನ್ತಕುಲಾ ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಉಪೋಸಥಕುಲಾ ಚ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಛದ್ದನ್ತಕುಲಾ ಸಬ್ಬಕನಿಟ್ಠೋ ಸಿಕ್ಖಿತಸಿಕ್ಖೋ ದಮಥೂಪೇತೋ, ಸೋ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಂ ಪರಿಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಅನುಸಂಯಾಯಿತ್ವಾ ಪುರೇಪಾತರಾಸಮೇವ ಸಕಂ ರಾಜಧಾನಿಂ ಆಗಚ್ಛತಿ।

ತಮ್ಹಿ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ **ಅಸ್ಸರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬಸೇತೋ ರತ್ತಪಾದೋ ಕಾಳಸೀಸೋ ಮುಞ್ಜಕೇಸೋ ವಲಾಹಕಸ್ಸರಾಜಕುಲಾ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಹತ್ಥಿರತನಸದಿಸಮೇವ।

ತಮ್ಹಿ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ **ಮಣಿರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಹೋತಿ ಮಣಿ ವೇಳುರಿಯೋ ಸುಭೋ ಜಾತಿಮಾ ಅಟ್ಠಂಸೋ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತೋ ಆಯಾಮತೋ ಚಕ್ಕನಾಭಿಸದಿಸೋ, ವೇಪುಲ್ಲಪಬ್ಬತಾ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಸೋ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇಪಿ ಅನ್ಧಕಾರೇ ರಞ್ಞೋ ಧಜಗ್ಗಂ ಗತೋ ಯೋಜನಂ ಓಭಾಸೇತಿ, ಯಸ್ಸೋಭಾಸೇನ ಮನುಸ್ಸಾ "ದಿವಾ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇನ್ತಿ, ಅನ್ತಮಸೋ ಕುನ್ಥಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಸ್ಸನ್ತಿ।

ತಮ್ಹಿ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ **ಇತ್ಥಿರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಕತಿಅಗ್ಗಮಹೇಸೀ ವಾ ಹೋತಿ, ಉತ್ತರಕುರುತೋ ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ ಮದ್ದರಾಜಕುಲತೋ ವಾ, ಅತಿದೀಘತಾದಿಛದೋಸವಿವಜ್ಜಿತಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಮಾನುಸವಣ್ಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ದಿಬ್ಬವಣ್ಣಂ, ಯಸ್ಸಾ ರಞ್ಞೋ ಸೀತಕಾಲೇ ಉಣ್ಹಾನಿ ಗತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಉಣ್ಹಕಾಲೇ ಸೀತಾನಿ, ಸತಧಾ ಫೋಟಿತ ತೂಲಪಿಚುನೋ ವಿಯ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯತೋ ಚನ್ದನಗನ್ಧೋ ವಾಯತಿ, ಮುಖತೋ ಉಪ್ಪಲಗನ್ಧೋ, ಪುಬ್ಬುಟ್ಠಾಯಿನಿತಾದಿಅನೇಕಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಾ ಚ ಹೋತಿ।

ತಮ್ಹಿ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ **ಗಹಪತಿರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ರಞ್ಞೋ ಪಕತಿಕಮ್ಮಕಾರೋ ಸೇಟ್ಠಿ, ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಖು ಪಾತುಭವತಿ, ಯೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಯೋಜನಮತ್ತೇ ನಿಧಿಂ ಪಸ್ಸತಿ ಅಸಾಮಿಕಮ್ಪಿ ಸಸಾಮಿಕಮ್ಪಿ, ಸೋ ರಾಜಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪವಾರೇತಿ "ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ತ್ವಂ, ದೇವ, ಹೋಹಿ, ಅಹಂ ತೇ ಧನೇನ ಧನಕರಣೀಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

ತಮ್ಹಿ ಅನುಬನ್ಧಮಾನಂ **ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ರಞ್ಞೋ ಪಕತಿಜೇಟ್ಠಪುತ್ತೋ। ಚಕ್ಕರತನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ಅತಿರೇಕಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ದ್ವಾದಸಯೋಜನಾಯ ಪರಿಸಾಯ ಚೇತಸಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಹಪಗ್ಗಹಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ರಾಜಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪವಾರೇತಿ "ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ತ್ವಂ, ದೇವ, ಹೋಹಿ, ಅಹಂ ತೇ ರಜ್ಜಂ ಅನುಸಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಅತುಲಟ್ಠೇನ ರತನಂ, ಯಸ್ಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ತುಲಯಿತ್ವಾ ತೀರಯಿತ್ವಾ ಅಗ್ಘೋ ಕಾತುಂ "ಸತಂ ವಾ ಸಹಸ್ಸಂ ವಾ ಅಗ್ಘತಿ ಕೋಟಿಂ ವಾ"ತಿ। ತತ್ಥ ಏಕರತನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧರತನೇನ ಸಮಂ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ಅತುಲಟ್ಠೇನ ರತನಂ, ತಥಾಗತೋವ ರತನಂ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸೀಲತೋ ವಾ ಸಮಾಧಿತೋ ವಾ ಪಞ್ಞಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರತೋ ಕೇನಚಿ ತುಲಯಿತ್ವಾ ತೀರಯಿತ್ವಾ "ಏತ್ತಕಗುಣೋ ವಾ ಇಮಿನಾ ಸಮೋ ವಾ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ವಾ"ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ। ಏವಂ ಅತುಲಟ್ಠೇನಪಿ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥಿ।

ತಥಾ ಯಮ್ಪಿ ತಂ **ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ರತನಂ,** ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ ದುಲ್ಲಭಪಾತುಭಾವೋ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿ, ಚಕ್ಕಾದೀನಿ ಚ ತಸ್ಸ ರತನಾನಿ, ತಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧರತನೇನ ಸಮಂ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ರತನಂ, ತಥಾಗತೋವ ರತನಂ, ಕುತೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಆದೀನಂ ರತನತ್ತಂ। ತಾನಿ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಪ್ಪೇ ಅನೇಕಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಪಿ ಕಪ್ಪೇ ತಥಾಗತಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋವ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ -

> "ದೇವತಾ, ಆನನ್ದ, ಉಜ್ಝಾಯನ್ತಿ 'ದೂರಾ ಚ ವತಮ್ಹ ಆಗತಾ ತಥಾಗತಂ ದಸ್ಸನಾಯ, ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ತಥಾಗತಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಅಜ್ಜೇವ ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಯಾಮೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವತೋ ಪುರತೋ ಠಿತೋ ಓವಾರೇನ್ತೋ, ನ ಮಯಂ ಲಭಾಮ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಕಾಲೇ ತಥಾಗತಂ ದಸ್ಸನಾಯಾ'"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೦)।

ಏವಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಟ್ಠೇನಾಪಿ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥಿ।

ತಥಾ ಯಮ್ಪಿ ತಂ **ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಟ್ಠೇನ ರತನಂ**। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನಾದಿ ತಞ್ಹಿ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಧನಾನಮ್ಪಿ ಸತ್ತಭೂಮಿಕಪಾಸಾದವರತಲೇ ವಸನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಚಣ್ಡಾಲವೇನನೇಸಾದರಥಕಾರಪುಕ್ಕುಸಾದೀನಂ ನೀಚಕುಲಿಕಾನಂ ಓಮಕಪುರಿಸಾನಂ ಸುಪಿನನ್ತೇಪಿ ಪರಿಭೋಗತ್ಥಾಯ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಉಭತೋ ಸುಜಾತಸ್ಸ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಖತ್ತಿಯಸ್ಸೇವ ಪರಿಪೂರಿತದಸವಿಧಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗತ್ಥಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂಯೇವ ಹೋತಿ, ತಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧರತನಸಮಂ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಟ್ಠೇನ ರತನಂ, ತಥಾಗತೋವ ರತನಂ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ ಲೋಕೇ ಓಮಕಸತ್ತಸಮ್ಮತಾನಂ ಅನುಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಾನಂ ಪೂರಣಕಸ್ಸಪಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಏವರೂಪಾನಂ ಸುಪಿನನ್ತೇಪಿ ಅಪರಿಭೋಗೋ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಪನ ಚತುಪ್ಪದಾಯಪಿ ಗಾಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅರಹತ್ತಮಧಿಗನ್ತುಂ ಸಮತ್ಥಾನಂ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಞಾಣದಸ್ಸನಾನಂ ಬಾಹಿಯದಾರುಚೀರಿಯಪ್ಪಭುತೀನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಮಹಾಕುಲಪ್ಪಸುತಾನಂ ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ ಪರಿಭೋಗೋ, ತೇ ಹಿ ತಂ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಸವನಾನುತ್ತರಿಯಪಾರಿಚರಿಯಾನುತ್ತರಿಯಾದೀನಿ ಸಾಧೇನ್ತಾ ತಥಾಗತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಏವಂ ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಟ್ಠೇನಾಪಿ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥಿ।

ಯಮ್ಪಿ ತಂ ಅವಿಸೇಸತೋ **ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ರತನಂ**। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಚಕ್ಕರತನಂ। ತಞ್ಹಿ ದಿಸ್ವಾವ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ತಂ ರಞ್ಞೋ ರತಿಂ ಜನೇತಿ। ಪುನ ಚಪರಂ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿ ವಾಮೇನ ಹತ್ಥೇನ ಸುವಣ್ಣಭಿಙ್ಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥೇನ ಚಕ್ಕರತನಂ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರತಿ "ಪವತ್ತತು ಭವಂ ಚಕ್ಕರತನಂ, ಅಭಿವಿಜಿನಾತು ಭವಂ ಚಕ್ಕರತನ"ನ್ತಿ। ತತೋ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ವಿಯ ತೂರಿಯಂ ಮಧುರಸ್ಸರಂ ನಿಚ್ಛರನ್ತಂ ಆಕಾಸೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ , ಅನ್ವದೇವ ರಾಜಾ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿ ಚಕ್ಕಾನುಭಾವೇನ ದ್ವಾದಸಯೋಜನವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾಯ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ ನಾತಿಉಚ್ಚಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಉಚ್ಚರುಕ್ಖಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇನ, ನೀಚರುಕ್ಖಾನಂ ಉಪರಿಭಾಗೇನ, ರುಕ್ಖೇಸು ಪುಪ್ಫಫಲಪಲ್ಲವಾದಿಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಪಣ್ಣಾಕಾರಞ್ಚ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "ಏಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಪರಮನಿಪಚ್ಚಕಾರೇನ ಆಗತೇ ಪಟಿರಾಜಾನೋ "ಪಾಣೋ ನ ಹನ್ತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅನುಸಾಸನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ರಾಜಾ ಭುಞ್ಜಿತುಕಾಮೋ ವಾ ದಿವಾಸೇಯ್ಯಂ ವಾ ಕಪ್ಪೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಚಕ್ಕರತನಂ ಆಕಾಸಾ ಓರೋಹಿತ್ವಾ ಉದಕಾದಿಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕ್ಖಮೇ ಸಮೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಅಕ್ಖಾಹತಂ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ಪುನ ರಞ್ಞೋ ಗಮನಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಿಕಾಪಿ ಪರಿಸಾ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛತಿ । ಚಕ್ಕರತನಂ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ಸಮುದ್ದಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹನ್ತೇ ಉದಕಂ ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಪಗನ್ತ್ವಾ ಭಿತ್ತೀಕತಂ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ಮಹಾಜನೋ ಯಥಾಕಾಮಂ ಸತ್ತ ರತನಾನಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪುನ ರಾಜಾ ಸುವಣ್ಣಭಿಙ್ಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಮ ರಜ್ಜ"ನ್ತಿ ಉದಕೇನ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತತಿ। ಸೇನಾ ಪುರತೋ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಚ್ಛತೋ, ರಾಜಾ ಮಜ್ಝೇ। ಚಕ್ಕರತನೇನ ಓಸಕ್ಕಿತೋಸಕ್ಕಿತಟ್ಠಾನಂ ಉದಕಂ ಪರಿಪೂರತಿ। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮುತ್ತರೇಪಿ ಸಮುದ್ದೇ ಗಚ್ಛತಿ।

ಏವಂ ಚತುದ್ದಿಸಂ ಅನುಸಂಯಾಯಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕರತನಂ ತಿಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಆಕಾಸಂ ಆರೋಹತಿ। ತತ್ಥ ಠಿತೋ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕರತನಾನುಭಾವೇನ ವಿಜಿತವಿಜಯೋ ಪಞ್ಚಸತಪರಿತ್ತದೀಪಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಸತ್ತಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಂ, ತಥಾ ಅಟ್ಠಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಉತ್ತರಕುರುಂ, ಸತ್ತಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪರಿಮಣ್ಡಲಂಯೇವ ಅಪರಗೋಯಾನಂ, ದಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಜಮ್ಬುದೀಪಞ್ಚಾತಿ ಏವಂ ಚತುಮಹಾದೀಪದ್ವಿಸಹಸ್ಸಪರಿತ್ತದೀಪಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಏಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಸುಫುಲ್ಲಪುಣ್ಡರೀಕವನಂ ವಿಯ ಓಲೋಕೇತಿ। ಏವಂ ಓಲೋಕಯತೋ ಚಸ್ಸ ಅನಪ್ಪಕಾ ರತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ತಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ರಞ್ಞೋ ರತಿಂ ಜನೇತಿ, ತಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧರತನಸಮಂ ನತ್ಥಿ। ಯದಿ ಹಿ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ರತನಂ, ತಥಾಗತೋವ ರತನಂ, ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ ಏತಂ ಚಕ್ಕರತನಂ? ತಥಾಗತೋ ಹಿ ಯಸ್ಸಾ ದಿಬ್ಬಾಯ ರತಿಯಾ ಚಕ್ಕರತನಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಜನಿತಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರತಿ ಸಙ್ಖಮ್ಪಿ ಕಲಮ್ಪಿ ಕಲಭಾಗಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇತಿ, ತತೋಪಿ ರತಿತೋ ಉತ್ತರಿತರಞ್ಚ ಪಣೀತತರಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಓವಾದಪ್ಪಟಿಕರಾನಂ

ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನರತಿಂ ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನರತಿಂ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನರತಿಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನರತಿಂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗರತಿಂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲರತಿಂ, ಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಫಲರತಿಞ್ಚ ಜನೇತಿ। ಏವಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನಾಪಿ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥೀತಿ।

ಅಪಿಚ ರತನಂ ನಾಮೇತಂ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಮವಿಞ್ಞಾಣಕಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ಮಣಿರತನಞ್ಚ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿ, ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ಹತ್ಥಿರತನಾದಿಪರಿಣಾಯಕರತನಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಂ। ಏವಂ ದುವಿಧೇ ಚೇತ್ಥ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕರತನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ । ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾದಿರತನಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಂ ಹತ್ಥಿರತನಾದೀನಂ ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥಾಯ ಉಪನೀಯತಿ।

ಸವಿಞ್ಞಾಣಕರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ತಿರಚ್ಛಾನಗತರತನಂ, ಮನುಸ್ಸರತನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸರತನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ತಿರಚ್ಛಾನಗತರತನಂ ಮನುಸ್ಸರತನಸ್ಸ ಓಪವಯ್ಹಂ ಹೋತಿ। ಮನುಸ್ಸರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ಇತ್ಥಿರತನಂ, ಪುರಿಸರತನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಪುರಿಸರತನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಿರತನಂ ಪುರಿಸರತನಸ್ಸ ಪರಿಚಾರಿಕತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಪುರಿಸರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ಅಗಾರಿಕರತನಂ, ಅನಗಾರಿಕರತನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಅನಗಾರಿಕರತನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಅಗಾರಿಕರತನೇಸು ಅಗ್ಗೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಪಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತಂ ಅನಗಾರಿಕರತನಂ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಮಾನುಸಿಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಏವಂ ಅನಗಾರಿಕರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ಅರಿಯಪುಥುಜ್ಜನವಸೇನ। ಅರಿಯರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ಸೇಖಾಸೇಖವಸೇನ। ಅಸೇಖರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸಮಥಯಾನಿಕವಸೇನ। ಸಮಥಯಾನಿಕರತನಮ್ಪಿ ದುವಿಧಂ ಸಾವಕಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಮಪ್ಪತ್ತಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಸಾವಕಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ। ಸಾವಕಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತರತನತೋಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧರತನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ। ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸದಿಸಾಪಿ ಹಿ ಅನೇಕಸತಾ ಸಾವಕಾ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಸತಭಾಗಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇನ್ತಿ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧರತನತೋಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧರತನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ। ಸಕಲಮ್ಪಿ ಹಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಘಟೇನ್ತಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಏಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ನೇವ ಸಙ್ಖಂ ನ ಕಲಂ ನ ಕಲಭಾಗಂ ಉಪೇನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – ''ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ...ಪೇ॰... ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ''ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ೫.೩೨; ಇತಿವು॰ ೯೦)। ಏವಂ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ತಥಾಗತಸಮಂ ರತನಂ ನತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ – **''ನ ನೋ ಸಮಂ ಅತ್ಥಿ ತಥಾಗತೇನಾ''**ತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧರತನಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ರತನೇಹಿ ಅಸಮತಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಉಪದ್ದವವೂಪಸಮತ್ಥಂ ನೇವ ಜಾತಿಂ ನ ಗೋತ್ತಂ ನ ಕೋಲಪುತ್ತಿಯಂ ನ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾದಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಅವೀಚಿಮುಪಾದಾಯ ಭವಗ್ಗಪರಿಯನ್ತೇ ಲೋಕೇ ಸೀಲಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಬುದ್ಧರತನಸ್ಸ ಅಸದಿಸಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **''ಇದಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧೇ ರತನಂ ಪಣೀತಂ, ಏತೇನ ಸಚ್ಚೇನ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತೂ''**ತಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಇದಮ್ಪಿ ಇಧ ವಾ ಹುರಂ ವಾ ಸಗ್ಗೇಸು ವಾ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ ವಿತ್ತಂ ವಾ ರತನಂ ವಾ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಅಸಮತ್ತಾ ಬುದ್ಧೇ ರತನಂ ಪಣೀತಂ। ಯದಿ ಹಿ ಏತಂ ಸಚ್ಚಂ, ಅಥ ಏತೇನ ಸಚ್ಚೇನ ಇಮೇಸಂ ಪಾಣೀನಂ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತು, ಸೋಭನಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾ ಹೋತು ಅರೋಗತಾ ನಿರುಪದ್ದವತಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ''ಚಕ್ಖು ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಸುಞ್ಞಂ ಅತ್ತೇನ ವಾ ಅತ್ತನಿಯೇನ ವಾ''ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೫) ಅತ್ತಭಾವೇನ ವಾ ಅತ್ತನಿಯಭಾವೇನ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತರಥಾ ಹಿ

ಚಕ್ಖು ಅತ್ತಾ ವಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾತಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಿದ್ಧಮೇವ ಸಿಯಾ। ಏವಂ **ರತನಂ ಪಣೀತ**ನ್ತಿ ರತನತ್ತಂ ಪಣೀತಂ, ರತನಭಾವೋ ಪಣೀತೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧೋ ನೇವ ರತನನ್ತಿ ಸಿಜ್ಝೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಯತ್ಥ ರತನಂ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ರತನನ್ತಿ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಅತ್ಥಸಙ್ಖಾತಂ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ವಿಧಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಗತಂ ರತನಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ ತಂ ರತನತ್ತಮುಪಾದಾಯ ರತನನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ರತನಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ ರತನನ್ತಿ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಅಥ ವಾ **ಇದಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧೇ ರತನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಪಕಾರೇನ ಬುದ್ಧೋವ ರತನನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಮತ್ತಾಯ ಚ ಭಗವತಾ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ರಾಜಕುಲಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿ ಜಾತಾ, ಭಯಂ ವೂಪಸನ್ತಂ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಖಯಂ ವಿರಾಗನ್ತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೪. ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣೇನ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಗುಣೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ "**ಖಯಂ ವಿರಾಗ**"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ರಾಗಾದಯೋ ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತಿ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ತಂ ತೇಸಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕ್ಖಯಮತ್ತಂ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಂ ರಾಗಾದಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಚ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ತಮ್ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕತೇ ರಾಗಾದಯೋ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ವಿರತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ವಿಗತಾ ವಿದ್ಧಸ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಖಯನ್ತಿ ಚ ವಿರಾಗನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ನ ಉಪ್ಪಾದೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನ ವಯೋ, ನ ಠಿತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ತಸ್ಮಾ ತಂ ನ ಜಾಯತಿ ನ ಜೀಯತಿ ನ ಮೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ಅಮತ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಪನ ಅತಪ್ಪಕಟ್ಠೇನ ಚ **ಪಣೀತ**ನ್ತಿ। **ಯದಜ್ಝಗಾ**ತಿ ಯಂ ಅಜ್ಝಗಾ ವಿನ್ದಿ ಪಟಿಲಭಿ, ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಬಲೇನ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। **ಸಕ್ಯಮುನೀ**ತಿ ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತತ್ತಾ ಸಕ್ಯೋ, ಮೋನೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಮುನಿ, ಸಕ್ಯೋ ಏವ ಮುನಿ ಸಕ್ಯಮುನಿ। **ಸಮಾಹಿತೋ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ। **ನ ತೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ತೇನ ಖಯಾದಿನಾಮಕೇನ ಸಕ್ಯಮುನಿನಾ ಅಧಿಗತೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತರೇಪಿ ವುತ್ತಂ – "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಸಮತಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಉಪದ್ದವವೂಪಸಮತ್ಥಂ ಖಯವಿರಾಗಾಮತಪಣೀತತಾಗುಣೇಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಅಸದಿಸಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ "**ಇದಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮೇ ರತನಂ ಪಣೀತಂ, ಏತೇನ ಸಚ್ಚೇನ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತೂ**"ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುರಿಮಗಾಥಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಯಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೫. ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಗುಣೇನ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಗುಣೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ "**ಯಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ**"ತಿ। ತತ್ಥ "ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಬುದ್ಧೋ , ಉತ್ತಮೋ ಪಸಂಸನೀಯೋ ಚಾತಿ ಸೇಟ್ಠೋ, ಬುದ್ಧೋ ಚ ಸೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಚಾತಿ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ, ಅನುಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸುತಬುದ್ಧಸಙ್ಖಾತೇಸು ವಾ ಬುದ್ಧೇಸು ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ। ಸೋ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೋ ಯಂ ಪರಿವಣ್ಣಯೀ "ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋವ ಮಗ್ಗಾನಂ, ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೫) ಚ "ಅರಿಯಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಂ ದೇಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಉಪನಿಸಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೬) ಚ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಸಂಸಿ ಪಕಾಸಯಿ। **ಸುಚಿ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಮಲಸಮುಚ್ಛೇದಕರಣತೋ ಅಚ್ಚನ್ತವೋದಾನಂ। **ಸಮಾಧಿಮಾನನ್ತರಿಕಞ್ಞಮಾಹೂ**ತಿ ಯಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಸಮನನ್ತರಂ ನಿಯಮೇನೇವ ಫಲಪದಾನತೋ "ಆನನ್ತರಿಕಸಮಾಧೀ"ತಿ ಆಹು। ನ ಹಿ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಸ್ಸ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿನಿಸೇಧಕೋ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಅತ್ಥಿ। ಯಥಾಹ –

“ಅಯಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಸ್ಸ, ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಚ ಉಡ್ಡಯ್ಹನವೇಲಾ ಅಸ್ಸ, ನೇವ ತಾವ ಕಪ್ಪೋ ಉಡ್ಡಯ್ಹೇಯ್ಯ, ಯಾವಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಠಿತಕಪ್ಪೀ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಠಿತಕಪ್ಪಿನೋ”ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೧೭)।

ಸಮಾಧಿನಾ ತೇನ ಸಮೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ತೇನ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಪರಿವಣ್ಣಿತೇನ ಸುಚಿನಾ ಆನನ್ತರಿಕಸಮಾಧಿನಾ ಸಮೋ ರೂಪಾವಚರಸಮಾಧಿ ವಾ ಅರೂಪಾವಚರಸಮಾಧಿ ವಾ ಕೋಚಿ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ತೇಸಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಪುನ ನಿರಯಾದೀಸುಪಿ ಉಪಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ, ಇಮಸ್ಸ ಚ ಅರಹತ್ತಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಬ್ಬೂಪಪತ್ತಿಸಮುಗ್ಘಾತಸಮ್ಭವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತರೇಪಿ ವುತ್ತಂ - “ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ...ಪೇ॰... ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಆನನ್ತರಿಕಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಮಾಧೀಹಿ ಅಸಮತಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಅಸದಿಸಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **“ಇದಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮೇ...ಪೇ॰... ಹೋತೂ”**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಯೇ ಪುಗ್ಗಲಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೬. ಏವಂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಗುಣೇನಾಪಿ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಙ್ಘಗುಣೇನಾಪಿ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ **“ಯೇ ಪುಗ್ಗಲಾ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಯೇತಿ** ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ಉದ್ದೇಸೋ। **ಪುಗ್ಗಲಾತಿ** ಸತ್ತಾ। **ಅಟ್ಠಾತಿ** ತೇಸಂ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ತೇ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಚ ಫಲೇ ಠಿತಾತಿ ಅಟ್ಠ ಹೋನ್ತಿ। **ಸತಂ ಪಸತ್ಥಾತಿ** ಸಪ್ಪುರಿಸೇಹಿ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಸತ್ಥಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಹಜಾತಸೀಲಾದಿಗುಣಯೋಗಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಚಮ್ಪಕವಕುಲಕುಸುಮಾದೀನಂ ಸಹಜಾತವಣ್ಣಗನ್ಧಾದಯೋ ವಿಯ ಸಹಜಾತಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಆದಯೋ ಗುಣಾ, ತೇನ ತೇ ವಣ್ಣಗನ್ಧಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ ವಿಯ ಪುಪ್ಫಾನಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸತಂ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾ ಪಸಂಸನೀಯಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಯೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಅಟ್ಠಸತಂ** ಪಸತ್ಥಾ”ತಿ।

ಅಥ ವಾ **ಯೇತಿ** ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ಉದ್ದೇಸೋ। **ಪುಗ್ಗಲಾತಿ** ಸತ್ತಾ। **ಅಟ್ಠಸತನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ತೇ ಹಿ ಏಕಬೀಜೀ ಕೋಲಂಕೋಲೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿ ತಯೋ ಸೋತಾಪನ್ನಾ। ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಅಧಿಗತಫಲಾ ತಯೋ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಟಿಪದಾನಂ ವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿ। ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಉದ್ಧಂಸೋತೋ, ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀತಿ ಅವಿಹೇಸು ಪಞ್ಚ। ತಥಾ ಅತಪ್ಪಸುದಸ್ಸಸುದಸ್ಸೀಸು । ಅಕನಿಟ್ಠೇಸು ಪನ ಉದ್ಧಂಸೋತವಜ್ಜಾ ಚತ್ತಾರೋತಿ ಚತುವೀಸತಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋ। ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಸಮಥಯಾನಿಕೋತಿ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾತಿ ಚತುಪಞ್ಞಾಸ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸದ್ಧಾಧುರಪಞ್ಞಾಧುರಾನಂ ವಸೇನ ದಿಗುಣಾ ಹುತ್ವಾ ಅಟ್ಠಸತಂ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಚತ್ತಾರಿ ಏತಾನಿ ಯುಗಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಟ್ಠ ವಾ ಅಟ್ಠಸತಂ ವಾತಿ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಪುಗ್ಗಲಾ ಸಙ್ಖೇಪವಸೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ಫಲಟ್ಠೋತಿ ಏಕಂ ಯುಗಂ, ಏವಂ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ಫಲಟ್ಠೋತಿ ಏಕಂ ಯುಗನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಯುಗಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। **ತೇ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ತೇತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಯೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಅಟ್ಠ ವಾ, ಅಟ್ಠಸತಂ ವಾ, ಸಙ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಯುಗಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ। ದಕ್ಖಿಣಾ ನಾಮ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಞ್ಚ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ “ಏಸ ಮೇ ಇದಂ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ ವಾ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕಂ ವಾ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಿಯ್ಯಮಾನೋ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಅರಹನ್ತಿ ನಾಮ ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲಾ, ಇಮೇ ಚ ತಾದಿಸಾ, ತೇನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ “ತೇ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ”ತಿ।

ಸುಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಾತಿ ಭಗವಾ ಸೋಭನೇನ ಗಮನೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ, ಸೋಭನಞ್ಚ ಠಾನಂ ಗತತ್ತಾ, ಸುಟ್ಠು ಚ ಗತತ್ತಾ, ಸುಟ್ಠು ಏವ ಚ ಗದತ್ತಾ ಸುಗತೋ, ತಸ್ಸ ಸುಗತಸ್ಸ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ವಚನಂ ಸುಣನ್ತೀತಿ ಸಾವಕಾ। ಕಾಮಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸುಣನ್ತಿ, ನ ಪನ ಸುತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ಸುತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಪತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಸಾವಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಏತೇಸು ದಿನ್ನಾನಿ ಮಹಪ್ಫಲಾನೀ**ತಿ ಏತೇಸು ಸುಗತಸಾವಕೇಸು ಅಪ್ಪಕಾನಿಪಿ ದಾನಾನಿ ದಿನ್ನಾನಿ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಭಾವಂ ಉಪಗತತ್ತಾ ಮಹಪ್ಫಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತರೇಪಿ ವುತ್ತಂ -

> "ಯಾವತಾ , ಭಿಕ್ಖವೇ , ಸಙ್ಘಾ ವಾ ಗಣಾ ವಾ ತಥಾಗತಸಾವಕಸಙ್ಘೋ, ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರಿ ಪುರಿಸಯುಗಾನಿ ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ, ಏಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ...ಪೇ॰... ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ೫.೩೨; ಇತಿವು॰ ೯೦)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಾನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಯೇ ಸುಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೭. ಏವಂ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಾನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಘಗುಣೇನ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತೋ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಮನುಭವನ್ತಾನಂ ಖೀಣಾಸವಪುಗ್ಗಲಾನಂಯೇವ ಗುಣೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ **"ಯೇ ಸುಪ್ಪಯುತ್ತಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಯೇ**ತಿ ಅನಿಯಮಿತುದ್ದೇಸವಚನಂ। **ಸುಪ್ಪಯುತ್ತಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಯುತ್ತಾ, ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಸುದ್ಧಾಜೀವಿತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಪಯುಞ್ಜಿತುಮಾರದ್ಧಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಸುಪ್ಪಯುತ್ತಾ**ತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮನ್ನಾಗತಾ, ತೇನ ತೇಸಂ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮನಸಾ ದಳ್ಹೇನಾ**ತಿ ದಳ್ಹೇನ ಮನಸಾ, ಥಿರಸಮಾಧಿಯುತ್ತೇನ ಚೇತಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ತೇಸಂ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿಕ್ಕಾಮಿನೋ**ತಿ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖಾ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಧುರೇನ ವೀರಿಯೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಕತನಿಕ್ಕಮನಾ। ತೇನ ತೇಸಂ ವೀರಿಯಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪಞ್ಞಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಗೋತಮಸಾಸನಮ್ಹೀತಿ ಗೋತ್ತತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ಸಾಸನಮ್ಹಿ। ತೇನ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಅಮರತಪಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಸುಪ್ಪಯೋಗಾದಿಗುಣಾಭಾವತೋ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಕ್ಕಮನಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತೇ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದೇಸವಚನಂ। **ಪತ್ತಿಪತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಪತ್ತಿ, ಪತ್ತಬ್ಬಾ ನಾಮ ಪತ್ತುಂ ಅರಹಾ, ಯಂ ಪತ್ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಂ ಪತ್ತಿಂ ಪತ್ತಾತಿ ಪತ್ತಿಪತ್ತಾ। **ಅಮತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ವಿಗಯ್ಹಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ವಿಗಾಹಿತ್ವಾ। **ಲದ್ಧಾ**ತಿ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಮುಧಾ**ತಿ ಅಬ್ಯಯೇನ ಕಾಕಣಿಕಮತ್ತಮ್ಪಿ ಬ್ಯಯಂ ಅಕತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬುತಿ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಕಿಲೇಸದರಥಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ। **ಭುಞ್ಜಮಾನಾ**ತಿ ಅನುಭವಮಾನಾ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗೋತಮಸಾಸನಮ್ಹಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸುಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಮನಸಾ ದಳ್ಹೇನ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ನಿಕ್ಕಾಮಿನೋ , ತೇ ಇಮಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾಯ ಅಮತಂ ವಿಗಯ್ಹ ಮುಧಾ ಲದ್ಧಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಂ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಭುಞ್ಜಮಾನಾ ಪತ್ತಿಪತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಮನುಭವನ್ತಾನಂ ಖೀಣಾಸವಪುಗ್ಗಲಾನಮೇವ ವಸೇನ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಯಥಿನ್ದಖೀಲೋತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೮. ಏವಂ ಖೀಣಾಸವಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಗುಣೇನ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಬಹುಜನಪಚ್ಚಕ್ಖೇನ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಗುಣೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ "**ಯಥಿನ್ದಖೀಲೋ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಯಥಾ**ತಿ ಉಪಮಾವಚನಂ। **ಇನ್ದಖೀಲೋ**ತಿ ನಗರದ್ವಾರವಿನಿವಾರಣತ್ಥಂ ಉಮ್ಮಾರಬ್ಭನ್ತರೇ ಅಟ್ಠ ವಾ ದಸ ವಾ ಹತ್ಥೇ ಪಥವಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ಆಕೋಟಿತಸ್ಸ ಸಾರದಾರುಮಯಥಮ್ಭಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪಥವಿ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿಂ। **ಸಿತೋ**ತಿ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಿತೋ। **ಸಿಯಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। **ಚತುಬ್ಭಿ ವಾತೇಹೀ**ತಿ ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಆಗತೇಹಿ ವಾತೇಹಿ। **ಅಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿಯೋ**ತಿ ಕಮ್ಪೇತುಂ ವಾ ಚಾಲೇತುಂ ವಾ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ। **ತಥೂಪಮ**ನ್ತಿ ತಥಾವಿಧಂ। **ಸಪ್ಪುರಿಸ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಂ। **ವದಾಮೀ**ತಿ ಭಣಾಮಿ। **ಯೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಅವೇಚ್ಚ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಯೋ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಪಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಕುಮಾರಪಞ್ಹೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ** - ಯಥಾ ಹಿ ಇನ್ದಖೀಲೋ ಗಮ್ಭೀರನೇಮತಾಯ ಪಥವಿಸ್ಸಿತೋ ಚತುಬ್ಭಿ ವಾತೇಹಿ ಅಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿಯೋ ಸಿಯಾ, ಇಮಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಂ ತಥೂಪಮಮೇವ ವದಾಮಿ, ಯೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಅವೇಚ್ಚ ಪಸ್ಸತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಸೋಪಿ ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಿಯ ಚತೂಹಿ ವಾತೇಹಿ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯವಾದವಾತೇಹಿ ಅಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ತಮ್ಹಾ ದಸ್ಸನಾ ಕೇನಚಿ ಕಮ್ಪೇತುಂ ವಾ ಚಾಲೇತುಂ ವಾ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತರೇಪಿ ವುತ್ತಂ -

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಯೋಖೀಲೋ ವಾ ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಾ ಗಮ್ಭೀರನೇಮೋ ಸುನಿಖಾತೋ ಅಚಲೋ ಅಸಮ್ಪಕಮ್ಪೀ, ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ಚೇಪಿ ದಿಸಾಯ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಭುಸಾ ವಾತವುಟ್ಠಿ, ನೇವ ನಂ ಸಙ್ಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನ ಸಮ್ಪಚಾಲೇಯ್ಯ। ಪಚ್ಛಿಮಾಯ...ಪೇ॰... ದಕ್ಖಿಣಾಯ, ಉತ್ತರಾಯಪಿ ಚೇ...ಪೇ॰... ನ ಸಮ್ಪಚಾಲೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನೇಮಸ್ಸ , ಸುನಿಖಾತತ್ತಾ ಇನ್ದಖೀಲಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೇ ಚ ಖೋ ಕೇಚಿ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ 'ಇದಂ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಪಟಿಪದಾ'ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ತೇ ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ ಮುಖಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ 'ಅಯಂ ನೂನ ಭವಂ ಜಾನಂ ಜಾನಾತಿ, ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀ'ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಸುದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೦೯)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಬಹುಜನಪಚ್ಚಕ್ಖಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ "**ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ**"ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಯೇ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೯. ಏವಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಗುಣೇನ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೇ ತೇ ತಯೋ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಏಕಬೀಜೀ ಕೋಲಂಕೋಲೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಸೋ ಏಕಂಯೇವ ಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಏಕಬೀಜೀ। ತಥಾ ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಕುಲಾನಿ ಸನ್ಧಾವಿತ್ವಾ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಕೋಲಂಕೋಲೋ। ತಥಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸನ್ಧಾವಿತ್ವಾ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ"ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೩೧-೩೩)।

ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಕನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಸ್ಸ ಗುಣೇನ ವತ್ಥುಮಾರದ್ಧೋ **"ಯೇ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಯೇ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ**ತಿ ಏತಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ವಿಭಾವಯನ್ತೀ**ತಿ ಪಞ್ಞೋಭಾಸೇನ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಂ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಕಾಸಾನಿ ಪಾಕಟಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ। **ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞೇನಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಪಞ್ಞತಾಯ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪ್ಪತಿಟ್ಠಪಞ್ಞೇನ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸುದೇಸಿತಾನೀ**ತಿ ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸಸಾಕಲ್ಯವೇಕಲ್ಯಾದೀಹಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ನಯೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ದೇಸಿತಾನಿ। **ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಭುಸಂ ಪಮತ್ತಾ**ತಿ ತೇ ವಿಭಾವಿತಅರಿಯಸಚ್ಚಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದೇವರಜ್ಜಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಾದಿಪ್ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ ಆಗಮ್ಮ ಭುಸಂ ಪಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸತ್ತ ಭವೇ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ, ತೇಸಂ ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಅತ್ಥಙ್ಗತತ್ತಾ ನ ಅಟ್ಠಮಂ ಭವಂ ಆದಿಯನ್ತಿ, ಸತ್ತಮಭವೇ ಏವ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮವಸೇನ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಸಹಾವಸ್ಸಾತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦. ಏವಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮಂ ಭವಂ ಅನಾದಿಯನಗುಣೇನ ಸಙ್ಘಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಸತ್ತ ಭವೇ ಆದಿಯತೋಪಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಭವಾದಾನೇಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಗುಣೇನ ವತ್ಥುಮಾರದ್ಧೋ **"ಸಹಾವಸ್ಸಾ"**ತಿ । ತತ್ಥ **ಸಹಾವಾ**ತಿ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ "ನ ತೇ ಭವಂ ಅಟ್ಠಮಮಾದಿಯನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ। **ದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಯಾ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪದಾಯ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನತೋ "ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಪಾತುಭಾವೋ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾ, ತಾಯ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಯ ಸಹ ಏವ। **ತಯಸ್ಸು ಧಮ್ಮಾ ಜಹಿತಾ ಭವನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಸ್ಸು**-ಇತಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ನಿಪಾತೋ "ಇದಂ ಸು ಮೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಮಹಾವಿಕಟಭೋಜನಸ್ಮಿಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೬) ವಿಯ। ಯತೋ ಸಹಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಯ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಜಹಿತಾ ಭವನ್ತಿ ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಜಹಿತಧಮ್ಮದಸ್ಸನತ್ಥಮಾಹ **"ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಿತಞ್ಚ, ಸೀಲಬ್ಬತಂ ವಾಪಿ ಯದತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಸತಿ ಕಾಯೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಾಖ್ಯೇ ಕಾಯೇ ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ, ಸತೀ ವಾ ತತ್ಥ ಕಾಯೇ ದಿಟ್ಠೀತಿಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ, ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಕಾಯೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಯೇವ ವಾ ಕಾಯೇ ದಿಟ್ಠೀತಿಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ, ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಕಾಯೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ರೂಪಾದಿಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ತಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸಾ ಚ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಪಹೀನಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾ ಹಿ ನೇಸಂ ಮೂಲಂ। ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮನತೋ ಪಞ್ಞಾ"ಚಿಕಿಚ್ಛಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಪಞ್ಞಾಚಿಕಿಚ್ಛಿತಂ ಇತೋ ವಿಗತಂ, ತತೋ ವಾ ಪಞ್ಞಾಚಿಕಿಚ್ಛಿತಾ ಇದಂ ವಿಗತನ್ತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಿತಂ। "ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೮; ವಿಭ॰ ೯೧೫) ನಯೇನ ವುತ್ತಾಯ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾಯ ವಿಮತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಸ್ಸಾ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಿತಾನಿ ಪಹೀನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ನೇಸಂ ಮೂಲಂ। "ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧಿ ವತೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೨; ವಿಭ॰ ೯೩೮) ಆಗತಂ ಗೋಸೀಲಕುಕ್ಕುರಸೀಲಾದಿಕಂ ಸೀಲಂ ಗೋವತಕುಕ್ಕುರವತಾದಿಕಞ್ಚ ವತಂ ಸೀಲಬ್ಬತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ನಗ್ಗಿಯಮುಣ್ಡಿಕಾದಿಅಮರತಪಂ ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ। ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಮೂಲಂ, ತೇನೇವ ಸಬ್ಬಾವಸಾನೇ ವುತ್ತಂ **"ಯದತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿ। ದುಕ್ಖದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಯ ಚೇತ್ಥ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ಸಮುದಯದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಿತಂ, ಮಗ್ಗದಸ್ಸನನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಯ ಸೀಲಬ್ಬತಂ ಪಹೀಯತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಚತೂಹಪಾಯೇಹೀತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಏವಮಸ್ಸ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟೇ ಸತಿ ಯೇನ ವಿಪಾಕವಟ್ಟೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಪ್ಪಹಾನಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಪಹಾನಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಚತೂಹಪಾಯೇಹಿ ಚ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ**"ತಿ। ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಅಪಾಯಾ ನಾಮ ನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಪೇತ್ತಿವಿಸಯಅಸುರಕಾಯಾ। ತೇಹಿ ಏಸ ಸತ್ತ ಭವೇ ಆದಿಯನ್ತೋಪಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಂ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಛಚ್ಚಾಭಿಠಾನಾನಿ ಅಭಬ್ಬ ಕಾತು**"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಠಾನಾನೀ**ತಿ ಓಳಾರಿಕಟ್ಠಾನಾನಿ, ತಾನಿ ಏಸ ಛ ಅಭಬ್ಬೋ ಕಾತುಂ। ತಾನಿ ಚ "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮; ವಿಭ॰ ೮೦೯) ನಯೇನ ಏಕಕನಿಪಾತೇ ವುತ್ತಾನಿ ಮಾತುಘಾತಪಿತುಘಾತಅರಹನ್ತಘಾತಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದಸಙ್ಘಭೇದಅಞ್ಞಸತ್ಥಾರುದ್ದೇಸಕಮ್ಮಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಕುನ್ಥಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಾ ನ ವೋರೋಪೇತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ವಿಗರಹಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನಿ। ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಹಿ ಅದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಏವಂಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾನಿ ಅಭಿಠಾನಾನಿಪಿ ಕರೋತಿ, ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪನ ಅಭಬ್ಬೋ ತಾನಿ ಕಾತುನ್ತಿ। ಅಭಬ್ಬಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಭವನ್ತರೇಪಿ ಅಕರಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಭವನ್ತರೇಪಿ ಹಿ ಏಸ ಅತ್ತನೋ ಅರಿಯಸಾವಕಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋಪಿ ಧಮ್ಮತಾಯ ಏವ ಏತಾನಿ ವಾ ಛ ಪಕತಿಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ವಾ ಪಞ್ಚ ವೇರಾನಿ ಅಞ್ಞಸತ್ಥಾರುದ್ದೇಸೇನ ಸಹ ಛ ಠಾನಾನಿ ನ ಕರೋತಿ, ಯಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ಏಕಚ್ಚೇ "ಛ ಛಾಭಿಠಾನಾನೀ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ಮತಮಚ್ಛಗ್ಗಾಹಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಅರಿಯಸಾವಕಗಾಮದಾರಕಾನಂ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಸತ್ತ ಭವೇ ಆದಿಯತೋಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಭವಾದಾನೇಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣವಸೇನ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ "**ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ**"ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೨. ಏವಂ ಸತ್ತ ಭವೇ ಆದಿಯತೋಪಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಭವಾದಾನೇಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣೇನ ಸಙ್ಘಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನ ಕೇವಲಂ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನೋ ಛ ಅಭಿಠಾನಾನಿ ಅಭಬ್ಬೋ ಕಾತುಂ, ಕಿನ್ತು ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಯಪಿ ಅಭಬ್ಬೋತಿ ಪಮಾದವಿಹಾರಿನೋಪಿ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಭಾವಗುಣೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ "**ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಕಮ್ಮ ಕರೋತಿ ಪಾಪಕ**"ನ್ತಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಸೋ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ಪಮಾದವಿಹಾರಂ ಆಗಮ್ಮ ಯಂ ತಂ ಭಗವತಾ ಲೋಕವಜ್ಜಂ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚಾತಿಕ್ಕಮನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಯಂ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೮೫; ಉದಾ॰ ೪೫) ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಕುಟಿಕಾರಸಹಸೇಯ್ಯಾದಿಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪತಿಕುಟ್ಠಂ **ಕಾಯೇನ** ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಪದಸೋಧಮ್ಮಉತ್ತರಿಛಪ್ಪಞ್ಚವಾಚಾಧಮ್ಮದೇಸನಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಫರುಸವಚನಾದಿಂ ವಾ **ವಾಚಾಯ , ಉದ ಚೇತಸಾ ವಾ** ಕತ್ಥಚಿ ಲೋಭದೋಸುಪ್ಪಾದನಂ ಜಾತರೂಪಾದಿಸಾದಿಯನಂ ಚೀವರಾದಿಪರಿಭೋಗೇಸು ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಿಂ ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। **ಅಭಬ್ಬೋ ಸೋ ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛದಾಯ** ನ ಸೋ ತಂ "ಇದಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಮಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ ಜಾನಿತ್ವಾ ಮುಹುತ್ತಮ್ಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ತಂಖಣಂ ಏವ ಪನ ಸತ್ಥರಿ ವಾ ವಿಞ್ಞೂಸು ವಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಆವಿ ಕತ್ವಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕರೋತಿ, "ನ ಪುನ

ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಸಂವರಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಸಂವರತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ **ಅಭಬ್ಬತಾ ದಿಟ್ಠಪದಸ್ಸ ವುತ್ತಾ,** ಏವರೂಪಮ್ಪಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದಾಯ ದಿಟ್ಠನಿಬ್ಬಾನಪದಸ್ಸ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಭಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಥಂ?

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಹರೋ ಕುಮಾರೋ ಮನ್ದೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ ಹತ್ಥೇನ ವಾ ಪಾದೇನ ವಾ ಅಙ್ಗಾರಂ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಪಟಿಸಂಹರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಥಾರೂಪಿಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾರೂಪಾಯ ಆಪತ್ತಿಯಾ ವುಟ್ಠಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಅಥ ಖೋ ನಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸತ್ಥರಿ ವಾ ವಿಞ್ಞೂಸು ವಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ದೇಸೇತಿ ವಿವರತಿ ಉತ್ತಾನೀಕರೋತಿ, ದೇಸೇತ್ವಾ ವಿವರಿತ್ವಾ ಉತ್ತಾನೀಕತ್ವಾ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೬)।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಪಮಾದವಿಹಾರಿನೋಪಿ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಭಾವಗುಣೇನ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೩. ಏವಂ ಸಙ್ಘಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ತೇನ ತೇನ ಗುಣಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಙ್ಘಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯ್ವಾಯಂ ಭಗವತಾ ರತನತ್ತಯಗುಣಂ ದೀಪೇನ್ತೇನ ಇಧ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಅಞ್ಞತ್ರ ಚ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ತಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುನ ಬುದ್ಧಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ **"ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ ಯಥಾ ಫುಸ್ಸಿತಗ್ಗೇ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಆಸನ್ನಸನ್ನಿವೇಸವವತ್ಥಿತಾನಂ ರುಕ್ಖಾನಂ ಸಮೂಹೋ ವನಂ, ಮೂಲಸಾರಫೇಗ್ಗುತಚಸಾಖಾಪಲಾಸೇಹಿ ಪವುದ್ಧೋ ಗುಮ್ಬೋ ಪಗುಮ್ಬೋ, ವನಸ್ಸ, ವನೇ ವಾ ಪಗುಮ್ಬೋ **ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೋ**। ಸ್ವಾಯಂ "ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಏವಮ್ಪಿ ಹಿ ವತ್ತುಂ ಲಬ್ಭತಿ "ಅತ್ಥಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೇ , ಅತ್ಥಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೇ, ಸುಖೇ ದುಕ್ಖೇ ಜೀವೇ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೮) ವಿಯ। **ಯಥಾತಿ** ಉಪಮಾವಚನಂ। ಫುಸ್ಸಿತಾನಿ ಅಗ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಫುಸ್ಸಿತಗ್ಗೋ,** ಸಬ್ಬಸಾಖಾಪಸಾಖಾಸು ಸಞ್ಜಾತಪುಪ್ಫೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ "ಫುಸ್ಸಿತಗ್ಗೇ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಗಿಮ್ಹಾನಮಾಸೇ ಪಠಮಸ್ಮಿಂ ಗಿಮ್ಹೇ**ತಿ ಯೇ ಚತ್ತಾರೋ ಗಿಮ್ಹಾನಂ ಮಾಸಾ, ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಗಿಮ್ಹಮಾಸಾನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಮಾಸೇ। ಕತರಸ್ಮಿಂ ಮಾಸೇ ಇತಿ ಚೇ? **ಪಠಮಸ್ಮಿಂ ಗಿಮ್ಹೇ,** ಚಿತ್ರಮಾಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಹಿ "ಪಠಮಗಿಮ್ಹೋ"ತಿ ಚ "ಬಾಲವಸನ್ತೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತತೋ ಪರಂ ಪದತ್ಥತೋ ಪಾಕಟಮೇವ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ** - ಯಥಾ ಪಠಮಗಿಮ್ಹನಾಮಕೇ ಬಾಲವಸನ್ತೇ ನಾನಾವಿಧರುಕ್ಖಗಹನೇ ವನೇ ಸುಪುಪ್ಫಿತಗ್ಗಸಾಖೋ ತರುಣರುಕ್ಖಗಚ್ಛಪರಿಯಾಯನಾಮೋ ಪಗುಮ್ಬೋ ಅತಿವಿಯ ಸಸ್ಸಿರಿಕೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಹಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾದೀಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಪುಪ್ಫೇಹಿ ಅತಿವಿಯ ಸಸ್ಸಿರಿಕತ್ತಾ ತಥೂಪಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗದೀಪನತೋ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವರಂ ನೇವ ಲಾಭಹೇತು ನ ಸಕ್ಕಾರಾದಿಹೇತು, ಕೇವಲನ್ತು ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಾಹಿತಹದಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಪರಮಹಿತಾಯ ಅದೇಸಯೀತಿ। **ಪರಮಂ ಹಿತಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ಅನುನಾಸಿಕೋ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ - ಪರಮಹಿತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಅದೇಸಯೀತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಸುಪುಪ್ಫಿತಗ್ಗವನಪ್ಪಗುಮ್ಬಸದಿಸಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬುದ್ಧಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನ

ಇದಮ್ಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಪಕಾರಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಬುದ್ಧೇ ರತನಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ । ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ವರೋ ವರಞ್ಞೂತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಏವಂ ಭಗವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇನ ಬುದ್ಧಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ **"ವರೋ ವರಞ್ಞೂ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ವರೋತಿ** ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಇಚ್ಛಿತೋ "ಅಹೋ ವತ ಮಯಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಾ ಅಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ, ವರಗುಣಯೋಗತೋ ವಾ ವರೋ ಉತ್ತಮೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವರಞ್ಞೂತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಞೂ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ವರಂ, ತಞ್ಚೇಸ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಸಯಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಸಿ। **ವರದೋತಿ** ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಭದ್ದವಗ್ಗಿಯಜಟಿಲಾದೀನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯವಾಸನಾಭಾಗಿಯವರಧಮ್ಮದಾಯೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವರಾಹರೋತಿ** ವರಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆಹಟತ್ತಾ ವರಾಹರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ದೀಪಙ್ಕರತೋ ಪಭುತಿ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತಂ ಪುರಾಣಮಗ್ಗವರಮಾಹರಿ, ತೇನ "ವರಾಹರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಪಿಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭೇನ ವರೋ, ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ವರಞ್ಞೂ, ಸತ್ತಾನಂ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖದಾನೇನ ವರದೋ, ಉತ್ತಮಪಟಿಪದಾಹರಣೇನ ವರಾಹರೋ। ಏತೇಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಗುಣೇಹಿ ಅಧಿಕಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಗುಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅನುತ್ತರೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ವರೋ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣೇನ, ವರಞ್ಞೂ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣೇನ, ವರದೋ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣೇನ, ವರಾಹರೋ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಪೂರಣೇನ, ವರಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಮಾಹರೀತಿ। ತಥಾ ವರೋ ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯೇನ, ವರಞ್ಞೂ ಪಞ್ಞುಸ್ಸಯೇನ, ವರದೋ ಬುದ್ಧಭಾವತ್ಥಿಕಾನಂ ತದುಪಾಯಸಮ್ಪದಾನೇನ, ವರಾಹರೋ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭಾವತ್ಥಿಕಾನಂ ತದುಪಾಯಾಹರಣೇನ, ಅನುತ್ತರೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಸದಿಸತಾಯ, ಅತ್ತನಾ ವಾ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ಆಚರಿಯಭಾವೇನ, ಧಮ್ಮವರಂ ಅದೇಸಯಿ ಸಾವಕಭಾವತ್ಥಿಕಾನಂ ತದತ್ಥಾಯ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಗುಣಯುತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವರಸ್ಸ ದೇಸನತೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ನವವಿಧೇನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇನ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬುದ್ಧಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜತಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನ ಯಂ ವರಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಏಸ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ಯಞ್ಚ ಅದಾಸಿ, ಯಞ್ಚ ಆಹರಿ, ಯಞ್ಚ ದೇಸೇಸಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧೇ ರತನಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ಖೀಣನ್ತಿಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಏವಂ ಭಗವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಞ್ಚ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಬುದ್ಧಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೇ ತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಅಸ್ಸೋಸುಂ, ಸುತಾನುಸಾರೇನ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನವಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಅಧಿಗಮಿಂಸು, ತೇಸಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪತ್ತಿಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುನ ಸಙ್ಘಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚಂ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧೋ **"ಖೀಣಂ ಪುರಾಣ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಖೀಣ**ನ್ತಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಂ। **ಪುರಾಣ**ನ್ತಿ ಪುರಾತನಂ। **ನವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪತಿ ವತ್ತಮಾನಂ। **ನತ್ಥಿ ಸಮ್ಭವ**ನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಾತುಭಾವಂ। **ವಿರತ್ತಚಿತ್ತಾ**ತಿ ವೀತರಾಗಚಿತ್ತಾ। **ಆಯತಿಕೇ ಭವಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಪುನಬ್ಭವೇ। **ತೇ**ತಿ ಯೇಸಂ ಖೀಣಂ ಪುರಾಣಂ ನವಂ ನತ್ಥಿ ಸಮ್ಭವಂ, ಯೇ ಚ ಆಯತಿಕೇ ಭವಸ್ಮಿಂ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತಾ, ತೇ ಖೀಣಾಸವಾ ಭಿಕ್ಖೂ। **ಖೀಣಬೀಜಾ**ತಿ

ಉಚ್ಛಿನ್ನಬೀಜಾ। **ಅವಿರೂಳ್ಹಿಛನ್ದಾ**ತಿ ವಿರೂಳ್ಹಿಛನ್ದವಿರಹಿತಾ। **ನಿಬ್ಬನ್ತೀ**ತಿ ವಿಜ್ಝಾಯನ್ತಿ। **ಧೀರಾ**ತಿ ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ। **ಯಥಾಯಂ ಪದೀಪೋ**ತಿ ಅಯಂ ಪದೀಪೋ ವಿಯ।

ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಂ ತಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಮ್ಪಿ ಪುರಾಣಂ ಅತೀತಕಾಲಿಕಂ ಕಮ್ಮಂ ತಣ್ಹಾಸಿನೇಹಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಆಹರಣಸಮತ್ಥತಾಯ ಅಖೀಣಂಯೇವ ಹೋತಿ, ತಂ ಪುರಾಣಂ ಕಮ್ಮಂ ಯೇಸಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ತಣ್ಹಾಸಿನೇಹಸ್ಸ ಸೋಸಿತತ್ತಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢಬೀಜಮಿವ ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕದಾನಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಖೀಣಂ। ಯಞ್ಚ ನೇಸಂ ಬುದ್ಧಪೂಜಾದಿವಸೇನ ಇದಾನಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಕಮ್ಮಂ ನವನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಞ್ಚ ತಣ್ಹಾಪಹಾನೇನೇವ ಛಿನ್ನಮೂಲಪಾದಪಪುಪ್ಫಮಿವ ಆಯತಿಂ ಫಲದಾನಾಸಮತ್ಥತಾಯ ಯೇಸಂ ನತ್ಥಿ ಸಮ್ಭವಂ, ಯೇ ಚ ತಣ್ಹಾಪಹಾನೇನೇವ ಆಯತಿಕೇ ಭವಸ್ಮಿಂ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತಾ, ತೇ ಖೀಣಾಸವಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಕಮ್ಮಂ ಖೇತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಬೀಜ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೭) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯೇನೇವ ಖೀಣತ್ತಾ ಖೀಣಬೀಜಾ। ಯೋಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಪುನಬ್ಭವಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿರೂಳ್ಹಿಯಾ ಛನ್ದೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸಪಿ ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನೇನೇವ ಪಹೀನತ್ತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಚುತಿಕಾಲೇ ಅಸಮ್ಭವೇನ ಅವಿರೂಳ್ಹಿಛನ್ದಾ ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಧೀರಾ ಚರಿಮವಿಞ್ಞಾಣನಿರೋಧೇನ ಯಥಾಯಂ ಪದೀಪೋ ನಿಬ್ಬುತೋ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬನ್ತಿ, ಪುನ "ರೂಪಿನೋ ವಾ ಅರೂಪಿನೋ ವಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಂ ಅಚ್ಚೇನ್ತೀತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಸಮಯೇ ನಗರದೇವತಾನಂ ಪೂಜನತ್ಥಾಯ ಜಾಲಿತೇಸು ಪದೀಪೇಸು ಏಕೋ ಪದೀಪೋ ವಿಜ್ಝಾಯಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "ಯಥಾಯಂ ಪದೀಪೋ"ತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಯೇ ತಂ ಪುರಿಮಾಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ವುತ್ತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಅಸ್ಸೋಸುಂ, ಸುತಾನುಸಾರೇನ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನವಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಅಧಿಗಮಿಂಸು, ತೇಸಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪತ್ತಿಗುಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಙ್ಘಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜನ್ತೋ ದೇಸನಂ ಸಮಾಪೇಸಿ **"ಇದಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘೇ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನ ಇದಮ್ಪಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಖೀಣಾಸವಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಘೇ ರತನಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ಆಣಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ।

ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ರಾಜಕುಲಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿ ಅಹೋಸಿ, ಸಬ್ಬೂಪದ್ದವಾ ವೂಪಸಮಿಂಸು, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ।

ಯಾನೀಧಾತಿಗಾಥಾತ್ತಯವಣ್ಣನಾ

೧೬. ಅಥ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ "ಭಗವತಾ ರತನತ್ತಯಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಚ್ಚವಚನಂ ಪಯುಞ್ಜಮಾನೇನ ನಾಗರಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿ ಕತಾ, ಮಯಾಪಿ ನಾಗರಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿತ್ಥಂ ರತನತ್ತಯಗುಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅವಸಾನೇ ಗಾಥಾತ್ತಯಂ ಅಭಾಸಿ **"ಯಾನೀಧ ಭೂತಾನೀ"**ತಿ ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧೋ ಯಥಾ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪನ್ನೇಹಿ ಆಗನ್ತಬ್ಬಂ , ತಥಾ ಆಗತತೋ ಯಥಾ ಚ ತೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಗತತೋ ಯಥಾ ಚ ತೇಹಿ ಆಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಆಜಾನನತೋ, ಯಥಾ ಚ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ತಥಾ ಜಾನನತೋ, ಯಞ್ಚ ತಥೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಗದನತೋ ಚ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧಾದಿನಾ ಬಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಉಪಕಾರಕೇನ, ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಾದಿನಾ ಚ ಅತ್ತನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಅತಿವಿಯ ಪೂಜಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಸಬ್ಬಂ ದೇವಪರಿಸಂ ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಆಹ **"ತಥಾಗತಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಪೂಜಿತಂ, ಬುದ್ಧಂ ನಮಸ್ಸಾಮ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತೂ"**ತಿ।

೧೭. ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಯಥಾ ಯುಗನದ್ಧಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಬಲೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೇನ, ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋಪಿ ಯಥಾ ಗತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿವಿಘಾತಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ,

ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ತಥಾ ಅವಗತೋ, ತಸ್ಮಾ "ತಥಾಗತೋ"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸಙ್ಘೋಪಿ ಯಥಾ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ, ತಥಾ ಗತೋತಿ "ತಥಾಗತೋ"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅವಸೇಸಗಾಥಾದ್ವಯೇಪಿ **ತಥಾಗತಂ ಧಮ್ಮಂ ನಮಸ್ಸಾಮ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತು, ತಥಾಗತಂ ಸಙ್ಘಂ ನಮಸ್ಸಾಮ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತೂ**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ।

ಏವಂ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಇಮಂ ಗಾಥಾತ್ತಯಂ ಭಾಸಿತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಪುರಮೇವ ಗತೋ ಸದ್ಧಿಂ ದೇವಪರಿಸಾಯ। ಭಗವಾ ಪನ ತದೇವ ರತನಸುತ್ತಂ ದುತಿಯದಿವಸೇಪಿ ದೇಸೇಸಿ, ಪುನ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ, ಏವಂ ಯಾವ ಸತ್ತಮದಿವಸಂ ದೇಸೇಸಿ, ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ತಥೇವ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ಭಗವಾ ಅಡ್ಢಮಾಸಮೇವ ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಿಹರಿತ್ವಾ ರಾಜೂನಂ "ಗಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಪಟಿವೇದೇಸಿ। ತತೋ ರಾಜಾನೋ ದಿಗುಣೇನ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಪುನ ತೀಹಿ ದಿವಸೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಗಙ್ಗಾತೀರಂ ನಯಿಂಸು। ಗಙ್ಗಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ನಾಗರಾಜಾನೋ ಚಿನ್ತೇಸುಂ "ಮನುಸ್ಸಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಮಯಂ ಕಿಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮಯಾ ನಾವಾಯೋ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮಯೇ ಏವ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚವಣ್ಣಪದುಮಸಞ್ಛನ್ನಂ ಉದಕಂ ಕರಿತ್ವಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಯಾಚಿಂಸು। ಭಗವಾ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ರತನನಾವಮಾರೂಳ್ಹೋ, ಪಞ್ಚ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಪಞ್ಚಸತಂ ನಾವಾಯೋ ಅಭಿರೂಳ್ಹಾ। ನಾಗರಾಜಾನೋ ಭಗವನ್ತಂ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ನಾಗಭವನಂ ಪವೇಸೇಸುಂ। ತತ್ರ ಸುದಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ನಾಗಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ದುತಿಯದಿವಸೇ ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯೇಹಿ ಮಹಾದಾನಂ ಅಕಂಸು, ಭಗವಾ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ ನಾಗಭವನಾ ನಿಕ್ಖಮಿ।

ಭೂಮಟ್ಠಾ ದೇವಾ "ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ನಾಗಾ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಮಯಂ ಕಿಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬರುಕ್ಖಪಬ್ಬತಾದೀಸು ಛತ್ತಾತಿಛತ್ತಾನಿ ಉಕ್ಖಿಪಿಂಸು। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಬ್ರಹ್ಮಭವನಂ, ತಾವ ಮಹಾಸಕ್ಕಾರವಿಸೇಸೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋಪಿ ಲಿಚ್ಛವೀಹಿ ಆಗತಕಾಲೇ ಕತಸಕ್ಕಾರತೋ ದಿಗುಣಮಕಾಸಿ। ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಞ್ಚಹಿ ದಿವಸೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ರಾಜಗಹಂ ಆನೇಸಿ।

ರಾಜಗಹಮನುಪ್ಪತ್ತೇ ಭಗವತಿ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಯಮನ್ತರಕಥಾ ಉದಪಾದಿ "ಅಹೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆನುಭಾವೋ, ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಙ್ಗಾಯ ಓರತೋ ಚ ಪಾರತೋ ಚ ಅಟ್ಠಯೋಜನೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ನಿನ್ನಞ್ಚ ಥಲಞ್ಚ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ವಾಲುಕಾಯ ಓಕಿರಿತ್ವಾ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನೋ, ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಗಙ್ಗಾಯ ಉದಕಂ ನಾನಾವಣ್ಣೇಹಿ ಪದುಮೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನಂ, ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಭವನಂ, ತಾವ ಛತ್ತಾತಿಛತ್ತಾನಿ ಉಸ್ಸಿತಾನೀ"ತಿ। ಭಗವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪೇನ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ಪಞ್ಞತ್ತವರಬುದ್ಧಾಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ನಿಸಜ್ಜ ಖೋ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ – "ಕಾಯ ನುತ್ಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏತರಹಿ ಕಥಾಯ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ"ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಸಬ್ಬಂ ಆರೋಚೇಸುಂ ಭಗವಾ ಏತದವೋಚ – "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಯಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸೋ ಮಯ್ಹಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ನ ನಾಗದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನುಭಾವೇನ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಪರಿಚ್ಚಾಗಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹಂಸು "ನ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಜಾನಾಮ, ಸಾಧು ನೋ ಭಗವಾ ತಥಾ ಕಥೇತು, ಯಥಾ ಮಯಂ ತಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ।

ಭಗವಾ ಆಹ – ಭೂತಪುಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಕ್ಕಸಿಲಾಯಂ ಸಙ್ಖೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಸುಸೀಮೋ ನಾಮ ಮಾಣವೋ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕೋ ವಯೇನ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ಪಿತರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥ ತಂ ಪಿತಾ ಆಹ "ಕಿಂ, ತಾತ, ಸುಸೀಮಾ"ತಿ? ಸೋ ಆಹ "ಇಚ್ಛಾಮಹಂ, ತಾತ, ಬಾರಾಣಸಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಹೇತು"ನ್ತಿ। "ತೇನ ಹಿ , ತಾತ, ಸುಸೀಮ, ಅಸುಕೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಮ ಸಹಾಯಕೋ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಹೀ"ತಿ ಕಹಾಪಣಸಹಸ್ಸಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಬಾರಾಣಸಿಂ

ಗನ್ತ್ವಾ ಉಪಚಾರಯುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿವೇದೇಸಿ। ಆಚರಿಯೋ "ಮಮ ಸಹಾಯಕಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ"ತಿ ಮಾಣವಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಪಾಹುನೇಯ್ಯವತ್ತಮಕಾಸಿ। ಸೋ ಅದ್ಧಾನಕಿಲಮಥಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ತಂ ಕಹಾಪಣಸಹಸ್ಸಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಿಪ್ಪಂ ಉಗ್ಗಹೇತುಂ ಓಕಾಸಂ ಯಾಚಿ। ಆಚರಿಯೋ ಓಕಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿ।

ಸೋ ಲಹುಞ್ಚ ಗಣ್ಹನ್ತೋ, ಬಹುಞ್ಚ ಗಣ್ಹನ್ತೋ, ಗಹಿತಗಹಿತಞ್ಚ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತೇಲಮಿವ ಅವಿನಸ್ಸಮಾನಂ ಧಾರೇನ್ತೋ, ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಿಕಂ ಸಿಪ್ಪಂ ಕತಿಪಯಮಾಸೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾಪೇಸಿ। ಸೋ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಆದಿಮಜ್ಝಂಯೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಅಥ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಹ "ಇಮಸ್ಸ ಸಿಪ್ಪಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಮೇವ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ನೋ ಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ। ಆಚರಿಯೋ ಆಹ "ಅಹಮ್ಪಿ, ತಾತ, ಏವಮೇವಾ"ತಿ। ಅಥ ಕೋ, ಆಚರಿಯ, ಇಮಸ್ಸ ಸಿಪ್ಪಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಜಾನಾತೀತಿ? ಇಸಿಪತನೇ, ತಾತ, ಇಸಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತೇ ಜಾನೇಯ್ಯುನ್ತಿ। ತೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ಆಚರಿಯಾತಿ? ಪುಚ್ಛ, ತಾತ, ಯಥಾಸುಖನ್ತಿ। ಸೋ ಇಸಿಪತನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ "ಅಪಿ, ಭನ್ತೇ, ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಜಾನಾಥಾ"ತಿ? ಆಮ, ಆವುಸೋ, ಜಾನಾಮಾತಿ। ತಂ ಮಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಥಾತಿ। ತೇನ ಹಾವುಸೋ, ಪಬ್ಬಜಾಹಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತುನ್ತಿ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ, ಪಬ್ಬಾಜೇಥ ವಾ ಮಂ, ಯಂ ವಾ ಇಚ್ಛಥ, ತಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಜಾನಾಪೇಥಾತಿ। ತೇ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ "ಏವಂ ತೇ ನಿವಾಸೇತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಪಾರುಪಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸುಂ। ಸೋ ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖನ್ತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ನ ಚಿರೇನೇವ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ। ಸಕಲಬಾರಾಣಸಿಯಂ "ಸುಸೀಮಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಸಮ್ಪನ್ನಪರಿವಾರೋ। ಸೋ ಅಪ್ಪಾಯುಕಸಂವತ್ತನಿಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ನ ಚಿರೇನೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ। ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಚ ಮಹಾಜನಕಾಯೋ ಚ ಸರೀರಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಧಾತುಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ನಗರದ್ವಾರೇ ಥೂಪಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸುಂ।

ಅಥ ಖೋ ಸಙ್ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ "ಪುತ್ತೋ ಮೇ ಚಿರಗತೋ, ನ ಚಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಪುತ್ತಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ತಕ್ಕಸಿಲಾಯ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಬಾರಾಣಸಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಜನಕಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅದ್ಧಾ ಬಹೂಸು ಏಕೋಪಿ ಮೇ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಜಾನಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ "ಸುಸೀಮೋ ನಾಮ ಮಾಣವೋ ಇಧ ಆಗತೋ ಅತ್ಥಿ, ಅಪಿ ನು ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಜಾನಾಥಾ"ತಿ? ತೇ "ಆಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಜಾನಾಮ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಥೂಪೋ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಸೋ ಭೂಮಿಂ ಹತ್ಥೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ರೋದಿತ್ವಾ ಚ ಪರಿದೇವಿತ್ವಾ ಚ ತಂ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಿಣಾನಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಸಾಟಕೇನ ವಾಲುಕಂ ಆನೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಓಕಿರಿತ್ವಾ ಕಮಣ್ಡಲುತೋ ಉದಕೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಭೂಮಿಂ ಪರಿಪ್ಫೋಸಿತ್ವಾ ವನಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ ಉತ್ತರಸಾಟಕೇನ ಪಟಾಕಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಥೂಪಸ್ಸ ಉಪರಿ ಅತ್ತನೋ ಛತ್ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮೀತಿ।

ಏವಂ ಅತೀತಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಜಾತಕಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಅನುಸನ್ಧೇನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। "ಸಿಯಾ ಖೋ ಪನ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏವಮಸ್ಸ 'ಅಞ್ಞೋ ನೂನ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಸಙ್ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಹೋಸೀ'ತಿ, ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಹಂ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಸಙ್ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಹೋಸಿಂ, ಮಯಾ ಸುಸೀಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ತಿಣಾನಿ ಉದ್ಧಟಾನಿ, ತಸ್ಸ ಮೇ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಅಟ್ಠಯೋಜನಮಗ್ಗಂ ವಿಗತಖಾಣುಕಣ್ಟಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಂ ಸುದ್ಧಮಕಂಸು। ಮಯಾ ತತ್ಥ ವಾಲುಕಾ ಓಕಿಣ್ಣಾ, ತಸ್ಸ ಮೇ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಅಟ್ಠಯೋಜನಮಗ್ಗೇ ವಾಲುಕಂ ಓಕಿರಿಂಸು। ಮಯಾ ತತ್ಥ ವನಕುಸುಮೇಹಿ ಪೂಜಾ ಕತಾ, ತಸ್ಸ ಮೇ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ನವಯೋಜನೇ ಮಗ್ಗೇ ಥಲೇ ಚ ಉದಕೇ ಚ ನಾನಾಪುಪ್ಫೇಹಿ ಪುಪ್ಫಸನ್ಥರಮಕಂಸು। ಮಯಾ ತತ್ಥ ಕಮಣ್ಡಲುದಕೇನ ಭೂಮಿ ಪರಿಪ್ಫೋಸಿತಾ, ತಸ್ಸ ಮೇ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ವೇಸಾಲಿಯಂ ಪೋಕ್ಖರವಸ್ಸಂ ವಸ್ಸಿ। ಮಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಚೇತಿಯೇ ಪಟಾಕಾ ಆರೋಪಿತಾ, ಛತ್ತಞ್ಚ ಬದ್ಧಂ, ತಸ್ಸ ಮೇ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಭವನಾ ಪಟಾಕಾ ಚ ಆರೋಪಿತಾ, ಛತ್ತಾತಿಛತ್ತಾನಿ

ಚ ಉಸ್ಸಿತಾನಿ। ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸೋ ನೇವ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ , ನ ನಾಗದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನುಭಾವೇನ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಪರಿಚ್ಚಾಗಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"ತಿ। ಧಮ್ಮಕಥಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಇಮಂ ಗಾಥಮಭಾಸಿ -

"ಮತ್ತಾಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ, ಪಸ್ಸೇ ಚೇ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ।
ಚಜೇ ಮತ್ತಾಸುಖಂ ಧೀರೋ, ಸಮ್ಪಸ್ಸಂ ವಿಪುಲಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦)।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ರತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ತಿರೋಕುಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ

ಇದಾನಿ **"ತಿರೋಕುಟ್ಟೇಸು ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ರತನಸುತ್ತಾನನ್ತರಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ತಿರೋಕುಟ್ಟಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ ವತ್ವಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ।

ತತ್ಥ ಇದಞ್ಹಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಭಗವತಾ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಯಾಯಂ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ತತ್ಥ ಪಮಾದಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಯೋನೀಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠತರೇಪಿ ಠಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಯಸ್ಮಾ ಏವರೂಪೇಸು ಪೇತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಏತ್ಥ ಪಮಾದೋ ಕರಣೀಯೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಯೇಹಿ ಚ ಭೂತೇಹಿ ಉಪದ್ದುತಾಯ ವೇಸಾಲಿಯಾ ಉಪದ್ದವವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ರತನಸುತ್ತಂ ವುತ್ತಂ, ತೇಸು ಏಕಚ್ಚಾನಿ ಏವರೂಪಾನೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಇದಮಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನುಮೋದನಾಕಥಾ

ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ -

> "ಯೇನ ಯತ್ಥ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ಪಕಾಸಿತಂ।
> ಪಕಾಸೇತ್ವಾನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಕಯಿರಮಾನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ।
> ಸುಕತಾ ಹೋತಿ ತಸ್ಮಾಹಂ, ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ ತಥೇವ ತಂ"॥

ಕೇನ ಪನೇತಂ ಪಕಾಸಿತಂ, ಕತ್ಥ ಕದಾ ಕಸ್ಮಾ ಚಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಭಗವತಾ ಪಕಾಸಿತಂ, ತಂ ಖೋ ಪನ ರಾಜಗಹೇ ದುತಿಯದಿವಸೇ ರಞ್ಞೋ ಮಾಗಧಸ್ಸ ಅನುಮೋದನತ್ಥಂ। ಇಮಸ್ಸ ಚತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾ -

ಇತೋ ದ್ವಾನವುತಿಕಪ್ಪೇ ಕಾಸಿ ನಾಮ ನಗರಂ ಅಹೋಸಿ। ತತ್ಥ ಜಯಸೇನೋ ನಾಮ ರಾಜಾ। ತಸ್ಸ ಸಿರಿಮಾ ನಾಮ ದೇವೀ, ತಸ್ಸಾ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಫುಸ್ಸೋ ನಾಮ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ। ಜಯಸೇನೋ ರಾಜಾ "ಮಮ ಪುತ್ತೋ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧೋ ಜಾತೋ, ಮಯ್ಹಮೇವ ಬುದ್ಧೋ, ಮಯ್ಹಂ ಧಮ್ಮೋ, ಮಯ್ಹಂ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಮಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಯಮೇವ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಓಕಾಸಂ ದೇತಿ।

ಭಗವತೋ ಕನಿಟ್ಠಭಾತರೋ ವೇಮಾತಿಕಾ ತಯೋ ಭಾತರೋ ಚಿನ್ತೇಸುಂ - "ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಏಕಸ್ಸೇವತ್ಥಾಯ, ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಪಿತಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಓಕಾಸಂ ನ ದೇತಿ, ಕಥಂ ನು ಮಯಂ ಲಭೇಯ್ಯಾಮ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತು"ನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಏತದಹೋಸಿ - "ಹನ್ದ ಮಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾಯಂ ಕರೋಮಾ"ತಿ। ತೇ ಪಚ್ಚನ್ತಂ ಕುಪಿತಂ ವಿಯ ಕಾರಾಪೇಸುಂ। ತತೋ ರಾಜಾ "ಪಚ್ಚನ್ತೋ ಕುಪಿತೋ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ತಯೋಪಿ ಪುತ್ತೇ ಪಚ್ಚನ್ತವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಪೇಸೇಸಿ। ತೇ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಆಗತಾ, ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ವರಂ ಅದಾಸಿ "ಯಂ ಇಚ್ಛಥ, ತಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ। ತೇ "ಮಯಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತುಂ ಇಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। ರಾಜಾ "ಏತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಆಹ। ತೇ "ಮಯಂ ಅಞ್ಞೇನ ಅನತ್ಥಿಕಾ"ತಿ ಆಹಂಸು। ತೇನ ಹಿ

ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಥಾತಿ। ತೇ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಯಾಚಿಂಸು, ರಾಜಾ ನ ಅದಾಸಿ। ಏವಂ ಛ, ಪಞ್ಚ, ಚತ್ತಾರಿ, ತೀಣಿ, ದ್ವೇ, ಏಕಂ, ಸತ್ತ ಮಾಸಾನಿ, ಛ, ಪಞ್ಚ, ಚತ್ತಾರೀತಿ ಯಾವ ತೇಮಾಸಂ ಯಾಚಿಂಸು। ರಾಜಾ "ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಅದಾಸಿ।

ತೇ ವರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಪರಮತುಟ್ಠಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಆಹಂಸು - "ಇಚ್ಛಾಮ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವನ್ತಂ ತೇಮಾಸಂ ಉಪಟ್ಠಾತುಂ, ಅಧಿವಾಸೇತು ನೋ, ಭನ್ತೇ , ಭಗವಾ ಇಮಂ ತೇಮಾಸಂ ವಸ್ಸಾವಾಸ"ನ್ತಿ। ಅಧಿವಾಸೇಸಿ ಭಗವಾ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ। ತತೋ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಜನಪದೇ ನಿಯುತ್ತಕಪುರಿಸಸ್ಸ ಲೇಖಂ ಪೇಸೇಸುಂ "ಇಮಂ ತೇಮಾಸಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಭಗವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಬ್ಬೋ, ವಿಹಾರಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಭಾರಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। ಸೋ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಟಿನಿವೇದೇಸಿ। ತೇ ಕಾಸಾಯವತ್ಥನಿವತ್ಥಾ ಹುತ್ವಾ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯೇಹಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸೇಹಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಹಮಾನಾ ಜನಪದಂ ನೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ವಸಾಪೇಸುಂ।

ತೇಸಂ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಏಕೋ ಗಹಪತಿಪುತ್ತೋ ಸಪಜಾಪತಿಕೋ ಸದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ ಪಸನ್ನೋ। ಸೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನವತ್ತಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅದಾಸಿ। ಜನಪದೇ ನಿಯುತ್ತಕಪುರಿಸೋ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜಾನಪದೇಹಿ ಏಕಾದಸಮತ್ತೇಹಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಮೇವ ದಾನಂ ಪವತ್ತಾಪೇಸಿ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಜಾನಪದಾ ಪಟಿಹತಚಿತ್ತಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇ ದಾನಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕತ್ವಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತನಾ ಖಾದಿಂಸು, ಭತ್ತಸಾಲಞ್ಚ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಹಿಂಸು। ಪವಾರಿತೇ ರಾಜಪುತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಮಹನ್ತಂ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಪಿತುನೋ ಸಕಾಸಮೇವ ಅಗಮಂಸು। ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಏವ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ। ರಾಜಾ ಚ ರಾಜಪುತ್ತಾ ಚ ಜನಪದೇ ನಿಯುತ್ತಕಪುರಿಸೋ ಚ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಚ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಸಾಯ ಸಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು, ಪಟಿಹತಚಿತ್ತಜನಾ ನಿರಯೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸು। ಏವಂ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಗಣಾನಂ ಸಗ್ಗತೋ ಸಗ್ಗಂ, ನಿರಯತೋ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ದ್ವಾನವುತಿಕಪ್ಪಾ ವೀತಿವತ್ತಾ।

ಅಥ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭದ್ದಕಪ್ಪೇ ಕಸ್ಸಪಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಾಲೇ ತೇ ಪಟಿಹತಚಿತ್ತಜನಾ ಪೇತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ತದಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಞಾತಕಾನಂ ಪೇತಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ "ಇದಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂ"ತಿ। ತೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭನ್ತಿ। ಅಥ ಇಮೇಪಿ ಪೇತಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಕಸ್ಸಪಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿಂಸು - "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಮಯಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ? ಭಗವಾ ಆಹ - "ಇದಾನಿ ನ ಲಭಥ , ಅಪಿಚ ಅನಾಗತೇ ಗೋತಮೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇತೋ ದ್ವಾನವುತಿಕಪ್ಪೇ ಞಾತಿ ಅಹೋಸಿ, ಸೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಲಭಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಕಿರ ತೇಸಂ ಪೇತಾನಂ ತಂ ವಚನಂ "ಸ್ವೇ ಲಭಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ।

ಅಥ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧನ್ತರೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ತೇಪಿ ತಯೋ ರಾಜಪುತ್ತಾ ತೇಹಿ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯೇಹಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಇಸಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಗಯಾಸೀಸೇ ತಯೋ ಜಟಿಲಾ ಅಹೇಸುಂ, ಜನಪದೇ ನಿಯುತ್ತಕಪುರಿಸೋ, ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಗಹಪತಿ ವಿಸಾಖೋ ನಾಮ ಮಹಾಸೇಟ್ಠಿ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ಪಜಾಪತಿ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾ ನಾಮ ಸೇಟ್ಠಿಧೀತಾ ಅಹೋಸಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅವಸೇಸಾ ಪರಿಸಾ ರಞ್ಞೋ ಏವ ಪರಿವಾರಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ।

ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಬಾರಾಣಸಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯೇ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರೇ ತಯೋ ಜಟಿಲೇ ವಿನೇತ್ವಾ ರಾಜಗಹಂ ಅಗಮಾಸಿ। ತತ್ಥ ಚ ತದಹುಪಸಙ್ಕಮನ್ತಂಯೇವ ರಾಜಾನಂ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ ಏಕಾದಸನವುತೇಹಿ ಮಾಗಧಕೇಹಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ। ಅಥ ರಞ್ಞಾ ಸ್ವಾತನಾಯ ಭತ್ತೇನ ನಿಮನ್ತಿತೋ ಭಗವಾ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ -

"ದನ್ತೋ ದನ್ತೇಹಿ ಸಹ ಪುರಾಣಜಟಿಲೇಹಿ, ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೇಹಿ।
ಸಿಙ್ಗೀನಿಕ್ಖಸವಣ್ಣೋ, ರಾಜಗಹಂ ಪಾವಿಸಿ ಭಗವಾ"ತಿ॥ (ಮಹಾವ॰ ೫೮) -

ಏವಮಾದೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಅಭಿತ್ಥವಿಯಮಾನೋ ರಾಜಗಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇಸನೇ ಮಹಾದಾನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ। ತೇ ಪೇತಾ "ಇದಾನಿ ರಾಜಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದಾನಂ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸತಿ, ಇದಾನಿ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆಸಾಯ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು।

ರಾಜಾ ದಾನಂ ದತ್ವಾ "ಕತ್ಥ ನು ಖೋ ಭಗವಾ ವಿಹರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಭಗವತೋ ವಿಹಾರಟ್ಠಾನಮೇವ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ನ ತಂ ದಾನಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಉದ್ದಿಸಿ। ಪೇತಾ ಛಿನ್ನಾಸಾ ಹುತ್ವಾ ರತ್ತಿಂ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇಸನೇ ಅತಿವಿಯ ಭಿಂಸನಕಂ ವಿಸ್ಸರಮಕಂಸು। ರಾಜಾ ಭಯಸಂವೇಗಸನ್ತಾಸಮಾಪಜ್ಜಿ, ತತೋ ಪಭಾತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇಸಿ - "ಏವರೂಪಂ ಸದ್ದಮಸ್ಸೋಸಿಂ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಭಗವಾ ಆಹ - "ಮಾ ಭಾಯಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ತೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಕಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ತೇ ಪುರಾಣಞಾತಕಾ ಪೇತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸನ್ತಿ, ತೇ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ತಮೇವ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಮಾನಾ ವಿಚರನ್ತಿ 'ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸತೀ'ತಿ , ನ ತೇಸಂ ತ್ವಂ ಹಿಯ್ಯೋ ಉದ್ದಿಸಿ, ತೇ ಛಿನ್ನಾಸಾ ತಥಾರೂಪಂ ವಿಸ್ಸರಮಕಂಸೂ"ತಿ।

ಸೋ ಆಹ "ಇದಾನಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ದಿನ್ನೇ ಲಭೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಅಧಿವಾಸೇತು ಭಗವಾ ಅಜ್ಜತನಾಯ ದಾನಂ, ತೇಸಂ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ? ಭಗವಾ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ। ರಾಜಾ ನಿವೇಸನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾದಾನಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಕಾಲಂ ಆರೋಚಾಪೇಸಿ। ಭಗವಾ ರಾಜನ್ತೇಪುರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ। ತೇಪಿ ಖೋ ಪೇತಾ "ಅಪಿ ನಾಮ ಅಜ್ಜ ಲಭೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ಗನ್ತ್ವಾ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದೀಸು ಅಟ್ಠಂಸು। ಭಗವಾ ತಥಾ ಅಕಾಸಿ, ಯಥಾ ತೇ ಸಬ್ಬೇವ ರಞ್ಞೋ ಪಾಕಟಾ ಅಹೇಸುಂ। ರಾಜಾ ದಕ್ಖಿಣೋದಕಂ ದೇನ್ತೋ "ಇದಂ ಮೇ ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಉದ್ದಿಸಿ, ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ತೇಸಂ ಪೇತಾನಂ ಪದುಮಸಞ್ಛನ್ನಾ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸು। ತೇ ತತ್ಥ ನ್ಹತ್ವಾ ಚ ಪಿವಿತ್ವಾ ಚ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧದರಥಕಿಲಮಥಪಿಪಾಸಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಅಹೇಸುಂ। ರಾಜಾ ಯಾಗುಖಜ್ಜಕಭೋಜನಾನಿ ದತ್ವಾ ಉದ್ದಿಸಿ, ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ತೇಸಂ ದಿಬ್ಬಯಾಗುಖಜ್ಜಕಭೋಜನಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸು। ತೇ ತಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪೀಣಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಹೇಸುಂ। ಅಥ ವತ್ಥಸೇನಾಸನಾನಿ ದತ್ವಾ ಉದ್ದಿಸಿ। ತೇಸಂ ದಿಬ್ಬವತ್ಥದಿಬ್ಬಯಾನದಿಬ್ಬಪಾಸಾದದಿಬ್ಬಪಚ್ಚತ್ಥರಣದಿಬ್ಬಸೇಯ್ಯಾದಿಅಲಙ್ಕಾರವಿಧಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂಸು। ಸಾಪಿ ತೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಾವ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಭಗವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ। ರಾಜಾ ಅತಿವಿಯ ಅತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ। ತತೋ ಭಗವಾ ಭುತ್ತಾವೀ ಪವಾರಿತೋ ರಞ್ಞೋ ಮಾಗಧಸ್ಸ ಅನುಮೋದನತ್ಥಂ **"ತಿರೋಕುಟ್ಟೇಸು ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"**ತಿ ಇಮಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ **"ಯೇನ ಯತ್ಥ ಯದಾ ಯಸ್ಮಾ, ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ಪಕಾಸಿತಂ, ಪಕಾಸೇತ್ವಾನ ತಂ ಸಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಮಾತಿಕಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ವಿಭತ್ತಾ ಹೋತಿ।

ಪಠಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಇದಾನಿ ಇಮಸ್ಸ ತಿರೋಕುಟ್ಟಸ್ಸ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ** ಕರಿಸ್ಸಾಮ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ **ತಿರೋಕುಟ್ಟಾ**ತಿ ಕುಟ್ಟಾನಂ ಪರಭಾಗಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಾದಿಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಠಾನಕಪ್ಪನವಚನಮೇತಂ। ತೇನ ಯಥಾ ಪಾಕಾರಪರಭಾಗಂ ಪಬ್ಬತಪರಭಾಗಞ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತಂ "ತಿರೋಪಾಕಾರಂ ತಿರೋಪಬ್ಬತಂ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಕುಟ್ಟಸ್ಸ ಪರಭಾಗೇಸು ತಿಟ್ಠನ್ತೇ "ತಿರೋಕುಟ್ಟೇಸು ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ ಆಹ। **ಸನ್ಧಿಸಿಙ್ಘಾಟಕೇಸು ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸನ್ಧಿಯೋ**ತಿ ಚತುಕ್ಕೋಣರಚ್ಛಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಘರಸನ್ಧಿಭಿತ್ತಿಸನ್ಧಿಆಲೋಕಸನ್ಧಿಯೋ ಚಾಪಿ। **ಸಿಙ್ಘಾಟಕಾ**ತಿ ತಿಕೋಣರಚ್ಛಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತದೇಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ

ಪುರಿಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಬನ್ಧನ್ತೋ "ಸನ್ಧಿಸಿಙ್ಘಾಟಕೇಸು ಚಾ"ತಿ ಆಹ। **ದ್ವಾರಬಾಹಾಸು ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ನಗರದ್ವಾರಘರದ್ವಾರಾನಂ ಬಾಹಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಆಗನ್ತ್ವಾನ ಸಕಂ ಘರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಕಂ ಘರಂ ನಾಮ ಪುಬ್ಬಞಾತಿಘರಮ್ಪಿ ಅತ್ತನಾ ಸಾಮಿಕಭಾವೇನ ಅಜ್ಝಾವುತ್ಥಪುಬ್ಬಘರಮ್ಪಿ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಸಕಘರಸಞ್ಞಾಯ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಗನ್ತ್ವಾನ ಸಕಂ ಘರ"ನ್ತಿ ಆಹ।

ದುತಿಯಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೨. ಏವಂ ಭಗವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅನಜ್ಝಾವುತ್ಥಪುಬ್ಬಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬಞಾತಿಘರಂ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರನಿವೇಸನಂ ಸಕಘರಸಞ್ಞಾಯ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಿರೋಕುಟ್ಟಸನ್ಧಿಸಿಙ್ಘಾಟಕದ್ವಾರಬಾಹಾಸು ಠಿತೇ ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಫಲಂ ಅನುಭವನ್ತೇ, ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ದೀಘಮಸ್ಸುಕೇಸವಿಕಾರಧರೇ ಅನ್ಧಕಾರಮುಖೇ ಸಿಥಿಲಬನ್ಧನವಿಲಮ್ಬಮಾನಕಿಸಫರುಸಕಾಳಕಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಠಿತವನದಾಹದಡ್ಢತಾಲರುಕ್ಖಸದಿಸೇ, ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಜಿಘಚ್ಛಾಪಿಪಾಸಾರಣಿನಿಮ್ಮಥನೇನ ಉದರತೋ ಉಟ್ಠಾಯ ಮುಖತೋ ವಿನಿಚ್ಛರನ್ತಾಯ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾಯ ಪರಿಡಯ್ಹಮಾನಸರೀರೇ, ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಸೂಚಿಛಿದ್ದಾಣುಮತ್ತಕಣ್ಠಬಿಲತಾಯ ಪಬ್ಬತಾಕಾರಕುಚ್ಛಿತಾಯ ಚ ಲದ್ಧಮ್ಪಿ ಪಾನಭೋಜನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಪರೇತೇ ಅಞ್ಞಂ ರಸಮವಿನ್ದಮಾನೇ, ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಭಿನ್ನಗಣ್ಡಪಿಳಕಮುಖಾ ಪಗ್ಘರಿತರುಧಿರಪುಬ್ಬಲಸಿಕಾದಿಂ ಲದ್ಧಾ ಅಮತಮಿವ ಸಾಯಮಾನೇ ಅತಿವಿಯ ದುದ್ದಸಿಕವಿರೂಪಭಯಾನಕಸರೀರೇ ಬಹೂ ಪೇತೇ ರಞ್ಞೋ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

> "ತಿರೋಕುಟ್ಟೇಸು ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಸನ್ಧಿಸಿಙ್ಘಾಟಕೇಸು ಚ।
> ದ್ವಾರಬಾಹಾಸು ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಆಗನ್ತ್ವಾನ ಸಕಂ ಘರ"ನ್ತಿ॥ -

ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಹಿ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ದಾರುಣಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಹೂತೇ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹೀ"**ತಿ ದುತಿಯಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪಹೂತೇ**ತಿ ಅನಪ್ಪಕೇ ಬಹುಮ್ಹಿ, ಯಾವದತ್ಥಿಕೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭ-ಕಾರಸ್ಸ ಹಿ ಹ-ಕಾರೋ ಲಬ್ಭತಿ "ಪಹು ಸನ್ತೋ ನ ಭರತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮) ವಿಯ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಬಹೂತೇ" ಇತಿ ಚ "ಬಹೂಕೇ" ಇತಿ ಚ ಪಠನ್ತಿ। ಪಮಾದಪಾಠಾ ಏತೇ । ಅನ್ನೇ ಚ ಪಾನಮ್ಹಿ ಚ **ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹಿ।** ಖಜ್ಜೇ ಚ ಭೋಜ್ಜೇ ಚ **ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜೇ,** ಏತೇನ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಆಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪಟ್ಠಿತೇ**ತಿ ಉಪಗಮ್ಮ ಠಿತೇ, ಸಜ್ಜಿತೇ ಪಟಿಯತ್ತೇ ಸಮೋಹಿತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ತೇಸಂ ಕೋಚಿ ಸರತಿ, ಸತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕೋಚಿ ಮಾತಾ ವಾ ಪಿತಾ ವಾ ಪುತ್ತೋ ವಾ ನ ಸರತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ,** ಅತ್ತನಾ ಕತಸ್ಸ ಅದಾನದಾನಪ್ಪಟಿಸೇಧನಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಕದರಿಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ। ತಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಂ ಞಾತೀನಂ ಸರಿತುಂ ನ ದೇತಿ।

ತತಿಯಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೩. ಏವಂ ಭಗವಾ ಅನಪ್ಪಕೇಪಿ ಅನ್ನಪಾನಾದಿಮ್ಹಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ "ಅಪಿ ನಾಮ ಅಮ್ಹೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ದದೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಞಾತೀ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತಾನಂ ವಿಚರತಂ ತೇಸಂ ಪೇತಾನಂ ತೇಹಿ ಕತಸ್ಸ ಅತಿಕಟುಕವಿಪಾಕಕರಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಞಾತಿನೋ ಅನುಸ್ಸರಣಮತ್ತಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

> "ಪಹೂತೇ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹಿ, ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜೇ ಉಪಟ್ಠಿತೇ।
> ನ ತೇಸಂ ಕೋಚಿ ಸರತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ॥ -

ವತ್ವಾ ಪುನ ರಞ್ಞೋ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನೇ ಞಾತಕೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ದಾನಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ **"ಏವಂ ದದನ್ತಿ ಞಾತೀನ"**ನ್ತಿ ತತಿಯಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಏವನ್ತಿ** ಉಪಮಾವಚನಂ। ತಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ ಅಸರನ್ತೇಪಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದದನ್ತಿ, ಞಾತೀನಂ, ಯೇ ಏವಂ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚ ಯಥಾ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದಿನ್ನಂ, ಏವಂ ಸುಚಿಂ ಪಣೀತಂ ಕಾಲೇನ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಪಾನಭೋಜನಂ ದದನ್ತಿ ಞಾತೀನಂ, ಯೇ ಹೋನ್ತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕಾತಿ ಚ। **ದದನ್ತೀತಿ** ದೇನ್ತಿ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತಿ। **ಞಾತೀನನ್ತಿ** ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ। **ಯೇತಿ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಪುತ್ತಾ ವಾ ಧೀತರೋ ವಾ ಭಾತರೋ ವಾ **ಹೋನ್ತೀತಿ** ಭವನ್ತಿ। **ಅನುಕಮ್ಪಕಾತಿ** ಅತ್ಥಕಾಮಾ ಹಿತೇಸಿನೋ। **ಸುಚಿನ್ತಿ** ವಿಮಲಂ ದಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ ಮನೋರಮಂ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಧಮ್ಮಲದ್ಧಂ। **ಪಣೀತನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ। **ಕಾಲೇನಾತಿ** ಞಾತಿಪೇತಾನಂ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದೀಸು ಆಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಕಾಲೇನ। **ಕಪ್ಪಿಯನ್ತಿ** ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಪತಿರೂಪಂ ಅರಿಯಾನಂ ಪರಿಭೋಗಾರಹಂ। **ಪಾನಭೋಜನನ್ತಿ** ಪಾನಞ್ಚ ಭೋಜನಞ್ಚ। ಇಧ ಪಾನಭೋಜನಮುಖೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಪುಬ್ಬದ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪. ಏವಂ ಭಗವಾ ರಞ್ಞೋ ಮಾಗಧೇನ ಪೇತಭೂತಾನಂ ಞಾತೀನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ದಿನ್ನಂ ಪಾನಭೋಜನಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ -

"ಏವಂ ದದನ್ತಿ ಞಾತೀನಂ, ಯೇ ಹೋನ್ತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ।
ಸುಚಿಂ ಪಣೀತಂ ಕಾಲೇನ, ಕಪ್ಪಿಯಂ ಪಾನಭೋಜನ"ನ್ತಿ॥ -

ವತ್ವಾ ಪುನ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ದಿನ್ನಂ ತೇಸಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಂ ವೋ ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂ"**ತಿ ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯ ಪುಬ್ಬದ್ಧಮಾಹ ತಂ ತತಿಯಗಾಥಾಯ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ -

"ಏವಂ ದದನ್ತಿ ಞಾತೀನಂ, ಯೇ ಹೋನ್ತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ ।
ಇದಂ ವೋ ಞಾತೀನಂ ಹೋತು, ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತು ಞಾತಯೋ"ತಿ॥

ತೇನ "ಇದಂ ವೋ ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂತಿ ಏವಂ ದದನ್ತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರತ್ಥೇನ ಏವಂಸದ್ದೇನ ದಾತಬ್ಬಾಕಾರನಿದಸ್ಸನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ **ಇದನ್ತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಂ। **ವೋತಿ** "ಕಚ್ಚಿ ಪನ ವೋ ಅನುರುದ್ಧಾ ಸಮಗ್ಗಾ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ"ತಿ ಚ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೬; ಮಹಾವ॰ ೪೬೬), "ಯೇಹಿ ವೋ ಅರಿಯಾ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಸು ವಿಯ ಕೇವಲಂ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ನ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂತಿ** ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಞಾತಕಾನಂ ಹೋತು। **ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತು ಞಾತಯೋತಿ** ತೇ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾ ಞಾತಯೋ ಇದಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಾ ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತೂತಿ।

ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಪರದ್ಧಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಪುಬ್ಬದ್ಧವಣ್ಣನಾ

೪-೫. ಏವಂ ಭಗವಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾನಂ ಞಾತೀನಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಇದಂ ವೋ ಞಾತೀನಂ ಹೋತು, ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತು ಞಾತಯೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಯಸ್ಮಾ "ಇದಂ ವೋ ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ ನ ಅಞ್ಞೇನ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಫಲದಂ ಹೋತಿ, ಕೇವಲನ್ತು ತಥಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ತಂ ವತ್ಥು ಞಾತೀನಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ತೇಸಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ತಙ್ಖಣೇ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇ ಚ ತತ್ಥಾ"**ತಿ ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯ ಪಚ್ಛಿಮದ್ಧಂ **"ಪಹೂತೇ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹೀ"**ತಿ ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಯ ಪುಬ್ಬದ್ಧಞ್ಚ ಆಹ।

ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋ - ತೇ ಞಾತಿಪೇತಾ ಯತ್ಥ ತಂ ದಾನಂ ದೀಯತಿ, ತತ್ಥ ಸಮನ್ತತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಸಮೋಧಾಯ ವಾ ಏಕಜ್ಝಂ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಆಗತಾ ಸಮಾಗತಾ "ಇಮೇ ನೋ ಞಾತಯೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅತ್ಥಾಯ ದಾನಂ ಉದ್ದಿಸಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏತದತ್ಥಂ ಸಮ್ಮಾ ಆಗತಾ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಹೂತೇ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸಮಾನೇ ಪಹೂತೇ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹಿ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ **ಅನುಮೋದರೇ**ತಿ ಅಭಿಸದ್ದಹನ್ತಾ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಅವಿಜಹನ್ತಾ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ "ಇದಂ ನೋ ದಾನಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತೂ"ತಿ ಮೋದನ್ತಿ ಅನುಮೋದನ್ತಿ, ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಪರದ್ಧಛಟ್ಠಗಾಥಾಪುಬ್ಬದ್ಧವಣ್ಣನಾ

೫-೬. ಏವಂ ಭಗವಾ ಯಥಾ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾನಂ ತಙ್ಖಣೇ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

> "ತೇ ಚ ತತ್ಥ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಞಾತಿಪೇತಾ ಸಮಾಗತಾ।
> ಪಹೂತೇ ಅನ್ನಪಾನಮ್ಹಿ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಮೋದರೇ"ತಿ॥ -

ವತ್ವಾ ಪುನ ಞಾತಕೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತಕುಸಲಕಮ್ಮಫಲಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಞಾತೀ ಆರಬ್ಭ ಥೋಮನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚಿರಂ ಜೀವನ್ತೂ"**ತಿ ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಯ ಪಚ್ಛಿಮದ್ಧಂ **"ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಕತಾ ಪೂಜಾ"**ತಿ ಛಟ್ಠಗಾಥಾಯ ಪುಬ್ಬದ್ಧಞ್ಚ ಆಹ।

ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋ - **ಚಿರಂ ಜೀವನ್ತೂ**ತಿ ಚಿರಜೀವಿನೋ ದೀಘಾಯುಕಾ ಹೋನ್ತು। **ನೋ ಞಾತೀ**ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತಕಾ। **ಯೇಸಂ ಹೇತೂ**ತಿ ಯೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯೇಸಂ ಕಾರಣಾ। **ಲಭಾಮಸೇ**ತಿ ಲಭಾಮ। ಅತ್ತನಾ ತಙ್ಖಣಂ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅಪದಿಸನ್ತಾ ಭಣನ್ತಿ। ಪೇತಾನಞ್ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅನುಮೋದನೇನ, ದಾಯಕಾನಂ ಉದ್ದೇಸೇನ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಸಮ್ಪದಾಯ ಚಾತಿ ತೀಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ದಕ್ಖಿಣಾ ಸಮಿಜ್ಝತಿ, ತಙ್ಖಣೇ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ದಾಯಕಾ ವಿಸೇಸಹೇತು। ತೇನಾಹಂಸು "ಯೇಸಂ ಹೇತು ಲಭಾಮಸೇ"ತಿ। **ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಕತಾ ಪೂಜಾ**ತಿ "ಇದಂ ವೋ ಞಾತೀನಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಏವಂ ಇಮಂ ದಾನಂ ಉದ್ದಿಸನ್ತೇಹಿ ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಪೂಜಾ ಕತಾ। **ದಾಯಕಾ ಚ ಅನಿಪ್ಫಲಾ**ತಿ ಯಮ್ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗಮಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥೇವ ಫಲದಾನತೋ ದಾಯಕಾ ಚ ಅನಿಪ್ಫಲಾತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - "ಕಿಂ ಪನ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾ ಏವ ಞಾತಯೋ ಲಭನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೇಪಿ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ ? ವುಚ್ಚತೇ - ಭಗವತಾ ಏವೇತಂ ಬ್ಯಾಕತಂ ಜಾಣುಸ್ಸೋಣಿನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪುಟ್ಠೇನ, ಕಿಮೇತ್ಥ ಅಮ್ಹೇಹಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ -

> "ಮಯಮಸ್ಸು, ಭೋ ಗೋತಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾಮ ದಾನಾನಿ ದೇಮ, ಸದ್ಧಾನಿ ಕರೋಮ 'ಇದಂ ದಾನಂ ಪೇತಾನಂ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತು, ಇದಂ ದಾನಂ ಪೇತಾ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೂ'ತಿ, ಕಚ್ಚಿ ತಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ದಾನಂ ಪೇತಾನಂ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತಿ, ಕಚ್ಚಿ ತೇ ಪೇತಾ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾ ತಂ ದಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ। ಠಾನೇ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಉಪಕಪ್ಪತಿ, ನೋ ಅಟ್ಠಾನೇತಿ।
>
> "ಕತಮಂ ಪನ ತಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಠಾನಂ, ಕತಮಂ ಅಟ್ಠಾನನ್ತಿ? ಇಧ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೀ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಯೋ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಹಾರೋ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾಪೇತಿ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ। ಇದಂ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ದಾನಂ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ।

“ಇಧ ಪನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೀ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಯೋ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಹಾರೋ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾಪೇತಿ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ದಾನಂ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ।

“ಇಧ ಪನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಯೋ ದೇವಾನಂ ಆಹಾರೋ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾಪೇತಿ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ದಾನಂ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ।

“ಇಧ ಪನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೀ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಯೋ ಪೇತ್ತಿವೇಸಯಿಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಹಾರೋ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾಪೇತಿ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನಸ್ಸ ಇತೋ ಅನುಪವೇಚ್ಛನ್ತಿ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಾ ವಾ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾ ವಾ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾಪೇತಿ, ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ತಿಟ್ಠತಿ। ಇದಂ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ದಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ।

“ಸಚೇ ಪನ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಸೋ ಪೇತೋ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೋ ತಂ ಠಾನಂ ಅನುಪಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಕೋ ತಂ ದಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ? ಅಞ್ಞೇಪಿಸ್ಸ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪೇತಾ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ತಂ ದಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ।

“ಸಚೇ ಪನ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಸೋ ಚೇವ ಪೇತೋ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೋ ತಂ ಠಾನಂ ಅನುಪಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞೇಪಿಸ್ಸ ಪೇತಾ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತಾ ತಂ ಠಾನಂ ಅನುಪಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೋ ತಂ ದಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ? ಅಟ್ಠಾನಂ ಖೋ ಏತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ತಂ ಠಾನಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸ ಇಮಿನಾ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ ಯದಿದಂ ಪೇತೇಹಿ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೇಹಿ। ಅಪಿಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಾಯಕೋಪಿ ಅನಿಪ್ಫಲೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೭೭)।

ಛಟ್ಠಗಾಥಾಪರದ್ಧಸತ್ತಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೬-೭. ಏವಂ ಭಗವಾ ರಞ್ಞೋ ಮಾಗಧಸ್ಸ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾನಂ ಪುಬ್ಬಞಾತೀನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಥೋಮೇನ್ತೋ “ಏತೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾತೀ ಇಮಾಯ ದಾನಸಮ್ಪದಾಯ ಅತ್ತಮನಾ ಏವಂ ಥೋಮೇನ್ತೀ”ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ –

“ಚಿರಂ ಜೀವನ್ತು ನೋ ಞಾತೀ, ಯೇಸಂ ಹೇತು ಲಭಾಮಸೇ।
ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಕತಾ ಪೂಜಾ, ದಾಯಕಾ ಚ ಅನಿಪ್ಫಲಾ”ತಿ॥ –

ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾನಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಕಾರಣಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಇತೋ ದಿನ್ನೇನ ಯಾಪನಭಾವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಕಸೀ ಅತ್ಥೀ**”ತಿ ಛಟ್ಠಗಾಥಾಯ ಪಚ್ಛಿಮದ್ಧಂ “**ವಣಿಜ್ಜಾ ತಾದಿಸೀ**”ತಿ ಇಮಂ ಸತ್ತಮಗಾಥಞ್ಚ ಆಹ।

ತತ್ರಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ – ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತತ್ಥ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ಕಸಿ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತೇ ಪೇತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯುಂ। **ಗೋರಕ್ಖೇತ್ಥ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಕಸಿ ಏವ, ಗೋರಕ್ಖಾಪಿ ಏತ್ಥ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯುಂ। **ವಣಿಜ್ಜಾ ತಾದಿಸೀ ನತ್ಥೀತಿ** ವಾಣಿಜ್ಜಾಪಿ ತಾದಿಸೀ ನತ್ಥಿ, ಯಾ ತೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಹೇತು

ಭವೇಯ್ಯ। **ಹಿರಞ್ಞೇನ ಕಯಾಕಯ**ನ್ತಿ ಹಿರಞ್ಞೇನ ಕಯವಿಕ್ಕಯಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ತಾದಿಸಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ತೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಹೇತು ಭವೇಯ್ಯ। **ಇತೋ ದಿನ್ನೇನ ಯಾಪೇನ್ತಿ, ಪೇತಾ ಕಾಲಗತಾ ತಹಿ**ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ಪನ ಇತೋ ಞಾತೀಹಿ ವಾ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚೇಹಿ ವಾ ದಿನ್ನೇನ ಯಾಪೇನ್ತಿ, ಅತ್ತಭಾವಂ ಗಮೇನ್ತಿ। **ಪೇತಾ**ತಿ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಾ ಸತ್ತಾ। **ಕಾಲಗತಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮರಣಕಾಲೇನ ಗತಾ, "ಕಾಲಕತಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಕತಕಾಲಾ ಕತಮರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಹಿ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ।

ಅಟ್ಠಮನವಮಗಾಥಾದ್ವಯವಣ್ಣನಾ

೮-೯. ಏವಂ "ಇತೋ ದಿನ್ನೇನ ಯಾಪೇನ್ತಿ, ಪೇತಾ ಕಾಲಗತಾ ತಹಿ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಉಪಮಾಹಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ಉನ್ನಮೇ ಉದಕಂ ವುಟ್ಠ**"ನ್ತಿ ಇದಂ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಉನ್ನತೇ ಥಲೇ ಉಸ್ಸಾದೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಮೇಘೇಹಿ ಅಭಿವುಟ್ಠಂ ಉದಕಂ ನಿನ್ನಂ ಪವತ್ತತಿ, ಯೋ ಯೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ನಿನ್ನೋ ಓಣತೋ, ತಂ ತಂ ಪವತ್ತತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಏವಮೇವ ಇತೋ ದಿನ್ನಂ ದಾನಂ ಪೇತಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಪಾತುಭವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿನ್ನಮಿವ ಹಿ ಉದಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಠಾನಂ ಪೇತಲೋಕೋ ದಾನುಪಕಪ್ಪನಾಯ। ಯಥಾಹ - "ಇದಂ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ದಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೭೭)। ಯಥಾ ಚ ಕನ್ದರಪದರಸಾಖಾಪಸಾಖಕುಸೋಬ್ಭಮಹಾಸೋಬ್ಭಸನ್ನಿಪಾತೇಹಿ ವಾರಿವಹಾ ಮಹಾನಜ್ಜೋ ಪೂರಾ ಹುತ್ವಾ ಸಾಗರಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಇತೋ ದಿನ್ನದಾನಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪೇತಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ।

ದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦. ಏವಂ ಭಗವಾ "ಇತೋ ದಿನ್ನೇನ ಯಾಪೇನ್ತಿ, ಪೇತಾ ಕಾಲಗತಾ ತಹಿ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಅತ್ಥಂ ಉಪಮಾಹಿ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಪೇತಾ "ಇತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಲಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ಆಸಾಭಿಭೂತಾ ಞಾತಿಘರಂ ಆಗನ್ತ್ವಾಪಿ "ಇದಂ ನಾಮ ನೋ ದೇಥಾ"ತಿ ಯಾಚಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಇಮಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಣವತ್ಥೂನಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣಂ ದಜ್ಜಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅದಾಸಿ ಮೇ"**ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - "ಇದಂ ನಾಮ ಮೇ ಧನಂ ವಾ ಧಞ್ಞಂ ವಾ ಅದಾಸೀ"ತಿ ಚ, "ಇದಂ ನಾಮ ಮೇ ಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ತನಾ ಉಯ್ಯೋಗಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ಚ, "ಅಮು ಮೇ ಮಾತಿತೋ ವಾ ಪಿತಿತೋ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾ ಞಾತೀ"ತಿ ಚ ಸಿನೇಹವಸೇನ ತಾಣಸಮತ್ಥತಾಯ "ಮಿತ್ತಾ"ತಿ ಚ, "ಅಸುಕೋ ಮೇ ಸಹ ಪಂಸುಕೀಳಕೋ ಸಖಾ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಸಬ್ಬಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಪೇತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ದಜ್ಜಾ, ದಾನಂ ನಿಯ್ಯಾತೇಯ್ಯಾತಿ। ಅಪರೋ ಪಾಠೋ **"ಪೇತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಜ್ಜಾ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ದಾತಬ್ಬಾತಿ ದಜ್ಜಾ। ಕಾ ಸಾ? ಪೇತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಾ, ತೇನೇವ "ಅದಾಸಿ ಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಮನುಸ್ಸರಂ ಅನುಸ್ಸರತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕರಣವಚನಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏಕಾದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಏವಂ ಭಗವಾ ಪೇತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಾನಿಯ್ಯಾತನೇ ಕಾರಣಭೂತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಣವತ್ಥೂನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

"ಅದಾಸಿ ಮೇ ಅಕಾಸಿ ಮೇ, ಞಾತಿಮಿತ್ತಾ ಸಖಾ ಚ ಮೇ।
ಪೇತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ದಜ್ಜಾ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಮನುಸ್ಸರ"ನ್ತಿ॥ -

ವತ್ವಾ ಪುನ ಯೇ ಞಾತಿಮರಣೇನ ರುಣ್ಣಸೋಕಾದಿಪರಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ನ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ ಕಿಞ್ಚಿ ದೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ರುಣ್ಣಸೋಕಾದಿ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತಪರಿತಾಪನಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ಪೇತಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನ ಹಿ ರುಣ್ಣಂ ವಾ**"ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ರುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ರೋದನಾ ರೋದಿತತ್ತಂ ಅಸ್ಸುಪಾತನಂ, **ಏತೇನ** ಕಾಯಪರಿಸ್ಸಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋಕೋ**ತಿ ಸೋಚನಾ ಸೋಚಿತತ್ತಂ, ಏತೇನ ಚಿತ್ತಪರಿಸ್ಸಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯಾ ಚಞ್ಞಾ**ತಿ ಯಾ ಚ ರುಣ್ಣಸೋಕೇಹಿ ಅಞ್ಞಾ। **ಪರಿದೇವನಾ**ತಿ ಞಾತಿಬ್ಯಸನೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಲಾಲಪ್ಪನಾ, "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ ಪಿಯ ಮನಾಪಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಗುಣಸಂವಣ್ಣನಾ, ಏತೇನ ವಚೀಪರಿಸ್ಸಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದ್ವಾದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೨. ಏವಂ ಭಗವಾ "ರುಣ್ಣಂ ವಾ ಸೋಕೋ ವಾ ಯಾ ಚಞ್ಞಾ ಪರಿದೇವನಾ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಂ ಪೇತಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ನ ಹೋತಿ, ಕೇವಲನ್ತು ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿತಾಪನಮತ್ತಮೇವ, ಏವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಞಾತಯೋ"ತಿ ರುಣ್ಣಾದೀನಂ ನಿರತ್ಥಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಮಾಗಧರಾಜೇನ ಯಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿನ್ನಾ, ತಸ್ಸಾ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಯಞ್ಚ ಖೋ ದಕ್ಖಿಣಾ**"ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅಯಞ್ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಕ್ಖಿಣಾ ತಯಾ ಅಜ್ಜ ಅತ್ತನೋ ಞಾತಿಗಣಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿನ್ನಾ , ಸಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋ ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘಮ್ಹಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಅಸ್ಸ ಪೇತಜನಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಉಪಕಪ್ಪತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ ಫಲತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪಕಪ್ಪತೀ**ತಿ ಚ ಠಾನಸೋ ಉಪಕಪ್ಪತಿ, ತಂಖಣಂಯೇವ ಉಪಕಪ್ಪತಿ, ನ ಚಿರೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ತಂಖಣಞ್ಞೇವ ಪಟಿಭನ್ತಂ "ಠಾನಸೋವೇತಂ ತಥಾಗತಂ ಪಟಿಭಾತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ತಂಖಣಂಯೇವ ಉಪಕಪ್ಪನ್ತಾ "ಠಾನಸೋ ಉಪಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಯಂ ವಾ ತಂ "ಇದಂ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ತಂ ದಾನಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೭೭) ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಿಕವನ್ತಾಸಪರದತ್ತೂಪಜೀವಿನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇ ಠಾನೇ ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ ಕಹಾಪಣಂ ದೇನ್ತೋ "ಕಹಾಪಣಸೋ ದೇತೀ"ತಿ ಲೋಕೇ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಉಪಕಪ್ಪತೀ**ತಿ ಪಾತುಭವತಿ, ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತೇರಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೩. ಏವಂ ಭಗವಾ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ -

"ಅಯಞ್ಚ ಖೋ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿನ್ನಾ, ಸಙ್ಘಮ್ಹಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ।
ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯಸ್ಸ, ಠಾನಸೋ ಉಪಕಪ್ಪತೀ"ತಿ॥ -

ವತ್ವಾ ಪುನ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ದೇನ್ತೇನ ಞಾತೀನಂ ಞಾತೀಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಞಾತಿಧಮ್ಮೋ ನಿದಸ್ಸಿತೋ, ಬಹುಜನಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕತೋ, ನಿದಸ್ಸನಂ ವಾ ಕತೋ, ತುಮ್ಹೇಹಿಪಿ ಞಾತೀನಂ ಏವಮೇವ ಞಾತೀಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಞಾತಿಧಮ್ಮೋ ಪರಿಪೂರೇತಬ್ಬೋ, ನ ನಿರತ್ಥಕೇಹಿ ರುಣ್ಣಾದೀಹಿ ಅತ್ತಾ ಪರಿತಾಪೇತಬ್ಬೋತಿ ಚ ಪೇತೇ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅಧಿಗಮೇನ್ತೇನ ಪೇತಾನಂ ಪೂಜಾ ಕತಾ ಉಳಾರಾ, ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಅನ್ನಪಾನಾದೀಹಿ ಸನ್ತಪ್ಪೇನ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಲಂ ಅನುಪದಿನ್ನಂ, ಅನುಕಮ್ಪಾದಿಗುಣಪರಿವಾರಞ್ಚ ಚಾಗಚೇತನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೇನ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಇಮೇಹಿ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣೇಹಿ ರಾಜಾನಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇನ್ತೋ -

"ಸೋ ಞಾತಿಧಮ್ಮೋ ಚ ಅಯಂ ನಿದಸ್ಸಿತೋ,

> ಪೇತಾನ ಪೂಜಾ ಚ ಕತಾ ಉಳಾರಾ।
> ಬಲಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಮನುಪ್ಪದಿನ್ನಂ,
> ತುಮ್ಹೇಹಿ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಅನಪ್ಪಕ"ನ್ತಿ॥ -

ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ದೇಸನಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ।

ಅಥ ವಾ "**ಸೋ ಞಾತಿಧಮ್ಮೋ ಚ ಅಯಂ ನಿದಸ್ಸಿತೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಗಾಥಾಪದೇನ ಭಗವಾ ರಾಜಾನಂ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ದಸ್ಸೇತಿ। ಞಾತಿಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಮೇವ ಹಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ದಸ್ಸನಂ **ಪೇತಾನ ಪೂಜಾ ಚ ಕತಾ ಉಳಾರಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾದಪೇತಿ। ಉಳಾರಾತಿ ಪಸಂಸನಮೇವ ಹಿ ಏತ್ಥ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪೂಜಾಕರಣೇ ಸಮಾದಪನಂ। **ಬಲಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಮನುಪ್ಪದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮುತ್ತೇಜೇತಿ। ಬಲಾನುಪ್ಪದಾನಮೇವ ಹಿ ಏತ್ಥ ಏವಂ ದಾನಂ, ಬಲಾನುಪ್ಪದಾನತಾತಿ ತಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹವಡ್ಢನೇನ ಸಮುತ್ತೇಜನಂ। **ತುಮ್ಹೇಹಿ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸುತಂ ಅನಪ್ಪಕ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ। ಪುಞ್ಞಪ್ಪಸುತಕಿತ್ತನಮೇವ ಹಿ ಏತ್ಥ ತಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಸಂವಣ್ಣನಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಜನನತೋ ಸಮ್ಪಹಂಸನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪತ್ತಿಆದೀನವಸಂವಣ್ಣನೇನ ಸಂವಿಗ್ಗಾನಂ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹತಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ। ದುತಿಯದಿವಸೇಪಿ ಭಗವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇದಮೇವ ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ದೇಸೇಸಿ, ಏವಂ ಯಾವ ಸತ್ತಮದಿವಸಾ ತಾದಿಸೋ ಏವ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ತಿರೋಕುಟ್ಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ನಿಧಿಕಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣಂ

ಇದಾನಿ ಯದಿದಂ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾನನ್ತರಂ **“ನಿಧಿಂ ನಿಧೇತಿ ಪುರಿಸೋ”**ತಿಆದಿನಾ ನಿಧಿಕಣ್ಡಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸ -

“ಭಾಸಿತ್ವಾ ನಿಧಿಕಣ್ಡಸ್ಸ, ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣಂ।
ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ದೀಪೇತ್ವಾ, ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನಂ”॥

ತತ್ಥ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣಂ ತಾವಸ್ಸ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಹಿ ನಿಧಿಕಣ್ಡಂ ಭಗವತಾ ಇಮಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಅನುಮೋದನವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ತಿರೋಕುಟ್ಟಸ್ಸ ಮಿಥುನಭೂತಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ತಿರೋಕುಟ್ಟೇನ ವಾ ಪುಞ್ಞವಿರಹಿತಾನಂ ವಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಕತಪುಞ್ಞಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಮ್ಪಿ ಇದಂ ಇಧ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಮಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣಂ।

ಸುತ್ತಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ

ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ ಪನಸ್ಸ - ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಕಿರ ಅಞ್ಞತರೋ ಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಅಡ್ಢೋ ಮಹದ್ಧನೋ ಮಹಾಭೋಗೋ। ಸೋ ಚ ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಪಸನ್ನೋ, ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೇನ ಚೇತಸಾ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ। ಸೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾನಂ ದೇತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ರಾಜಾ ಧನತ್ಥಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪುರಿಸಂ ಪೇಸೇಸಿ “ಗಚ್ಛ, ಭಣೇ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಂ ಆನೇಹೀ”ತಿ। ಸೋ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಂ ಆಹ “ರಾಜಾ ತಂ ಗಹಪತಿ ಆಮನ್ತೇತೀ”ತಿ। ಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿವಿಸನ್ತೋ ಆಹ “ಗಚ್ಛ, ಭೋ ಪುರಿಸ, ಪಚ್ಛಾ ಆಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ಇದಾನಿ ತಾವಮ್ಹಿ ನಿಧಿಂ ನಿಧೇನ್ತೋ ಠಿತೋ”ತಿ। ಅಥ ಭಗವಾ ಭುತ್ತಾವೀ ಪವಾರಿತೋ ತಮೇವ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ನಿಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಸ್ಸ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಸ್ಸ ಅನುಮೋದನತ್ಥಂ **“ನಿಧಿಂ ನಿಧೇತಿ ಪುರಿಸೋ”**ತಿ ಇಮಾ ಗಾಥಾಯೋ ಅಭಾಸಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ।

ಏವಮಸ್ಸ -

“ಭಾಸಿತ್ವಾ ನಿಧಿಕಣ್ಡಸ್ಸ, ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣಂ।
ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ದೀಪೇತ್ವಾ, ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನಂ”॥

ಪಠಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ತತ್ಥ **ನಿಧಿಂ ನಿಧೇತಿ ಪುರಿಸೋ**ತಿ ನಿಧೀಯತೀತಿ ನಿಧಿ, ಠಪೀಯತಿ ರಕ್ಖೀಯತಿ ಗೋಪೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಥಾವರೋ, ಜಙ್ಗಮೋ, ಅಙ್ಗಸಮೋ, ಅನುಗಾಮಿಕೋತಿ। ತತ್ಥ **ಥಾವರೋ** ನಾಮ ಭೂಮಿಗತಂ ವಾ ವೇಹಾಸಟ್ಠಂ ವಾ ಹಿರಞ್ಞಂ ವಾ ಸುವಣ್ಣಂ ವಾ ಖೇತ್ತಂ ವಾ ವತ್ಥು ವಾ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಇರಿಯಾಪಥವಿರಹಿತಂ, ಅಯಂ ಥಾವರೋ ನಿಧಿ। **ಜಙ್ಗಮೋ** ನಾಮ ದಾಸಿದಾಸಂ ಹತ್ಥಿಗವಸ್ಸವಳವಂ ಅಜೇಳಕಂ ಕುಕ್ಕುಟಸೂಕರಂ ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಇರಿಯಾಪಥಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಜಙ್ಗಮೋ ನಿಧಿ **ಅಙ್ಗಸಮೋ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಾಯತನಂ, ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ, ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಂ, ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗಹಿತಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಮಿವ ಅತ್ತಭಾವಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಂ, ಅಯಂ ಅಙ್ಗಸಮೋ ನಿಧಿ।

ಅನುಗಾಮಿಕೋ ನಾಮ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಸೀಲಮಯಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಮಯಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಮಯಂ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಪುಞ್ಞಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ವಿಯ ಇಟ್ಠಫಲಮನುಪ್ಪದೇತಿ, ಅಯಂ ಅನುಗಾಮಿಕೋ ನಿಧಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಥಾವರೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ನಿಧೇತೀತಿ ಠಪೇತಿ ಪಟಿಸಾಮೇತಿ ಗೋಪೇತಿ। **ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಮನುಸ್ಸೋ। ಕಾಮಞ್ಚ ಪುರಿಸೋಪಿ ಇತ್ಥೀಪಿ ಪಣ್ಡಕೋಪಿ ನಿಧಿಂ ನಿಧೇತಿ, ಇಧ ಪನ ಪುರಿಸಸೀಸೇನ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಇಧ ಸಮೋಧಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ**ತಿ ಓಗಾಹೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಗಮ್ಭೀರಂ, ಉದಕಸ್ಸ ಅನ್ತಿಕಭಾವೇನ ಓದಕನ್ತಿಕಂ। ಅತ್ಥಿ ಗಮ್ಭೀರಂ ನ ಓದಕನ್ತಿಕಂ ಜಙ್ಗಲೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಸತಿಕಪೋರಿಸೋ ಆವಾಟೋ ವಿಯ, ಅತ್ಥಿ ಓದಕನ್ತಿಕಂ ನ ಗಮ್ಭೀರಂ ನಿನ್ನೇ ಪಲ್ಲಲೇ ಏಕದ್ವಿವಿದತ್ಥಿಕೋ ಆವಾಟೋ ವಿಯ, ಅತ್ಥಿ ಗಮ್ಭೀರಞ್ಚೇವ ಓದಕನ್ತಿಕಞ್ಚ ಜಙ್ಗಲೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಯಾವ ಇದಾನಿ ಉದಕಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ, ತಾವ ಖತೋ ಆವಾಟೋ ವಿಯ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ"ತಿ। **ಅತ್ಥೇ ಕಿಚ್ಚೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ**ತಿ ಅತ್ಥಾ ಅನಪೇತನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ, ಅತ್ಥಾವಹಂ ಹಿತಾವಹನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚಂ, ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಏವ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ಕತ್ತಬ್ಬಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕಿಚ್ಚೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ। **ಅತ್ಥಾಯ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ನಿಧಾನಪ್ಪಯೋಜನನಿದಸ್ಸನಮೇತಂ। ಏತದತ್ಥಞ್ಹಿ ಸೋ ನಿಧೇತಿ "ಅತ್ಥಾವಹೇ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ ಅತ್ಥಾಯ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಮೇ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೇವ ಹಿ ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ ಅತ್ಥೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದುತಿಯಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ನಿಧಾನಪ್ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನತ್ಥಾಪಗಮಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ -

೨. "ರಾಜತೋ ವಾ ದುರುತ್ತಸ್ಸ, ಚೋರತೋ ಪೀಳಿತಸ್ಸ ವಾ।

ಇಣಸ್ಸ ವಾ ಪಮೋಕ್ಖಾಯ, ದುಬ್ಭಿಕ್ಖೇ ಆಪದಾಸು ವಾ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ "ಅತ್ಥಾಯ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ "ಇಣಸ್ಸ ವಾ ಪಮೋಕ್ಖಾಯಾ"ತಿ ಚ ಏತ್ಥ ವುತ್ತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಭವಿಸ್ಸತಿಪಮೋಕ್ಖಾಯ-ಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ನ ಕೇವಲಂ ಅತ್ಥಾಯ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏವ ಪುರಿಸೋ ನಿಧಿಂ ನಿಧೇತಿ, ಕಿನ್ತು "ಅಯಂ ಚೋರೋ"ತಿ ವಾ "ಪಾರದಾರಿಕೋ"ತಿ ವಾ "ಸುಙ್ಕಘಾತಕೋ"ತಿ ವಾ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೇಹಿ ದುರುತ್ತಸ್ಸ ಮೇ ಸತೋ ರಾಜತೋ ವಾ ಪಮೋಕ್ಖಾಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದಾದೀಹಿ ಧನಹರಣೇನ ವಾ, "ಏತ್ತಕಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಂ ದೇಹೀ"ತಿ ಜೀವಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ ಚೋರೇಹಿ ಮೇ ಪೀಳಿತಸ್ಸ ಸತೋ ಚೋರತೋ ವಾ ಪಮೋಕ್ಖಾಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸನ್ತಿ ಮೇ ಇಣಾಯಿಕಾ, ತೇ ಮಂ "ಇಣಂ ದೇಹೀ"ತಿ ಚೋದೇಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಮೇ ಚೋದಿಯಮಾನಸ್ಸ ಇಣಸ್ಸ ವಾ ಪಮೋಕ್ಖಾಯ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಹೋತಿ ಸೋ ಸಮಯೋ, ಯಂ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ ಹೋತಿ ದುಸ್ಸಸ್ಸಂ ದುಲ್ಲಭಪಿಣ್ಡಂ, ತತ್ಥ ನ ಸುಕರಂ ಅಪ್ಪಧನೇನ ಯಾಪೇತುಂ, ತಥಾವಿಧೇ ಆಗತೇ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖೇ ವಾ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ । ಯಥಾರೂಪಾ ಆಪದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿತೋ ವಾ ಉದಕತೋ ವಾ ಅಪ್ಪಿಯದಾಯಾದತೋ ವಾ, ತಥಾರೂಪಾಸು ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಸು ಆಪದಾಸು ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿಪಿ ಪುರಿಸೋ ನಿಧಿಂ ನಿಧೇತೀತಿ।

ಏವಂ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅನತ್ಥಾಪಗಮಾಧಿಪ್ಪಾಯಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ದುವಿಧಂ ನಿಧಾನಪ್ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ದುವಿಧಂ ಪಯೋಜನಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ -

"ಏತದತ್ಥಾಯ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನಿಧಿ ನಾಮ ನಿಧೀಯತೀ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯ್ವಾಯಂ "ಅತ್ಥಾಯ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ "ರಾಜತೋ ವಾ ದುರುತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಚ ಅತ್ಥಾಧಿಗಮೋ ಅನತ್ಥಾಪಗಮೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಏತದತ್ಥಾಯ** ಏತೇಸಂ ನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸಲೋಕೇ ಯೋ ಕೋಚಿ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಾದಿಭೇದೋ **ನಿಧಿ ನಾಮ ನಿಧೀಯತಿ** ಠಪೀಯತಿ ಪಟಿಸಾಮೀಯತೀತಿ।

ತತಿಯಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ನಿಹಿತೋಪಿ ಸೋ ನಿಧಿ ಪುಞ್ಞವತಂಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಾಧಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಆಹ -

೩. "ತಾವಸ್ಸುನಿಹಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ।

ನ ಸಬ್ಬೋ ಸಬ್ಬದಾ ಏವ, ತಸ್ಸ ತಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸೋ ನಿಧಿ **ತಾವ ಸುನಿಹಿತೋ ಸನ್ತೋ,** ತಾವ ಸುಟ್ಠು ನಿಖಣಿತ್ವಾ ಠಪಿತೋ ಸಮಾನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕೀವ ಸುಟ್ಠೂತಿ? **ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ**, ಯಾವ ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ ನಿಹಿತೋತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಾವ ಸುಟ್ಠೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ಸಬ್ಬೋ ಸಬ್ಬದಾ ಏವ, ತಸ್ಸ ತಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ** ಯೇನ ಪುರಿಸೇನ ನಿಹಿತೋ, ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಕಿಚ್ಚಕರಣಸಮತ್ಥೋ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿನ್ತು ಕೋಚಿದೇವ ಕದಾಚಿದೇವ ಉಪಕಪ್ಪತಿ, ನೇವ ವಾ ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ನ್ತಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ನಿಪಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಯಥಾ ತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮-೧೯; ೩.೧೫೪) ವಿಯ। ಲಿಙ್ಗಭೇದಂ ವಾ ಕತ್ವಾ "ಸೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಸುಖಂ ಬುಜ್ಝತೀತಿ।

ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ "ನ ಸಬ್ಬೋ ಸಬ್ಬದಾ ಏವ, ತಸ್ಸ ತಂ ಉಪಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

೪. "ನಿಧಿ ವಾ ಠಾನಾ ಚವತಿ, ಸಞ್ಞಾ ವಾಸ್ಸ ವಿಮುಯ್ಹತಿ।

ನಾಗಾ ವಾ ಅಪನಾಮೇನ್ತಿ, ಯಕ್ಖಾ ವಾಪಿ ಹರನ್ತಿ ನಂ॥

೫. "ಅಪ್ಪಿಯಾ ವಾಪಿ ದಾಯಾದಾ, ಉದ್ಧರನ್ತಿ ಅಪಸ್ಸತೋ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸುನಿಹಿತೋ ಹೋತಿ ನಿಧಿ, ಸೋ ವಾ **ನಿಧಿ** ತಮ್ಹಾ **ಠಾನಾ ಚವತಿ** ಅಪೇತಿ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಅಚೇತನೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯವಸೇನ ಅಞ್ಞಂ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಸಞ್ಞಾ ವಾ ಅಸ್ಸ ವಿಮುಯ್ಹತಿ,** ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಹಿತೋ ನಿಧಿ, ತಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಅಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಚೋದಿತಾ **ನಾಗಾ ವಾ** ತಂ ನಿಧಿಂ **ಅಪನಾಮೇನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ ಠಾನಂ ಗಮೇನ್ತಿ। **ಯಕ್ಖಾ ವಾಪಿ**

ಹರನ್ತಿ ಯೇನಿಚ್ಛಕಂ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಅಪಸ್ಸತೋ** ವಾ ಅಸ್ಸ **ಅಪ್ಪಿಯಾ ವಾ ದಾಯಾದಾ** ಭೂಮಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ತಂ ನಿಧಿಂ **ಉದ್ಧರನ್ತಿ**। ಏವಮಸ್ಸ ಏತೇಹಿ ಠಾನಾ ಚವನಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸೋ ನಿಧಿ ನ ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ।

ಏವಂ ಠಾನಾ ಚವನಾದೀನಿ ಲೋಕಸಮ್ಮತಾನಿ ಅನುಪಕಪ್ಪನಕಾರಣಾನಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಂ ತಂ ಏತೇಸಮ್ಪಿ ಕಾರಣಾನಂ ಮೂಲಭೂತಂ ಏಕಞ್ಞೇವ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಸಞ್ಞಿತಂ ಕಾರಣಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

"ಯದಾ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೋ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ವಿನಸ್ಸತೀ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಖಯೋ ಹೋತಿ, ಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಸಂವತ್ತನಿಕಮಪುಞ್ಞಮೋಕಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ಯಂ ನಿಧಿಂ ನಿಧೇನ್ತೇನ ನಿಹಿತಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಾದಿಧನಜಾತಂ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ವಿನಸ್ಸತೀತಿ।

ಛಟ್ಠಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಭಗವಾ ತೇನ ತೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನಿಹಿತಮ್ಪಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅನುಪಕಪ್ಪನ್ತಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ನಸ್ಸನಧಮ್ಮಂ ಲೋಕಸಮ್ಮತಂ ನಿಧಿಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ನಿಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ತಸ್ಸ ಕುಟುಮ್ಬಿಕಸ್ಸ ಅನುಮೋದನತ್ಥಮಿದಂ ನಿಧಿಕಣ್ಡಮಾರದ್ಧಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

೬. "ಯಸ್ಸ ದಾನೇನ ಸೀಲೇನ, ಸಂಯಮೇನ ದಮೇನ ಚ।

ನಿಧೀ ಸುನಿಹಿತೋ ಹೋತಿ, ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಾ"ತಿ॥

ತತ್ಥ ದಾನನ್ತಿ "ದಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ಸೀಲನ್ತಿ** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಪಞ್ಚಙ್ಗದಸಙ್ಗಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾದಿ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸೀಲಂ ಇಧ ಸೀಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಸಂಯಮೋತಿ** ಸಂಯಮನಂ ಸಂಯಮೋ, ಚೇತಸೋ ನಾನಾರಮ್ಮಣಗತಿನಿವಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯೇನ ಸಂಯಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ "ಹತ್ಥಸಂಯತೋ, ಪಾದಸಂಯತೋ, ವಾಚಾಸಂಯತೋ, ಸಂಯತುತ್ತಮೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಂಯತುತ್ತಮೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಅಪರೇ ಆಹು "ಸಂಯಮನಂ ಸಂಯಮೋ, ಸಂವರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ। **ದಮೋತಿ** ದಮನಂ, ಕಿಲೇಸೂಪಸಮನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಪಞ್ಞಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಞ್ಞಾತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ "ಸುಸ್ಸೂಸಾ ಲಭತೇ ಪಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೮)। ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮೋತಿ "ಸಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮೋ ಧಿತಿ ಚಾಗೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು। ಕತ್ಥಚಿ ದಮೋತಿ "ಯದಿ ಸಚ್ಚಾ ದಮಾ ಚಾಗಾ, ಖನ್ತ್ಯಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು।

ಏವಂ ದಾನಾದೀನಿ ಞತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಯಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಾ ದಾನೇನ ಸೀಲೇನ ಸಂಯಮೇನ ದಮೇನ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯಥಾ ಹಿರಞ್ಞೇನ ಸುವಣ್ಣೇನ ಮುತ್ತಾಯ ಮಣಿನಾ ವಾ ಧನಮಯೋ ನಿಧಿ ತೇಸಂ ಸುವಣ್ಣಾದೀನಂ ಏಕತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪನೇನ ನಿಧೀಯತಿ, ಏವಂ ಪುಞ್ಞಮಯೋ ನಿಧಿ ತೇಸಂ ದಾನಾದೀನಂ ಏಕಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಚೇತಿಯಾದಿಮ್ಹಿ ವಾ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಸುಟ್ಠು ಕರಣೇನ ಸುನಿಹಿತೋ ಹೋತೀತಿ।

ಸತ್ತಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಭಗವಾ "ಯಸ್ಸ ದಾನೇನಾ"ತಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾಯ ಪರಮತ್ಥತೋ ನಿಧಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯತ್ಥ ನಿಹಿತೋ, ಸೋ ನಿಧಿ ಸುನಿಹಿತೋ ಹೋತಿ, ತಂ ವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

೭. "ಚೇತಿಯಮ್ಹಿ ಚ ಸಙ್ಘೇ ವಾ, ಪುಗ್ಗಲೇ ಅತಿಥೀಸು ವಾ।

ಮಾತರಿ ಪಿತರಿ ಚಾಪಿ, ಅಥೋ ಜೇಟ್ಠಮ್ಹಿ ಭಾತರೀ"ತಿ॥

ತತ್ಥ ಚಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ **ಚೇತಿಯಂ,** ಪೂಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಚಿತತ್ತಾ ವಾ ಚೇತಿಯಂ। ತಂ ಪನೇತಂ ಚೇತಿಯಂ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಂ , ಉದ್ದಿಸ್ಸಕಚೇತಿಯಂ, ಧಾತುಕಚೇತಿಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಬೋಧಿರುಕ್ಖೋ ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯಂ, ಬುದ್ಧಪಟಿಮಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸಕಚೇತಿಯಂ, ಧಾತುಗಬ್ಭಥೂಪಾ ಸಧಾತುಕಾ ಧಾತುಕಚೇತಿಯಂ। **ಸಙ್ಘೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ। **ಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತೇಸು ಯೋ ಕೋಚಿ। ನತ್ಥಿ ಅಸ್ಸ ತಿಥಿ, ಯಮ್ಹಿ ವಾ ತಮ್ಹಿ ದಿವಸೇ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅತಿಥಿ**। ತಙ್ಖಣೇ ಆಗತಪಾಹುನಕಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಏವಂ ಚೇತಿಯಾದೀನಿ ಞತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬಿನ್ಧಿತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಯೋ ಸೋ ನಿಧಿ "ಸುನಿಹಿತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಇಮೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಸುನಿಹಿತೋ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ದೀಘರತ್ತಂ ಇಟ್ಠಫಲಾನುಪ್ಪದಾನಸಮತ್ಥತಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಚೇತಿಯಮ್ಹಿ ದತ್ವಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಇಟ್ಠಫಲಲಾಭಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಏಕಪುಪ್ಫಂ ಯಜಿತ್ವಾನ, ಅಸೀತಿಕಪ್ಪಕೋಟಿಯೋ।
ದುಗ್ಗತಿಂ ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ, ಪುಪ್ಫದಾನಸ್ಸಿದಂ ಫಲ"ನ್ತಿ ಚ॥

"ಮತ್ತಾಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ, ಪಸ್ಸೇ ಚೇ ವಿಪುಲಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ ಚ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦)।

ಏವಂ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ ಸಙ್ಘಾದಿವತ್ಥೂಸುಪಿ ದಾನಫಲವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ಚೇತಿಯಾದೀಸು ದಾನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ಫಲವಿಭೂತಿ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ, ಏವಂ ಯಥಾಯೋಗಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತಂ ತಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತವಸೇನ ಸೀಲಸ್ಸ, ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿವಸೇನ ಸಂಯಮಸ್ಸ, ತಬ್ಬತ್ಥುಕವಿಪಸ್ಸನಾಮನಸಿಕಾರಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ದಮಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಫಲವಿಭೂತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಟ್ಠಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಭಗವಾ ದಾನಾದೀಹಿ ನಿಧೀಯಮಾನಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಮಯನಿಧಿನೋ ಚೇತಿಯಾದಿಭೇದಂ ವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಏತೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಸುನಿಹಿತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ನಿಧಿನೋ ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ ನಿಹಿತನಿಧಿತೋ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

೮. "ಏಸೋ ನಿಧಿ ಸುನಿಹಿತೋ, ಅಜೇಯ್ಯೋ ಅನುಗಾಮಿಕೋ।

ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯೇಸು, ಏತಂ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ॥

ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಪದೇನ ತಂ ದಾನಾದೀಹಿ ಸುನಿಹಿತನಿಧಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ **"ಏಸೋ ನಿಧಿ ಸುನಿಹಿತೋ"**ತಿ। **ಅಜೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಪರೇಹಿ ಜೇತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಅಚ್ಚೇಯ್ಯೋತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಿತಬ್ಬೋ ಅಚ್ಚನಾರಹೋ ಹಿತಸುಖತ್ಥಿಕೇನ ಉಪಚಿತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪಾಠೇ ಏಸೋ ನಿಧಿ ಅಚ್ಚೇಯ್ಯೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪುನ "ಕಸ್ಮಾ"ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಯಸ್ಮಾ ಸುನಿಹಿತೋ ಅನುಗಾಮಿಕೋ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಸುನಿಹಿತಸ್ಸ ಅಚ್ಚೇಯ್ಯತ್ತಂ ವುತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಸುನಿಹಿತೋ ಅಚ್ಚನೀಯೋ।

ಅಚ್ಚಿತೋ ಏವ ಹಿ ಸೋತಿ। ಅನುಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅನುಗಾಮಿಕೋ,** ಪರಲೋಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಫಲದಾನೇನ ನ ವಿಜಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯೇಸು ಏತಂ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಮರಣಕಾಲೇ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಸಬ್ಬಭೋಗೇಸು ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯೇಸು ಏತಂ ನಿಧಿಂ ಆದಾಯ ಪರಲೋಕಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಯಂ ಕಿರ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಪನ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಭೋಗಾನಂ ಅಗಮನೀಯತೋ। ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಏವ ಹಿ ತೇ ತೇ ಭೋಗಾ, ನ ಗಮನೀಯಾ, ಗಮನೀಯಾ ಪನ ತೇ ತೇ ಗತಿವಿಸೇಸಾ। ಯತೋ ಯದಿ ಏಸ ಅತ್ಥೋ ಸಿಯಾ, ಪಹಾಯ ಭೋಗೇ ಗಮನೀಯೇಸು ಗತಿವಿಸೇಸೇಸು ಇತಿ ವದೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - "ನಿಧಿ ವಾ ಠಾನಾ ಚವತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಪಹಾಯ ಮಚ್ಚಂ ಭೋಗೇಸು ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಏತಂ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ। ಏಸೋ ಹಿ ಅನುಗಾಮಿಕತ್ತಾ ತಂ ನಪ್ಪಜಹತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ "ಗಮನೀಯೇಸೂತಿ ಏತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಗಚ್ಛನ್ತೇಸೂ"ತಿ। ತಂ ನ ಏಕಂಸತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ "ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೧) ಏತ್ಥ ನಿಯ್ಯನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ನಿಯ್ಯಾತಬ್ಬಾತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಗನ್ತಬ್ಬೇಸೂತಿ।

ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಏಸ ಮರಣಕಾಲೇ ಕಸ್ಸಚಿ ದಾತುಕಾಮೋ ಭೋಗೇ ಆಮಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ಲಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ತೇ ಭೋಗಾ ಪುಬ್ಬಂ ಕಾಯೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಚ್ಛಾ ವಿಹತಾಸೇನ ಚೇತಸಾ ಗನ್ತಬ್ಬಾ, ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಂ ಕಾಯೇನ ಪಹಾಯ ಪಚ್ಛಾ ಚೇತಸಾ ಗಮನೀಯೇಸು ಭೋಗೇಸೂತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯೇಸು ಭೋಗೇಸು ಏಕಮೇವೇತಂ ಪುಞ್ಞನಿಧಿವಿಭವಂ ತತೋ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ। ಪಚ್ಛಿಮೇ ಅತ್ಥೇ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಭೋಗಾನಞ್ಹಿ ಗಮನೀಯಭಾವೇನ ಏತಸ್ಸ ನಿಧಿಸ್ಸ ಆದಾಯ ಗಮನೀಯಭಾವೋ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ।

ನವಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಭಗವಾ ಇಮಸ್ಸ ಪುಞ್ಞನಿಧಿನೋ ಗಮ್ಭೀರೇ ಓದಕನ್ತಿಕೇ ನಿಹಿತನಿಧಿತೋ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ತನೋ ಭಣ್ಡಗುಣಸಂವಣ್ಣನೇನ ಕಯಜನಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಉಳಾರಭಣ್ಡವಾಣಿಜೋ ವಿಯ ಅತ್ತನಾ ದೇಸಿತಪುಞ್ಞನಿಧಿಗುಣಸಂವಣ್ಣನೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಞ್ಞನಿಧಿಮ್ಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಆಹ -

೯. "ಅಸಾಧಾರಣಮಞ್ಞೇಸಂ, ಅಚೋರಾಹರಣೋ ನಿಧಿ।

ಕಯಿರಾಥ ಧೀರೋ ಪುಞ್ಞಾನಿ, ಯೋ ನಿಧಿ ಅನುಗಾಮಿಕೋ"ತಿ॥

ತತ್ಥ **ಅಸಾಧಾರಣಮಞ್ಞೇಸ**ನ್ತಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ, **ಮ**ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ "ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ನ ಚೋರೇಹಿ ಆಹರಣೋ **ಅಚೋರಾಹರಣೋ,** ಚೋರೇಹಿ ಆದಾತಬ್ಬೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಧಾತಬ್ಬೋತಿ **ನಿಧಿ**। ಏವಂ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪುಞ್ಞನಿಧಿಗುಣಂ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ತತೋ ದ್ವೀಹಿ ತತ್ಥ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ **"ಕಯಿರಾಥ ಧೀರೋ ಪುಞ್ಞಾನಿ, ಯೋ ನಿಧಿ ಅನುಗಾಮಿಕೋ"**ತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಾ ಪುಞ್ಞಾನಿ ನಾಮ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ಅಚೋರಾಹರಣೋ ಚ ನಿಧಿ ಹೋತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಚೋರಾಹರಣೋ ಚ ನಿಧಿ, ಅಥ ಖೋ ಪನ "ಏಸೋ ನಿಧಿ ಸುನಿಹಿತೋ, ಅಜೇಯ್ಯೋ ಅನುಗಾಮಿಕೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತೋ ಯೋ ನಿಧಿ ಅನುಗಾಮಿಕೋ। ಸೋ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಪುಞ್ಞಾನಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಕಯಿರಾಥ ಕರೇಯ್ಯ ಧೀರೋ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಞ್ಞಾನೀತಿ।

ದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಭಗವಾ ಗುಣಸಂವಣ್ಣನೇನ ಪುಞ್ಞನಿಧಿಮ್ಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೇ ಉಸ್ಸಹಿತ್ವಾ ಪುಞ್ಞನಿಧಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸೋ ಯಂ ಫಲಂ ದೇತಿ, ತಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

೧೦. "ಏಸ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಮದದೋ ನಿಧೀ"ತಿ॥

ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಪತ್ಥನಾಯ ಪಟಿಬನ್ಧಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಾಮದದತ್ತಂ, ನ ವಿನಾ ಪತ್ಥನಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ ಗಹಪತಯೋ ಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಮಚಾರೀ 'ಅಹೋ ವತಾಹಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ವಿಜ್ಜತಿ ಯಂ ಸೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಮಚಾರೀ" (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೨)।

> ಏವಂ "ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಮಚಾರೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೨)।

ತಥಾ ಚಾಹ -

> "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಸೀಲೇನ, ಸುತೇನ, ಚಾಗೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ 'ಅಹೋ ವತಾಹಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ। ಸೋ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಪದಹತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇತಿ। ತಸ್ಸ ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಚ ವಿಹಾರಾ ಚ ಏವಂ ಭಾವಿತಾ ಏವಂ ಬಹುಲೀಕತಾ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧) ಏವಮಾದಿ।

ತಸ್ಮಾ ತಂ ತಥಾ ತಥಾ ಆಕಙ್ಖಪರಿಯಾಯಂ ಚಿತ್ತಪದಹನಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವನಾಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಪತ್ಥನಂ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಾಮದದತ್ತೇ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ -

"ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ॥

ಏಕಾದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಇದಾನಿ ಯಂ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಏತೇನ ಲಬ್ಭತಿ, ತಂ ಓಧಿಸೋ ಓಧಿಸೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸುವಣ್ಣತಾ ಸುಸರತಾ"**ತಿ ಏವಮಾದಿಗಾಥಾಯೋ ಆಹ।

ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ **ಸುವಣ್ಣತಾ** ನಾಮ ಸುನ್ದರಚ್ಛವಿವಣ್ಣತಾ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚತಾ, ಸಾಪಿ ಏತೇನ ಪುಞ್ಞನಿಧಿನಾ ಲಬ್ಭತಿ। ಯಥಾಹ -

> "ಯಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪುರಿಮಂ ಜಾತಿಂ...ಪೇ॰... ಪುಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಅಕ್ಕೋಧನೋ ಅಹೋಸಿ ಅನುಪಾಯಾಸಬಹುಲೋ, ಬಹುಮ್ಪಿ ವುತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ನಾಭಿಸಜ್ಜಿ ನ ಕುಪ್ಪಿ ನ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜಿ ನ ಪತಿತ್ಥೀಯಿ, ನ ಕೋಪಞ್ಚ ದೋಸಞ್ಚ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಪಾತ್ವಾಕಾಸಿ, ದಾತಾ ಚ ಅಹೋಸಿ ಸುಖುಮಾನಂ ಮುದುಕಾನಂ ಅತ್ಥರಣಾನಂ ಪಾವುರಣಾನಂ ಖೋಮಸುಖುಮಾನಂ ಕಪ್ಪಾಸಿಕ...ಪೇ॰... ಕೋಸೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಬಲಸುಖುಮಾನಂ। ಸೋ ತಸ್ಸ

ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗತೋ ಸಮಾನೋ ಇಮಂ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಹೋತಿ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೧೮)।

ಸುಸರತಾ ನಾಮ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರತಾ ಕರವೀಕಭಾಣಿತಾ, ಸಾಪಿ ಏತೇನ ಲಬ್ಭತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಯಮ್ಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪುರಿಮಂ ಜಾತಿಂ…ಪೇ॰… ಫರುಸಂ ವಾಚಂ ಪಹಾಯ ಫರುಸಾಯ ವಾಚಾಯ ಪಟಿವಿರತೋ ಅಹೋಸಿ, ಯಾ ಸಾ ವಾಚಾ ನೇಲಾ ಕಣ್ಣಸುಖಾ…ಪೇ॰… ತಥಾರೂಪಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗತೋ ಸಮಾನೋ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಟಿಲಭತಿ। ಪಹುತಜಿವ್ಹೋ ಚ ಹೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೋ ಚ ಕರವೀಕಭಾಣೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೩೬)।

ಸುಸಣ್ಠಾನಾತಿ ಸುಟ್ಠು ಸಣ್ಠಾನತಾ, ಸಮಚಿತವಟ್ಟಿತಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸು ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸಮಚಿತವಟ್ಟಿತಭಾವೇನ ಸನ್ನಿವೇಸೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಾಪಿ ಏತೇನ ಲಬ್ಭತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಯಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪುರಿಮಂ ಜಾತಿಂ…ಪೇ॰… ಪುಬ್ಬೇ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಬಹುಜನಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ ಹಿತಕಾಮೋ ಫಾಸುಕಾಮೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮೋ 'ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಸದ್ಧಾಯ ವಡ್ಢೇಯ್ಯುಂ, ಸೀಲೇನ ಸುತೇನ ಚಾಗೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಧನಧಞ್ಞೇನ ಖೇತ್ತವತ್ಥುನಾ ದ್ವಿಪದಚತುಪ್ಪದೇಹಿ ಪುತ್ತದಾರೇಹಿ ದಾಸಕಮ್ಮಕರಪೋರಿಸೇಹಿ ಞಾತೀಹಿ ಮಿತ್ತೇಹಿ ಬನ್ಧವೇಹಿ ವಡ್ಢೇಯ್ಯು'ನ್ತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸಮಾನೋ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಟಿಲಭತಿ, ಸೀಹಪುಬ್ಬದ್ಧಕಾಯೋ ಚ ಹೋತಿ ಚಿತನ್ತರಂಸೋ ಚ ಸಮವಟ್ಟಕ್ಖನ್ಧೋ ಚಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೨೪) ಏವಮಾದಿ।

ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇತೋ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾ ಪುಞ್ಞನಿಧಿನಾ ಪಟಿಲಾಭಸಾಧಕಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ತತೋ ತತೋ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ತು ಸಂಖಿತ್ತಂ, ಇದಾನಿ ಅವಸೇಸಪದಾನಂ ವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ।

ಸುರೂಪತಾತಿ ಏತ್ಥ ಸಕಲಸರೀರಂ ರೂಪನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ "ಆಕಾಸೋ ಪರಿವಾರಿತೋ ರೂಪಂತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೬) ವಿಯ, ತಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಸುನ್ದರತಾ ಸುರೂಪತಾ ನಾತಿದೀಘತಾ ನಾತಿರಸ್ಸತಾ ನಾತಿಕಿಸತಾ ನಾತಿಥೂಲತಾ ನಾತಿಕಾಳತಾ ನಚ್ಚೋದಾತತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆಧಿಪಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಅಧಿಪತಿಭಾವೋ, ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದಿಭಾವೇನ ಸಾಮಿಕಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿವಾರೋ**ತಿ ಅಗಾರಿಕಾನಂ ಸಜನಪರಿಜನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅನಗಾರಿಕಾನಂ ಪರಿಸಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಆಧಿಪಚ್ಚಞ್ಚ ಪರಿವಾರೋ ಚ **ಆಧಿಪಚ್ಚಪರಿವಾರೋ**। ಏತ್ಥ ಚ ಸುವಣ್ಣತಾದೀಹಿ ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಆಧಿಪಚ್ಚೇನ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಪರಿವಾರೇನ ಸಜನಪರಿಜನಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ**ತಿ ಯಂ ತಂ "ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಇದಮ್ಪಿ ತಾವ ಪಠಮಂ ಓಧಿಸೋ ವುತ್ತಸುವಣ್ಣತಾದಿ ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದ್ವಾದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೨. ಏವಮಿಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲಭಿತಬ್ಬಂ ರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಓರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದುಭಯರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪದೇಸರಜ್ಜ**"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪದೇಸರಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಏಕದೀಪಮ್ಪಿ ಸಕಲಂ ಅಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಾ ಏಕಮೇಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ರಜ್ಜಂ। ಇಸ್ಸರಭಾವೋ **ಇಸ್ಸರಿಯಂ,** ಇಮಿನಾ ದೀಪಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುಖಂ ಪಿಯ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಂ ಕನ್ತಂ ಮನಾಪಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುಖಂ। ಇಮಿನಾ ಚಾತುರನ್ತಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ದೇವೇಸು ರಜ್ಜಂ **ದೇವರಜ್ಜಂ,** ಏತೇನ ಮನ್ಧಾತಾದೀನಮ್ಪಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ದೇವರಜ್ಜಂ ದಸ್ಸಿತಂ

ಹೋತಿ। **ಅಪಿ ದಿಬ್ಬೇಸೂತಿ** ಇಮಿನಾ ಯೇ ತೇ ದಿವಿ ಭವತ್ತಾ "ದಿಬ್ಬಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸು ದಿಬ್ಬೇಸು ಕಾಯೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾನಮ್ಪಿ ದೇವರಜ್ಜಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ** ಯಂ ತಂ "ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಇದಮ್ಪಿ ದುತಿಯಂ ಓಧಿಸೋ ಪದೇಸರಜ್ಜಾದಿ ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತೇರಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೩. ಏವಮಿಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲಭಿತಬ್ಬಂ ದೇವಮನುಸ್ಸರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ದ್ವೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ವುತ್ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಸತೋ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಾನುಸ್ಸಿಕಾ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತೀ**"ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸಾಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ** - ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಯನ್ತಿ ಮಾನುಸ್ಸೀ, ಮಾನುಸ್ಸೀ ಏವ **ಮಾನುಸ್ಸಿಕಾ**। ಸಮ್ಪಜ್ಜನಂ **ಸಮ್ಪತ್ತಿ**। ದೇವಾನಂ ಲೋಕೋ ದೇವಲೋಕೋ। ತಸ್ಮಿಂ **ದೇವಲೋಕೇ**। **ಯಾತಿ** ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ, ರಮನ್ತಿ ಏತಾಯ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ ಉಪಕರಣಭೂತಾಯಾತಿ **ರತಿ,** ಸುಖಸ್ಸ ಸುಖವತ್ಥುನೋ ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಯಾತಿ** ಅನಿಯತವಚನಂ **ಚಸದ್ದೋ** ಪುಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಹ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ನಿಬ್ಬಾನಂಯೇವ **ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ**।

ಅಯಂ ಪನ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ** - ಯಾ ಏಸಾ "ಸುವಣ್ಣತಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಮಾನುಸ್ಸಿಕಾ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೇವಲೋಕೇ ಚ ಯಾ ರತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಚ ಸಬ್ಬಾ, ಯಾ ಚಾಯಮಪರಾ ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿಭಾವಾದಿವಸೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಸಾ ಚಾತಿ ಇದಂ ತತಿಯಮ್ಪಿ ಓಧಿಸೋ ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಸುವಣ್ಣತಾದೀಹಿ ಅವುತ್ತಾ "ಸೂರಾ ಸತಿಮನ್ತೋ ಇಧ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೧) ನಯೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಾದಿಭೇದಾ ಚ ಮಾನುಸ್ಸಿಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅಪರಾ ದೇವಲೋಕೇ ಚ ಯಾ ಝಾನಾದಿರತಿ, ಯಾ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ಇದಮ್ಪಿ ತತಿಯಂ ಓಧಿಸೋ ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಚುದ್ದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಏವಮಿಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲಭಿತಬ್ಬಂ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಭಾವಾದಿವಸೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇವಿಜ್ಜಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಭಾವವಸೇನಪಿ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ತಮೇವ ತಸ್ಸ ಉಪಾಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಿತ್ತಸಮ್ಪದಮಾಗಮ್ಮಾ**"ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸಾಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ** - ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯ ಗುಣವಿಭೂತಿಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಸಮ್ಪದಾ, ಮಿತ್ತೋ ಏವ ಸಮ್ಪದಾ ಮಿತ್ತಸಮ್ಪದಾ, ತಂ **ಮಿತ್ತಸಮ್ಪದಂ** । **ಆಗಮ್ಮಾತಿ** ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಯೋನಿಸೋತಿ** ಉಪಾಯೇನ। **ಪಯುಞ್ಜತೋತಿ** ಯೋಗಾನುಟ್ಠಾನಂ ಕರೋತೋ। ವಿಜಾನಾತಿ ಏತಾಯಾತಿ ವಿಜ್ಜಾ, ವಿಮುಚ್ಚತಿ ಏತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ವಿಮುತ್ತಿ, ವಿಜ್ಜಾ ಚ ವಿಮುತ್ತಿ ಚ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಯೋ, ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತೀಸು ವಸೀಭಾವೋ **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿವಸೀಭಾವೋ**।

ಅಯಂ ಪನ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ** - ಯ್ವಾಯಂ ಮಿತ್ತಸಮ್ಪದಮಾಗಮ್ಮ ಸತ್ಥಾರಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತತೋ ಓವಾದಞ್ಚ ಅನುಸಾಸನಿಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯೋನಿಸೋ ಪಯುಞ್ಜತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದೀಸು ತೀಸು ವಿಜ್ಜಾಸು "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ವಿಮುತ್ತಿ? ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೮೧) ಏವಂ

ಆಗತಾಯ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿನಿಬ್ಬಾನಭೇದಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಅದನ್ಧಾಯಿತತ್ತೇನ ವಸೀಭಾವೋ, ಇದಮ್ಪಿ ಚತುತ್ಥಂ ಓಧಿಸೋ ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ।

ಪನ್ನರಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಏವಮಿಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಕಥಿತವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿವಸೀಭಾವಭಾಗಿಯಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲಭಿತಬ್ಬಂ ತೇವಿಜ್ಜಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಭಾವವಸೇನಪಿ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ತೇವಿಜ್ಜಾ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಾಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಿಗುಣವಿಭೂತಿಂ ಲಭನ್ತಿ, ಇಮಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾಯ ಚ ತಸ್ಸಾ ಗುಣವಿಭೂತಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನವಸೇನ ತಥಾ ತಥಾ ಸಾಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ಚಾ"**ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ।

"ಯತೋ ಸಮ್ಮಾ ಕತೇನ ಯಾ ಚಾಯಂ ಧಮ್ಮತ್ಥನಿರುತ್ತಿಪಟಿಭಾನೇಸು ಪಭೇದಗತಾ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯೇ ಚಿಮೇ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೯; ೩.೩೩೯) ನಯೇನ ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖಾ, ಯಾ ಚಾಯಂ ಭಗವತೋ ಸಾವಕೇಹಿ ಪತ್ತಬ್ಬಾ ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಸಾಧಿಕಾ ಸಾವಕಪಾರಮೀ, ಯಾ ಚ ಸಯಮ್ಭುಭಾವಸಾಧಿಕಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿ, ಯಾ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಭಾವಸಾಧಿಕಾ ಬುದ್ಧಭೂಮಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚಮಂ ಓಧಿಸೋ ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋಳಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೬. ಏವಂ ಭಗವಾ ಯಂ ತಂ "ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಾಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಓಧಿಸೋ ಓಧಿಸೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬಮೇವಿದಂ ಸಬ್ಬಕಾಮದದನಿಧಿಸಞ್ಞಿತಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ **"ಏವಂ ಮಹತ್ಥಿಕಾ ಏಸಾ"**ತಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ।

ತಸ್ಸಾಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ – ಏವ**ನ್ತಿ ಅತೀತತ್ಥನಿದಸ್ಸನಂ। ಮಹನ್ತೋ ಅತ್ಥೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಮಹತ್ಥಿಕಾ,** ಮಹತೋ ಅತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಮಹಿದ್ಧಿಕಾತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಏಸಾ**ತಿ ಉದ್ದೇಸವಚನಂ, ತೇನ "ಯಸ್ಸ ದಾನೇನ ಸೀಲೇನಾ"ತಿ ಇತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ "ಕಯಿರಾಥ ಧೀರೋ ಪುಞ್ಞಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಂ ಉದ್ದಿಸತಿ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ಅಭಿಮುಖಕರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ಏಸಾತಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಿದ್ದಿಸಿತುಂ ಯಾ ಏಸಾತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಕರೋತಿ। ಪುಞ್ಞಾನಂ ಸಮ್ಪದಾ **ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾ** । **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಧೀರಾ**ತಿ ಧಿತಿಮನ್ತೋ। **ಪಸಂಸನ್ತೀ**ತಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಪಣ್ಡಿತಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನಾ। **ಕತಪುಞ್ಞತ**ನ್ತಿ ಕತಪುಞ್ಞಭಾವಂ।

ಅಯಂ ಪನ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ** - ಇತಿ ಭಗವಾ ಸುವಣ್ಣತಾದಿಂ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾನುಭಾವೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತೇನೇವತ್ಥೇನ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾಯ ಮಹತ್ಥಿಕತ್ತಂ ಥುನನ್ತೋ ಆಹ - ಏವಂ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಆವಹನೇನ ಮಹತ್ಥಿಕಾ ಏಸಾ, ಯದಿದಂ ಮಯಾ "ಯಸ್ಸ ದಾನೇನ ಸೀಲೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದೇಸಿತಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾ, ತಸ್ಮಾ ಮಾದಿಸಾ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಕಿಲಾಸುತಾಯ ಯಥಾಭೂತಗುಣೇನ ಚ ಧೀರಾ ಪಣ್ಡಿತಾ "ಅಸಾಧಾರಣಮಞ್ಞೇಸಂ, ಅಚೋರಾಹರಣೋ ನಿಧೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಇಧ ವುತ್ತೇಹಿ ಚ, ಅವುತ್ತೇಹಿ ಚ "ಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಞ್ಞಾನಂ ಭಾಯಿತ್ಥ, ಸುಖಸ್ಸೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿವಚನಂ, ಯದಿದಂ ಪುಞ್ಞಾನೀ"ತಿಆದೀಹಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೨; ಇತಿವು॰ ೨೨; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೨೧) ವಚನೇಹಿ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಂ ಕತಪುಞ್ಞತಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ನ ಪಕ್ಖಪಾತೇನಾತಿ।

ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸೋ ಉಪಾಸಕೋ ಬಹುಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ರಞ್ಞೋ ಚ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಏತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸಿ, ರಾಜಾ ಅತಿವಿಯ ತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ‘‘ಸಾಧು, ಗಹಪತಿ, ಸಾಧು ಖೋ ತ್ವಂ , ಗಹಪತಿ, ಮಾದಿಸೇಹಿಪಿ ಅನಾಹರಣೀಯಂ ನಿಧಿಂ ನಿಧೇಸೀ’’ತಿ ಸಂರಾಧೇತ್ವಾ ಮಹತಿಂ ಪೂಜಮಕಾಸೀತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ನಿಧಿಕಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಮೇತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ

ಇದಾನಿ ನಿಧಿಕಣ್ಡಾನನ್ತರಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಮೇತ್ತಸುತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ ವತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ –

> “ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೇಸ ದೀಪನಾ।
> ನಿದಾನಂ ಸೋಧಯಿತ್ವಾಸ್ಸ, ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನಂ”॥

ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ನಿಧಿಕಣ್ಡೇನ ದಾನಸೀಲಾದಿಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಚ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಕತಾಯ ಮಹಪ್ಫಲಾ ಹೋತಿ ಯಾವ ಬುದ್ಧಭೂಮಿಂ ಪಾಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥಾ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸರಣೇಹಿ ಸಾಸನೇ ಓತರಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಹಿ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇನ ರಾಗಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥಂ, ಕುಮಾರಪಞ್ಹೇನ ಮೋಹಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥಞ್ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮಙ್ಗಲಭಾವೋ ಅತ್ತರಕ್ಖಾ ಚ, ರತನಸುತ್ತೇನ ತಸ್ಸಾನುರೂಪಾ ಪರರಕ್ಖಾ, ತಿರೋಕುಟ್ಟೇನ ರತ್ತನಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಭೂತೇಸು ಏಕಚ್ಚಭೂತದಸ್ಸನಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಮಜ್ಜನ್ತಾನಂ ವಿಪತ್ತಿ ಚ, ನಿಧಿಕಣ್ಡೇನ ತಿರೋಕುಟ್ಟೇ ವುತ್ತವಿಪತ್ತಿಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ, ದೋಸಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥಂ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅದಸ್ಸಿತಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ದೋಸಪ್ಪಹಾನಸಮತ್ಥಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇದಂ ಮೇತ್ತಸುತ್ತಂ ಇಧ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಸುಪರಿಪೂರೋ ಹೋತಿ ಖುದ್ದಕಪಾಠೋತಿ ಇದಮಸ್ಸ ಇಧ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ।

ನಿದಾನಸೋಧನಂ

ಇದಾನಿ ಯಾಯಂ –

> “ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೇಸ ದೀಪನಾ।
> ನಿದಾನಂ ಸೋಧಯಿತ್ವಾಸ್ಸ, ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನ”ನ್ತಿ॥ –

ಮಾತಿಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಇದಂ ಮೇತ್ತಸುತ್ತಂ ಭಗವತಾವ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಾವಕಾದೀಹಿ, ತಞ್ಚ ಪನ ಯದಾ ಹಿಮವನ್ತಪಸ್ಸತೋ ದೇವತಾಹಿ ಉಬ್ಬಾಳ್ಹಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಾ, ತದಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪರಿತ್ತತ್ಥಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತ್ಥಾಯ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ತಾವ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಏತೇಸಂ ಪದಾನಂ ದೀಪನಾ ನಿದಾನಸೋಧನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ – ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಉಪಕಟ್ಠಾಯ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾಯ, ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಸಮ್ಬಹುಲಾ ನಾನಾವೇರಜ್ಜಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗನ್ತುಕಾಮಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ತತ್ರ ಸುದಂ ಭಗವಾ ರಾಗಚರಿತಾನಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಅವಿಞ್ಞಾಣಕವಸೇನ ಏಕಾದಸವಿಧಂ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ದೋಸಚರಿತಾನಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಮೇತ್ತಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಮೋಹಚರಿತಾನಂ ಮರಣಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದೀನಿ, ವಿತಕ್ಕಚರಿತಾನಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀನಿ, ಸದ್ಧಾಚರಿತಾನಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದೀನಿ, ಬುದ್ಧಿಚರಿತಾನಂ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಾದೀನೀತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಚರಿತಾನುಕೂಲಾನಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಕಥೇತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನಞ್ಚ ಗೋಚರಗಾಮಞ್ಚ ಪರಿಯೇಸಮಾನಾನಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಹಿಮವನ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ನೀಲಕಾಚಮಣಿಸನ್ನಿಭಸಿಲಾತಲಂ ಸೀತಲಘನಚ್ಛಾಯನೀಲವನಸಣ್ಡಮಣ್ಡಿತಂ ಮುತ್ತಾಜಾಲರಜತಪಟ್ಟಸದಿಸವಾಲುಕಾಕಿಣ್ಣಭೂಮಿಭಾಗಂ ಸುಚಿಸಾತಸೀತಲಜಲಾಸಯಪರಿವಾರಿತಂ ಪಬ್ಬತಮದ್ದಸಂಸು। ಅಥ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತತ್ಥೇಕರತ್ತಿಂ ವಸಿತ್ವಾ ಪಭಾತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಅಞ್ಞತರಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿಂಸು। ಗಾಮೋ ಘನನಿವೇಸನಸನ್ನಿವಿಟ್ಠಕುಲಸಹಸ್ಸಯುತ್ತೋ, ಮನುಸ್ಸಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ ತೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಪಬ್ಬಜಿತದಸ್ಸನಸ್ಸ ದುಲ್ಲಭತಾಯ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ ಏವ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಹುತ್ವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭೋಜೇತ್ವಾ "ಇಧೇವ, ಭನ್ತೇ, ತೇಮಾಸಂ ವಸಥಾ"ತಿ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಪಧಾನಕುಟಿಸತಾನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮಞ್ಚಪೀಠಪಾನೀಯಪರಿಭೋಜನೀಯಘಟಾದೀನಿ ಸಬ್ಬೂಪಕರಣಾನಿ ಪಟಿಯಾದೇಸುಂ।

ಭಿಕ್ಖೂ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಅಞ್ಞಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿಂಸು। ತತ್ಥಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ ತಥೇವ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ವಸ್ಸಾವಾಸಂ ಯಾಚಿಂಸು। ಭಿಕ್ಖೂ "ಅಸತಿ ಅನ್ತರಾಯೇ"ತಿ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ತಂ ವನಸಣ್ಡಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾ ಯಾಮಘಣ್ಡಿಕಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲಾ ವಿಹರನ್ತಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಾನಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। ಸೀಲವನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತೇಜೇನ ವಿಹತತೇಜಾ ರುಕ್ಖದೇವತಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಮಾನಾ ಓರುಯ್ಹ ದಾರಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ವಿಚರನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ರಾಜೂಹಿ ವಾ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ವಾ ಗಾಮಕಾವಾಸಂ ಗತೇಹಿ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಘರೇಸು ಓಕಾಸೇ ಗಹಿತೇ ಘರಮನುಸ್ಸಕಾ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ವಸನ್ತಾ "ಕದಾ ನು ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ದೂರತೋವ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ದೇವತಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಮಾನಾನಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತಿಯೋ ದೂರತೋವ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ "ಕದಾ ನು ಭದನ್ತಾ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ತತೋ ಏವಂ ಸಮಚಿನ್ತೇಸುಂ "ಪಠಮವಸ್ಸೂಪಗತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಅವಸ್ಸಂ ತೇಮಾಸಂ ವಸಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯಂ ಪನ ತಾವ ಚಿರಂ ದಾರಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ವಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖೋಮ, ಹನ್ದ ಮಯಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಯಾನಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ದಸ್ಸೇಮಾ"ತಿ। ತಾ ರತ್ತಿಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಕರಣವೇಲಾಯ ಭಿಂಸನಕಾನಿ ಯಕ್ಖರೂಪಾನಿ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಭೇರವಸದ್ದಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ತಞ್ಚ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಹದಯಂ ಫನ್ದಿ, ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ಚ ಅಹೇಸುಂ ಉಪ್ಪಣ್ಡುಪ್ಪಣ್ಡುಕಜಾತಾ। ತೇನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಕಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿಂಸು, ತೇಸಂ ಅನೇಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾನಂ ಭಯೇನ ಚ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಂವಿಗ್ಗಾನಂ ಸತಿ ಸಮ್ಮುಸ್ಸಿ, ತತೋ ತೇಸಂ ಮುಟ್ಠಸತೀನಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಪಯೋಜೇಸುಂ, ತೇಸಂ ತೇನ ದುಗ್ಗನ್ಧೇನ ನಿಮ್ಮಥಿಯಮಾನಮಿವ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಅಹೋಸಿ, ಗಾಳ್ಹಾ ಸೀಸವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂಸು, ನ ಚ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸುಂ।

ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಕಾಲೇ ಸಬ್ಬೇಸು ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ಪುಚ್ಛಿ "ತುಮ್ಹಾಕಂ, ಆವುಸೋ, ಇಮಂ ವನಸಣ್ಡಂ ಪವಿಟ್ಠಾನಂ ಕತಿಪಾಹಂ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಛವಿವಣ್ಣೋ ಅಹೋಸಿ ಪರಿಯೋದಾತೋ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಏತರಹಿ ಪನತ್ಥ ಕಿಸಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ ಉಪ್ಪಣ್ಡುಪ್ಪಣ್ಡುಕಜಾತಾ, ಕಿಂ ವೋ ಇಧ ಅಸಪ್ಪಾಯ"ನ್ತಿ। ತತೋ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಆಹ – "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ರತ್ತಿಂ ಈದಿಸಞ್ಚ ಈದಿಸಞ್ಚ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಚ ಸುಣಾಮಿ ಚ, ಈದಿಸಞ್ಚ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯಾಮಿ, ತೇನ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ, ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ ಸಬ್ಬೇವ ತೇ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆರೋಚೇಸುಂ। ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ಆಹ – "ಭಗವತಾ, ಆವುಸೋ, ದ್ವೇ ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ಅಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಇದಂ ಸೇನಾಸನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ಆಯಾಮಾವುಸೋ, ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನಂ ಪುಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ"ತಿ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಥೇರಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇವ ಸೇನಾಸನಂ ಸಂಸಾಮೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಅನುಪಲಿತ್ತತ್ತಾ ಕುಲೇಸು ಕಞ್ಚಿ ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ ಏವ ಯೇನ ಸಾವತ್ಥಿ ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಮಿಂಸು। ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಮಿಂಸು।

ಭಗವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ ಏತದವೋಚ – “ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತೋವಸ್ಸಂ ಚಾರಿಕಾ ಚರಿತಬ್ಬಾತಿ ಮಯಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ಕಿಸ್ಸ ತುಮ್ಹೇ ಚಾರಿಕಂ ಚರಥಾ”ತಿ। ತೇ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಮಾರೋಚೇಸುಂ। ಭಗವಾ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅನ್ತಮಸೋ ಚತುಪಾದಪೀಠಕಟ್ಠಾನಮತ್ತಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನಂ ನಾದ್ದಸ। ಅಥ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹ – “ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಞ್ಞಂ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನಂ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥೇವ ತುಮ್ಹೇ ವಿಹರನ್ತಾ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಥ, ಗಚ್ಛಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಮೇವ ಸೇನಾಸನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರಥ, ಸಚೇ ಪನ ದೇವತಾಹಿ ಅಭಯಂ ಇಚ್ಛಥ, ಇಮಂ ಪರಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಥ। ಏತಞ್ಹಿ ವೋ ಪರಿತ್ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸಿ।

ಅಪರೇ ಪನಾಹು – “ಗಚ್ಛಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಮೇವ ಸೇನಾಸನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರಥಾ”ತಿ ಇದಞ್ಚ ವತ್ವಾ ಭಗವಾ ಆಹ – “ಅಪಿಚ ಖೋ ಆರಞ್ಞಕೇನ ಪರಿಹರಣಂ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ – ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಕರಣವಸೇನ ದ್ವೇ ಮೇತ್ತಾ ದ್ವೇ ಪರಿತ್ತಾ ದ್ವೇ ಅಸುಭಾ ದ್ವೇ ಮರಣಸ್ಸತೀ ಅಟ್ಠಮಹಾಸಂವೇಗವತ್ಥುಸಮಾವಜ್ಜನಞ್ಚ, ಅಟ್ಠ ಮಹಾಸಂವೇಗವತ್ಥೂನಿ ನಾಮ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಾನೀತಿ, ಅಥ ವಾ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ಪಞ್ಚಮಂ, ಅತೀತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಅನಾಗತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಆಹಾರಪರಿಯೇಟ್ಠಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಪರಿಹರಣಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮೇತ್ತತ್ಥಞ್ಚ ಪರಿತ್ತತ್ಥಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಜ್ಝಾನತ್ಥಞ್ಚ ಇದಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸೀತಿ। ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋಪಿ “ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇ”ತಿ ಏತೇಸಂ ಪದಾನಂ ದೀಪನಾ ನಿದಾನಸೋಧನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಾ ಸಾ “**ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಯದಾ ಯತ್ಥ, ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೇಸ ದೀಪನಾ। ನಿದಾನಂ ಸೋಧಯಿತ್ವಾ**”ತಿ ಮಾತಿಕಾ ಠಪಿತಾ, ಸಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ ಹೋತಿ।

ಪಠಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಇದಾನಿ “**ಅಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏವಂ ಕತನಿದಾನಸೋಧನಸ್ಸ ಅಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ** ಆರಬ್ಭತೇ। ತತ್ಥ **ಕರಣೀಯಮತ್ಥಕುಸಲೇನಾ**ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ ಅಯಂ **ಪದವಣ್ಣನಾ – ಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಕರಣಾರಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಪಟಿಪದಾ, ಯಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅರಣೀಯತೋ ಅತ್ಥೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಅರಣೀಯತೋ ನಾಮ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ। ಅತ್ಥೇ ಕುಸಲೇನ **ಅತ್ಥಕುಸಲೇನ** ಅತ್ಥಛೇಕೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮಿತಪಚ್ಚತ್ತಂ। ನ್ತಿ ನಿಯಮಿತಉಪಯೋಗಂ, ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಾ **ಯಂ ತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। **ಸನ್ತಂ ಪದ**ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ತತ್ಥ ಲಕ್ಖಣತೋ ಸನ್ತಂ, ಪತ್ತಬ್ಬತೋ ಪದಂ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾ**ತಿ ಅಭಿಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ। ಸಕ್ಕೋತೀತಿ **ಸಕ್ಕೋ,** ಸಮತ್ಥೋ ಪಟಿಬಲೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಜೂ**ತಿ ಅಜ್ಜವಯುತ್ತೋ। ಸುಟ್ಠು ಉಜೂತಿ **ಸುಹುಜು**। ಸುಖಂ ವಚೋ ತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ಸುವಚೋ**। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। **ಮುದೂ**ತಿ ಮದ್ದವಯುತ್ತೋ। ನ ಅತಿಮಾನೀತಿ **ಅನತಿಮಾನಿ**।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ – ಕರಣೀಯಮತ್ಥಕುಸಲೇನ, ಯನ್ತಂ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ ಅತ್ಥಿ ಕರಣೀಯಂ, ಅತ್ಥಿ ಅಕರಣೀಯಂ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಂ **ಕರಣೀಯಂ**। ಸೀಲವಿಪತ್ತಿ, ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿ, ಆಚಾರವಿಪತ್ತಿ, ಆಜೀವವಿಪತ್ತೀತಿ ಏವಮಾದಿ **ಅಕರಣೀಯಂ**। ತಥಾ ಅತ್ಥಿ ಅತ್ಥಕುಸಲೋ, ಅತ್ಥಿ ಅನತ್ಥಕುಸಲೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಯೋಜೇತಿ, ಖಣ್ಡಸೀಲೋ ಹೋತಿ, ಏಕವೀಸತಿವಿಧಂ ಅನೇಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ – ವೇಳುದಾನಂ ಪತ್ತದಾನಂ ಪುಪ್ಫದಾನಂ ಫಲದಾನಂ ದನ್ತಕಟ್ಠದಾನಂ ಮುಖೋದಕದಾನಂ ಸಿನಾನದಾನಂ ಚುಣ್ಣದಾನಂ ಮತ್ತಿಕಾದಾನಂ ಚಾಟುಕಮ್ಯತಂ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಂ ಪಾರಿಭಟಯತಂ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕಂ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ ದೂತಕಮ್ಮಂ ಪಹಿಣಗಮನಂ ಪಿಣ್ಡಪಟಿಪಿಣ್ಡಂ ದಾನಾನುಪ್ಪದಾನಂ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಂ ನಕ್ಖತ್ತವಿಜ್ಜಂ ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಛಬ್ಬಿಧೇ ಚ ಅಗೋಚರೇ ಚರತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ –

ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೇ ವಿಧವಥುಲ್ಲಕುಮಾರಿಕಪಣ್ಡಕಭಿಕ್ಖುನೀಪಾನಾಗಾರಗೋಚರೇತಿ। ಸಂಸಟ್ಠೋ ಚ ವಿಹರತಿ ರಾಜೂಹಿ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕೇಹಿ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಗಿಹಿಸಂಸಗ್ಗೇನ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನ ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಾನಿ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ ಅನೋಪಾನಭೂತಾನಿ ಅಕ್ಕೋಸಕಪರಿಭಾಸಕಾನಿ ಅನತ್ಥಕಾಮಾನಿ ಅಹಿತಅಫಾಸುಕಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ…ಪೇ॰… ಉಪಾಸಿಕಾನಂ, ತಥಾರೂಪಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಸೇವತಿ ಭಜತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ। ಅಯಂ **ಅನತ್ಥಕುಸಲೋ**।

ಯೋ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಯೋಜೇತಿ, ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾತುಕಾಮೋ ಸದ್ಧಾಸೀಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಂ ಸತಿಸೀಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಂ ವೀರಿಯಸೀಸೇನ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ, ಪಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಂ ಪೂರೇತಿ। ಅಯಂ **ಅತ್ಥಕುಸಲೋ**।

ಯೋ ವಾ ಸತ್ತಾಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಸೋಧನವಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಂ, ಛದ್ವಾರೇ ಘಟ್ಟಿತಾರಮ್ಮಣೇಸು ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಸಂವರಂ, ಅನೇಸನಪರಿವಜ್ಜನವಸೇನ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕವಣ್ಣಿತಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನೇನ ಚ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ, ಯಥಾವುತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಂ, ಚತುಇರಿಯಾಪಥಪರಿವತ್ತನೇ ಸಾತ್ಥಕತಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ಸೋಧೇತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ **ಅತ್ಥಕುಸಲೋ**।

ಯೋ ವಾ ಯಥಾ ಊಸೋದಕಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ವತ್ಥಂ ಪರಿಯೋದಾಪಯತಿ, ಛಾರಿಕಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಆದಾಸೋ, ಉಕ್ಕಾಮುಖಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಜಾತರೂಪಂ, ತಥಾ ಞಾಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸೀಲಂ ವೋದಾಯತೀತಿ ಞತ್ವಾ ಞಾಣೋದಕೇನ ಧೋವನ್ತೋ ಸೀಲಂ ಪರಿಯೋದಾಪೇತಿ। ಯಥಾ ಚ ಕಿಕೀ ಸಕುಣಿಕಾ ಅಣ್ಡಂ, ಚಮರೀ ಮಿಗೋ ವಾಲಧಿಂ, ಏಕಪುತ್ತಿಕಾ ನಾರೀ ಪಿಯಂ ಏಕಪುತ್ತಕಂ, ಏಕನಯನೋ ಪುರಿಸೋ ತಂ ಏಕನಯನಞ್ಚ ರಕ್ಖತಿ, ತಥಾ ಅತಿವಿಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಂ ರಕ್ಖತಿ, ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ **ಅತ್ಥಕುಸಲೋ**।

ಯೋ ವಾ ಪನ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಕರೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪಟಿಪದಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ **ಅತ್ಥಕುಸಲೋ**।

ಯೋ ವಾ ಪನ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಂ ಅತ್ಥಕುಸಲಾನಂ ಅಗ್ಗೋ। ತತ್ಥ ಯೇ ಇಮೇ ಯಾವ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಕರೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾನೇನ ಯಾವ ವಾ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪಟಿಪದಾಯಪಗ್ಗಹಣೇನ ವಣ್ಣಿತಾ ಅತ್ಥಕುಸಲಾ, ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ಅತ್ಥಕುಸಲಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಥಾ ವಿಧಾ ಚ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ। ತೇನ ಭಗವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯ ಏಕಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ "ಕರಣೀಯಮತ್ಥಕುಸಲೇನಾ"ತಿ ಆಹ।

ತತೋ "ಕಿಂ ಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಸಞ್ಜಾತಕಙ್ಖಾನಂ ಆಹ **"ಯನ್ತಂ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾ"**ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ತಂ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧೇಹಿ ವಣ್ಣಿತಂ ಸನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಪದಂ ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ವಿಹರಿತುಕಾಮೇನ ಯಂ ಕರಣೀಯನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ **ಯನ್ತಿ** ಇಮಸ್ಸ ಗಾಥಾಪದಸ್ಸ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಮೇವ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ಅನುವತ್ತತಿ, ತಂ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಾವಸೇಸಪಾಠೋ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿಹರಿತುಕಾಮೇನಾತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ **ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಪದಂ "ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ಞತ್ವಾ ತಂ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮೇನ ಯನ್ತಂ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ಅನುವತ್ತತಿ, ತಂ ಕರಣೀಯಮತ್ಥಕುಸಲೇನಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ "ಕರಣೀಯಮತ್ಥಕುಸಲೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕಿ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ಆಹ **"ಯನ್ತಂ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾ"**ತಿ।

ತಸ್ಸೇವಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾಯ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ಯಂ ಕರಣೀಯಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕರಣಾರಹಮೇವ ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ? ಕಿಮಞ್ಞಂ ಸಿಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ತದಧಿಗಮುಪಾಯತೋ, ಕಾಮಞ್ಚೇತಂ ಕರಣಾರಹತ್ಥೇನ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯದೀಪಕೇನ ಆದಿಪದೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯಂ ಅವೋಚುಮ್ಹಾ "ಅತ್ಥಿ ಕರಣೀಯಂ, ಅತ್ಥಿ ಅಕರಣೀಯಂ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಂ ಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ। ಅತಿಸಙ್ಖೇಪೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಪನ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಞ್ಞಾತಂ, ಕೇಹಿಚಿ ನ ವಿಞ್ಞಾತಂ। ತತೋ ಯೇಹಿ ನ ವಿಞ್ಞಾತಂ, ತೇಸಂ ವಿಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಯಂ ವಿಸೇಸತೋ ಆರಞ್ಞಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ "**ಸಕ್ಕೋ ಉಜೂ ಚ ಸುಹುಜೂ ಚ, ಸುವಚೋ ಚಸ್ಸ ಮುದು ಅನತಿಮಾನೀ**"ತಿ ಇಮಂ ತಾವ ಉಪಡ್ಢಗಾಥಮಾಹ।

ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ವಿಹರಿತುಕಾಮೋ, ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾಯ ವಾ ತಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ತದಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಆರಞ್ಞಕೋ ಭಿಕ್ಖು ದುತಿಯಚತುತ್ಥಪಧಾನಿಯಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋ ಅಸ್ಸ, ತಥಾ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮವತ್ತಸಮಾದಾನಾದೀಸು ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಚೀವರಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಾದೀಸು ಚ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಚ್ಚಾವಚಾನಿ ಕಿಂ ಕರಣೀಯಾನಿ, ತೇಸು ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಏವರೂಪೇಸು ಸಕ್ಕೋ ಅಸ್ಸ ದಕ್ಖೋ ಅನಲಸೋ ಸಮತ್ಥೋ। ಸಕ್ಕೋ ಹೋನ್ತೋಪಿ ಚ ತತಿಯಪಧಾನಿಯಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಉಜು ಅಸ್ಸ। ಉಜು ಹೋನ್ತೋಪಿ ಚ ಸಕಿಂ ಉಜುಭಾವೇನ ದಹರಕಾಲೇ ವಾ ಉಜುಭಾವೇನ ಸನ್ತೋಸಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಾವಜೀವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಸಿಥಿಲಕರಣೇನ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಉಜು ಅಸ್ಸ। ಅಸಠತಾಯ ವಾ ಉಜು, ಅಮಾಯಾವಿತಾಯ ಸುಹುಜು। ಕಾಯವಚೀವಙ್ಕಪ್ಪಹಾನೇನ ವಾ ಉಜು, ಮನೋವಙ್ಕಪ್ಪಹಾನೇನ ಸುಹುಜು। ಅಸನ್ತಗುಣಸ್ಸ ವಾ ಅನಾವಿಕರಣೇನ ಉಜು, ಅಸನ್ತಗುಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಲಾಭಸ್ಸ ಅನಧಿವಾಸನೇನ ಸುಹುಜು। ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನೇಹಿ ಪುರಿಮದ್ವಯತತಿಯಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಪಯೋಗಾಸಯಸುದ್ಧೀಹಿ ಚ ಉಜು ಚ ಸುಹುಜು ಚ ಅಸ್ಸ।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಉಜು ಚ ಸುಹುಜು ಚ, ಅಪಿಚ ಪನ **ಸುವಚೋ ಚ ಅಸ್ಸ**। ಯೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ "ಇದಂ ನ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ "ಕಿಂ ತೇ ದಿಟ್ಠಂ, ಕಿಂ ತೇ ಸುತಂ, ಕೋ ಮೇ ಸುತ್ವಾ ವದಸಿ, ಕಿಂ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಆಚರಿಯೋ ಸನ್ದಿಟ್ಠೋ ಸಮ್ಭತ್ತೋ ವಾ"ತಿ ವದೇತಿ, ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ ವಾ ತಂ ವಿಹೇಸೇತಿ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಾ ನ ತಥಾ ಕರೋತಿ, ಸೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ದೂರೇ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಓವದಿಯಮಾನೋ "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ಸುಟ್ಠು ವುತ್ತಂ, ಅತ್ತನೋ ವಜ್ಜಂ ನಾಮ ದುದ್ದಸಂ ಹೋತಿ, ಪುನಪಿ ಮಂ ಏವರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ವದೇಯ್ಯಾಥ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ, ಚಿರಸ್ಸಂ ಮೇ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಓವಾದೋ ಲದ್ಧೋ"ತಿ ವದತಿ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಞ್ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪರಸ್ಸ ವಚನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕರೋನ್ತೋ ಸುವಚೋ ಚ ಅಸ್ಸ।

ಯಥಾ ಚ ಸುವಚೋ, ಏವಂ **ಮುದು ಅಸ್ಸ**। **ಮುದೂ**ತಿ ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ದೂತಗಮನಪಹಿಣಗಮನಾದೀಸು ನಿಯುಜ್ಜಮಾನೋ ತತ್ಥ ಮುದುಭಾವಂ ಅಕತ್ವಾ ಥದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇ ಚ ಮುದು ಅಸ್ಸ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಖಮೋ। ಅಥ ವಾ ಮುದೂತಿ ಅಭಾಕುಟಿಕೋ ಉತ್ತಾನಮುಖೋ ಸುಖಸಮ್ಭಾಸೋ ಪಟಿಸನ್ಥಾರವುತ್ತಿ ಸುತಿತ್ಥಂ ವಿಯ ಸುಖಾವಗಾಹೋ ಅಸ್ಸ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಮುದು, ಅಪಿಚ ಪನ **ಅನತಿಮಾನೀ ಅಸ್ಸ,** ಜಾತಿಗೋತ್ತಾದೀಹಿ ಅತಿಮಾನವತ್ಥೂಹಿ ಪರೇ ನಾತಿಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಚಣ್ಡಾಲಕುಮಾರಕಸಮೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರೇಯ್ಯಾತಿ।

ದುತಿಯಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೯. ಏವಂ ಭಗವಾ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ವಿಹರಿತುಕಾಮಸ್ಸ ತದಧಿಗಮಾಯ ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಆರಞ್ಞಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏಕಚ್ಚಂ ಕರಣೀಯಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತತುತ್ತರಿಪಿ ವತ್ತುಕಾಮೋ "**ಸನ್ತುಸ್ಸಕೋ ಚಾ**"ತಿ ದುತಿಯಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ "ಸನ್ತುಟ್ಠೀ ಚ ಕತಞ್ಞುತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇನ ದ್ವಾದಸವಿಧೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸತೀತಿ **ಸನ್ತುಸ್ಸಕೋ**। ಅಥ ವಾ ತುಸ್ಸತೀತಿ ತುಸ್ಸಕೋ, ಸಕೇನ ತುಸ್ಸಕೋ, ಸನ್ತೇನ ತುಸ್ಸಕೋ, ಸಮೇನ ತುಸ್ಸಕೋತಿ ಸನ್ತುಸ್ಸಕೋ। ತತ್ಥ **ಸಕಂ** ನಾಮ "ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಉಪಸಮ್ಪದಮಣ್ಡಲೇ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಅತ್ತನಾ ಚ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಂ ಚತುಪಚ್ಚಯಜಾತಂ, ತೇನ ಸುನ್ದರೇನ ವಾ ಅಸುನ್ದರೇನ ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವಾ ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವಾ ದಿನ್ನೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಕಾಲೇ ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇ ಚ ವಿಕಾರಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯಾಪೇನ್ತೋ "ಸಕೇನ ತುಸ್ಸಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸನ್ತಂ** ನಾಮ ಯಂ ಲದ್ಧಂ ಹೋತಿ ಅತ್ತನೋ 'ವಿಜ್ಜಮಾನಂ , ತೇನ ಸನ್ತೇನೇವ ತುಸ್ಸನ್ತೋ ತತೋ ಪರಂ ನ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಂ ಪಜಹನ್ತೋ "ಸನ್ತೇನ ತುಸ್ಸಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮಂ** ನಾಮ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಅನುನಯಪಟಿಘಪ್ಪಹಾನಂ, ತೇನ ಸಮೇನ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣೇಸು ತುಸ್ಸನ್ತೋ "ಸಮೇನ ತುಸ್ಸಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸುಖೇನ ಭರೀಯತೀತಿ **ಸುಭರೋ,** ಸುಪೋಸೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸಾಲಿಮಂಸೋದನಾದೀನಂ ಪತ್ತೇ ಪೂರೇತ್ವಾ ದಿನ್ನೇಪಿ ದುಮ್ಮುಖಭಾವಂ ಅನತ್ತಮನಭಾವಮೇವ ಚ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಮ್ಮುಖಾವ ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ "ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ ಅಪಸಾದೇನ್ತೋ ಸಾಮಣೇರಗಹಟ್ಠಾದೀನಂ ದೇತಿ, ಏಸ ದುಬ್ಭರೋ। ಏತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ದೂರತೋವ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತಿ "ದುಬ್ಭರೋ ಭಿಕ್ಖು ನ ಸಕ್ಕಾ ಪೋಸೇತು"ನ್ತಿ । ಯೋ ಪನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಬಹುಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಅತ್ತಮನೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ಯಾಪೇತಿ, ಏಸ ಸುಭರೋ। ಏತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಅತಿವಿಯ ವಿಸ್ಸತ್ಥಾ ಹೋನ್ತಿ, "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭದನ್ತೋ ಸುಭರೋ, ಥೋಕಥೋಕೇನಾಪಿ ತುಸ್ಸತಿ, ಮಯಮೇವ ನಂ ಪೋಸೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಪೋಸೇನ್ತಿ। ಏವರೂಪೋ ಇಧ ಸುಭರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಅಪ್ಪಂ ಕಿಚ್ಚಮಸ್ಸಾತಿ **ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚೋ,** ನ ಕಮ್ಮಾರಾಮತಾಭಸ್ಸಾರಾಮತಾಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮತಾದಿಅನೇಕಕಿಚ್ಚಬ್ಯಾವಟೋ, ಅಥ ವಾ ಸಕಲವಿಹಾರೇ ನವಕಮ್ಮಸಙ್ಘಪರಿಭೋಗಸಾಮಣೇರಆರಾಮಿಕವೋಸಾಸನಾದಿಕಿಚ್ಚವಿರಹಿತೋ, ಅತ್ತನೋ ಕೇಸನಖಚ್ಛೇದನಪತ್ತಚೀವರಕಮ್ಮಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಕಿಚ್ಚಪರೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸಲ್ಲಹುಕಾ ವುತ್ತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿ**। ಯಥಾ ಏಕಚ್ಚೋ ಬಹುಭಣ್ಡೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಸಾಪಕ್ಕಮನಕಾಲೇ ಬಹುಂ ಪತ್ತಚೀವರಪಚ್ಚತ್ಥರಣತೇಲಗುಳಾದಿಂ ಮಹಾಜನೇನ ಸೀಸಭಾರಕಟಿಭಾರಾದೀಹಿ ಉಬ್ಬಹಾಪೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮತಿ, ಏವಂ ಅಹುತ್ವಾ ಯೋ ಅಪ್ಪಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹೋತಿ, ಪತ್ತಚೀವರಾದಿಅಟ್ಠಸಮಣಪರಿಕ್ಖಾರಮತ್ತಮೇವ ಪರಿಹರತಿ, ದಿಸಾಪಕ್ಕಮನಕಾಲೇ ಪಕ್ಖೀ ಸಕುಣೋ ವಿಯ ಸಮಾದಾಯೇವ ಪಕ್ಕಮತಿ , ಏವರೂಪೋ ಇಧ ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸನ್ತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯೋ,** ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾದೀಸು ರಾಗಾದಿವಸೇನ ಅನುದ್ಧತಿನ್ದ್ರಿಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನಿಪಕೋತಿ** ವಿಞ್ಞೂ ವಿಭಾವೀ ಪಞ್ಞವಾ, ಸೀಲಾನುರಕ್ಖಣಪಞ್ಞಾಯ ಚೀವರಾದಿವಿಚಾರಣಪಞ್ಞಾಯ ಆವಾಸಾದಿಸತ್ತಸಪ್ಪಾಯಪರಿಜಾನನಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ನ ಪಗಬ್ಭೋತಿ **ಅಪ್ಪಗಬ್ಭೋ,** ಅಟ್ಠಟ್ಠಾನೇನ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ ಚತುಟ್ಠಾನೇನ ವಚೀಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ ಅನೇಕೇನ ಠಾನೇನ ಮನೋಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ ಚ ವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯಂ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭) ನಾಮ ಸಙ್ಘಗಣಪುಗ್ಗಲಭೋಜನಸಾಲಾಜನ್ತಾಘರನ್ಹಾನತಿತ್ಥಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗಅನ್ತರಘರಪ್ಪವೇಸನೇಸು ಕಾಯೇನ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಕರಣಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ಪಲ್ಲತ್ಥಿಕಾಯ ವಾ ನಿಸೀದತಿ ಪಾದೇ ಪಾದಮೋದಹಿತ್ವಾ ವಾತಿ ಏವಮಾದಿ। ತಥಾ ಗಣಮಜ್ಝೇ ಚತುಪರಿಸಸನ್ನಿಪಾತೇ, ತಥಾ ವುಡ್ಢತರೇ ಪುಗ್ಗಲೇ। ಭೋಜನಸಾಲಾಯಂ ಪನ ವುಡ್ಢಾನಂ ಆಸನಂ ನ ದೇತಿ, ನವಾನಂ ಆಸನಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ತಥಾ ಜನ್ತಾಘರೇ, ವುಡ್ಢೇ ಚೇತ್ಥ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಅಗ್ಗಿಜಾಲನಾದೀನಿ ಕರೋತಿ। ನ್ಹಾನತಿತ್ಥೇ ಚ ಯದಿದಂ "ದಹರೋ ವುಡ್ಢೋತಿ ಪಮಾಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಆಗತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ನ್ಹಾಯಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಅನಾದಿಯನ್ತೋ ಪಚ್ಛಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ

ಉದಕಂ ಓತರಿತ್ವಾ ವುಡ್ಢೇ ಚ ನವೇ ಚ ಬಾಧೇತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗೇ ಪನ ಅಗ್ಗಾಸನಅಗ್ಗೋದಕಅಗ್ಗಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ ವುಡ್ಢಾನಂ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ಯಾತಿ, ಬಾಹಾಯ ಬಾಹಂ ಪಹರನ್ತೋ। ಅನ್ತರಘರಪ್ಪವೇಸನೇ ವುಡ್ಢಾನಂ ಪಠಮತರಂ ಪವಿಸತಿ, ದಹರೇಹಿ ಕಾಯಕೀಳನಂ ಕರೋತೀತಿ ಏವಮಾದಿ।

ಚತುಟ್ಠಾನಂ ವಚೀಪಾಗಬ್ಭಿಯಂ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭) ನಾಮ ಸಙ್ಘಗಣಪುಗ್ಗಲಅನ್ತರಘರೇಸು ಅಪ್ಪತಿರೂಪವಾಚಾನಿಚ್ಛಾರಣಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ತಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಗಣೇ ವುಡ್ಢತರೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಚ, ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ವುಡ್ಢತರಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಅನ್ತರಘರೇ ಪನ "ಇತ್ಥನ್ನಾಮೇ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ, ಕಿಂ ಯಾಗು ಉದಾಹು ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಭೋಜನೀಯಂ ವಾ, ಕಿಂ ಮೇ ದಸ್ಸಸಿ, ಕಿಂ ಅಜ್ಜ ಖಾದಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕಿಂ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕಿಂ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಭಾಸತಿ।

ಅನೇಕಟ್ಠಾನಂ ಮನೋಪಾಗಬ್ಭಿಯಂ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೭) ನಾಮ ತೇಸು ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಅಜ್ಝಾಚಾರಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಮನಸಾ ಏವ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪವಿತಕ್ಕನಂ।

ಕುಲೇಸ್ವನನುಗಿದ್ಧೋತಿ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ತೇಸು ಪಚ್ಚಯತಣ್ಹಾಯ ವಾ ಅನನುಲೋಮಿಕಗಿಹಿಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ವಾ ಅನನುಗಿದ್ಧೋ, ನ ಸಹಸೋಕೀ, ನ ಸಹನನ್ದೀ, ನ ಸುಖಿತೇಸು ಸುಖಿತೋ, ನ ದುಕ್ಖಿತೇಸು ದುಕ್ಖಿತೋ, ನ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ಅತ್ತನಾ ವಾ ಉಯ್ಯೋಗಮಾಪಜ್ಜಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾಯ ಚ ಗಾಥಾಯ ಯಂ "ಸುವಚೋ ಚಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ವಚನಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ತುಸ್ಸಕೋ ಚ ಅಸ್ಸ, ಸುಭರೋ ಚ ಅಸ್ಸಾತಿ ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತತಿಯಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೩. ಏವಂ ಭಗವಾ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ವಿಹರಿತುಕಾಮಸ್ಸ ತದಧಿಗಮಾಯ ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಆರಞ್ಞಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತದುತ್ತರಿಪಿ ಕರಣೀಯಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಕರಣೀಯಮ್ಪಿ ಆಚಿಕ್ಖಿತುಕಾಮೋ "**ನ ಚ ಖುದ್ದಮಾಚರೇ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯೇನ ವಿಞ್ಞೂ ಪರೇ ಉಪವದೇಯ್ಯು**"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಉಪಡ್ಢಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಏವಮಿಮಂ ಕರಣೀಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಯಂ ತಂ ಕಾಯವಚೀಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಖುದ್ದಂ ಲಾಮಕನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ನ ಚ ಖುದ್ದಂ ಸಮಾಚರೇ, ಅಸಮಾಚರನ್ತೋ ಚ ನ ಕೇವಲಂ ಓಳಾರಿಕಂ, ಕಿನ್ತು ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಸಮಾಚರೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅಣುಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ನ ಸಮಾಚರೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತತೋ ತಸ್ಸ ಸಮಾಚಾರೇ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಮೇವಾದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಯೇನ ವಿಞ್ಞೂ ಪರೇ ಉಪವದೇಯ್ಯು**"ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಅವಿಞ್ಞೂ ಪರೇ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। ತೇ ಹಿ ಅನವಜ್ಜಂ ವಾ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ ವಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ವಿಞ್ಞೂ ಏವ ಪನ ಪಮಾಣಂ। ತೇ ಹಿ ಅನುವಿಚ್ಚ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಅವಣ್ಣಾರಹಸ್ಸ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸನ್ತಿ, ವಣ್ಣಾರಹಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ "ವಿಞ್ಞೂ ಪರೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ಇಮಾಹಿ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ವಿಹರಿತುಕಾಮಸ್ಸ ತದಧಿಗಮಾಯ ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಆರಞ್ಞಕಸ್ಸ, ಆರಞ್ಞಕಸೀಸೇನ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹರಿತುಕಾಮಾನಂ ಕರಣೀಯಾಕರಣೀಯಭೇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೂಪಚಾರಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತಸ್ಸ ದೇವತಾಭಯಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯ

ಪರಿತ್ತತ್ಥಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತ್ಥಞ್ಚ **“ಸುಖಿನೋವ ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತೂ”**ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮೇತ್ತಕಥಂ ಕಥೇತುಮಾರದ್ಧೋ।

ತತ್ಥ **ಸುಖಿನೋ**ತಿ ಸುಖಸಮ್ಪನ್ನಾ। **ಖೇಮಿನೋ**ತಿ ಖೇಮವನ್ತೋ, ಅಭಯಾ ನಿರುಪದ್ದವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬೇ**ತಿ ಅನವಸೇಸಾ। **ಸತ್ತಾ**ತಿ ಪಾಣಿನೋ। **ಸುಖಿತತ್ತಾ**ತಿ ಸುಖಿತಚಿತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಯಿಕೇನ ಸುಖೇನ ಸುಖಿನೋ, ಮಾನಸೇನ ಸುಖಿತತ್ತಾ, ತದುಭಯೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಭಯುಪದ್ದವವಿಗಮೇನ ವಾ ಖೇಮಿನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ? ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಕಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ “ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಸುಖಿನೋ ಹೋನ್ತೂ”ತಿ ವಾ, “ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತೂ”ತಿ ವಾ, “ಸುಖಿತತ್ತಾ ಹೋನ್ತೂ”ತಿ ವಾ।

ಚತುತ್ಥಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೪. ಏವಂ ಯಾವ ಉಪಚಾರತೋ ಅಪ್ಪನಾಕೋಟಿ, ತಾವ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೇ ಕೇಚೀ”**ತಿ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಪರಿಚಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಆದಿಕೇನೇವ ಏಕತ್ತೇ ಸಣ್ಠಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಪ್ಪಭೇದಂ ಪನ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಕಮೇನ ಸಣ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ತಸಥಾವರಾದಿದುಕತಿಕಪ್ಪಭೇದೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಸಣ್ಠಾನತ್ಥಮ್ಪಿ “ಯೇ ಕೇಚೀ”ತಿ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಸುಖಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯಸ್ಸ ಯಂ ವಿಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೋ ತಸಥಾವರಾದಿದುಕತಿಕಾರಮ್ಮಣಭೇದದೀಪಕಂ “ಯೇ ಕೇಚೀ”ತಿ ಇಮಂ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ತಸಥಾವರದುಕಂ ದಿಟ್ಠಾದಿಟ್ಠದುಕಂ ದೂರಸನ್ತಿಕದುಕಂ ಭೂತಸಮ್ಭವೇಸಿದುಕನ್ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ದುಕೇ, ದೀಘಾದೀಹಿ ಚ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಪದಸ್ಸ ತೀಸು ಅಣುಕಪದಸ್ಸ ಚ ದ್ವೀಸು ತಿಕೇಸು ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ದೀಘರಸ್ಸಮಜ್ಝಿಮತಿಕಂ ಮಹನ್ತಾಣುಕಮಜ್ಝಿಮತಿಕಂ ಥೂಲಾಣುಕಮಜ್ಝಿಮತಿಕನ್ತಿ ತಯೋ ತಿಕೇ ಚ ದೀಪೇತಿ। ತತ್ಥ **ಯೇ ಕೇಚೀ**ತಿ ಅನವಸೇಸವಚನಂ। ಪಾಣಾ ಏವ ಭೂತಾ **ಪಾಣಭೂತಾ**। ಅಥ ವಾ ಪಾಣನ್ತೀತಿ ಪಾಣಾ, ಏತೇನ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಪ್ಪಟಿಬದ್ಧೇ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಸತ್ತೇ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಭವನ್ತೀತಿ ಭೂತಾ, ಏತೇನ ಏಕವೋಕಾರಚತುವೋಕಾರಸತ್ತೇ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಸನ್ತಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ।

ಏವಂ **“ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಾಣಭೂತತ್ಥೀ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ ದುಕತಿಕೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಏಕತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ **ತಸಾ ವಾ ಥಾವರಾ ವ ನವಸೇಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ದುಕೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ಥ ತಸನ್ತೀತಿ **ತಸಾ,** ಸತಣ್ಹಾನಂ ಸಭಯಾನಞ್ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ **ಥಾವರಾ,** ಪಹೀನತಣ್ಹಾಭಯಾನಂ ಅರಹತಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಅವಸೇಸನ್ತಿ **ಅನವಸೇಸಾ,** ಸಬ್ಬೇಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಞ್ಚ ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಅನ್ತೇ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬದುಕತಿಕೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ “ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಾಣಭೂತತ್ಥಿ ತಸಾ ವಾ ಥಾವರಾ ವಾ ಅನವಸೇಸಾ, ಇಮೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಭವನ್ತು ಸುಖಿತತ್ತಾ। ಏವಂ ಯಾವ ಭೂತಾ ವಾ ಸಮ್ಭವೇಸೀ ವಾ, ಇಮೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಭವನ್ತು ಸುಖಿತತ್ತಾ”ತಿ।

ಇದಾನಿ ದೀಘರಸ್ಸಮಜ್ಝಿಮಾದಿತಿಕತ್ತಯದೀಪಕೇಸು **ದೀಘಾ ವಾ**ತಿಆದೀಸು ಛಸು ಪದೇಸು **ದೀಘಾ**ತಿ ದೀಘತ್ತಭಾವಾ ನಾಗಮಚ್ಛಗೋಧಾದಯೋ। ಅನೇಕಬ್ಯಾಮಸತಪ್ಪಮಾಣಾಪಿ ಹಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ನಾಗಾನಂ ಅತ್ತಭಾವಾ ಅನೇಕಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಾ ಚ ಮಚ್ಛಗೋಧಾದೀನಂ ಅತ್ತಭಾವಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಮಹನ್ತಾ**ತಿ ಮಹನ್ತತ್ತಭಾವಾ ಜಲೇ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾದಯೋ, ಥಲೇ ಹತ್ಥಿನಾಗಾದಯೋ, ಅಮನುಸ್ಸೇಸು ದಾನವಾದಯೋ । ಆಹ ಚ “ರಾಹುಗ್ಗಂ ಅತ್ತಭಾವೀನ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೫)। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ತಭಾವೋ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಟ್ಠ ಚ ಯೋಜನಸತಾನಿ, ಬಾಹೂ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಸತಪರಿಮಾಣಾ, ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಂ ಭಮುಕನ್ತರಂ, ತಥಾ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾ, ಹತ್ಥತಲಾನಿ ದ್ವೇ ಯೋಜನಸತಾನೀತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಾ**ತಿ ಅಸ್ಸಗೋಣಮಹಿಂಸಸೂಕರಾದೀನಂ

ಅತ್ತಭಾವಾ। **ರಸ್ಸಕಾ**ತಿ ತಾಸು ತಾಸು ಜಾತೀಸು ವಾಮನಾದಯೋ ದೀಘಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಓಮಕಪ್ಪಮಾಣಾ ಸತ್ತಾ। **ಅಣುಕಾ**ತಿ ಮಂಸಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಅಗೋಚರಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುವಿಸಯಾ ಉದಕಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಸುಖುಮತ್ತಭಾವಾ ಸತ್ತಾ ಊಕಾದಯೋ ವಾ। ಅಪಿಚ ಯೇ ತಾಸು ತಾಸು ಜಾತೀಸು ಮಹನ್ತಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಥೂಲಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ಚ ಓಮಕಪ್ಪಮಾಣಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಅಣುಕಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಥೂಲಾ**ತಿ ಪರಿಮಣ್ಡಲತ್ತಭಾವಾ ಸಿಪ್ಪಿಕಸಮ್ಬುಕಾದಯೋ ಸತ್ತಾ।

ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೫. ಏವಂ ತೀಹಿ ತಿಕೇಹಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಸತ್ತೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ **"ದಿಟ್ಠಾ ವಾ ಯೇ ವ ಅದಿಟ್ಠಾ"**ತಿಆದೀಹಿ ತೀಹಿ ದುಕೇಹಿಪಿ ತೇ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಯೇ ಅತ್ತನೋ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಪಾಥಮಾಗತವಸೇನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ। **ಅದಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಯೇ ಪರಸಮುದ್ದಪರಸೇಲಪರಚಕ್ಕವಾಳಾದೀಸು ಠಿತಾ। "ಯೇ ವಾ ದೂರೇ ವಸನ್ತಿ ಅವಿದೂರೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ದುಕೇನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ದೂರೇ ಚ ಅವಿದೂರೇ ಚ ವಸನ್ತೇ ಸತ್ತೇ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇ ಅಪದದ್ವಿಪದವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ತನೋ ಹಿ ಕಾಯೇ ವಸನ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಅವಿದೂರೇ, ಬಹಿಕಾಯೇ ವಸನ್ತಾ ಸತ್ತಾ ದೂರೇ। ತಥಾ ಅನ್ತೋಉಪಚಾರೇ ವಸನ್ತಾ ಅವಿದೂರೇ, ಬಹಿಉಪಚಾರೇ ವಸನ್ತಾ ದೂರೇ। ಅತ್ತನೋ ವಿಹಾರೇ ಗಾಮೇ ಜನಪದೇ ದೀಪೇ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ವಸನ್ತಾ ಅವಿದೂರೇ, ಪರಚಕ್ಕವಾಳೇ ವಸನ್ತಾ ದೂರೇ ವಸನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಭೂತಾತಿ ಜಾತಾ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಯೇ ಭೂತಾ ಏವ, ನ ಪುನ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಮ್ಭವಮೇಸನ್ತೀತಿ **ಸಮ್ಭವೇಸೀ।** ಅಪ್ಪಹೀನಭವಸಂಯೋಜನತ್ತಾ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವಂ ಏಸನ್ತಾನಂ ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಥ ವಾ ಚತೂಸು ಯೋನೀಸು ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜಾ ಸತ್ತಾ ಯಾವ ಅಣ್ಡಕೋಸಂ ವತ್ಥಿಕೋಸಞ್ಚ ನ ಭಿನ್ದನ್ತಿ, ತಾವ ಸಮ್ಭವೇಸೀ ನಾಮ, ಅಣ್ಡಕೋಸಂ ವತ್ಥಿಕೋಸಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಭೂತಾ ನಾಮ । ಸಂಸೇದಜಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ ಚ ಪಠಮಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಸಮ್ಭವೇಸೀ ನಾಮ, ದುತಿಯಚಿತ್ತಕ್ಖಣತೋ ಪಭುತಿ ಭೂತಾ ನಾಮ। ಯೇನ ವಾ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಜಾಯನ್ತಿ, ಯಾವ ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಾವ ಸಮ್ಭವೇಸೀ ನಾಮ, ತತೋ ಪರಂ ಭೂತಾತಿ।

ಛಟ್ಠಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೬. ಏವಂ ಭಗವಾ "ಸುಖಿನೋ ವಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಹಿತಸುಖಾಗಮಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾನಾಗಮಪತ್ಥನಾವಸೇನಾಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ನ ಪರೋ ಪರಂ ನಿಕುಬ್ಬೇಥಾ"**ತಿ। ಏಸ ಪೋರಾಣೋ ಪಾಠೋ, ಇದಾನಿ ಪನ "ಪರಂ ಹೀ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಅಯಂ ನ ಸೋಭನೋ।

ತತ್ಥ **ಪರೋ**ತಿ ಪರಜನೋ। **ಪರ**ನ್ತಿ ಪರಜನಂ। ನ **ನಿಕುಬ್ಬೇಥಾ**ತಿ ನ ವಞ್ಚೇಯ್ಯ। **ನಾತಿಮಞ್ಞೇಥಾ**ತಿ ನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ। **ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಓಕಾಸೇ, ಗಾಮೇ ವಾ ಗಾಮಖೇತ್ತೇ ವಾ ಞಾತಿಮಜ್ಝೇ ವಾ ಪೂಗಮಜ್ಝೇ ವಾತಿಆದಿ। ನನ್ತಿ ಏತಂ। **ಕಞ್ಚೀ**ತಿ ಯಂ ಕಞ್ಚಿ ಖತ್ತಿಯಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ ಗಹಟ್ಠಂ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಂ ವಾ ಸುಖಿತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಿತಂ ವಾತಿಆದಿ। **ಬ್ಯಾರೋಸನಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಕಾಯವಚೀವಿಕಾರೇಹಿ ಬ್ಯಾರೋಸನಾಯ ಚ ಮನೋವಿಕಾರೇನ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯ ಚ। "ಬ್ಯಾರೋಸನಾಯ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಬ್ಯಾರೋಸನಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ "ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ ವಿಮುತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಾ"ತಿ, ಯಥಾ ಚ "ಅನುಪುಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಕಿರಿಯಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಅನುಪುಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾ ಅನುಪುಬ್ಬಕಿರಿಯಾ ಅನುಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾ"ತಿ। **ನಾಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ**

ದುಕ್ಖಮಿಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ನ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ನ ಕೇವಲಂ "ಸುಖಿನೋ ವಾ ಖೇಮಿನೋ ವಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿಮನಸಿಕಾರವಸೇನೇವ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇಯ್ಯ, ಕಿನ್ತು "ಅಹೋವತ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪರಪುಗ್ಗಲೋ ಯಂ ಕಞ್ಚಿ ಪರಪುಗ್ಗಲಂ ವಞ್ಚನಾದೀಹಿ ನಿಕತೀಹಿ ನ ನಿಕುಬ್ಬೇಥ, ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಚ ನವಹಿ ಮಾನವತ್ಥೂಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪದೇಸೇ ಕಞ್ಚಿ ಪರಪುಗ್ಗಲಂ ನಾತಿಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಬ್ಯಾರೋಸನಾಯ ವಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ನ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಭಾವೇಯ್ಯಾತಿ।

ಸತ್ತಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೭. ಏವಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾನಾಗಮಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಅತ್ಥತೋ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಮಾತಾ ಯಥಾ ನಿಯಂಪುತ್ತ**"ನ್ತಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಮಾತಾ ನಿಯಂ ಪುತ್ತಂ ಅತ್ತನಿ ಜಾತಂ ಓರಸಂ ಪುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಏಕಪುತ್ತಮೇವ ಆಯುಸಾ ಅನುರಕ್ಖೇ, ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾಗಮಪ್ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಆಯುಮ್ಪಿ ಚಜಿತ್ವಾ ತಂ ಅನುರಕ್ಖೇ, ಏವಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು ಇದಂ ಮೇತ್ತಾಖ್ಯಂ ಮಾನಸಂ ಭಾವಯೇ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಜನಯೇ ವಡ್ಢಯೇ, ತಞ್ಚ ಅಪರಿಮಾಣಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸತ್ತೇ ಅನವಸೇಸಫರಣವಸೇನ ಅಪರಿಮಾಣಂ ಭಾವಯೇತಿ।

ಅಟ್ಠಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೮. ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ವಡ್ಢನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಮೇತ್ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಮಿ**"ನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಮಿಜ್ಜತಿ ತಾಯತಿ ಚಾತಿ ಮಿತ್ತೋ, ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಸಿನಿಯ್ಹತಿ, ಅಹಿತಾಗಮತೋ ರಕ್ಖತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮೇತ್ತಂ**। **ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸೇ ಸತ್ತಲೋಕೇ। ಮನಸಿ ಭವನ್ತಿ **ಮಾನಸಂ**। ತಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಭಾವಯೇ**ತಿ ವಡ್ಢಯೇ। ನ ಅಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣನ್ತಿ **ಅಪರಿಮಾಣಂ,** ಅಪ್ಪಮಾಣಸತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಉದ್ಧ**ನ್ತಿ ಉಪರಿ, ತೇನ ಅರೂಪಭವಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಧೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ, ತೇನ ಕಾಮಭವಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ವೇಮಜ್ಝಂ, ತೇನ ರೂಪಭವಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಸಮ್ಬಾಧ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬಾಧವಿರಹಿತಂ, ಭಿನ್ನಸೀಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೀಮಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವೇರ**ನ್ತಿ ವೇರವಿರಹಿತಂ , ಅನ್ತರನ್ತರಾಪಿ ವೇರಚೇತನಾಪಾತುಭಾವವಿರಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಪತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಗತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ। ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ನಾಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಹೋತಿ, ತೇನಸ್ಸ ತಂ ಮಾನಸಂ ವಿಗತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತ್ತಾ ಅಸಪತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರಿಯಾಯವಚನಞ್ಹಿ ಏತಂ, ಯದಿದಂ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ ಸಪತ್ತೋತಿ। ಅಯಂ ಅನುಪದತೋ **ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ**।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥದೀಪನಾ** - ಯದಿದಂ "ಏವಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು ಮಾನಸಂ ಭಾವಯೇ ಅಪರಿಮಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚೇತಂ ಅಪರಿಮಾಣಂ ಮೇತ್ತಂ ಮಾನಸಂ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಭಾವಯೇ ವಡ್ಢಯೇ, ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಗಮಯೇ ಪಾಪಯೇ। ಕಥಂ? ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ಚ ತಿರಿಯಞ್ಚ, ಉದ್ಧಂ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ, ಅಧೋ ಯಾವ ಅವೀಚಿತೋ, ತಿರಿಯಂ ಯಾವ ಅವಸೇಸದಿಸಾ। ಉದ್ಧಂ ವಾ ಆರುಪ್ಪಂ, ಅಧೋ ಕಾಮಧಾತುಂ, ತಿರಿಯಂ ರೂಪಧಾತುಂ ಅನವಸೇಸಂ ಫರನ್ತೋ। ಏವಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪಿ ಚ ತಂ ಯಥಾ ಅಸಮ್ಬಾಧಂ ಅವೇರಂ ಅಸಪತ್ತಞ್ಚ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಸಮ್ಬಾಧವೇರಸಪತ್ತಾನಂ ಅಭಾವಂ ಕರೋನ್ತೋ ಭಾವಯೇ। ಯಂ ವಾ ತಂ ಭಾವನಾಸಮ್ಪದಂ ಪತ್ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಓಕಾಸಲೋಕವಸೇನ ಅಸಮ್ಬಾಧಂ, ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸು ಆಘಾತಪ್ಪಟಿವಿನಯನೇನ ಅವೇರಂ, ಅತ್ತನಿ ಚ ಪರೇಸಂ ಆಘಾತವಿನಯನೇನ ಅಸಪತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಂ

ಅಸಮ್ಬಾಧಮವೇರಮಸಪತ್ತಂ ಅಪರಿಮಾಣಂ ಮೇತ್ತಂ ಮಾನಸಂ ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ತಿರಿಯಞ್ಚಾತಿ ತಿವಿಧಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಭಾವಯೇ ವಡ್ಢಯೇತಿ।

ನವಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೯. ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ವಡ್ಢನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಇರಿಯಾಪಥನಿಯಮಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ತಿಟ್ಠಂ ಚರಂ…ಪೇ॰… ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ”**ತಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಏವಮೇತಂ ಮೇತ್ತಂ ಮಾನಸಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಸೋ “ನಿಸೀದತಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಇರಿಯಾಪಥನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಯಥಾಸುಖಂ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನವಿನೋದನಂ ಕರೋನ್ತೋ ತಿಟ್ಠಂ ವಾ ಚರಂ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ಸಯಾನೋ ವಾ ಯಾವತಾ ವಿಗತಮಿದ್ಧೋ ಅಸ್ಸ, ಅಥ ಏತಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯ।

ಅಥ ವಾ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ವಡ್ಢನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಸೀಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ತಿಟ್ಠಂ ಚರ”**ನ್ತಿ। ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಹಿ ತಿಟ್ಠಂ ವಾ ಚರಂ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ಸಯಾನೋ ವಾ ಯಾವತಾ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಏತಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಅಥ ವಾ ತಿಟ್ಠಂ ವಾ ಚರಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಸಯಾನೋ ವಾತಿ ನ ತಸ್ಸ ಠಾನಾದೀನಿ ಅನ್ತರಾಯಕರಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಯಾವತಾ ಏತಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತಾವತಾ ವಿಗತಮಿದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ತಿಟ್ಠಂ ಚರಂ ನಿಸಿನ್ನೋ** ವ, ಸಯಾನೋ ಯಾವತಾಸ್ಸ ವಿತಮಿದ್ಧೋ। ಏತಂ ಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ”ತಿ।

ತಸ್ಸಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಂ ತಂ “ಮೇತ್ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಮಿ, ಮಾನಸಂ ಭಾವಯೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಯಥಾ ಭಾವೇಯ್ಯ, ಯಥಾ ಠಾನಾದೀಸು ಯಾವತಾ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಠಾನಾದೀನಿ ವಾ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಯಾವತಾ ಏತಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ತಾವತಾ ವಿಗತಮಿದ್ಧೋವ ಹುತ್ವಾ ಏತಂ ಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ।

ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ವಸೀಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “ಏತಂ ಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ”ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೇ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ವಿಹಾರಂ ಥುನನ್ತೋ ಆಹ **“ಬ್ರಹ್ಮಮೇತಂ ವಿಹಾರಮಿಧಮಾಹೂ”**ತಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯ್ವಾಯಂ “ಸುಖಿನೋ ವಾ ಖೇಮಿನೋ ವಾ ಹೋನ್ತೂ”ತಿಆದಿ ಕತ್ವಾ ಯಾವ “ಏತಂ ಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ”ತಿ ವಣ್ಣಿತೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೋ। ಏತಂ ಚತೂಸು ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇಸು ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋಪಿ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಕರತ್ತಾ ಚ ಇಧ ಅರಿಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಮಾಹು ಸೇಟ್ಠವಿಹಾರಮಾಹೂತಿ, ಯತೋ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ ತಿಟ್ಠಂ ಚರಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ಸಯಾನೋ ವಾ ಯಾವತಾಸ್ಸ ವಿಗತಮಿದ್ಧೋ, ಏತಂ ಸತಿಂ ಅಧಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ।

ದಸಮಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦. ಏವಂ ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಮೇತ್ತಾ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಆಸನ್ನಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಿಗಹನನಿಸೇಧನಮುಖೇನ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತದೇವ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಅನುಪಗ್ಗಮ್ಮಾ”**ತಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ದೇಸನಂ ಸಮಾಪೇಸಿ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯ್ವಾಯಂ "ಬ್ರಹ್ಮಮೇತಂ ವಿಹಾರಮಿಧಮಾಹೂ"ತಿ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಮೇತ್ತಾಝಾನವಿಹಾರೋ, ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಯೇ ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ತೇಸಞ್ಚ ವತ್ಥಾದಿಅನುಸಾರೇನ ರೂಪಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇನ "ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜೋಯಂ, ನಯಿಧ ಸತ್ತೂಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧; ಮಹಾನಿ॰ ೧೮೬) ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಅನುಪಗ್ಗಮ್ಮ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲೇನ ಸೀಲವಾ ಹುತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಸೀಲಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನೇವ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ದಸ್ಸನೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತತೋ ಪರಂ ಯೋಪಾಯಂ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಗೇಧೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ, ತಮ್ಪಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇಹಿ ತನುಭಾವೇನ ಅನವಸೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಕಾಮೇಸು ಗೇಧಂ ವಿನೇಯ್ಯ ವಿನಯಿತ್ವಾ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ **ನ ಹಿ ಜಾತು ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಂ ಪುನ ರೇತಿ** ಏಕಂಸೇನೇವ ಪುನ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಂ ನ ಏತಿ। ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತೀತಿ।

ಏವಂ ಭಗವಾ ದೇಸನಂ ಸಮಾಪೇತ್ವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹ - "ಗಚ್ಛಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ವನಸಣ್ಡೇ ವಿಹರಥ, ಇಮಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಮಾಸಸ್ಸ ಅಟ್ಠಸು ಧಮ್ಮಸ್ಸವನದಿವಸೇಸು ಘಣ್ಡಿಂ ಆಕೋಟೇತ್ವಾ ಉಸ್ಸಾರೇಥ, ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕರೋಥ ಸಾಕಚ್ಛಥ ಅನುಮೋದಥ, ಇದಮೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಸೇವಥ ಭಾವೇಥ ಬಹುಲೀಕರೋಥ, ತೇಪಿ ವೋ ಅಮನುಸ್ಸಾ ತಂ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಂ ನ ದಸ್ಸೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅತ್ಥಕಾಮಾ ಹಿತಕಾಮಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ತೇ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಭಗವತೋ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ತಥಾ ಅಕಂಸು। ದೇವತಾಯೋ ಚ "ಭದನ್ತಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅತ್ಥಕಾಮಾ ಹಿತಕಾಮಾ"ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಹುತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ಸೇನಾಸನಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಣ್ಹೋದಕಂ ಪಟಿಯಾದೇನ್ತಿ , ಪಿಟ್ಠಿಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಾದಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಆರಕ್ಖಂ ಸಂವಿದಹನ್ತಿ। ತೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ತಮೇವ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ತಮೇವ ಚ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅನ್ತೋತೇಮಾಸೇ ಅಗ್ಗಫಲಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಮಹಾಪವಾರಣಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣಂ ಪವಾರೇಸುನ್ತಿ।

ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಕುಸಲೇನ ತಥಾಗತೇನ,
ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೇನ ಕಥಿತಂ ಕರಣೀಯಮತ್ಥಂ।
ಕತ್ವಾನುಭುಯ್ಯ ಪರಮಂ ಹದಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಂ,
ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇನ್ತಿ ಸಮತ್ತಪಞ್ಞಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಹಿ ತಂ ಅಮತಮಬ್ಭುತಮರಿಯಕನ್ತಂ,
ಸನ್ತಂ ಪದಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ವಿಹರಿತುಕಾಮೋ।
ವಿಞ್ಞೂ ಜನೋ ವಿಮಲಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ-
ಭೇದಂ ಕರೇಯ್ಯ ಸತತಂ ಕರಣೀಯಮತ್ಥನ್ತಿ॥

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಪಾಠ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಮೇತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಗಮನಕಥಾ

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಂ ವುತ್ತಂ -

"ಉತ್ತಮಂ ವನ್ದನೇಯ್ಯಾನಂ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ।

ಖುದ್ದಕಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನ’’ನ್ತಿ॥

ತತ್ಥ ಸರಣಸಿಕ್ಖಾಪದದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕುಮಾರಪಞ್ಹಮಙ್ಗಲಸುತ್ತರತನಸುತ್ತತಿರೋಕುಟ್ಟನಿಧಿಕಣ್ಡಮೇತ್ತಸುತ್ತವಸೇನ ನವಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ **ಖುದ್ದಕಪಾಠಸ್ಸ** ತಾವ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾ ಹೋತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

‘‘ಇಮಂ ಖುದ್ದಕಪಾಠಸ್ಸ, ಕರೋನ್ತೇನತ್ಥವಣ್ಣನಂ।
ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಕಾಮೇನ, ಯಂ ಪತ್ತಂ ಕುಸಲಂ ಮಯಾ॥
ತಸ್ಸಾನುಭಾವತೋ ಖಿಪ್ಪಂ, ಧಮ್ಮೇ ಅರಿಯಪ್ಪವೇದಿತೇ।
ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ, ಪಾಪುಣಾತು ಅಯಂ ಜನೋ’’ತಿ॥

ಪರಮವಿಸುದ್ಧಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವೀರಿಯಗುಣಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇನ ಸೀಲಾಚಾರಜ್ಜವಮದ್ದವಾದಿಗುಣಸಮುದಯಸಮುದಿತೇನ ಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಣಸಮತ್ಥೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಮನ್ನಾಗತೇನ ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಪ್ಪಭೇದೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನ ಛಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನಛಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಜನಿತಸುಖವಿನಿಗ್ಗತಮಧುರೋದಾರವಚನಲಾವಣ್ಣಯುತ್ತೇನ ಯುತ್ತಮುತ್ತವಾದಿನಾ ವಾದೀವರೇನ ಮಹಾಕವಿನಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಿಪ್ಪಭೇದಗುಣಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಬುದ್ಧೀನಂ ಥೇರವಂಸಪ್ಪದೀಪಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಂಸಾಲಙ್ಕಾರಭೂತೇನ ವಿಪುಲವಿಸುದ್ಧಬುದ್ಧಿನಾ **ಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ ಥೇರೇನ ಕತಾ ಅಯಂ **ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾ** ನಾಮ ಖುದ್ದಕಪಾಠವಣ್ಣನಾ -

ತಾವ ತಿಟ್ಠತು ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಲೋಕನಿತ್ಥರಣೇಸಿನಂ।
ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ, ನಯಂ ಸೀಲಾದಿಸುದ್ಧಿಯಾ॥

ಯಾವ ಬುದ್ಧೋತಿ ನಾಮಮ್ಪಿ, ಸುದ್ಧಚಿತ್ತಸ್ಸ ತಾದಿನೋ।
ಲೋಕಮ್ಹಿ ಲೋಕಜೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಪವತ್ತತಿ ಮಹೇಸಿನೋತಿ॥

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಖುದ್ದಕಪಾಠವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।